Календар канадійського фармера

1938

Їх Величества Король Юрій VI. і Королева Єлисавета з дочками у коронаційних строях.

Народний Ілюстрований Календар

КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА

На Рік Звичайний

1938

ЦІНА 40 ЦЕНТІВ

НАКЛАДОМ „КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА"

295 Market Ave. Winnipeg, Man.

PRINTED IN CANADA

Що є в Календарі?

Оголошення

Новий рік до нас іде...

Новий Рік до нас іде
Із небесного простору—
І з нас кожний його жде
В гості до свойого двору.

Чи старець — а чи юнак:
В кожного якісь бажання—
І дівчата сіють мак . . .
Гріють в серці сподівання.

Новий Рік іде до нас,
А старий кудись тікає —
Йде кудись у вічність час . . .
Йде на віки, й не вертає!

І на світі боротьба
Йде за кожну пядь в натурі! —
Йде сівба й молотьба,
Хоч бють громи й виють бурі . . .

Милосердя тут ніде! . . .
Дні летять у даль байдужі —
Перемога тих лиш жде,
Що сильні, відважні й дужі! . . .

Боре лють зими весна,
Літо дзвонить в срібні сурми —
Юних пісня голосна
Зве на бій в весільні штурми . . .

Хай живе нам Рік Новий!
Хай нам силу дасть, надію,
Щоб ми гордо йшли на бій
За святу, велику мрію! . . . .

Василь Хмара.

Історичний Калєндар

I. Українська Держава за княжих часів 800—1340.

800—1240. Київська Держава.
800. Початки Київської Держави.
860. Аскольд і Дир у Київі. Перший похід на Царгород.
900—914. Олег.
907. Війна з Грецією і перший договір Олега.
911. Другий договір Олега з Грецією.
914—946. Ігор.
944. Договір Ігоря з Греками.
946—960. Ольга.
960—972. Святослав.
971. Договір Святослава з Греками.
979—1015. Володимир Великий.
981. Злука Галичини з Київською Державою.
988. Хрещення України.
1018—1054. Ярослав Мудрий.
1054. Поділ України на князівства.
1084—1200. Рід Ростиславичів у Галичині.
1113—1125. Володимир Мономах.
1124—1153. Володимир Галицький.
1153—1187. Ярослав Осьмомисл Галицький.
1169. Руйновання Київа Москалями.
1185. Похід Ігоря на Половців.
1200—1340. Галицько - Володимирська Держава. Рід Романовичів у Галичині.
1200—1205. Роман, галицько - володим. князь.
1205—1264. Данило.
1223. Перший прихід Татар.
1240. Другий прихід Татар. Кінець Київської Держави.
1253. Коронація Данила на короля.
1264—1300. Лев, галицький князь.
1300—1308. Юрій, галицький король.
1340. Кінець Галицько - Володимирської Держави. Кінець княжих часів.

II. Україна під Польщею й Литвою 1340—1648.

1340. Перший похід Поляків на Галичину.
1357. Перше прилучення Галичини до Польщі.
1413. Городельська унія.
1431—1436. Війна Свидригайла з Польщею.
1481. Заговір українсько-литовських князів проти Польщі.
1500. Початки козаччини.
1507—1508. Повстання М. Глинського.
1529. Перший Литовський Статут.
1550. Дмитро Вишневецький укріплює Січ.
1566. Другий Литовський Статут.
1569. Люблинська унія.
1573. Перша українська друкарня у Львові.
1576. Смерть гетьмана Богдана Ружинського під Аслан Городком.
1578. Смерть Івана Підкови у Львові.
1580. Початки Острожської академії.
1586. Львівське братство стає Ставропіґією. Початки середньої школи у Львові.
1582—1593. Повстання Криштофа Косинського.
1595—1596. Війна Лободи й Наливайка з Поляками.
1596. Берестейська церковна унія.
1600—1602. Самійло Кішка.
1616—1622. П. Конашевич Сагайдачний.
1620. Обновлення православної єрархії.
1621. Битва з Турками під Хотином.
1625. Повстання Жмайла проти Польщі.
1630. Повстання Тараса Федоровича.
1632. Початки Київської Академії.
1635. Іван Сулима добуває Кодак.
1637—1638. Повстання Павлюка й Острянина.

III. Українська Держава за козацьких часів.

1648—1657. Богдан Хмельницький.
1648. Повстання Б. Хмельницького: Жовті Води, Корсунь, Пилявці, Львів, Замостє.

1649. Зборівська битва і мир.
1651. Битва під Берестечком і мир під Білою Церквою.
1652. Битва під Батогом.
1654. Союз України з Московщиною.
1655. 2-гий похід Хмельницького під Львів.
1657. Смерть Богдана Хмельницького.
1657—1659. Іван Виговський.
1658. Гадяцька умова.
1659. Перша війна з Московщиною. Побіда під Конотопом.
1659—1663. Іван Брюховецький.
1665—1676. Петро Дорошенко.
1667. Андрусівський мир. Поділ України між Московщиною й Польщею.
1668. Друга війна України з Московщиною.
1668—1672. Дамян Многогрішний.
1672. Похід Дорошенка з Турками під Львів і бучацька умова.
1672—1687. Іван Самійлович.
1687. Українська церква віддана московському патріярхатови.
1687—1709. Іван Мазепа.
1690. Смерть Івана Сірка.
1698. Смерть Петра Дорошенка.
1708. Третя війна з Московщиною.
1709—1722. Іван Скоропадський.
1709. Битва під Полтавою. Перше зруйнування Січі. Смерть Мазепи. Пилип Орлик гетьманом.
1710. Конституція Української Держави П. Орлика.
1722—1724. П. Полуботок, наказ. гетьм.
1727—1734. Данило Апостол.
1734. Обновлення Січі.
1750—1764. Кирило Розумовський.
1764. Скасовання гетьманства.
1768. Гайдамацьке повстання. — Коліївщина.
1772. Галичина переходить до Австрії.
1775. Друге зруйновання Січі. Прилучення Буковини до Австрії.
1782. Знесення кріпацтва в Галичині.
1782. Заведення московського ладу на Україні.

IV. Відродження України 1784—1918.

1793. Правобережна Україна переходить до Росії.
1798. „Енеїда“ Івана Котляревського.
1803. Смерть Кальнишевського.
1804. Початки Харківського університету.
1814—1861. Т. Шевченко *9. III., † 10. III.
1834. Початки київського університету.
1838. „Дністрова Русалка“.
1840. „Кобзар“ Тараса Шевченка.
1843. Умер Маркіян Шашкевич, 7. VI.
1846. Кирило-Методіївське братство.
1848. Революція й знесення панщини в Австрії. Головна Українська Рада у Львові. Перші товариства й часописи, орґанізація національного війська в Галичині.
1861. Скасовання кріпацтва в Росії.
1867. Конституція в Австрії; початок сво бідного розвитку Українців.
1868. Заснування Т-ва „Просвіта“ у Льво ві, 8. XII.
1873. Заснування Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, 23. XII.
1876. Заборона українського письменства в Росії.
1884. Заснування першого Т-ва українських ремісників і промисловців „Зоря“ у Львові.
1898. Святкування 100-літних роковин українського письменства.
1900. Заснування Української Революційної Партії, 11. II.
1902. Селянські розрухи на Лівобережній Україні.
1903. Перший хліборобський страйк у Галичині.
1903. Заснування 1-го українського робітничого Товариства „Воля“ у Львові, 1. III.
1905. Перша революція в Росії й на Україні.
1905. Перший український часопис на Україні за царського режіму „Хлібороб“ у Лубнях, 25. XI.
1906. Перший український щоденник у Києві „Громадська Думка“, 13. I.
1907. Заснування Українського Наукового Т-ва у Києві, 12. V.
1908. Атентат Мирослава Січинського на намісника Галичини ґрафа А. Потоцького, 12. IV.
1914. Початок світової війни, 25. VII.. Московські війська в Галичині.
1914. Заснування „Союзу визволення України“ у Львові, 4. VIII.
1916. Посол Семен Вітик заявив в австрійськім парляменті, що Українці в Австрії бажають зєдинитися

з вільною Україною царського забору, 11. X.

1917. Друга революція в Росії й на Україні. Українська Центральна Рада в Київі, 7. III. — Початок війни з Московщиною.
I. Всеукраїнський Національний Конґрес у Київі, 19. IV.
I. Український військовий Зїзд у Київі, 18. V.
I. Український селянський Зїзд у у Київі, 10. VI.
I. Універсал Центр. Ради 23. VI.
II. Універсал Центр. Ради 16. VII. (Угода з тимчасовим російським урядом).
Український робітничий Зїзд у Київі, 24. VII.
„Зїзд Народів“ у Київі, 21. IX.
Большевицький переворот в Росії, 7. XI.
III. Універсал Центр. Ради, 20. XI. Проголошення України республикою.
Всеукраїнський Зїзд рад робітничих, селянських і жовнірських депутатів, 7. XII. у Харкові.

V. Самостійна Українська Держава від 1918 р. Боротьба за українські землі.

1918. 22. I. Проголошення самостійности України.

1918. 9. II. Берестейський мир самостійної України з центральними державами.

1918. Українські університети в Київі, 6. X. й Камянці, 1. XI. Українська Академія Наук у Київі, 14. XI.
29. VI. Павло Скоропадський гетьман самостійної України. 19. X. Україн. Національна Рада у Львові і проголошення З. О. Української Народ. Республики.
14. IX. Заснування Всеукраїнської Академії Наук.
Грамота гетьмана Скоропадського про федерацію з Росією, 15. XI. — Повстання проти гетьмана Скоропадського. Директорія У.Н.Р.
Війська Директорії займають Київ при допомозі С.С., 14. XII.

1919. I. Трудовий Конґрес у Київі з участю галицьких делеґатів 22—28. I.
22. I. Проголошення зєдинення Соборної України в Київі на Софійській площі.
17. III. Мирова конференція в Парижі признає Закарпатську Україну Чехословацькій Републиці.
20. VIII. Договір у Севр під Парижем визнає Сх. Галичину окремою державною територією й означує її границі між Чехословаччиною, Польщею і Румунією.
10. IX. Договір у Сан Жермен під Парижем, яким держави антанти переняли на себе суверенність над Сх. Галичиною.
6. XI. Умова Української Г. А. з ґен. Денікіном у Ситківцях.

1920. Варшавський договір С. Петлюри з Польщею, 21. IV.
9. V. Заснування Т-ва „Просвіта“ в Ужгороді.
Липень - вересень. Большевицькі війська в Галичині.

1921. 18. III. Мировий трактат у Ризі віддає землі на захід від лінії Збруч-Острог-Сарни — Польщі, на схід від тої лінії Радянському Союзови. В той спосіб дісталися Польщі — Волинь, Полісся, Підляше і Холмщина, а ціла Велика Україна увійшла в склад С.Р.С.Р.
Прилучення Закарпатської України („Угорської Руси“) до Чехословаччини, 8. V.

1922. Вибори до польського Сойму в Польщі, 5. XI. Українці Галичини здержалися — з правно-політичних причин щодо Галичини — від виборів, а Українці Волині, Холмщини, Полісся і Підляша віднесли повну побіду при виборах.

1923. 13. III. Рада амбасадорів антанти прилучила Галичину до Польщі. — Друге отже прилучення Галичини до Польщі.
Ухвалення Конституції Союзу Радянських Республік, в тім і України, 6. VII.

1924. 12. II. Замордовання Ольги Бесарабової у львівській поліційній тюрмі.
31. VII. Польський закон про орґанізацію школи на українських землях а також білоруських.
31. VII. Польський закон про мову, яким обмежено права української мови на території Схід. Галичини.

1925. Шкільний плєбісцит на українських землях під Польщею. Початa

але не проведена утраквізація українських державних ґімназій у Львові, Перемишлі та Тернополі польським міністром освіти Стан. Ґрабським.
14. VII. Повстання Українського національно - Демократичного Обєднання.
28. XII. Польський сойм приняв некорисний для Українців закон про земельну реформу.

1926. 25. V. Траґічна смерть б. голови Директорії і б. головн. Отамана військ У.Н.Р. Симона Петлюри з руки жида Шварцбарта на вулиці Парижа.

1928. 4. III. і 11. III. вибори до польських законодатних установ (до сойму і сенату), в яких у перше взяло участь усе українське населення Східньої Галичини.

1929. У серпні загостила до Канади відома українська письменниця й заслужена народня діячка, сенаторка Олена Кисілевська.
Дня 9. вересня Українська Військова Орґанізація урядила у Львові успішний напад на виставу „Тарґі Всходнє", розбила динамітом головний павільон вистави, підпалила головний зелізничий двірець і виконала невдачний бомбовий замах на польського міністра торговлі, Квятковського й воєводу, ґрафа Ґолуховського. Свідками сих подій були запрошені закордонні гості.

1930. Після жнив виконано в Галичині цілий ряд підпалів польського майна й инших актів саботажу. Польське правительство, не могучи винайти дійсних виновників, вислало на українські села численні військові „карні експедиції" котрі понищили там тисячі українських економічних і просвітних установ і побили у звірський спосіб величезну скількість осіб усякого звання, віку й пола. Ще мабуть від часу татарських наїздів не переживала Галицька земля такого лихоліття.
При виборах до варшавського сойму Українці стратили 27 мандатів наслідком нечуваних виборчих надужить з боку польської влади.

1933. Смерть М. Скрипника, комісара освіти Радянської України, який не міг дивитися дальше на плянове нищення українського народу голодом.

1933—1934. В зимі викликали большевики на Україні штучний голод через то, що ограбили селян зі всего збіжа. Протягом тої зими вмерло з голоду на Україні около 10 міліонів душ. Голодову ситуацію большевицький уряд заострив тим, що на Україну не допустили помочи зза кордону.

Публичні Свята в Канаді

В цілій Канаді святкується такі свята (голідейс): — День Нового Року, Богоявленнє, Попелець, Велику Пятницю, Великодний Понеділок, Вознесеннє Господне, Вікторія Дей (24. мая), Уродини короля (4. червня, або котрий буде проголошений), Домініон Дей, (1. липня), Лейбор Дей (перший понеділок в вересни), День Подяки; Армістис Дей 11. листопада, День Різдва Христового.

Для зазначення відмін місяця уживаємо в календарі таких знаків:

● — нів (молодик),

☽ — перша чверть (квадра),

☺ — повня,

☾ — Остання чверть (квадра).

РІК 1938.

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1938 представляє: рік 6651 Юліянського періоду; рік 5699 жидівської ери, що починається з заходом сонця 25-го вересня; рік 2691 від основання Риму, після Варра; рік 2598 японської ери; рік 1357 Могамеданської ери, або ери Геджайра, що зачинається з заходом сонця 2-го марта, 1938.

Перший день січня, 1938, є 2,428,900 днем від початку юліянського періоду.

РАННІ І ВЕЧІРНІ ЗОРІ, 1938

Планета Венера є ранною зорею до 3-го лютого, потім вечірною зорею до 20-го листопада і ранною зорею до кінця року.

Планета Марс є вечірною зорею до 24-го липня, ранною зорею решту року.

Планета Юпітер є вечірною зорею до 29-го січня, потім ранною зорею до 20. серпня і вечірною зорею до кінця року.

Планета Сатурн є вечірною зорею до 29-го марта, потім ранною зорею до 8. жовтня, потім вечірною зорею до кінця року.

ПОРИ РОКУ, 1938

Час 75-го мерідіяну

Весна починається 21-го марта о 1 г. 43 мінут рано.

Літо починається 21-го червня о 9 г. 4 мінут вечером.

Осінь починається 23-го вересня о 0 г. 1 мінута рано.

Зима починається 22-го грудня о 7 г. 14 мінут рано.

ЗАТЬМІННЯ НА 1938

В році 1938 буде чотири затьміння, два затьміння сонця і два затьміння місяця.

1. Цілковите затьміння місяця, 14-го мая. Початок буде видно загально на Атлянтійськім Океані, з винятком східної части, в Північній Америці, з винятком найдальшої північної частини, у Східній Австралії, на Тихім Океані, крім північно-західної части; кінець буде загально видно в середній і західній части Північної Америки, західній части Полудневої Америки, на Тихім Океані, в Австралії, і північно-східній части Азії.

Час затьміння такий:

Час 75-го мерідіяна.

Місяць входить в тінь 14-го мая о годині 1-ій 57 мінут рано.

Затьміння починається 14-го мая о годині 3-ій 18 мінут рано.

Середина затьміння 14-го мая о 3-ій годині 43 мінут рано.

Затьміння кінчиться 14-го мая о 4-ій годині 9 мінут рано.

Місяць виходить з тіни 14-го мая о 5-ій годині 31 мінут рано.

Для часу 90-го мерідіяну відтягніть 1 годину, 105-го мерідіяну 2 години, 120-го мерідіяну 3 години.

2. Цілковите затьміння сонця, 29-го мая, не буде його видно тут.

3. Цілковите затьміння місяця, 7-8 листопада, буде в части видне тут:

Початок буде видно в Юразії, західній части Австралії, на Індійськім Океані, на Північнім Ледовім Океані, в північно-східній части Північної Америки і в найдальшій східній части Полудневої Америки; кінець буде загально видно в середущій і західній Азії, в частині Індійського Океану, в Европі, Африці, Атлянтійськім Океані, Північній Америці, крім найдальшої західної і північно-західної части, і в Полудневій Америці.

4. Частинне затьміння сонця, 21-го листопада, тут не буде його видно.

Церковний Калєндар

ПАСХАЛІЯ

Рік 1938 є 6651-им Юліянського навороту з 7446—7447-им візантійської ери.

В руці літо: до 1 березня (ст. ст.) Г, а від 1-го березня Д.

Буква пасхальна V.

Індикт: 6.

Золоте число: 17, основання: 11, Епакта: 10.

Мясниці тривають від Різдва Христового 7. І. (25. XII. 1937 ст. ст.) до мясного пущення 27. (14. ст. ст.) лютого, т. зн. 7 неділь і 2 дні.

Тріод пісна починається 13. (31. січня ст. ст.) лютого.

Мясне пущення 27. (14. ст. ст.) лютого.

Сирне пущення 6. березня (21. лютого ст. ст.).

Благовіщення Пресв. Богор. дня 7. квітня, пятого четверга великого посту.

Середопістя — в середу 30. (17. ст. ст.) березня.

Утрення четверга пятого тижня великого посту в середу вечером дня 6. квітня (24. березня ст. ст.).

Великдень — дня 24. (11. ст. ст.) квітня.

Преполовлення празника Пасхи в середу четвертого тижня по Великодні, дня 18. (5. ст. ст.) травня.

Віддання празника Пасхи в середу перед Вознесенням Господним, дня 1. червня (19. травня ст. ст.).

Вознесення Господне — дня 2. червня (10. травня ст. ст.)

Поминальна субота перед Сошествієм св. Духа — дня 11. червня (29. травня ст. ст.).

Сошествіє св. Духа — дня 12. червня (30. травня ст. ст.).

Неділя Всіх Святих — дня 19. (6. ст. ст.) червня.

Празник св. Евхаристії — дня 23. (10. ст. ст.) червня.

Сострађанія Пресв. Д. Марії в 10-ту пятницю по Пасці — дня 1. липня (18. червня ст. ст.).

Свято Найсолодшого Серця Ісуса дня 1. липня (18. червня ст. ст.).

Святих Апостолів Петра і Павла у вівторок, дня 12. липня (29. червня ст. ст.).

Різдво Христове — в суботу, 7. січня 1939 (25. грудня 1938, ст. ст.).

ПОСТИ

1. В навечеріє Богоявлення Госп. 18. (5. ст. ст.) січня.
2. **Великий Піст** — від понеділка по сиропусній неділі 7. березня (22. лютня ст. ст.) до Великої Суботи 23. (10. ст. ст.) квітня.
3. **Петрівка** — від понеділка по неділі Всіх Святих 20. (7. ст. ст.) червня до навечерія Св. Апостолів Петра і Павла — 11. липня (28. червня ст. ст.), т. зн. 3 неділі й 1 день.
4. **Спасівка** — від 14. (1. ст. ст.) серпня до 27. (14. ст. ст.) серпня.
5. В день Усікновення Чесної Голови св. Івана Хрестителя 11. вересня (29. серпня ст. ст.).
6. В день Воздвиження Чесного і Животворящого Хреста.

стопада до Навечерія Різдва Христо-
стопада до Навечерія Різдвґа Христового 6. січня 1939 (24. грудня ст. ст.).

8. Кожної середи і пятниці крім загальниці.
9. В сирний тиждень (від мясопусної до сиропусної неділі) у всі дні тільки з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва Христового до Богоявлення Господнього крім навечеря Богоявлення Господнього.
2. Від неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина, тобто від 13. лютня (31. січня ст. ст.) до 20. (7. ст. ст.) лютня.
3. Від Великодня до Томиної неділі, тобто від 24. (9. ст. ст.) квітня до 1. травня (18. квітня ст. ст.).
4. Від Сошествія св. Духа до неділі Всіх Святих, тобто від 12. червня (30. травня ст. ст.) до 19. (6. ст. ст.) червня.

Січень — МАЄ 31 ДНІВ — January

Нв. ст.	Ст. ст.	Дні	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	С.	Груд. 1937. Вон.	**Новий Рік**	7 59	4 08	8 19	3 50	8 8	4 0	зах.
2	**20**	**Н.**	**Н. пер. Р. свмч. Ігн.**	**Н. 2. по Р., Мак.**	7 59	4 09	8 19	3 51	8 8	4 1	5 24
3	21	П.	Юліянни	Ґеновефи	7 59	4 10	8 19	3 52	8 8	4 2	6 29
4	22	В.	Вмч. Анастасії	Тита, Ізабелі	7 58	4 11	8 18	3 54	8 7	4 3	7 23
5	23	С.	10 муч. у Криті	Емілії, Телесф.	7 58	4 13	8 18	3 55	8 7	4 4	8 30
6	24	Ч.	† Нав. Р. Хр. Евг.	**Трьох Королів**	7 58	4 14	8 17	3 56	8 7	4 5	9 38
7	**25**	**П.**	**Різдво Христове**	Лукіяна, Валєн.	7 57	4 15	8 16	3 58	8 6	4 7	10 48
8	**26**	**С.**	**Соб. Пр. Бог.. Йос.**	Северина	7 57	4 16	8 16	3 59	8 6	4 8	ран.
9	**27**	**Н.**	**Н. по Р., Стеф.**	**Н. 1. по 3 К. М.**	7 56	4 17	8 15	4 1	8 5	4 10	0 01
10	28	П.	20 тис. муч. в Нік.	Аґатона, Павла	7 56	4 19	8 15	4 2	8 5	4 11	1 13
11	29	В.	14 тис. діт. уб. в В.	Гонорати, Ал.	7 56	4 20	8 14	4 3	8 4	4 13	2 29
12	30	С.	Анісії і Теодори	Св. Діви	7 55	4 21	8 14	4 4	8 4	4 15	3 44
13	31	Ч.	Меланії преподоб.	Ілярія	7 55	4 23	8 13	4 6	8 3	4 17	4 56
14	**1**	**П.**	**Січ. 1938. Н. Рік**	Фелікса з Нолі	7 54	4 25	8 12	4 8	8 2	4 19	5 59
15	2	С.	Сильвестра папи	Мавра	7 54	4 26	8 11	4 10	8 1	4 20	схд.
16	**3**	**Н.**	**Н. пер. Просвіщ.**	**Н. 2. п. 3 К. М.**	7 53	4 27	8 10	4 12	8 0	4 21	6 52
17	4	П.	Собор 70 Апостолів	Антонія	7 52	4 29	8 10	4 14	7 59	4 23	7 58
18	5	В.	† Нав. Богоявленія	Приски д.	7 51	4 30	8 9	4 16	7 58	4 24	8 9
19	**6**	**С.**	**Богоявлення Господ.**	Фердинанда	7 50	4 32	8 8	4 18	7 57	4 26	9 14
20	7	Ч.	† Собор Ів. Хрес.	Фабіяна і Сев.	7 49	4 33	8 6	4 20	7 56	4 28	10 27
21	8	П.	Юрія і Еміліяна	Аґнети	7 48	4 35	8 4	4 21	7 55	4 30	11 37
22	9	С.	Полієвкта мч.	Вінкентія і Ан.	7 47	4 36	8 2	4 23	7 54	4 32	ран.
23	**10**	**Н.**	**Н. по Просв., Гр.**	**Н. 3. п. 3 К. Ор.**	7 46	4 38	8 1	4 25	7 53	4 33	0 45
24	11	П.	† Теодосія В. печ.	Тимотея	7 45	4 40	7 59	4 27	7 51	4 35	1 51
25	12	В.	Татіяни мч.	Нав. ап. Павла	7 44	4 41	7 58	4 29	7 50	4 37	2 52
26	13	С.	Єрміла, Стратон.	Полікарпа еп.	7 43	4 43	7 56	4 30	7 48	4 38	3 50
27	14	Ч.	Св. Отців у Синаї	Івана Золот.	7 41	4 44	7 54	4 32	7 46	4 40	4 41
28	15	П.	Павла Т., Івана	Кароля В., Вал.	7 40	4 46	7 53	4 34	7 45	4 42	5 26
29	16	С.	Покл. ок. ап. Петра	Франца Сал.	7 38	4 48	7 51	4 36	7 43	4 43	6 18
30	**17**	**Н.**	**31. по С. † Ант. Вел.**	**Н. 4. п. 3 К. М.**	7 37	4 49	7 49	4 38	7 42	4 45	6 51
31	18	П.	Атанасія і Кир.	Петра з Нолі	7 36	4 51	7 47	4 40	7 41	4 47	зах.

Погода:— 1-3 лагідно; 4-5 грізно; 6-8 бурі, сніг; 9-10 зимно, завер.; 11-13 вохко, лагідно; 14-16 гарно, бурі; 17-20 зим., бурі; 21-23 бурі, змін.; 24-27 бурі; 28-31 бурі, гарно.

Лютий — МАЄ 28 ДНІВ — February

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	В.	Січ. Пр. Макарія	Ігнатія	7 35	4 53	7 46	4 42	7 40	4 49	6 31
2	20	С.	† Евтимія	**М. Б. Громн.**	7 33	4 55	7 44	4 44	7 38	4 51	7 30
3	21	Ч.	Максима, Евгенія	Власія	7 32	4 57	7 42	4 46	7 36	4 53	8 39
4	22	П.	Тимотея, Атанасія	Вероніки	7 30	4 58	7 40	4 48	7 34	4 55	9 50
5	23	С.	Климентія	Агафії	7 29	5 00	7 39	4 50	7 33	4 57	11 02
6	**24**	**Н.**	**32. по С. Ксенії прп.**	**Н. 5. п. 3 К. Д.**	7 28	5 2	7 37	4 52	7 31	4 59	ран.
7	25	П.	† Григ. Богос.	Ромуальда	7 27	5 4	7 35	4 54	7 29	5 1	0 16
8	26	В.	Ксеноф. і Мар.	Івана з Мал.	7 25	5 6	7 33	4 56	7 27	5 3	1 29
9	27	С.	† Івана Золотоуст.	Апольонії	7 23	5 7	7 31	4 58	7 25	5 5	2 40
10	28	Ч.	Єфрема Сир.	Схолястики	7 21	5 8	7 30	5 0	7 24	5 6	3 45
11	29	П.	Ігнатія, Романа	Дезидерія, Ев.	7 20	5 11	7 28	5 2	7 22	5 8	4 40
12	**30**	**С.**	**Трьох Святителів**	Евлялії	7 18	5 12	7 26	5 4	7 20	5 10	5 26
13	**31**	**Н.**	**Про Мит. і Фар. Кир.**	**Старозап. Кат.**	7 16	5 14	7 24	5 6	7 18	5 12	6 04
14	1	П.	Лют. Трифона	Валєнтія	7 14	5 16	7 22	5 8	7 16	5 14	схд.
15	2	В.	**Стрітення Господне**	Фавстини	7 12	5 17	7 19	5 10	7 14	5 15	6 59
16	3	С.	Симеона й Анни	Юлії діви	7 1	5 19	7 17	5 12	7 12	5 17	8 14
17	4	Ч.	Ісидора	Савина	7 9	5 21	7 14	5 14	7 10	5 19	9 16
18	5	П.	Агафії муч.	Констанції	7 7	5 23	7 12	5 16	7 8	5 21	10 36
19	6	С.	Евкола, Юліяна	Конрада	7 5	5 24	7 10	5 18	7 6	5 23	11 34
20	**7**	**Н.**	**Про блуд. сина. П.**	**Мясоп. Евстахія**	7 3	5 26	7 7	5 20	7 4	5 24	ран.
21	8	П.	Теодора Страт.	Андрея	7 1	5 27	7 5	5 22	7 2	5 26	0 39
22	9	В.	Никифора мчн.	Петра ст.	6 59	5 29	7 3	5 24	7 0	5 28	1 39
23	10	С.	Харлампія	Романа	6 57	5 31	7 1	5 26	6 58	5 30	2 33
24	11	Ч.	Власія, Теод.	Матея ап.	6 55	5 33	6 59	5 28	6 56	5 32	3 21
25	12	П.	Мелетія, Марини	Анастасії	6 53	5 34	6 57	5 30	6 54	5 34	4 02
26	13	С.	Мартиніяна	Александра	6 51	5 36	6 55	5 32	6 52	5 36	4 37
27	**14**	**Н.**	**Мясоп. Авксентія**	**Запуст. Нестор.**	6 49	5 38	6 53	5 34	6 50	5 38	5 07
28	15	П.	Онисима ап., Євфр.	Теофіля	6 47	5 40	6 50	5 36	6 48	5 40	5 33

Погода:— 1-4 грізно, змінно; 5-7 вохко, зимно; 8-10 грізно; 11-14 буря, сніг; 15-17 бурливо; 18-19 змінна погода; 20-22 зимно; 23-25 гарно; 26-28 змінно.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Березень — МАЄ 31 ДНІВ — March

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА: Греко-кат. і Прав.	СВЯТА: Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті: Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	16	В.	Лют. Памфила	Альбіна	6 45	5 41	6 48	5 38	6 46	5 42	зах.
2	17	С.	Теодора	**† Попелєц,** Сим.	6 43	5 43	6 45	5 40	6 43	5 43	6 20
3	18	Ч.	Льва папи	Кунеґунди	6 40	5 45	6 43	5 42	6 41	5 45	7 51
4	19	П.	Архипа, Теодота	Казимира	6 38	5 47	6 40	5 44	6 39	5 47	9 4
5	20	С.	Льва еп., Аґатона	Евсебія, Фрид.	6 36	5 49	6 37	5 46	6 36	5 48	10 05
6	**21**	**Н.**	**Сироп. Тимотея**	**1. Вступна. Кол.**	6 35	5 50	6 35	5 48	6 34	5 50	11 19
7	22	П.	Петра і Атанасія	Томи з Аквіну	6 33	5 51	6 33	5 50	6 32	5 51	ран.
8	23	В.	Полікарпа еп.	Івана Божого	6 30	5 53	6 31	5 52	6 29	5 53	0 31
9	24	С.	1. і 2. найд. г. Ів.	Францiски д.	6 28	5 55	6 29	5 54	6 27	5 55	1 36
10	25	Ч.	Тараса еп.	40 мучеників	6 26	5 57	6 27	5 56	6 25	5 57	2 34
11	26	П.	Порфірія, Сев.	Константина	6 24	5 58	6 24	5 58	6 22	5 59	3 22
12	27	С.	Прокопія	Григорія Вел.	6 22	5 59	6 21	5 59	6 20	6 0	4 01
13	**28**	**Н.**	**1. посту. Василія**	**2. Суха. Розини**	6 19	6 1	6 19	6 1	6 18	6 2	4 34
14	1	П.	Берез. Евдокії	Матильди	6 17	6 3	6 17	6 3	6 16	6 4	5 02
15	2	В.	Теодота	Льонґіна	6 15	6 5	6 15	6 5	6 14	6 6	схд.
16	3	С.	Зенона. Евтроп.	Любина, Герб.	6 13	6 6	6 12	6 7	6 11	6 8	7 5
17	4	Ч.	Гарасима, Юліяна	Ґертруди	6 12	6 7	6 9	6 9	6 9	6 9	8 17
18	5	П.	Конона, Марка	Едварда	6 9	6 9	6 7	6 11	6 7	6 11	9 15
19	6	С.	42 муч. в Аморії	Йосифа обруч.	6 7	6 11	6 5	6 13	6 5	6 13	10 22
20	**7**	**Н.**	**2. посту. Єфрема**	**3. Глуха. Евфем.**	6 5	6 13	6 3	6 15	6 3	6 15	11 24
21	8	П.	Теофілякта	Венедикта	6 3	6 14	6 1	6 17	6 1	6 17	ран.
22	9	В.	† С. С. 40 муч.	7 бол. Пр. Д.	6 1	6 15	5 58	6 19	5 59	6 19	0 22
23	10	С.	Кондрата	Віктора	5 59	6 17	5 55	6 21	5 56	6 20	1 13
24	11	Ч.	Софронія	Гавриїла, Ал.	5 57	6 19	5 52	6 23	5 53	6 22	1 56
25	12	П.	Теофана ісп.	**Благов. П. Д. М.**	5 55	6 21	5 49	6 25	5 50	6 24	2 34
26	13	С.	Никифора	Теодосія, Ем.	5 52	6 22	5 47	6 26	5 48	6 25	3 06
27	**14**	**Н.**	**3. посту. Хр. Вен.**	**4. Середоп. Руп.**	5 50	6 23	5 44	6 28	5 46	6 27	3 34
28	15	П.	Агапія	Сикста	5 46	6 25	5 42	6 30	5 44	6 29	3 59
29	16	В.	Савина і Юл.	Кирила	5 44	6 27	5 39	6 32	5 42	6 30	4 22
30	17	С.	Алексія чол. Бож.	Квірина	5 42	6 28	5 37	6 33	5 39	6 31	4 45
31	18	Ч.	Кирила Єрус.	Бальбіни діви	5 40	6 30	5 35	6 35	5 37	6 33	зах.

Погода:— 1-3 зимно; 4-7 змінна погода; 8-9 сильні вітри; 10-12 бурливо і змінно; 13-17 зимно; 18-19 лагідніше; 20-23 мила погода; 24-27 зимно; 28-31 лагідніше, мило.

Квітень — МАЄ 30 ДНІВ — April

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	П.	Бер. Хризанта	Гуґона	5 39	6 30	5 32	6 37	5 34	6 35	7 48
2	20	С.	Івана мч., Сергія	Франца	5 36	6 32	5 30	6 39	5 32	6 37	9 04
3	**21**	**Н.**	**4. посту. Якова ісп.**	**5. Чорна. 7 б. П.**	5 34	6 34	5 27	6 41	5 29	6 39	10 19
4	22	П.	Василія свмч.	Ісидора	5 32	6 35	5 25	6 43	5 27	6 40	11 28
5	23	В.	Преп. Нікона	Вінкентія	5 30	6 37	5 23	6 44	5 25	6 41	ран.
6	24	С.	Захарія, Якова Пок.	Келестина	5 28	6 38	5 20	6 46	5 22	6 43	0 29
7	**25**	**Ч.**	**Благовіщ. П. Б.**	Германа	5 25	6 40	5 18	6 48	5 20	6 44	1 19
8	26	П.	Собор Арх. Гавриїл.	Діонісія	5 23	6 42	5 15	6 50	5 18	6 46	2 01
9	27	С.	Матрони	Марії Єгип.	5 21	6 43	5 12	6 52	5 15	6 48	2 35
10	**28**	**Н.**	**5. посту. Іляріона**	**6. Пальмова. Єз.**	5 19	6 45	5 10	6 54	5 13	6 50	3 04
11	29	П.	Марка, Кирила	Льва папи	5 17	6 46	5 7	6 56	5 10	6 52	3 30
12	30	В.	Івана Лíств.	Юлія	5 14	6 48	5 5	6 58	5 8	6 54	3 54
13	31	С.	Ігнатія еп.	Юстини	5 12	6 49	5 2	7 0	5 6	6 56	4 18
14	1	Ч.	Квіт. Марії Є.	Валеріяна	5 10	6 51	5 0	7 2	5 4	6 57	схд.
15	2	П.	Тита преп.	Людвики, Ан.	5 8	6 53	4 58	7 4	5 2	6 59	8 18
16	3	С.	Лазарева суб., Ник.	Лямберта	5 7	6 54	4 56	7 5	5 0	7 0	9 20
17	**4**	**Н.**	**6. п. Квітна. Йос.**	**Воскр. Христ.**	5 5	6 56	4 54	7 7	4 58	7 2	10 10
18	5	П.	Теодула	**Світл. Пон. Ап.**	5 3	6 58	4 51	7 9	4 56	7 4	11 04
19	6	В.	Евтихія	Емми вдови	5 1	6 59	4 49	7 11	4 53	7 6	ран.
20	7	С.	Григорія Мел.	Аґнети	4 59	7 1	4 46	7 13	4 51	7 8	0 8
21	8	Ч.	**Стр. Четв.** Іродіона	Анзельма	4 57	7 2	4 44	7 14	4 49	7 9	0 30
22	**9**	**П.**	**Велика Пятниця**	Сотера і Кая	4 55	7 4	4 41	7 16	4 47	7 11	1 04
23	10	С.	**Вел. Суб.,** Терентія	Войтіха еп.	4 53	7 5	4 39	7 18	4 45	7 13	1 33
24	**11**	**Н.**	**Воскресення Хрис.**	**1. по В. Біла. Ґ.**	4 51	7 7	4 37	7 20	4 43	7 15	1 59
25	**12**	**П.**	**Світлий Понед., В.**	Марка ев.	4 49	7 9	4 35	7 21	4 41	7 16	2 23
26	**13**	**В.**	**Світл. Вівт., Арт.**	Клита і Марк.	4 47	7 10	4 33	7 23	4 39	7 17	2 46
27	14	С.	Мартина	Переґріна	4 45	7 12	4 31	7 25	4 37	7 18	3 09
28	15	Ч.	Трофима	Віталіса	4 43	7 13	4 28	7 27	4 35	7 20	3 33
29	16	П.	Агафії	Петра мч.	4 41	7 14	4 26	7 29	4 33	7 22	4 01
30	17	С.	Симеона	Катерини сієн.	4 39	7 16	4 24	7 31	4 31	7 24	зах.

Погода:— 1-2 змінно; 3-5 зимно, вохко; 6-8 бурливо; 9-12 лагідніше; 13-14 змінно; 15-18 змінно; 19-22 тепло; 23-26 бурливо; 27 вохко, холодно; 28-30 змінно.

Травень — МАЄ 31 ДНІВ — May

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	**18**	**Н.**	**Квіт. 1. Том. Ів.**	**2. по В. Ф. і Як.**	4 38	7 17	4 22	7 33	4 29	7 26	9 12
2	19	П.	Івана Ветхоп.	Жигмонта	4 37	7 19	4 20	7 35	4 27	7 28	10 18
3	20	В.	Теодора	Найден. Ч. Хр.	4 35	7 21	4 18	7 37	4 25	7 29	11 15
4	21	С.	Януарія	Фльоріяна	4 33	7 22	4 16	7 39	4 23	7 31	ран.
5	22	Ч.	Теодора еп., Луки	Пія V. папи	4 31	7 24	4 14	7 41	4 21	7 33	0 1
6	23	П.	÷ Юрія Вмч.	Івана в олію	4 29	7 25	4 12	7 43	4 20	7 34	0 37
7	24	С.	Сави	Доміцелі	4 28	7 27	4 10	7 44	4 18	7 36	1 08
8	**25**	**Н.**	**2. Миронос. † Єв. М.**	**3. п. В. Станисл.**	4 26	7 28	4 8	7 46	4 16	7 38	1 34
9	26	П.	Василія свмч.	Григорія	4 24	7 30	4 6	7 47	4 14	7 39	1 59
10	27	В.	Симеона ф. Госп.	Ісидора Орача	4 23	7 31	4 4	7 49	4 12	7 41	2 22
11	28	С.	Максима і Ясона	Мамерта	4 21	7 32	4 3	7 51	4 11	7 42	2 46
12	29	Ч.	Милетона, 9 муч.	Панкратія	4 20	7 34	4 1	7 53	4 9	7 44	3 11
13	30	П.	† Якова ап. (пер).	Серватія	4 18	7 36	3 59	7 55	4 7	7 46	3 40
14	1	С.	Трав. Єремії пр.	Боніфатія	4 16	7 37	3 57	7 56	4 5	7 47	схд.
15	**2**	**Н.**	**3. Розсл. † Бор. і Гл.**	**4. п. В. Софії**	4 15	7 38	3 55	7 58	4 3	7 49	9 9
16	3	П.	† Теодосія печ.	Івана непом.	4 14	7 39	3 54	7 59	4 2	7 50	9 46
17	4	В.	Пелагії	Пасхаліса	4 12	7 41	3 52	8 1	4 0	7 52	10 28
18	5	С.	Ірини мч.	Фелікса	4 10	7 42	3 50	8 3	3 59	7 53	11 04
19	6	Ч.	Йова многостр.	Петра, Целест.	4 9	7 43	3 49	8 5	3 58	7 55	11 34
20	7	П.	Явл. зн. Ч. Хреста	Бернарда	4 8	7 45	3 47	8 6	3 57	7 56	ран.
21	8	С.	† Івана Богослова	Олени кор.	4 7	7 46	3 46	8 7	3 56	7 57	0 1
22	**9**	**Н.**	**4. Самар. П. мощ.**	**5. п. В. Юлії д.**	4 6	7 47	3 45	8 9	3 55	7 59	0 25
23	10	П.	Симеона Зилота	Дезидерія	4 5	7 49	3 43	8 11	3 53	8 0	0 48
24	11	В.	Мокія свм.	Іванни вдови	4 3	7 50	3 42	8 13	3 52	8 2	1 10
25	12	С.	Епіфанія еп.	Урбана І. папи	4 2	7 51	3 41	8 14	3 51	8 3	1 33
26	13	Ч.	Глікерії мч.	**Вознх. Госп., Ф.**	4 2	7 52	3 40	8 15	3 50	8 4	1 59
27	14	П.	Ізидора, Максима	Івана І. папи	4 1	7 54	3 38	8 17	3 49	8 6	2 29
28	15	С.	Пахомія Вел.	Вільгельма	4 0	7 55	3 37	8 18	3 48	8 7	3 5
29	**16**	**Н.**	**5. Сліпор. Теод.**	**6. п. В. Максим.**	3 59	7 56	3 36	8 20	3 47	8 8	зах.
30	17	П.	Андроніка	Фелікса	3 58	7 57	3 35	8 21	3 47	8 9	9 15
31	18	В.	Теодота Муч.	Петронелі	3 57	7 58	3 34	8 22	3 46	8 10	9 54

Погода:— 1-3 мила погода; 4-7 холодно; 8-11 тепло, приємно; 12-13 грізно; 14-17 бурливо; 18-21 холодно і вохко; 22-24 змінно; 25-28 тепло; 29-31 душно.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Червень — МАЄ 30 ДНІВ — June

Нв. ст.	Ст ст.	ДНІ	СВЯТА: Греко-кат. і Прав.	СВЯТА: Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті: Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	С.	Трав. Патрикія	Якова	3 56	7 59	3 33	8 23	3 45	8 11	10 36
2	**20**	**Ч.**	**Вознес. Госп. Тал.**	Еразма	3 55	8 0	3 32	8 24	3 44	8 12	11 10
3	21	П.	Константина і Олени	Кльотильди	3 55	8 1	3 32	8 25	3 44	8 13	11 38
4	22	С.	Василиска	Квірина	3 54	8 2	3 31	8 26	3 43	8 14	ран.
5	**23**	**Н.**	**6. Св. Отців, Мих.**	**С. Св. Дух., Фл.**	3 54	8 3	3 31	8 27	3 43	8 15	0 4
6	24	П.	Симеона стовп.	**Пон. Зел. Св., Н.**	3 53	8 4	3 30	8 28	3 42	8 16	0 28
7	25	В.	3. Найд. гол. св. Ів.	Роберта	3 52	8 5	3 30	8 29	3 41	8 17	1 51
8	26	С.	Карпа ап.	Медарда	3 52	8 5	3 29	8 30	3 40	8 17	1 16
9	27	Ч.	Терапонта	Прима	3 51	8 6	3 29	8 31	3 40	8 18	1 43
10	28	П.	Никити	Марґарити	3 51	8 7	3 28	8 32	3 39	8 19	2 14
11	29	С.	Теод. мч. (Зад. суб.)	Варнави ап.	3 51	8 7	3 28	8 33	3 39	8 19	2 50
12	**30**	**Н.**	**Сошествіє Св. Д.**	**1. п. С. Онуфрія**	3 51	8 8	3 27	8 34	3 39	8 20	схд.
13	**31**	**П.**	**Пресв. Тройці**	Антонія з Пад.	3 50	8 9	3 27	8 35	3 39	8 21	8 27
14	1	В.	Черв. Юстина	Василія Вел.	3 50	8 9	3 26	8 35	3 39	8 21	9 5
15	2	С.	Никифора, Івана	Віта і Модеста	3 50	8 10	3 26	8 36	3 38	8 22	9 37
16	3	Ч.	Лукіяна	**Боже Тіло**	3 50	8 10	3 26	8 36	3 38	8 22	10 05
17	4	П.	Митроф. еп., Софії	Адольфа	3 50	8 11	3 26	8 36	3 38	8 23	10 30
18	5	С.	Доротея еп.	Марка, Маркел.	3 50	8 11	3 26	8 36	3 38	8 23	10 53
19	**6**	**Н.**	**1. по Сош. Всіх Св.**	**2. п. С. Ґер. і П.**	3 50	8 12	3 26	8 37	3 38	8 24	11 14
20	7	П.	Теодота свмч.	Сильверія	3 50	8 12	3 26	8 37	3 38	8 24	11 36
21	8	В.	Теодора стр.	Альойза Ґон.	3 50	8 12	3 26	8 37	3 38	8 24	ран.
22	9	С.	Теклі, Кирила	Павлини	3 50	8 12	3 26	8 37	3 39	8 24	0 1
23	10	Ч.	† Торж. св. Евх., Т.	Зенона	3 50	8 13	3 26	8 37	3 39	8 24	0 27
24	11	П.	Вартоломея, Марти	† Торж. Б. С.	3 51	8 13	3 26	8 37	3 39	8 24	0 59
25	12	С.	† Онуфрія В.	Проспера	3 51	8 13	3 27	8 38	3 40	8 25	1 39
26	**13**	**Н.**	**2. п. С. Пр. Евхарист.**	**3. п. С. Ів. і Пав.**	3 52	8 13	3 27	8 38	3 40	8 25	2 29
27	14	П.	Єлисея пр.	Владислава	3 52	8 13	3 28	8 38	3 41	8 25	зах.
28	15	В.	Амоса, Єроніма	Льва II. папи	3 53	8 13	3 28	8 38	3 41	8 25	8 42
29	16	С.	Тихона еп.	**Петра і Павла**	3 53	8 13	3 29	8 38	3 42	8 25	9 8
30	17	Ч.	Мануіла, Кирила	Згад. св. Павла	3 54	8 13	3 30	8 37	3 43	8 24	9 39

Погода:— 1-4 змінна погода; 5-8 змінно; 9-10 мило; 11-13 холодно; 14-18 гарно і мило; 19-22 сухо й гарячо; 23-25 грізно; 26-30 вітри й сухо.

Липень МАЄ 31 ДНІВ July

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	П.	Черв. † Торж. Б. С.	Теобальда	3 54	8 13	3 30	8 37	3 44	8 24	10 7
2	19	С.	Юди ап., Зосима	Пос. Пр. Д. М.	3 55	8 13	3 31	8 36	3 44	8 24	10 32
3	**20**	**Н.**	**3. по С. Найсв. С. Іс.**	**4. п. С. Геліод.**	3 55	8 12	3 32	8 35	3 45	8 23	10 56
4	21	П.	Юліяна мч. ☽	Йосифа Кал.	3 56	8 12	3 33	8 35	3 45	8 23	11 21
5	22	В.	Евсевія	Фільомени д.	3 57	8 12	3 34	8 34	3 46	8 22	11 47
6	23	С.	Агрипіни	Ісаії прор.	3 57	8 11	3 35	8 34	3 47	8 22	ран.
7	24	Ч.	**Різдво св. Ів. Хрест.**	Пульхерії	3 58	8 10	3 36	8 33	3 48	8 21	0 17
8	25	П.	Февронії	Єлисавети	3 59	8 10	3 37	8 32	3 49	8 20	0 51
9	26	С.	Давида	Кирила еп.	4 0	8 9	3 38	8 31	3 50	8 19	1 31
10	**27**	**Н.**	**4. по С., Самсона**	**5. по С. Амалії**	4 1	8 8	3 40	8 30	3 51	8 18	2 16
11	28	П.	Кира й Івана	Пелагії	4 2	8 7	3 41	8 29	3 52	8 17	3 8
12	**29**	**В.**	**Ап. Петра і Павла** ○	Ген. і Гв. Ів. з Д.	4 3	8 7	3 42	8 27	3 53	8 16	схд.
13	30	С.	Собор 12 Апост.	Марґарети	4 4	8 6	3 44	8 26	3 55	8 16	8 23
14	1	Ч.	Лип. Косми і Дам.	Бонавентури	4 5	8 5	3 45	8 25	3 56	8 15	8 37
15	2	П.	† Пол. Ризи Пр. Б.	Розісл. Апост.	4 6	8 5	3 46	8 24	3 57	8 14	8 59
16	3	С.	Анатолія і Мокія	Пр. Д. М. Шк.	4 7	8 4	3 47	8 23	3 58	8 13	9 11
17	**4**	**Н.**	**5. по С. Андрея кр.**	**6. п. С. Алексія**	4 8	8 3	3 48	8 22	3 59	8 12	9 42
18	5	П.	Кирила і Методія	Симеона з Л.	4 9	8 2	3 50	8 21	4 1	8 11	10 5
19	6	В.	Атанасія	Вінкентія з П.	4 10	8 1	3 51	8 20	4 3	8 10	10 30
20	7	С.	Томи преп. ☾	Іллі, Чеслава	4 12	8 0	3 53	8 18	4 4	8 8	10 58
21	8	Ч.	Прокопія мч.	Пракседи д.	4 13	7 59	3 54	8 16	4 5	8 7	11 33
22	9	П.	Панкратія	Марії Магдал.	4 14	7 58	3 56	8 15	4 6	8 6	ран.
23	10	С.	† Антонія п., Леон.	Аполінарія	4 16	7 57	3 58	8 13	4 8	8 4	0 17
24	**11**	**Н.**	**6. по С. Ольги кн.**	**7. п. С. Христ.**	4 17	7 55	4 0	8 12	4 10	8 2	1 11
25	12	П.	Прокла і Ілярія	Якова ап.	4 18	7 54	4 1	8 11	4 11	8 1	2 17
26	13	В.	† Соб. Арх. Гавр. ●	Анни, м. Пр. Д.	4 20	7 52	4 3	8 9	4 12	7 59	зах.
27	14	С.	Онисима	Наталії діви	4 21	7 51	4 5	8 7	4 14	7 58	7 48
28	15	Ч.	† Володимира Вел.	Інокентія папи	4 23	7 49	4 6	8 5	4 16	7 56	8 19
29	16	П.	Атиноґена	Марти діви	4 24	7 48	4 8	8 3	4 17	7 55	8 34
30	17	С.	Марини мч.	Авдона і Сенни	4 25	7 47	4 9	8 2	4 18	7 54	8 59
31	**18**	**Н.**	**7. по С. Якин., Ем.**	**8. п. С. Ігнат. Л.**	4 26	7 45	4 10	8 0	4 19	7 53	9 24

Погода:— 1-3 горячо й грізно; 4-8 буря; 9-13 гарно й тепло; 14-17 змінна погода; 18-23 холодні ночі і ранки; 24-25 грізно; 26-28 дощ; 29-31 вітер і змінно.

Серпень — МАЄ 31 ДНІВ — August

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	П.	Лип. Мокрини	Петра в оковах	4 28	7 44	4 12	7 58	4 20	7 52	9 51
2	20	В.	† Ілії прор.	Пр. Д. Ангел.	4 29	7 42	4 14	7 56	4 22	7 50	10 20
3	21	С.	Симеона юрод.	Зн. цв. Стефана	4 31	7 41	4 16	7 54	4 24	7 47	10 53
4	22	Ч.	Марії Магд.	Домініка	4 32	7 39	4 18	7 53	4 26	7 45	11 31
5	23	П.	Теофіля, Трофима	Мат. Б. Сніж.	4 34	7 37	4 19	7 51	4 27	7 43	ран.
6	24	С.	† Бориса і Гліба	† Преобр. Госп.	4 35	7 35	4 21	7 49	4 29	7 41	0 14
7	**25**	**Н.**	**8. по С. † Усп. св. А.**	**9. п. С. Каєтана**	4 37	7 34	4 23	7 47	4 30	7 39	1 4
8	26	П.	Єрмолая, Параск.	Киріяка	4 38	7 32	4 25	7 45	4 32	7 37	1 59
9	27	В.	† Пантелеймона	Романа і Сек.	4 39	7 31	4 26	7 43	4 34	7 36	2 59
10	28	С.	Прохора	Лаврентія	4 41	7 29	4 28	7 41	4 36	7 34	схд.
11	29	Ч.	Калиніка, Сер.	Зузанни діви	4 42	7 27	4 30	7 39	4 38	7 32	7 18
12	30	П.	Сили, Андроніка	Кляри	4 44	7 25	4 32	7 37	4 39	7 30	7 39
13	31	С.	Евдокима правед.	Гіполіта	4 45	7 23	4 34	7 35	4 41	7 28	7 50
14	**1**	**Н.**	**Серп. 9. п. С. Мак.**	**10. п. С. Евзебія**	4 46	7 22	4 35	7 33	4 42	7 26	8 12
15	2	П.	Перен. мощ. св. Ст.	Успення Пр. Б.	4 49	7 20	4 37	7 31	4 44	7 24	8 36
16	3	В.	Ісаака	Роха Виз.	4 50	7 18	4 39	7 29	4 46	7 22	9 03
17	4	С.	7 отр. в Еф., Евд.	Ліберата	4 52	7 16	4 41	7 26	4 47	7 20	9 35
18	5	Ч.	Евсиґнія муч.	Єлени кор.	4 53	7 14	4 43	7 24	4 49	7 18	10 14
19	**6**	**П.**	**Преображ. Господ.**	Беніґни	4 54	7 12	4 44	7 21	4 50	7 16	11 02
20	7	С.	Дометія, Пульхерії	Стефана кор.	4 56	7 10	4 46	7 18	4 52	7 14	ран.
21	**8**	**Н.**	**10. по С. Еміліяна**	**11. п. С. Іванни**	4 58	7 8	4 48	7 16	4 54	7 12	0 1
22	9	П.	Матея ап.	Філіберта	4 59	7 6	4 50	7 14	4 55	7 10	1 9
23	10	В.	Лаврентія муч.	Филипа еп.	5 0	7 4	4 52	7 12	4 57	7 8	2 25
24	11	С.	Евпла, Клявдії	Вартоломея	5 1	7 2	4 53	7 10	4 58	7 5	3 46
25	12	Ч.	Фотія, Анікити	Людвика кор.	5 3	7 0	4 55	7 8	5 0	7 3	зах.
26	13	П.	Максима	Зефірина п.	5 5	6 58	4 57	7 6	5 1	7 1	7 10
27	14	С.	Михея, Теодосія	Йосифа Кал.	5 7	6 56	4 59	7 3	5 3	6 58	7 25
28	**15**	**Н.**	**11. п. С. Усп. П. Б.**	**12. п. С. Август.**	5 8	6 54	5 1	7 0	5 5	6 56	7 52
29	16	П.	Перенес. обр. Госп.	Усікн. св. Івана	5 9	6 52	5 2	6 58	5 6	6 54	8 21
30	17	В.	Мирона муч.	Рожі з Лім.	5 10	6 50	5 4	6 56	5 7	6 52	8 53
31	18	С.	Фльора і Лавра	Раймунда	5 13	6 48	5 6	6 53	5 9	6 50	9 29

Погода:— 1-3 душно; 4-8 гарно й холодно; 9-12 змінно й бурливо; 13-14 хмарно; 15-17 вітер, грізно; 18-21 горячо; 22-26 буря з громами; 27-31 душно.

Вересень | МАЄ 30 ДНІВ | September

Нв. ст.	Ст. ст.	Дні	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Аяберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	Ч.	Серп. Ан., Тек.	Еґідія	5 13	6 44	5 8	6 50	5 11	6 48	10 11
2	20	П.	Самуїла	Юста	5 15	6 43	5 10	6 48	5 13	6 45	10 59
3	21	С.	Тадея ап.	Ізабелі, Брон.	5 16	6 42	5 11	6 46	5 15	6 43	11 52
4	**22**	**Н.**	**12. по С. Аґатоніка**	**13. п. С. Розалії**	5 18	6 38	5 13	6 44	5 17	6 41	ран.
5	23	П.	Лупна, Іринея	Лаврентія	5 29	6 36	5 15	6 42	5 19	6 39	12 50
6	24	В.	Евтихія свм.	Захарії пр.	5 21	6 34	5 17	6 40	5 20	6 36	1 50
7	25	С.	Тита, Вартоломея	Реґіни діви	5 22	6 32	5 19	6 37	5 22	6 33	2 53
8	26	Ч.	Адріяна, Наталії	† Різдво Пр. Б.	5 24	6 31	5 20	6 34	5 23	6 31	3 58
9	27	П.	Сави, Пімена	Ґорґонія	5 26	6 28	5 22	6 32	5 25	6 29	5 4
10	28	С.	Августина	Николая з Т.	5 27	6 26	5 24	6 29	5 27	6 27	схд.
11	**29**	**Н.**	**13. п. С. † Ус. гл. Ів.**	**14. п. С. Прота**	5 29	6 24	5 26	6 26	5 29	6 25	6 40
12	30	П.	Олександра, Івана	Ґвідона	5 30	6 22	5 28	6 23	5 30	6 22	7 8
13	31	В.	Пол. пояса Пр. Б.	Товії	5 31	6 20	5 29	6 21	5 31	6 20	7 39
14	1	С.	Верес. Симеона	Воздв. Ч. Хр.	5 33	6 17	5 31	6 19	5 33	6 18	8 16
15	2	Ч.	Маманта, Івана	Нікодима	5 35	6 15	5 33	6 16	5 35	6 16	9 0
16	3	П.	Антима, Теокт.	Людмили діви	5 36	6 12	5 35	6 14	5 37	6 14	9 54
17	4	С.	Вавила, Мойсея	Лямберта	5 38	6 10	5 37	6 11	5 38	6 11	10 57
18	**5**	**Н.**	**14. по С. Захарії . . .**	**15. п. С. Томи**	5 39	6 9	5 38	6 9	5 39	6 8	ран.
19	6	П.	Чудо Арх. Михаїла	Януарія	5 40	6 6	5 40	6 7	5 41	6 6	12 8
20	7	В.	Созонта	Евстахія	5 42	6 4	5 42	6 4	5 43	6 4	1 24
21	**8**	**С.**	**Різдво Пр. Богород.**	Матея ап.	5 43	6 2	5 44	6 1	5 45	6 1	2 42
22	9	Ч.	Йоакима і Анни	Маврикія	5 45	6 0	5 46	5 58	5 46	5 58	4 1
23	10	П.	Минодори, Митр.	Теклі діви	5 46	5 58	5 47	5 56	5 47	5 56	5 18
24	11	С.	Теодори прп.	Ґерарда	5 48	5 56	5 49	5 54	5 49	5 54	зах.
25	**12**	**Н.**	**15. по С. Автонома**	**16. п. С. Клеофа**	5 50	5 53	5 51	5 51	5 51	5 51	6 6
26	13	П.	Корнилія	Кипріяна	5 52	5 51	5 53	5 49	5 53	5 49	6 50
27	**14**	**В.**	**Воздв. Ч. і Ж. Хреста**	Косми і Дамяна	5 53	5 49	5 55	5 46	5 55	5 47	7 26
28	15	С.	Никити	Вячеслава кор.	5 54	5 47	5 56	5 44	5 56	5 44	8 7
29	16	Ч.	Евфимії, Людмили	Михайла арх.	5 55	5 44	5 58	5 42	5 58	5 42	8 53
30	17	П.	Софії, В., Над., Л.	Єроніма	5 57	5 42	6 0	5 40	6 0	5 40	9 44

Погода:— 1-4 гарна погода; 5-8 грізно, дощ; 9-13 тепла погода; 14-17 сильні вітри; 18-22 холодно; 23-26 грізна й змінна погода; 27-30 гарно.

Жовтень МАЄ 31 ДНІВ October

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	С.	Верес. Евмен.	Ремиґія	6 1	5 38	6 2	5 37	6 2	5 38	10 40
2	**19**	**Н.**	**16. по С. Троф. С.**	**17. п. С. Леодеґ.**	6 1	5 38	6 4	5 34	6 3	5 35	11 39
3	20	П.	Евстафія, Татіяни	Кандида	6 2	5 36	6 5	5 32	6 4	5 33	ран.
4	21	В.	Кондрата ап.	Франца, Сераф.	6 4	5 33	6 7	5 30	6 6	5 31	12 41
5	22	С.	Фоки, Йони	Плакида	6 5	5 31	6 9	5 27	6 8	5 29	1 44
6	23	Ч.	† Зач. Ів. Христ.	Брунона	6 6	5 29	6 11	5 24	6 10	5 26	2 49
7	24	П.	Теклі мч.	Юстини діви	6 8	5 27	6 13	5 21	6 11	5 24	3 56
8	25	С.	Евфрозини, Пафн.	Бриґіди	6 9	5 25	6 14	5 19	6 12	5 22	5 04
9	**26**	**Н.**	**17. п. С. П. св. Ів.**	**18. п. С. Діон.**	6 10	5 23	6 16	5 17	6 14	5 20	6 15
10	27	П.	Калістрата	Францішка Бор.	6 13	5 21	6 18	5 14	6 16	5 18	схд.
11	28	В.	Харитона муч.	Плакиди М., Ем.	6 14	5 19	6 20	5 11	6 17	5 16	6 16
12	29	С.	Киріяка	Максиміліяна	6 15	5 17	6 22	5 9	6 19	5 13	6 59
13	30	Ч.	Григорія свмч.	Едварда кор.	6 17	5 15	6 24	5 6	6 21	5 10	7 51
14	1	П.	Жовт. † Покр. Б.	Калікста п.	6 19	5 13	6 26	5 4	6 23	5 8	8 51
15	2	С.	Кипріяна, Юстини	Тереси	6 21	5 11	6 28	5 2	6 25	5 5	10 0
16	**3**	**Н.**	**18. п. С. Діоніс.**	**19. п. С. Ґалля**	6 22	5 9	6 30	5 0	6 27	5 3	11 13
17	4	П.	Єротея	Гедвіґи	6 24	5 7	6 32	4 58	6 29	5 1	ран.
18	5	В.	Харитини	Ев. Луки	6 25	5 5	6 34	4 56	6 30	4 59	0 28
19	6	С.	† Томи ап.	Петра з Альк.	6 27	5 3	6 36	4 54	6 32	4 57	1 44
20	7	Ч.	Сергія і Вакха	Феліціяна	6 29	5 1	6 38	4 51	6 33	4 55	3 0
21	8	П.	Пелагії, Ігнатія	Уршулі	6 30	4 59	6 40	4 49	6 35	4 53	4 14
22	9	С.	† Якова ап.	Кордулі	6 31	4 57	6 42	4 47	6 37	4 51	5 28
23	**10**	**Н.**	**19. п. С. Евламп.**	**20. п. С. Івана К.**	6 33	4 55	6 43	4 45	6 38	4 49	зах.
24	11	П.	Филипа, Теофана	Рафаїла Арх.	6 35	4 52	6 45	4 43	6 40	4 47	5 21
25	12	В.	Прова, Тараха	Івана Кант.	6 37	4 50	6 47	4 40	6 42	4 45	6 0
26	13	С.	Карпа мч.	Евариста	6 38	4 48	6 49	4 38	6 44	4 43	6 45
27	14	Ч.	Параскевії, Назар.	Савини муч.	6 40	4 46	6 51	4 36	6 46	4 41	7 34
28	15	П.	Лукіяна, Евфимія	Симона, Юди	6 43	4 45	6 53	4 34	6 48	4 39	8 29
29	16	С.	Льонґіна сотн.	Нарциза еп.	6 44	4 43	6 55	4 32	6 50	4 37	9 27
30	**17**	**Н.**	**20 п. С. Андр., Осії**	**21 п. С. Клявдія**	6 46	4 41	6 57	4 30	6 52	4 35	10 28
31	18	П.	Луки ап.	Вольфґанґа	6 48	4 39	6 59	4 28	6 54	4 33	11 30

Погода:— 1-3 мила погода; 4-7 змінно; 8-12 гарно, холодно; 13-17 змінно; 18-23 холодні вітри; 24-27 мила погода; 28 грізно; 29-31 бурливо і змінно.

Листопад | МАЄ 30 ДНІВ | November

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	В.	Жовт. Йоїля пр.	**Всіх Святих**	6 49	4 38	7 1	4 26	6 55	4 31	ран.
2	20	С.	Артемія	† День задуш.	6 50	4 37	7 3	4 24	6 57	4 30	0 34
3	21	Ч.	Іляріона Вел.	Губерта	6 52	4 34	7 5	4 22	6 59	4 28	1 39
4	22	П.	Ґлікерії, Аверкія	Кароля Бором.	6 54	4 33	7 7	4 20	7 1	4 26	2 45
5	23	С.	† Якова ап. бр. Г.	Єлисавети	6 56	4 31	7 9	4 18	7 3	4 24	3 54
6	**24**	**Н.**	**21. п. С. Арет., Ат.**	**22. п. С. Леона.**	6 57	4 30	7 11	4 16	7 5	4 22	5 6
7	25	П.	Маркіяна	Теоґата	6 58	4 28	7 12	4 14	7 6	4 21	6 19
8	**26**	**В.**	**Вмч. Димитрія**	4 Коронатів, С.	7 0	4 27	7 14	4 12	7 8	4 19	схд.
9	27	С.	Нестора	Теодора	7 2	4 25	7 16	4 10	7 10	4 17	5 41
10	28	Ч.	† Параскеви, Неон.	Андрея з Ав.	7 4	4 24	7 18	4 9	7 12	4 16	6 42
11	29	П.	Анастасії	Мартина еп.	7 5	4 22	7 20	4 7	7 13	4 14	7 50
12	30	С.	Зеновія, Зеновії	Мартина папи	7 6	4 21	7 22	4 6	7 14	4 13	9 03
13	**31**	**Н.**	**22. п. С. Ст., Нар.**	**23. п. С. Евгенія**	7 8	4 19	7 24	4 4	7 16	4 11	10 19
14	1	П.	Лист. Косми і Д.	Серафима	7 10	4 18	7 26	4 2	7 17	4 9	11 34
15	2	В.	Акиндина	Леопольда	7 12	4 16	7 28	4 1	7 19	4 8	ран.
16	3	С.	Айталя, Йосифа	Отмара	7 14	4 15	7 30	4 0	7 21	4 7	0 49
17	4	Ч.	Йоанікія	Сальомеї	7 15	4 14	7 32	3 58	7 23	4 6	2 2
18	5	П.	Ґалактіона муч.	Оттона	7 17	4 13	7 34	3 56	7 25	4 4	3 15
19	6	С.	Павла еп., Клявдія	Єлисавети	7 18	4 12	7 36	3 55	7 27	4 3	4 26
20	**7**	**Н.**	**23. п. С. Єр., Лаз.**	**24. п. С. Фелікса**	7 19	4 11	7 38	3 54	7 29	4 2	5 35
21	**8**	**П.**	**Соб. св. Мих. Ар.**	Оф. Пр. Д. М.	7 20	4 10	7 40	3 52	7 31	4 1	6 41
22	9	В.	Онисифора	Кикилії діви	7 22	4 09	7 41	3 51	7 32	4 0	зах.
23	10	С.	Єраста, Ореста	Климента	7 24	4 8	7 43	3 50	7 34	3 59	5 24
24	11	Ч.	Міни, Віктора	Івана від Хр.	7 26	4 7	7 45	3 49	7 36	3 58	6 18
25	12	П.	† Йосафата, Ніля	Катерини	7 27	4 6	7 47	3 48	7 38	3 57	7 15
26	13	С.	† Івана Золотоуст.	Конрада	7 28	4 5	7 49	3 47	7 39	3 57	8 15
27	**14**	**Н.**	**24. п. С. † Филипа**	**1. Адв. Вал. і В.**	7 30	4 4	7 50	3 46	7 40	3 56	9 17
28	15	П.	Ґурія, Самсона	Кресцентія	7 31	4 4	7 52	3 45	7 42	3 55	10 19
29	16	В.	Ап. Матея єв.	Сатурніна	7 33	4 3	7 54	3 44	7 44	3 54	11 23
30	17	С.	Григорія новокес.	Андрея ап.	7 34	4 2	7 55	3 44	7 45	3 54	ран.

Погода:— 1-2 вохко і холодно; 3-5 бурливо; 6-9 буря; 10-13 зимно; 14-18 бурливо; 19-20 погідніше; 21-23 гарно й холодно; 24-27 змінно; 28-30 зимно й бурливо.

Грудень | МАЄ 31 ДНІВ | December

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	Ч.	Лист. Плятона, Ром.	Елігія	7 36	4 1	7 56	3 43	7 46	3 53	12 27
2	19	П.	Авдія, Варлаама	Бібіяни	7 37	4 1	7 57	3 42	7 47	3 52	1 34
3	20	С.	Григорія, Прокла	Франца Ксав.	7 39	4 1	7 59	3 41	7 48	3 52	2 42
4	**21**	**Н.**	**25. п. С. Введ. П. Б.**	**2. Адв. Варвари**	7 40	4 0	8 0	3 41	7 49	3 51	3 53
5	22	П.	Филимона ап.	Сави еп.	7 41	4 0	8 1	3 40	7 50	3 51	5 6
6	23	В.	Амерілохія, Григ.	Миколая	7 42	3 59	8 3	3 40	7 51	3 51	6 19
7	24	С.	Катерини вмч. ☺	Амврозія	7 43	3 59	8 4	3 39	7 53	3 50	схд.
8	25	Ч.	Климента папи	**Неп. Зач. П.Д.М**	7 45	3 59	8 5	3 39	7 54	3 50	5 29
9	26	П.	Алипія Стовп. прп.	Леокадії	7 46	3 59	8 6	3 39	7 55	3 50	6 44
10	27	С.	Якова, Палядія	М. Б. Льорет.	7 47	3 58	8 8	3 39	7 57	3 50	8 2
11	**28**	**Н.**	**26. по С. Стефана**	**3. Адв. Дамазія**	7 48	3 58	8 9	3 39	7 58	3 50	9 21
12	29	П.	Парамона, Фільом.	Александра	7 49	3 58	8 10	3 38	7 59	3 49	10 38
13	30	В.	† Ап. Андрея пер. ☾	Лукії	7 50	3 58	8 11	3 38	8 0	3 49	11 53
14	1	С.	Груд. Наума ф.	Спірідона	7 50	3 58	8 12	3 38	8 1	3 49	ран.
15	2	Ч.	Авакума прор.	Фортуната Мак.	7 51	3 59	8 13	3 38	8 2	3 49	1 6
16	3	П.	Софонія, Теодула	Аделяйди	7 52	3 59	8 14	3 38	8 2	3 49	2 16
17	4	С.	Варнави, Ів. Дам.	Лазаря	7 53	3 59	8 15	3 38	8 3	3 50	3 25
18	**5**	**Н.**	**27. п. С. Сави**	**4. Адв. Ґраціяна**	7 53	3 59	8 16	3 38	8 3	3 50	4 32
19	6	П.	**Миколая чудотв.**	Немезія	7 54	3 59	8 16	3 38	8 4	3 50	5 34
20	7	В.	Амвросія еп.	Теофіля і Зен.	7 54	4 0	8 17	3 39	8 5	3 51	6 31
21	8	С.	Патапія ●	Томи ап.	7 55	4 0	8 17	3 39	8 5	3 51	зах.
22	**9**	**Ч.**	**Неп. Зач. Пр. Бог.**	Зенона	7 56	4 1	8 18	3 40	8 6	3 52	5 6
23	10	П.	Міни, Єрмоґена мч.	Вікторії	7 57	4 1	8 18	3 40	8 6	3 52	6 5
24	11	С.	Даниїла Стовп. пр.	Нав. Р. Адама	7 57	4 3	8 18	3 41	8 7	3 53	7 6
25	**12**	**Н.**	**Н. Праотців, Спір.**	**Різдво Хрис.**	7 57	4 3	8 18	3 42	8 7	3 54	8 8
26	13	П.	Евстратія, Евгенія	**Стефана**	7 58	4 4	8 18	3 43	8 7	3 54	9 11
27	14	В.	Тирса, Левкія	Івана св.	7 58	4 4	8 19	3 45	8 8	3 55	10 14
28	15	С.	Елевтерія свмч.	Дітей уб. у В.	7 58	4 5	8 19	3 46	8 8	3 56	11 18
29	16	Ч.	Аггея, Теоф., Тир. ☽	Томи еп.	7 58	4 6	8 19	3 47	8 8	3 57	ран.
30	17	П.	Даниїла, Ананії	Давида, Евгенія	7 59	4 7	8 19	3 48	8 8	3 58	12 24
31	18	С.	Севастіяна і ін. мч.	Сильвестра	7 59	4 8	8 19	3 49	8 8	3 59	1 32

Погода:— 1-4 зимно; 5-7 лагідніше; 8-10 приємно; 11-13 грізно; 14-19 бурливо; 20-23 зимно, змінно; 24-27 вохко, непривітно; 28-31 змінна погода.

Гостина Гетьманича Данила Скоропадського в Оттаві

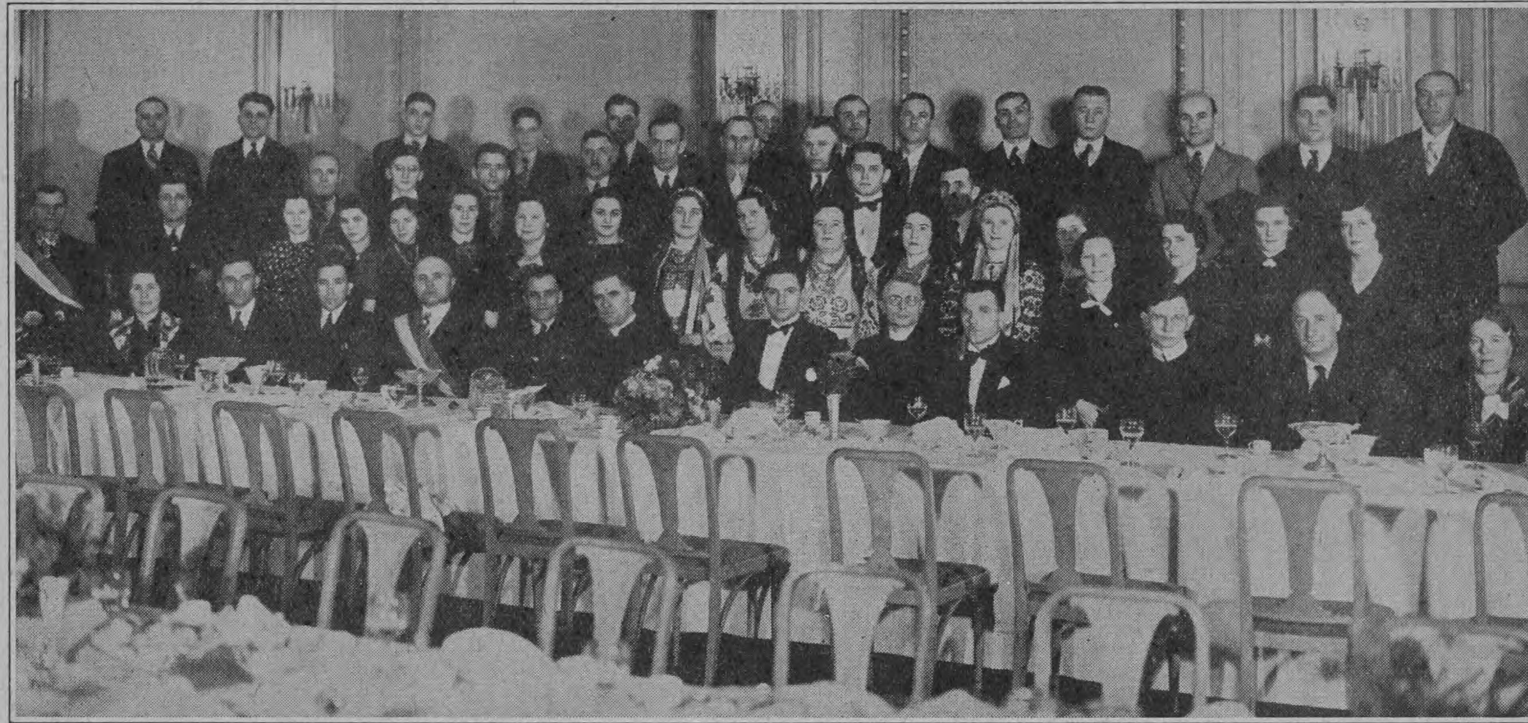

Гостина відбулася в готелі Лорів. На знимці зображені слідуючі гості:— В першім ряді з ліва в ленті п. П. Рибак, осавул коша, пані Рибак, сот. Червоного Хреста, п. Д. Цимбала, п. Никола Пришляк, п С. Василевич, кошовий, п. М. Гетьман, гол. обозний С.Г.Д., Всч. о. Григорий Шашкевич, місіонар, Гетьманич Данило, Всч. о. Василь Ґіґейчук, парох Оттави, п. Володимир Босий, богослов Вікарий, п. Никола Павлюк, пані П. Остапик. В другім ряді з права до ліва:— пані М. Руда, пані Шевчук, пані Лакуста, пані Панасюк, пані Люба, пані М. Попик, пані Чихарівська, пані З. Василевич, пані Лучиха, пані К.Норис, панна Поповецька, пані Любінська, пані Люба, панна Рибак, панна Суха, пані Суха, старша сестра парохії, п. Павлюк. Третий ряд з ліва:— пан Петро Пепура, богослов Н. Т., п. Любий, п. Гапак, п. Забчук, п. Чигарівський, п. Василь Василевич, п. Антін Попик, п. Никола Грабецький. В самім верху з ліва:— п. Скрипник, п. Іван Рудий, п. Рудий, п. Н. Рудий, п. Ромко Рибак, п. Яник, п. В. Норис, п. Мельник, П. Грабець, п. Чур, п.Шевчук, п. Панасюк, п. Остапик. Гостина відбулася дня 25. листопада 1937.

ЦЕРКОВНИЙ УСТАВ НА 1938 РІК

УСТАВ НА СІЧЕНЬ, 1938

1.—Предпразденьство Різдва і Субота перед Різдвом.

На Літурґії: Тропар Предпразденьства, Слава: І нині: кондак Предпразденьства. Прокімен, Аллилуя і Причастен дня. Апостол зачало 205; евангеліє Луки зачало 72.

2.—Неділля перед Різдвом: св. Отців і 27 по Сош.:— Глас 3; еванг. утренне 6.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи возвах” 10 стихир, воскресних 4, Предпразденьства 3 і Отцям 3, Слава: Отцям, І нині: Предпразденьства. Стихвона воскресна, Слава: Отцям, І нині: Предпразденьства. При кінци Тропар воскресний, Слава: Отцям, І нині: Предпразденьства.

На утрени:— Тропар воскресний 2 р,. Слава: Отцям, І нині: Предпразденьства.

На Літурґії:— Тропар воскресний, Отцям і Предпразденьства, Слава: Кондак Отцям, І нині: Кондак Предпразденьства. Прокімен Отцям. Апостол, зач. 328 (Отців) і 250 (н. 28), еванг. Матея зач. 1 (Отців) і Луки зач. 71 (нед. 27). Причастен „Хвалите” і „Радуйтеся праведнії”.

Слідує Седмиця 29.

6.—Навечеріє Різдва Христового:—Царські Часи.

На Літурґії св. Василія з Вечірнею: Апостол зачало 303; евангеліє Луки зачало 5. (Піст).

7.—Різдво Христове:—Повечеріє Велике з Всеночним.

На Літурґії Йоана Золотоустого: Антифони Празника. Місто „Святий Боже” співається „Єлици”. Апостол зачало 209; евангеліє Матея зачало 3. **Загальниця до Навечерія Богоявлення, але час заказаний.**

8.—Собор Пресв. Богородиці і Св. Йосифа Обручника і Субота по Різдві:— Всеночне.

На Великій Вечірни: „Блажен Муж”. На „Господи Возвах” 8 стихир: 3 Різдва і 5 Обручника, Слава: Обручника, І нині: Різдва. Вход і Прокімен Різдва „Кто Бог велій”; чтенія 3; литія. По „Нині отпущаєш” Тропар Обручника 2 р. і „Богородице Діво” 1 раз.

На Утрени: На „Бог Господь” Тропар Різдва 2 р., Слава: Обручника, І нині: Різдва. По Сідалнах „Полиєлей” і Величанія. Степенна „От юности”. Прокімен „Возвеселиется” еванг. Матея зачало 2. По Великім Славословію Тропар Обручника, Слава, І нині: Різдва.

На Літурґії: Антифони 2 перші Різдва, третий звичайний з припівом Різдва. Тропар Різдва і Обручника, Слава: Кондак Обручника, І нині: Кондак Собора. Прокімен: Суботи по Різдві і Собора; Ап. зач. 288 (Суботи) і 306 (Собора); ев. Матея зач. 46 (Суботи) і 4 (Собора).

9.—Неділля по Різдві, 29 по Сош. і Перв-М.Стефана:—Глас 4; еванг. утр. 7.

На Великій Вечірни:—На „Гди Возвах” 10 стихир, воск. 3, Празника 4 і Стефана 3; Слава: Стефана, І нині: Догмат гласа 4. — Прокімен „Господь воцарися”; стиховна воскресна, слава: Стефана, І нині: Празника. Троп.: Воскр., Слава: Стефана, І нині: Празника.

На Великій Утрени: На Бог Господь: Тропар воскр. 2. р., Слава: Стефана, І нині: Празника. До Канона всьо гласа. По 3-тій пісни Кондак і Ікос Празника і Сідален Стефана; по 6-ій пісни Кондак і Ікос Стефана; по 9-ій Світилен воскр., Слава: Стефана, І нині: Празника. На хвалитех 8 стихир: воскр. 4 і Празника 4, Слава: Стефана, І нині: „Преблагословенна”.

На Літурґії:—Тропар воскр., Празника і Стефана, Слава: Кондак Стефана, І нині: Празника. Прокімен воскр. і Стефана. Апп. зач. 200 (нед. по Різдві) і 233 (нед. 27), (Стефана під зачало); евангелія Матея зач. 4 (нед. по Різдві) і Луки зач. 85 (нед. 29). (Стефана під зачало).

Слідує Седмиця 30.

14.—Новий Рік. Обрізання ГНІХ і Святого Василія:—Всеночне.

На Великій Вечірни: 8 Стихир: Обрізання 4 і Василія 4, Слава: Василія, І нині: Обрізання. Чтеній 3. Литія. На благо-

словення хлібів Тропар Василія 2 р. і О-брізання 1 р.

На Утрени: Тропар Обрізання 2 р., Слава: Василія, І нині: Обрізання. „Полиєлей" і Величанія. Степенна „От юности" і Прокімен „Уста моя". Евангеліє Йоана зач. 36. Ірмоси Обрізання, Катавасія „Глубини" Богоявленія. По Славословію велик ім Тропар Василія, Слава, І нині: Обрізання.

На Літурґії Василія Великого: Тропар Обрізання і Василія, Слава: Кондак Василія, І нині: Обрізання. Прокімен, Аллилуя і Причастен Обрізання і Василія. Апостол зачало 254 і 318, еванг. Луки зач. 6 і Матея з. 11.

15. — Субота перед Просвіщенням і Предпр. Богоявлення:—

На Літурґії: Тропар, Слава, І нині: Кондак Предпразденьства. Прокімен і Причастен дня. Апост. зач. 284, евангелія Матея зачало 5.

16.—Неділля перед Просвіщенням і 30 по Сош.: Глас 5, ев. утр. 8. Устав той сам що й на неділлю перед Різдвом, лиш:

На Літурґії: Апостол зач. 298 і 258 (нед. 30) евангеліє Марка зач. 1 і Луки зач. 91 (нед. 30).

Слідує Седмиця 31.

18.—Навечеріє Богоявлення: — Царські Часи.

На Літурґії св. Василія з Вечірнею:— Апост. зач. 143, евангеліє Луки зачало 9. (Піст).

19.—Богоявлення ГНІХ: — Повечеріє Велике зі Всеночним, як перед Різдвом.

На Літурґії Йоана Золотоустого:—Антифони Празника. Місто „Святий Боже" співається „Єлици". Апостол зачало 302, еванг. Матея зачало 6. По Заамвонній молитві Водосвяття.

20.—† Собор Йоана Предтечі: — Всьо по уставу Святого Полиєлейного на будни в пропразденьстві, гляди загальний устав, сторона 32, лиш:

На Вечірни: Стихир 6: Празника 3 і Предтечі 3.

На Утрени: еванг. Матея зач. 5.

На Літурґії: Прокімен: „Возвеселится Праведник о Господі, і уповает на него". Ап. зач. 42; ев. Йоана зач. 3. Причастен: Богоявлення і „В память вічную . . ."

22.—Субота по Просвіченню: —

На Літурґії: — Прокімен, Аллилуя і Причастен Празника. Апостол зач. 233; еванг. Матея зач. 7.

23.—Неділля по Просвіщенню: — гл. 6; еванг. утр. 9.

На Літурґії: Антифони 2 перші Богоявлення, 3-ий недільний з припівом Богоявлення. Тропар воскр. Богоявлення, Слава: Кондак воскр.. І нині: Богоявлення. Прокімен і Причастен Нед. по Просвіщенню. Апост. зач. 224, еванг. Матея зач. 8.

Слідує Седмиця 31.

24.—† Преп. Теодозія: —

Устав святого Полиєлейного на будни в Попразденьстві, сторона 32, лише:

На Вечірни: Стихир 6: усі Святого.

На Літурґії: Прокімен: „Честна пред Господем . . ." Ап. зач. 176; ев. Матея зач. 43 Причастен: „В память вічную . . ."

27.—Віддання Празд. Богоявлення: —

Служба повседневна Празника.

На Літурґії: Всьо Празника: Ап. зач. 51. еванг. Марка зач. 45, седмиці 31-ої.

30.—Неділля 31 по Сош. і † Преп. Антонія Великого: —

Глас 7, еванг. утр. 10. Устав загальний святого Полиєлейного в неділлю, сторона 33.

На Літурґії: — Прок. нед. і „Честна пред Господем . . ." Апп. зач. 280 і 235; еванг. Луки зач. 93 і 24. Причастен нед. і „В память вічную . . ."

Слідує Седмиця 32.

УСТАВ НА ЛЮТИЙ, 1938.

2.—† Преп. Евтимія Великого: — Устав Святого Полиєлейного на будни, сторона 32.

На Літурґії: Прокімен: „Честна пред Господем . . ." Ап. зач. 335; ев. Луки зач. 24. Причастен: „В память вічную . . ."

6.—Нед. 32 по Сош. о Закхею: — Гл. 8; еванг. утр. 11.

На Літурґії: Ап. зач. 285; еванг. Луки зач. 94.

7.—† С. Григорія Богослова:—

На Літурґії: „Прокімен:„Уста моя возглаголют премудрость, і поученіє сердца моєго разум". Ап. зач. 151; ев. Йоана зач. 36. Причастен: „В память вічную . . ."

9.—† Перенесення Мощей св. Йоана Золотоустого.

Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Прокімен „Уста моя возглаголют . . ." Ап.. зач. 318; ев. Йоана зач. 36. Причастен „В память вічную . . ."

12.—Трйох Святителів:—

Устав Святого зі Всеночним на будни, сторона 32.

На Утрени: еванг. Йоана зач. 36.

На Літурґії: Апост. зач. 335; ев. Матея зач. 11.

13.—Неділля Митаря і Фарисея: — Гл. 1; еванг. утр. 1.

На Великій Вечірни: Стихир 10: воскресних 7 і Митаря 3, Слава: Митаря, І нині: Догмат гл. 1. Стиховна воскресна, Слава: Митаря, І нині: Богородичен.

На Утрени: До Канона служба воскресна як звичайно, лиш по Псальмі 50 Слава: „Пакаянія отверзи” І нині: „На Спасенія Стези” і по припіві Стихира „Множества”, Канон поскресний, Катавасія „Отверзу” гл. 4. На „Хвалитех” 4 стихири гласа і 4 Митаря, Слава: Митаря, І нині: „Преблагословенна”.

На Літурґії: Тропар воскресний, Слава: Кондак Митаря, І нині: Богородичен: Прокімен і Прич. воскресний. Апостол зазало 296, евангеліє Луки зачало 89.

Загальниця до неділі Блудного Сина.

15.— Стрітення ГНІХ.: — Всеночне.

На Вечірни: Всьо празника. На благословення хлібів Тропар Празника 3 р.

На Утрени: На „Бог Господь” Тропар Празника 2 р. Слава, І нині: Тропар Празника 1 раз. Всьо проче по порядку Празника Евангеліє Луки зачало 8.

На Літурґії: Припів до 3-го Антифона є „Молитвами Богородице, Спасе, спаси нас”. Місто „Прийдіте поклонімся” береться лиш в сам день Празника входноє. Ап. з. 316, евангеліє Луки зачало 7.

20.—Неділля Блудного Сина і Попразденьство Стрітення: — Глас 2 еванг. утр. 2.

На Великій Вечірни: 10 Стихир: Воскр. 4, Блуд. Сина 3 і Попразд. 3, Слава: Блуд. Сина, І нині: Догмат гл. 2. Проче як в неділлю Митаря.

На Утрени: По уставу неділлі Митаря і Фарисея, з додатком „На ріках Вавилонських”.

На Літурґії: Тропар воскр. і Попразд. Слава: Кондак Блудного, І нині: Попразденьства. Апостол зач. 135, еванг. Луки зачало 79.

22.—Віддання Стрітення:— Всьо празника повседневного виду.

На Літурґії: Тропарі, Прокімен, аллилуя і Причастен Празника. Ап. і Евангеліє Празника.

26.—Субота Задушна: —

На Вечірни: Єктенія за „Упокой”. На „Господи возвах” Стихир 6: гласа 2-го, і Суботи Мясопустної 3, Слава: Суботи, І нині: Догмат гласа 2-го. Місто прокімена співається: „Аллилуя”. Стиховна гласа 2-го, Слава: Суботи, І нині: Суботи. При кінци Тропар і Богородичен „За Упокой”.

На Утрени: Місто „Бог Господь” співається „Аллилуя”. Тропар „За Упокой”. Проче всьо до канона як в Парастасі. „Хвалитех” за Упокой. Славословіє мале і Стиховна гласа 2. Слава, І нині: Суботи Задушної. Тропар як на вечірни. Отпуст за Упокой.

На Літурґії: Всьо за успоших. Апостол і Евангеліє дня і за успоших.

27.—Неділля Мясопустна: — Глас 3. еванг. утр. 3.

На Вечірни і Утрени: Устав той сам, що в неділлю Блудного Сина.

На Літурґії: Тропар воскресний, Слава: Кондак неділлі Мясопустної, І нині: Богородичен, Апостол зачало 140, евангеліє Матея зачало 106.

УСТАВ НА БЕРЕЗЕНЬ, 1938.

6.—Неділля Сиропустна: — Глас 4; еванг. утр. 4.

На Вечірни і Утрени: Устав той сам, що в неділлю Блудного Сина.

На Літурґії: Тропар воскресний. Слава, І нині: Кондак неділлі Сиропустної Апостол зачало 112, евангеліє Матея зачало 17.

7.—Понеділок: Початок Великого Посту.

В Середи і Пятниці Великого Посту Служба Божа Преждеосвящених Дарів і Сорокоусти.

Літурґія Преждеосвящених Дарів (на ній Вечірня з слідуючого дня).

Увага. На Літурґії Преждеосвященних дарів убирається священик в усі ризи (фіолєтні) причім говорить лише слова: „Господу помолимся . . .” Опісля бере порожну чашу і дискос, накриті покровцем твердим, ложочку і ручничок і виходить перед Престол, де відправляє Літурґію після низше поданого взору. Царські двері отворені через цілу Літурґію. Замкнені лише в часі співання „Да іспрaвиться”.

Чин Літурґії: „Благословенно царство . . .” „Царю небесний . . .” аж до „Прийдіте поклонимся . . .” — Псалом 103. — В часі того Псальма читає священик пять послідних Молитов Вечірні (Світилничних). — (Три початкові читає поодиноко по кождім з трех антифонів 18-ої Катизми). Катизма 18-та. Три антифони з Ект. малими; і Молитвами ве-

чірними. На „Господи возвах . . .": Тріоди: 6; Свят. із слідуючого дня: 4; Слава: Свят. І нині: Богородичен, гласа. Вхід з кадилом. „Світе тихий . . ." Прокімен Тріоди з Стихом 2 р. Чтеніє: Битія. Другий Прокім.: Тріоди зі Стихом. Свящ. бере в руки трійцю і кадильницю, складає їх на хрест і обернений до Престола голосить: „Премудрость прости". „Світ Христов просвіщает всіх". На ті послідні слова звертається священик лицем до людей. Усі роблять 3 великі поклони. Чтець зачинає відразу: Притечей Чтеніє „Воньмім". Чтеніє. Священик замикає царські двері і по скінченню Чтенія, обкадивши передну часть Престола зачинає: „Да ісправиться". Священик обкаджує Престіл при кінци кождого стиха, а на кожду сторону переходить тоді, коли клирос зачинає співати: „Воздіяніє . . ." В часі коли священик співає стих, клячить народ, і противно, коли співає народ, клячить священик і встає на „Воздіяніє . . ." По скінченню „Да ісправиться . . ." священик отвирає царські двері — усі роблять три великі поклони і сейчас зачинається Літурґія по порядку після Служебника. Ектенії співає священик специяльним напівом. В часі співання „Нині сили..." священик кадить, як звичайно на Літурґії перед Вел. Входом. — По обкадженню священик сам відмавляє „Нині сили" 3 рзи виймає з Кивота Дароносницю, кадить, бере її в руки і з шалем на рамени робить: Вхід. — По Вході священик кладе св. Дари, обкаджує, вибирає освяченого Агнця і Частиці і опісля ховає Дароносницю. Без ніякої Молитви вливає священик вино і воду до чаші, покриває покровцем, опісля робить з усім народом 3 великі поклони і продовжає Літурґію. Св. Причастіє відбувається під одним видом. По заамвонній Молитві: „Буди імя Господне . . ." 3 р. Псалом 33. — „Благословеніє Господне на вас . . ." ітд. співає священик напівом звичайним.

9.—† 1 і 2 Обрітення Голови Йоана Хрестителя: —

Після уставу треба переносити службу сю на Суботу слідуючу, цебто на 12-го. Тоді в Пятницю на Літурґії Преждеосвященних Дарів по другім чтенію тріоди всі три чтенія Предтечі. Відтак „Да ісправиться . . ." і проче літурґії Преждеосвященних Дарів.

На Літурґії: Прокімен „Возвеселится праведник . . ." ап. зач. 176; ев. Матея зач. 40. Причастен: „В память вічную . . ."

13.—Нед. 1 Великого Посту: — Глас 5. евангеліє утр. 5.

На Літурґії Василія Великого: Тропар Воскресний, Образа, Сл. І нині: Кондак Тріоди. За достойн. „О тебі радуется". Апостол зачало 329, евангеліє Йоана зачало 5.

20.—Нед. 2 Великого Посту:— Глас 6. еванг. утр. 6.

На Літурґії Василія Великого: Тропар воскресний, Слава: Кондак Тріоди. І нині: Богородичен. Апост. зачало 304, еванг. Марка з. 7.

22.—† Сорок Мучеників: —

На Вечірни: На „Господи Возвах" 6 стихир: 3 постні і 3 мучеників. По „Світе тихий" будуть два чтенія постні і 3 чтенія Святих Мучеників.

На Літурґії: — Прокімен: „Ти Господи сохраниши ни, і соблюдеши ни, от рода сего і вовіки". Ап. зач. 331; ев. Матея зач. 80. Причастен: „Радуйтеся праведнії. . ."

27.—Нед. 3 Великого Посту, Хрестопоклонна: — Глас 7, ев. утр. 7.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". На „Господи Возвах" 10 стихир: воскресні 6 і Тріоди 4, Слава: Тріоди, І нині: Догмат сласа 7. Стиховна гласа, Слава: І нині: Тріоди. При кінці Тропар воскресний, Слава: „Спаси Господи", І нині: Богородичен. По отпусті винесення Чесного Хреста зі захристії на великий престіл. Відбувається воно так: Сейчас по отпусті Вечірні священик йде до Захристії, — де вже наперід приготував Чесний Хрест, убравши його в васильки і обвив зі споду „Воздухом" а між васильки і Хрест встромивши Дискос. Відтак, одітий в епірахиль і фелон, покадить Хрест і зачинає „начало обичне" від Благословен Бог наш. „Яко твоє єсть царство" бере хрест у руки і прикладаючи собі його до чола висильками, виносить на престіл і кладе його на місце евангелія, а хор підчас того співає Тропар: „Спаси Господи", Слава, І нині: „Вознесийся".

На Утрени: В часі Славословія великого священик убраний у всі ризи фіолетні, покадить на престолі Хрест, бере його в руки і обійшовши престіл наоколо, стає перед царськими вратами. Коли скінчиться Славословіє і Трисвятоє, священик возглашає: „Премудрость прости!" і заносить хрест на тетрапод а положивши його там кадить з 4 сторін. Хор в тім часі

співає „Спаси Господи", а по відспіванню робиться 3 поклони співаючи „Кресту Твоєму". Подібно по кожнім богослуженню в церкві, аж до пятниці співається перед Чесним Хрестом 3 рази „Кресту Твоєму" з поклонами. В пятницю по богослуженню заносить священик хрест до захристії.

На Літурґії Василія Великого: Тропар воскресний і Хреста, Слава, І нині: Конд. Хреста. Місто „Святий Боже" береться „Кресту Твоєму". Прокімен і Причастен Хреста. Апост. зач. 311 еванг. Марка зачало 37.

УСТАВ НА КВІТЕНЬ, 1938.

3.—Нед. 4. Посту: — Глас 8, еванг. утр. 8.

На Літурґії Василія Великого: Апост. зач. 314, еванг. Марка з. 40.

5.—Поклони. Відправляються нині вечером, тому що завтра вечером співається Велика Вечірня Благовіщення.

7.—Благовіщення Пречистої Діви Марії:

На Великій Вечірни: „Блажен муж" нема. На „Господи Возвах" Стихири Тріоди 3 і Благовіщення 5. Чтенія 5: Тріоди 2 і Благовіщення 3 (перші), зараз „Сподоби Господи". Стиховна Тріоди, Слава, І нині: Благовіщення. По „Нині отпущаєши" Тропар Благовіщення 1 раз.

Якщо відправляється також Літурґія Преждеосв. Дарів, то по постних чтеніях читаються три чтенія Праздника.

Повечеріє Велике зі Всеночним: Правиться рано в день Празника. Порядок той сам що на Різдво і на Йордан, лиш Тропар і Кондак Благовіщення на своїм місци.

На Утрени: Всьо Празника. Ев. Луки зач. 4.

На Літурґії Йоана Золотоустого: Апостол зачало 306, еванг. Луки з. 3.

8.—Відання Благовіщення.

Літурґія Преждеосв. Дарів як звичайно. Колиж правиться Літурґія Йоана Золотоустого, то ап. зач. 306, ев.Луки зач. 3.

10.—Нед. 5 Посту: — Глас 1, ев. утр. 9.

На Літурґії Василія Великого: Апост. зач. 321, еванг. Марка зач 47.

17.—Нед. Квітна: — Всеночне. Вся воскресна служба опускається.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". На „Господи Возвах" 10 стихир. Чтенія 3. Литія. На благословення хліба Тропар „Общеє воскресніє" 2 рази і „Спогребшеся" 1 раз.

На Утрени: Полиєлей і Величанія". „Ангельський Собор" опускається. По псальмі 50 благословення лози, яку роздається на каноні підчас мировання.

На Літурґії Йоана Золотоустого: Осібні антифони Квітної Неділлі. Ап. зачало 246, еванг. Йоана зач. 41.

21.—Великий Четвер: —

Літурґія Василія Великого з Вечірнею: 10 стихир. Чтеній 3 і Апост. зач. 149, еванг. Матея зач. 107. Місто „Іже Херувими", співається „Вечери твоєя Тайни". Місто достойно співається Ірмос „Странствія". Вечером страсти.

22.—Велика Пятниця: —

Царські часи. По вечірні винесення Плащениці до Божого Гробу. Винесення відбувається так: В часі співання послідної стихири на Стиховні священик одітий в усі ризи (фіолєтні) виходить перед престіл з Плащаницею і віддає її 4-ом парохіянам. Відтак виймає Святі Тайни, обкаджує їх, бере в руки і серед співу „Тебе одіящагося" робить 3 рази обхід наоколо церкви. Повернувши до церкви кладе Найсв. Тайни на приготованім місці над Божим Гробом, обкаджує їх, а плащаницю уміщує у Божім Гробі, головою до своєї лівої руки й кадить її з 4ох сторін. По „Нині отпущаєши" і по „Отче наш", співається 3 рази „Благообразний Йосиф" з поклонами. Відтак цілує плащаницю а по нім вірні. Отпуст Великої Суботи. Вечером Єрусалимська Утреня при Божім Гробі.

Коли парох має більше церков, то лиш в одній є вечірня, а в прочих саме виставлення плащаниці в слідуючий спосіб:— „Благословен Бог наш". „Прийдіте поклонимся . . ." 3 р. і сейчас Похід з Плащаницею серед співання: „Тебе одіящагося..." По Поході: Отпуст малий. „Благообразний Йосиф..." 3 р. з поклоном і цілованням Плащаниці.

Від нині до Неділі Пасхи не вноситься мерців до Церкви.

23.—Велика Субота: — Літ. Василія В. з вечірнею. Ап. зач. 91, Єв. Мат. зач. 115. Замість Аллилуя співають: „Воскресни Господи, суди земли", підчас чого священик зміняє ризи фіолєтні на світлі.

24.—Великдень: — Вечером або досвіта правиться в постних ризах перед Б. Гробом Містополунощниця. По ній плащеницю заноситься на вівтар або де є місце, над гарним сідалищем, щоби було видно і там остає аж до Вознесення. Свящ. перебирається у світлі ризи, бере Найсв. Тай-

ни, а люди образ або статую Воскресення і Євангеліє і роблять обхід довкола церкви і дзвонять. Заносить Н. Тайни до церкви і з хрестом виходиться перед двері Церкви, де зачинаеться Утреня воскресна. На каноні ектенія по кожній пісні і кадиться на початку канона і на Ангел вопіяше. — **Літ. Златоуст.** Євангеліє поділене на 12 частей читається з перестанками, підчас яких дзвониться у всі дзвони. Вечірня у всіх ризах так само в понеділок і вівторок, і на утр. цілий тиждень. Нині на веч. Єв. Йоана зач. 65. На „Да воскреснес Бог” цілования хреста і мировання. Отпуст з хрестом цілий тиждень, а дальше до Воскресення лише в неділі. Празн. Преполовлення і Відання Пасхи. Цей тиждень загальниця. Царські врата цілий тиж день отворені.

Похорон правиться цілий тиждень в ризах світлих, той самий для старших і дітей. — **Час заказаний.** — По Літурґії або по Утрени благословленє брашен, як в Літургіконі, або Молитвослові. Через цілий Світлий Тиждень не можна правити заупокойної Сл. Божої.

25. — Світлий Понеділок: —

На Великій Вечірни: Вхід з Евангелієм. По Прокімені читання евангелія Йоана зач. 65.

На Літурґії: Антифони Пасхи, які береться через цілий тиждень. Тропарі вчерашні. Прокімен „Во всю землю”. Ап. зач. 2, ев. Йоана зач. 2.

26.—Світлий Второк: —

На Великій Вечірни: Вхід з кадилом.

На Літурґії: Прокімен „Величить душа моя”. Апост. зач. 4. еванг. Луки зачало 113.

УСТАВ НА ТРАВЕНЬ, 1938.

1.—Неділля Томина: —

На Великій Вечірни: З Всеночним: Слава святій...”; „Христос Воскресе...” 3 р. „Прийдіте поклонимся” 3 р. Псалом 103. Ект. вел. „Блажен муж...” На „Господи возвах...”: Стихир 10 з Тріоди. Чтеній нема. Стихири Литії і на Стиховні: Празн. з Тріоди. — На благословленє хлібів: Тропар Празн. „Запечатану гробу...” 3 р. Замість „Буди імя Господне...”: „Христос Воскресе”: Псалом 33. „Благословеніє Господне...” Отпуст великий. „Пришедий по учеником...”

Утрена Велика: „Слава святій...” „„Христос воскресе...” 3 р. Шестипсальм. Ект. велика. „Бог Господь”; Тропар. „Запечатану гробу...” 2 р. Слава: І нині: „Запечатану гробу...” 1 р. 2 Сідалні Празн. по 2 рази. Полиєлей. Величанія (з Слава І нині). — Сідал. попол. Степенна гл. 4 (1 антифон). Прокімен: „Похвали Єрусалиме...” Еванг. воскр. 1-е (Мат. зач 116). „Воскресеніє Христово 3 р. Псалом 40. Стихири воскр. „Спаси Боже...’ з возгласом. Канон: Празн. Катав. Пасхи. По 3-ій п.: Іпакой: „Яко посреді учеников...” по 6-тій п.: Кондак - Ікос: Празн. — „Честнійшую” не береться лише Припіви 9 п. Канона. По 9-ій п. „Свят Господь...”: Світилен Празн. 2 р. Слава І нині: „Днесь весна...” на „Хвалите...” Стихир Празн. 4; Слава: Празн.: І нині: „Преблагословенна...” Славословіє вел. При кінци: Тропар Празника 1 раз. Отпуст по Ектенії, як звичайно великий: „Прийдеший ко учеником...” По Отпусті: Слава І нині: Стихира еванг. 1-а.

На Літурґії: Антифони 2 Пасхи, (воскр.) 3-ий звичайний з припівом. воскр. (Пасхи) (так аж до Відання Пасхи на кождій Літурґії). Троп. Празника Слава: Кондак Празника. І нині: Кондак: Пасхи. Трисвяте. Всьо Празника. Апостол зачало 65. Задост. Пасхи: „Ангел вопіяше” Причастник: Пасхи. По Отпусті з крестом („Пришедий ко учеником”): розділяється Артос.

Від нині похорон звичайний — лише перед Трисвятим і на місце „Вічная память...”: „Христос воскресе...” 3 р.

6.—Великомученика Георгія: — Празник цей після собору має переноситись на слідуючу неділлю (Мироносиць, 8 травня). В той день однак припадає Полиєлей, Апостола й Евангелиста Марка, якого службу береться нині після устава Полиєлея на будни в Попразденьстві, стор. 32.

На Літурґії:— Прокімен і Причастен нед. Томиної і ап. Марка: „Во всю землю...” ап. зач. 63, ев. Марка зачало 23.

8.—Неділля Мироносиць і Великомученика Георгія: — Глас 2, ев. утр. 3 Всеночне.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи возвах” стихир 10: Воскр. 3. Миронос. 3 і Георгія 4, Слава: Мироносиць, І нині. Догмат гл. 2. Чтенія Георгія. На стиховні і стихира гл. 2. і стих. Пасхи, слава Георгія, І нині: Мирон. На благословення хлібів „Богор. Діво” 2 рази. і Тропар Георгія 1 раз.

На Великій Утрени: По „Бог Господь”

Тропар воскр. і „Благообразний”. Слава, Георгія, І нині: „Мироносицям. „Сідални воскресні. Полиєлей. Величанія. „Ангельський Собор”, Упакой гласа 2-го і зараз всі 3 сідални Георгія, з припівом „Слава” до 3-го, І нині: Богородичен. Прокімен і еванг. воскр. (де храм св. Георгія то Прокімен його і еванг. Луки з. 63). По 3-ій пісни Канона Конд.-Ікос і Сідален Георгія зі Славою, І нині: Мироносиць. По 6-ій Конд. і Ікос Миронос., на 9-ій „Ангел вопіяше”. По 9-ій „Свят Гдь. Бог наш” 3 р. і світилен Пасхи. Слава: Георгія, І нині: Мироносиць. На Хвалитех стихир 8: воскр. 4 і Георгія 4 зі славним, Слава: Мироносиць, І нині: „Преблагословенна”. Всьо проче воскресне.

На Літурґії: Тропар воскр. і Георгія, Слава: Кондак Георгія, І нині: Мироносиць. Прокімен, аллилуя і Причастен неділлі і Георгія; апп. зач. 16 і 29, ев. Марка 69 і Йоана з. 52.

13.—† Апостола Якова: — Устав Полиєлея на будни в Поправзд. ст. 32.

На Літурґії: Тропар воскр. „Благообразний, Якова і Кондак Мироносиць, Слава: Кондак Якова, І нині: Пасхи. Прок., Аллилуя і Причастен, неділлі і Апостола. Ап. зач. 29. ев. Луки зач. 17.

15.—Неділля Розслабленого: — Глас 3, ев. утр. 4.

На Літурґії: Апостол зач. 23, ев. Йоана зач. 14.

16.—† Преп. Теодозія Печерського: Устав той сам що на 13-го ц. м.

На Літурґії: Апост. зач. 334, ев. Матея зач. 43.

18.—Преполовення Пятьдесятниці: —

На Літурґії: Всьо Преполовення. Ап. зач. 34, ев. Йоана зач. 26. Отпуст Пасхи з крестом.

21.—Апостола і Евангелиста Йоана Богослова: — Служба його береться завтра, 22-го, в неділлю Самарянки, а служба Перенесення Мощей св. Отця Николая береться нині по уставу Полиєлея у будень в Пропразденьстві, як 6. травня.

На Літурґії: Тропар воскр. і Николая Слава: Конд. Николая, І нині: Преполовення. Прокім., Аллилуя і Причастен Преполовення і Николая, ап. зач. 335, ев. Луки зач. 24.

22.—Неділля Самарянки і Йоана Богослова: — Глас 4, ев. утр. 7. Сл. Преполовення опускається. Устав той сам що й на 8-го травня.

На Літурґії: Ап. зач. 28 і 68. ев. Йоана зач. 12 і 61.

23.—† Апостола Симона Залоти: —

На Літурґії: Ап. зач. 131, ев. Матея зач. 56.

25.—Віддання Преполовення.

29.—Неділля Сліпоуродженого: Глас 5, ев. утр. 8.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи возвах” 10 стихир. На стиховні і стихира Сліпоуродженого і Стихири Пасхи з утрені Пасхи. По „Нині отпущаєши” Тропар воскр., Слава І нині: Богородичен.

На Утрені: Сідални Сліпоуродженого. „Ангельський Собор”, і всьо проче воскресне.

На Літурґії: Тропар воскр., Слава: Кондак Сліпоуродж., І нині: Кондак Пасхи. Апост. зач. 38, евангеліє Йоана зачало 34. Причастен „Тіло Христово” і „Хвалите”.

УСТАВ НА ЧЕРВЕНЬ, 1938.

1.—Віддання Пасхи.

Вечірня Повседневна: На „Господи возвах” 6 стихир і Слава, І нині. Сліпоуродж. На Стиховні: одна стихира воскресна. (гл. 5), решта Пасхи. „Христос воскресе” 1 раз. При кінці: Тропар воскресний, гл. 4 Слава, І нині: Богородичен гласа 5. Отпуст середний.

На Літурґії: Антифони недільні. Тропар воскресний. Гл. 5. Слава: Кондак Сліпоуродж. І нині: Пасхи. Ап. зачало 41, евангеліє Йоана зачало 43. Отпуст Пасхи з хрестом. — Нині здіймається з престола Плащаницю і ховається в захристії.

2.—Вознесення Господне: Всеночне.

На Вечірни: „Блажен муж” не співається.

На Утрени: Полиєлей і величанія. Евангелія Марка зачало 71.

На Літурґії: Антифони осібні. Апостол зачало 1, евангелія Луки зачало 114. Місто „достойно” Ірмос Празника.

3.—† Равно Ап. Константина і Єлени: — Устав Полиєлея на будни в Попразденьстві.

На Літурґії: Ап. зач. 200 ев. Йоана зач. 35.

5.—Нед. Святих Отців Вселенського Собору: Глас 6, евангеліє утр. 10.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. Стихир 10. Чтенія 3. При кінці Тропар воскресний. Слава: Отців, І нині: Вознесення.

На Літурґії: Тропар воскресний, Воз-

несення і Отців, Слава: Кондак Отців, І нині: Кондак Вознесення. Прокімен і Причастен Отців. Апостол зачало 44, еванг. Йоана зачало 56. Місто „Достойно" Ірмос Вознесення.

7.—† 3-те Обр. Глави Йоана Хрестителя: Служба подібно як 3-го червня.

На Літурґії: Ап. зач. 176, ев. Матея зач. 40.

11.—Субота Задушна: Служба за Усопших.

12.—Сошествія Святого Духа: Всеночне.

На Великій Вечірни: і на кождім богослуженню через цілий тиждень співається „Царю небесний" з колінопоклоненням.

На Утрени: Евангеліє Йоана з. 65. „Воскресеніє Христово" опускається.

На Літурґії: По „Благословенно Царство" співається „Царю Небесний" з колінопоклоненням. Антифони осібні. Апостол зачало 3, евангеліє Йоана зачало 27. По отпусті сейчас співається Вечірня з колінопоклонними молитвами.

Загальниця через цілий тиждень.

13.—Пресвятої Тройці.

На Літурґії: Антифони 2 перші вчерашні, 3-тій звичайний з припівом „Спаси ни Утішителю благий". Апостол зачало 229 і 197, евангеліє Матея зачало 75 і 116.

19.—Нед. Всіх Святих: — Глас 8, ев. утр. 1. Богослуження виду звичайного воскресного.

На Літурґії: Апостоли зачало 330, евангеліє Матея зачало 38.

20. Початок Петрівки, яка треває до 11. липня включно.

23.—Пресвятої Евхаристії: —

Служба ця береться у слідуючу неділлю. Попразденьство зачинається від нині.

24.—†Апп. Вартоломея і Варнави: — Устав той сам що 3-го червня.

На Літурґії: Ап. зач. 28, ев. Луки зач. 51.

25.—† Преп. Онуфрія: Устав той сам що вчера.

На Літурґії: Ап. зач. 213, ев. Луки зач. 67.

26.—Нед. 2 по Сошествію і Празник Пресвятої Евхаристії: — Недільна служба опускається, а береться лиш служба Пресв. Евхаристії.

На Літурґії: Антифони всі три Празника. Тропар, Слава, І нині: Кондак Празника. Місто Достойно Ірмос Празника. Апостол зач. 149, ев. Йоана зач. 23.

По заамвонній молитві торжественний Обхід з Найсв. Тайнами. Підчас него читаються при 4-ох приготовлених Престолах Евангелія.

30.—Віддання Пресв. Евхаристії:

Всьо Празника. Служба святого береться в інший день або на Повечерію.

На Літурґії: Як в попразденьстві. Ап. з. 98, еванг. зач. 37 дня.

УСТАВ НА ЛИПЕНЬ, 1938.

1.—Пресвятого Серця Христового і Сострадання Пресвятої Богород.

Служба Серця Хр. переноситься на слідуючу неділлю, а нині береться лиш служба Сострадання.

На Літурґії: Тропар і Кондак Сострадання. Місто Апостола От. Книги Юдит чтеніє глава 13, еванг. Йоана зачало 61.

2.—† Ап. Юди: — Устав Полиєлея на будни, стор. 32.

На Літурґії: Ап. зач. 77, ев. Йоана з. 48.

3.—Нед. 3 по Сошествію і Празник Серця Христового:— Всеночне. Служба недільна опускається, абереться лиш Серця Христового.

На Утрени: Еванг. Йоана з. 36.

На Літурґії: Апост, з. 306, ев. Лоана зачало 9 і 10.

7.—Різдво Йоана Хрестителя: — Устав Святого зі Всеночним на будни, сторона 32.

На Великій Утрени: еванг. Луки зач. 1. (з переступками).

На Літурґії: Ап. зач. 112, ев. Луки зач. 3. (з переступками).

10.—Неділля 4 по Сошествію: — Глас 3, ев. утр. 4.

На Літурґії: Ап. зач. 93, ев. Матея зачало 25.

12.—Верховних Апостолів Петра і Павла: — Всеночне.

На Утрени: Еванг. Йоана з. 67.

На Літурґії: Ап. з. 193, еванг. Йоана зачало 67.

13.—† Собор 12 Апостолів: —

На Літурґії: Ап. Зач. 131, ев. Марка зачало 12.

15.—† Положення Ризи Пресв. Богородиці: — Устав Полиєлея на будни, сторона 32.

На Літурґії: Ап. зач. 320, ев. Луки з. 54.

17.—Нед. 5 по Сошествію: — Гл. 4. ев. утр. 5.

На Літурґії: Ап. з. 103, ев. Матея зачало 28.

18.—† СС. Кирила і Методія: —

На Літурґії: Ап. зач. 318, ев Матея зач. 11.

19.—† Преп. Атаназія Атонського:—

На Літурґії: Ап. зач. 213, ев Луки зач. 24.

23.—† Преп. Антонія Печерського: —

На Літурґії: Ап. зач. 213, ев. Матея зач. 10.

24.— Нед. 6 по Сошествію: Глас 5, ев. утр. 6.

На Літурґії: Апостол зачало 110, евангеліє Матея зачало 29.

28.—† Равно Ап. Володимира Великого:

На Літурґії: Ап. зач. 200 ев. Йоана зач. 35.

30.— Нед. 7 по Сошествію і Пророка Ілії: —Всеночне, Гл. 6, ев. утр. 7.

Служба Прор. Ілії переноситься з 2-го серпня на цю неділлю, бо в слідуючу неділлю припадає Успення Святої Анни.

На Вечірни Великій: „Блажен муж". На „Господи возвах" стихир 10: воскр. (гл. 6) 4 і Пророка 6, Слава: Пророка, І нині: Догмат гл. 6. Вхід і чтеній 3. Литія. Стиховна воскресна. Слава: Пророка, І нині: Богородичен „Творец і Ізбавитель мой". На благословення хлібів Богородице Діво 2 р. і Тропар Пророка 1 р.

На Утрени: На „Бог Господь" Тропар воскр. 2. р., Слава: Пророка, І нині: Богородичен „Еже от віка утаеннуе". Сідални воскресні. „Полиелей" і величанія Пророка без Слава і нині. „Ангельський Собор", ектенія мала і Іпакой гласа 6-го. Оба Сідални Пророка, Слава: Сідален полиелейний Пророка, І нині: Богородичен. Степенна гл. 6. Прокімен і еван. воскресне 7-е. Канон воскр. і Пророка, Катавасія „Отверзу". По 3-ій пісни Кондак, Ікос і Сідален Пророка; по 6-ій Кондак — Ікос воскресний; по 9-ій „Свят Господь Бог" 3 рази і Світилен воскр. 7-ий, Слава: Пророка, І нині: Богородичен воскресного Світилна. На Хвалитех стихири воскресні і 4 Пророка 4, Слава: стихира евангельська, І нині: „Преблагословенна". По славословію „Воскрес із гроба".

На Літурґії: Тропар воскресний, Пророка: Кондак воскр., Слава: Кондак Пророка. І нині: Богородич. „Всяпаче смисла55 гл. 2. Прокімен. Причастен і Аллилуя воскр. і Пророка Ап. з. 116 і 37, ев. Матея з. 33 і Луки з. 14.

УСТАВ НА СЕРПЕНЬ, 1938.

2.—Пророка Ілії: — Служба його бралась попередної неділлі. Де храм, то нині і всьо Празника.

6.—† Мучеників Бориса і Гліба: — Устав Полиелея на будни, сторона 32.

На Літурґії: Ап. зач. 99, ев. Йоана зач. 52.

7.—Неділля 8 по Сошествію і (Успення Святої Анни.

Устав Полиелея в неділлю, сторона 33, Глас 7, ев. утр. 8.

На Літурґії: Ап. зач. 125 і 210, ев. Матея зач. 58 і Луки зач. 36.

9.—† Велико Мученика Пантелеймона:—

Устав той сам що 6-го серпня.

На Літурґії: Ап. зач. 292, ев. Йоана зач. 52.

14.—Неділля 9 по Сошествію і Проісходженіе Чесного Креста: —

Глас 8, ев. утр. 9.

На Великій Вечірни: По отпусті винесення чесного креста з захрестії на великий престіл.

На Великій Утрени: По Славословію великім відбувається занесення Чесного Хреста з великого престола на тетрапод подібно, як це було в нед. хрестопоклінну, лиш місто Тропара „Спаси Господи" співається „Воскрес із гроба" з утрені. По відспіванню 3 р. „Кресту Твоему" з поклонами, коли люди цілують святий Хрест, хор співае стихири „Прийдіте вірнії".

На Літурґії: Тропар воскресний і Креста, Слава: Кондак воскресний, І нині: Кондак Креста. Прокімен, Аллилуя і Причастен воскресний і Креста. Апп. зач. 128 і 125, ев. Матея зач. 59 і Йоана зач. 60. По заамвонній молитві водосвяття мале на памятку хрещення України, і благословення зілля. Начало обичне, Трисвяте. По „Прийдіте поклонимся..." 3 р. Псалом 142. — „Бог Господь..." на гл. 4. Тропар: „Ко Богородиці": Слава, І нині: „Не умолчим". Псалом 50. Стихири освячення: „Яже радость" і т.д. Стихири самогласні Трисвяте. Прокімен. Апостол з. 306; ев. Йоана з. 14. Ектен. Молитва: „Боже Великий і Вишній" і т. д. Благословення зілля після Требника.

15.—Початок Спасівки до 27 включно.

19.—Преображення Господне: — Всеночне.

На Утрени: Ев. Луки з. 45.

На Літурґії: Антифони осібні. Ап. з. 65, ев. Матея з. 70. Місто Достойно Ірмос Празника. По заамвонній молитві або по отпусті свячення овочів.

21.—Нед. 10 по Сош.: — Глас 1, еванг. утр. 10.

На Літурґії: Ап. з. 131, ев. Мат. зачало 72.

22.—† Апостола Матія: Устав той сам що й 6-го ц. м.

На Літурґії: Ап. зач. 2, ев. Луки з. 40.

26.—Віддання Преображення: — Всьо Празника.

На Літурґії: Ап. зач. 177, ев. Матея зач. 100 і 103, дня.

28.—Неділля 11 по Сошестві'ю і Успення Пресвятої Богородиці: — гл 2, ев. утр. 11. Всеночне.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". Стихир воскр. 4 і Успення 6, Слава і Нині: Успення. Чтенія 3. Литія. Стиховна воскр. Слава І нині: Успення. На благословення хлібів Тропар Успення 3 рази.

На Утрени: Тропар воскр. 2 р. Слава і нині: Успення. Сідалин воскр. зі своїми Богородичними, „Полиєлей", і величанія і „Ангельський Собор". По Іпакой оба сідални Успення. Степенна гласа. Прокімен Успення і ев. Успення Луки з. 4. „Воскресеніє Христово" і стихира Успення. Канон воскр., Катавасія „Отверзу". По 3-тій пісни Кондак і Ікос воскр. і сідален Успення. „Чеснійшую". Світилен воскр. Слава і Нині: Успення. На хвалитех стихири воскр. 4. і Успення 4, Слава стихира еванг. 11, І нині: „Преблагословенна".

На Літурґії: Антифони недільні. На „Прійдіте поклонімся" можна брати припів: „Спаси нас Сине Божій, молитвами Богородици, поющія ти, аллилуя". Тропар воскр. і Успення, Слава: Кондак воскресний, І нині: Кондак Успення. Прокімен, Аллилуя і Причастен воскр. і Успення. Апп. зач. 141 і 240, ев. Матея зач. 77 і Луки зач. 54. По отпусті свячення зілля.

УСТАВ НА ВЕРЕСЕНЬ, 1938.

4. Неділля 12 по Сошествію: — Гл. 3, ев. утр. 1.

На Літурґії: Ап. зач. 158, ев. Матея зачало 79.

5.—Віддання Успення: Всьо Празника.

На Літурґії: Ап. і ев. Празника.

11.—Недділя 13 по Сошестві'ю і Усікновення Ґлави Йоана Хрестителя: — Всеночне. Глас 4, ев. утр. 2. Устав той сам, що й на Прор. Ілії, в неділлю 31-го липня.

На Літурґії: Апп. зач. 166 і 33, ев. Матея зач. 87 і Марка зач. 24.

В цей день піст.

13.—† Положення Пояса Пресвятої Богородиці: — Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Ап. зач. 320, еванг. Луки зач. 54.

14.—†Начало літа і Преп. Симеона: — Устав як вчера.

На Літурґії: Ап. зач. 282 і 258, ев. Луки зач. 13 і Матея зач. 43.

18.— Нед. 14 по Сошествію: Глас 5, ев. утр. 3.

На Літурґії: Ап. зач. 170, ев. Маетя зач. 89.

21.—Різдво Пресвятої Богородиці: — Всеночне. Всьо Празника.

На Літурґії: Апост. зач. 240, ев. Луки зач. 54.

24.—Субота перед Воздвиженням: —

На Літурґії: Апост. зач. 126, ев. Матея зач. 39.

25.—Неділля 15 по Сошествію, перед Воздвиженням і віддання Різдва Пресв. Богородиці: — Глас 6, ев. утр. 4.

На Літурґії: Тропар воскр. і Празника, Слава: Кондак воскр., І нині: Празника: Ап. зач. 215, ев. Йоана зач. 9. Ап. і ев. рядової неділлі опускається, або береться під зачало.

26.—Предпр. Воздвиження і Обновлення Храму:—

На Літурґії: Тропар Обновлення і Предпр., Слава: Кондак Обновлення, І нині: Предпр. Апост. зач. 307, ев. Матея зач. 67. (Служба Обновлення знаходиться в Служебниках в Общині).

27.—Воздвиження Чесного Хреста: — Всеночне. Перед Вечірнею зі всеночним виносить Чесний Хрест із захристії на головний престіл подібно, як в нед. Хрестопоклінну, а на Утрені підчас Славословія переноситься його на тетрапод, де по Трисвятім відбуваються „поклонення" при співанню ектенії „Помилуй нас Боже", а на кождий її член хор співає (по нинішньому звичаю) 24 рази „Господи Помилуй".

На Літурґії: Ап. зач. 123,ев. Йоана зачало 60.

В цей день піст.

УСТАВ НА ЖОВТЕНЬ, 1938.

1.—Субота по Воздвиженню: —

На Літурґії: Ап. зач. 125, ев. Йоана зачало 30.

2.—Неділля 16 по Сошествію і по Воздвиженню: Глас 7. ев. утр. 5.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". Стихири воскр. 4. Воздв. 3 і Святого 3, Слава: Святого, І нині: Догмат. Стиховна воскр., Слава: Святого, І нині: Воздвиження. При кінці Тропар воскр., Слава: Святого, І нині: Воздвиження.

На Утрени: Тропар воскр. (гл. 7): Дві рядові Катизми з малими Ектеніями: Сідалні воскр. з Богород. Непорочні. (Кат. 17-а) „Ангельський Собор": Ект. мала. Іпакой гл. 7. Прокімен. Ев. 5-те); стихира по нім: воскр. Канони: воскр. і Воздв. Катав.: „Крест начертав". По 3-тій п.: Кондак — Ікос: Празн.: Кондак: Свят, Слава: Сідален: Свят.: І нині: Празн. По 6-тій: Кондак — Ікос: воскр. На 9-тій пісни „Чес тнійшую." По 9-тій: Свят Господь Бог наш" 3 р. Світилен.; воскр. 5-тий; Слава: Свят, І нині: Празн. Стихира хвилитні: востkр. 4; Празн. 4; Слава: стихира евангельська 5-та; І нині: „Преблагословенна" По Славословію великім: „Днесь спасеніє."

На Літурґії: Два перші антифони: Празн. 3-тий звич з припівом Празника. Тропар: воскр. і Празн.; Слава: Кондак: воскр.; І нині: Празн. Прокімен, Аллилуя: Празн. Задостойник: Праз. Апостол з. 203, ев. Марка з. 37. Причастен „Хвалите" і Воздвиження.

4.—Віддання Воздвиження: — Всьо Празника.

На Літурґії: Ап. — ев. дня. Нині по отпусті відноситься крест з тетрапода до захристії.

6.—Зачаття Йоана Хрестителя: Хотяй ця служба не є Полиєлейна, то однак на Літурґії треба брати Хрестителя. Ап. зач. 210, ев. Луки зач. 2.

9.—Неділля 17 по Сошествію і Ап. і Евангелиста Йоана Богослова:...... Глас 8, ев. утр. 6. Всеночне. Устав той сам що й на Прор. Ілії, 31. липня.

На Літурґії: Апп. зач. 182 і 73, ев. Матея зач 62 і Йоана зач. 61.

11.—† Преп. Харитона: — Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Ап. зач. 170, еванг. уки зач. 24.

14.—Покров. Пресв. Богородиці: — Святкується в неділлю 16-го жовтня.

16.—Неділля 18 по Сошествію і Покров Пресвятої Богородиці:— Всеночне. Глас 1, ев. (утр. 7) Покрова, Луки зач. 4. Устав той сам що й на Успення, 28 серпня.

На Літурґії: Апп. зач. 188 і 320, ев. Луки зач. 17 і 54.

19.—† Ап. Томи: — Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Ап. зач. 131, еванг. Йоана зач. 65.

22.—† Ап. Якова Алфеїва: — Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії. Ап. зач. 131, еванг. Луки зач. 51.

23.—Неділля 19 по Сошествію: — Глас 2, ев. утр. 8.

На Літурґії: Ап. зач. 194, ев. Луки зач. 26.

30.—Неділля 20 по Сошествію: Глас 3, ев. утр. 9.

На Літурґії: Ап. зач. 200, ев. Луки зач. 30.

31.—† Ап. і Евангелиста Луки: Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Ап. зач. 260, ев. Луки зачало 51.

УСТАВ НА ЛИСТОПАД, 1938.

5.—† Ап. Якова Брата Господня:— Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Ап. зач. 200, ев. Матея зачало 56.

6.—Неділля 21 по Сошествію: — Глас 4, ев. утр. 10.

На літурґії: Ап. зач. 203, ев. Луки зачало 35.

8.—Великомученика Димитрія: — Всеночне. Ев. утр. Матея. зач. 36.

На Літурґії: Ап. зач. 292, ев. Йоана зачало 52.

13.—Неділля 22 по Сошествію: Глас 5, ев. утр. 11.

На Літурґії: Ап. зач. 215, ев. Луки зач. 83.

20.—Неділля 23 по Сошествію: Глас 6, ев. утр. 1.

На Літурґії: Ап. зач. 220, ев. Луки з. 38.

21.—Архистратига Михаїла: — Всеночне. Ев. утр. Матея зач. 52.

На Літурґії: Ап. зач. 305, ев. Луки зач. 51.

25.—Священомученика Йосафата: — Служба береться в слідуючу неділлю, 27 листопада, а що тоді припадає Полиєлей, Ап. Филипа, то береться служба св. Филипа нині подібно, як 21 травня.

На Літурґії: Ап. зач. 131, ев. Йоана зач. 5.

26.—† Йоана Золотоустого: Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Ап. зач. 318, еванг. Йоана зач. 36.

27.—Нед. 24. по Сошествію і Священ. Йо-

сафата: — Всеночне. Глас 7, еванг. утр. 2. Устав той сам, що 31 липня.

На Літурґії: Апостол зач. 221 і 311, еванг. Луки зач. 39 і Йоана зач. 36.

Початок Пилипівки. Час заказаний.

29.—† Ап. і Ев. Матея: — Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Ап. зач. 131, ев. Матея зач. 30.

УСТАВ НА ГРУДЕНЬ, 1938.

4.—Неділля 25 по Сошествію і Введення в Храм Преч. Діви Марії:—

Глас 8, ев. (утр. 3) Луки зач. 4. Устав Успення в неділлю 28-го серпня. Всеночне.

На Літурґії: Ап. зач. 224 і 320, ев. Луки зач. 53 і 54.

8.—Віддання Входа: — Всьо Празника, також і на Літурґії Ап. і Еванг.

11.—Неділля 26 по Сошествію: — Глас 1, ев. утр. 4.

На Літурґії: Ап. зач. 229, ев. Луки з. 66.

13.—† Ап. Андрея Первозванного: — Устав Полиєлея на будни.

На Літурґії: Ап. зач. 131, ев. Йоана з. 4.

18.—Неділля 27 по Сошествію і †Преп. Сави Освященного: — Глас 2, ев. утр. 5. Устав Полиєлея в неділлю, сторона 33.

На Літурґії: Ап. зач. 233 і 213, ев. Луки зач. 71 і Матея зач. 43.

19.—Святого Чудотворця Николая:— Всеночне. Еванг. утр. Йоана зач. 36.

На Літурґії: Ап. зач. 335, ев. Луки зач. 24.

22. Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії: Всеночне.

На Утрени: Еванг. Луки зач. 4.

На Літурґії: Апост. зач. 320, ев. Луки зач. 3.

25.—Неділля Праотців: — Глас 3, ев. утр. 6.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи возвах”, 10 стихир, воскр. 3. Зачаття (перші 3 з Вечірні) 3 і Праотців 4. Слава: Праотців, І нині: догмат гласа 3. Стиховна воскр., Слава: Праотців, І нині: Зачаття „І без порока зачату...” По „Нині отпущаєши” Тропар восткр., Слава: Праотців, І нині: Зачаття.

На Утрени: Тропар воскр. 2 рази, Слава: Праотців, І нині: Зачаття. Сідални воскр.., Полиєлей, „Ангельський Собор” і Упакой; Сідален Праотців, Слава, І нині: Зачаття. До Канона всьо воскресне. На Хвалитех 8 стихир: 4 воскресні і 4 Праотців, Слава: Праотців, І нині: „Преблагословенна”.

На Літурґії: Тропар воскр. Зачаття і Праотців, Слава: Кондак Праотців, І нині: Кондак Зачаття, Прокімен і Аллилуя лиш Праотців. Ап. зач. 257, ев. Луки зач. 76. Праотців. Причастен воскр. і Праотців.

26.—† Муч. Евстратія, Авксентія і пр.

Устав Полиєлея на будни в Попразденьстві, стор. 32.

На Літурґії: Ап. зач. 233, ев. Луки зач. 106.

29.—Віддання Непор. Зачаття: Всьо Празника.

На Літурґії: Ап. зач. 320, ев. Луки зач. 3. Празника.

31.—Субота перед Різдвом Хр.:—

На Літурґії: Всьо дня крім Ап. зач. 205 і ев. Луки зач. 72

Іван Гавірко.

Почтові Приписи

ПОЧТА ЛИСТОВА

Перша Кляса.

Оплата листова в місци 2 центи за першу унцію, 1ц. за кожну слідуючу унцію. За листи в Канаді до Зєдинених Держав, Мексика, Великої Британії та до всіх частей Британської Імперії, Полудневої Америки, Арґентини, Бразилії і до всіх місцевостей належачих до північного та полудневого американського континенту, як також до Франції — 3 центи за першу унцію і 2 центи за кожну слідуючу. З винятком повище наведених країв до всіх заграничних держав 5 центів за кожну першую унцію і 3ц. за кожну слідуючу.

Пересилка листова — крім Канади, Зєдинених Держав і Мексика — не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій і не може бути довша (крім Канади) як 24 цалі, однак її довжина разом з обємом грубости, не може мати більше як 3 фіти. Коли в рульоні, що може бути 32 цалі довга а її довжина разом два рази міри проміння, не може перевисшати 3 фіти і 3 цалі.

ПОЧТОВІ КАРТКИ.

Карти кореспонденційні в Канаді, до Зєдинених Держав, Мексика, Полудневої Америки і до всіх країв, котрі граничать з північною та полудневою Америкою, до Великої Британії та до її посілостей і до Франції 2 центи. До всіх заграничних країв (крім повище наведених) — 3 центи. Карти з видами, на котрих нема більше як пять святочних желань, написані рукою, оплата однакова всюди — 1 цент. Сі картки з видами не можуть бути більші як 6x4 цалі, ані менші як 4x3 цалі. Оплата за картки в отвертих ковертах — 1 цент за кожних 2 унції.

Друга Кляса.

Часописи, журнали і всякі дневні та періодичні видання. Тільки сі видавництва можуть користати з дешевої оплати, наколи міністерство почт в Оттаві дасть на се окреме позволення. Без сего позволення як для видавництва так і для загалу 1ц. за кожних 2 унції. Звичайна оплата за всякі часописи та журнали в Канаді, до Зєдинених Держав, Мексика, Великої Британії та декотрих її посілостей 1ц. за кожних 4 унцій, а до всіх заграничних країв (крім повище наведених) 1ц. за кожних 2 унцій. Вага і міра така сама як в третій клясі.

Трета Кляса.

Всякі друки, книжки, брошури, фотоґрафії, карти з видами і т. и., повинні бути добре опаковані, завязані шнурком, а на адресовій стороні, в розі виписати:— „Прінтед Меттер", або „Фото", залежно від посилки. В тих посилках не вільно залучувати листів або річей, котрі не входять в обсяг сеї кляси.

Оплати за друки в Канаді і до всіх заграничних країв:— 1 цнт за кожних дві унції. Тягар пакунків з друками в Канаді ограничений до 5 фунтів. Одна книжка 11 фунтів. Пакунок друків в Канаді може бути 3½ фітів довгий, однак довжина разом з обємом грубости не може виносити більше як 6 фітів.

До всіх заграничних країв пакунок друків не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій — одна книжка 6 фунтів і 9 унцій, — та не може бути довший як 2 фіти, а не може мати більше як 3 фіти. В рульоні довжина з додатком два рази міри проміння, не може мати більше як 3 фіти і 3 цалі.

Торговльні та правні документи як:— контракти, рукописи, листи зі старої дати, шкільні свідоцтва, рахункові справоздання і т. и., 5 центів за перших 10 унцій і 1 цент за кожних слідуючих 2 унцій. Сі посилки — крім рукописей — підлягають листовій оплаті в Канаді.

До третої кляси входять циркулярі, написані рукою, або на ручній машині, котрі є механічно помножені. Сі циркулярі мусять бути в отвертих ковертах і їх треба дати почтовому урядникови в руки ,що найменше 20 однакових примір-

ників. Оплата за циркулярі всюди однакова, а то: 1 цент за кожних 2 унції.

ПАКУНКОВА ПЕРЕСИЛКА

„Парсел Пост" в Канаді

Пакунковою оплатою можна висилати через почту фабричні вироби та фармерські продукти і все, що тільки входить в трету клясу, а то: книжки, образи фотоґрафії іт. п.

Кожна пакункова посилка повинна бути добре опакована. Коли в пакунку знаходяться крихкі річи, або плини в фляшках, то надавець повинен написати на пакунку „FRAGILE" і вручити сей пакунок почтареві і звернути йому увагу, щоби сему пакункови дати осторожну услугу. Коли в пакунку находяться річи, котрі скоро псуються, то треба написати на пакунку „PERISHABLE".

Всякі плини у фляшках повинні бути обвинені полотном, чи ватою, щоби вразі розбиття, сей плин був втягнений, та не ушкодив других посилок.

Пакунок не може важити більше як 15 фунтів і не може бути довший як 3½ фітів, а довжина пакунка, разом з обємом грубости, не може мати більше як 6 фітів.

Пакункова Асекурація

Єсли надавець бажає, щоби його пакунок був заасекурований, то повинен заявити се на почті і зажадати посвідки. Асекурація за пакунки в Канаді, котрі не мають більше вартости як 50 долярів, не коштує нічо, однак, коли пакунок має вартість поверх 50 долярів а не більше як 100 долярів, то оплата за асекурацію коштує 12 центів.

Є річи, котрих не можна асекурувати, як: годинники, золоті перстені, фонтанові пера і т. п. Сі річи треба добре опакувати, запечатати і зареґіструвати.

Пакунки в котрих находяться крихкі річи або котрі скоро псуються не можна асекурувати від ушкодження або зіпсуття. Оплата за асекурацію до Зєдинених Держав:

До 5 дол. .... 3ц.
До 10 дол. .... 6ц.
До 50 дол. ....12ц.
До 100 дол. ....30ц.

Асекурація до всіх загранични та европейських країв, крім Зєдинених Держав однакова, а то:

До 50 дол. ....12ц.
До 100 дол. ....30ц.

Коли асекурована посилка затратилася і надавець має лист від адресата, що посилка не була доручена, то треба зголоситися на почту з посвідкою і зробити аплікацію о відшкодовання. Сю аплікацію треба зробити в протягу 6 місяців від надання посилки.

ТАБЛИЦІ ОПЛАТ ЗА ПАКУНКИ ДО ПООДИНОКИХ ПРОВІНЦІЙ

МАНИТОБА.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль*)	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Манитобі	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Саскачевану або Онтеріо	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Алберти або Квебеку	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Бр. Коломбії або Примор. Пров.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

*)20 миль числиться кругом почти з котрої пакунок висилається і вони можуть сягати поза границі провінції.

Малі пакунки, котрі важуть від одної до трох унцій, платиться 3ц., наколи пакунок перевисшає 3 унції, то дальша оплата 1ц. за кожну слідуючу унцію аж до оплати цілого фунта.

Взірець:— Пакунок з Виннипеґу до Ванкувер, 2 фунти і 2 унції, оплата 26ц.

САСКАЧЕВАН.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Саскачевані	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Манитоби або Алберти	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Онтеріо або Бр. Коломбії	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Квебеку або Юкону	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Приморських Провінцій	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

АЛБЕРТА.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Алберті	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Саскачевану або Бр. Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Манитоби або Юкону	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Онтеріо	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Квебеку або Примор Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

БРИТИШ КОЛОМБІЯ.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Бр. Коломбії	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Алберти або Юкону	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Саскачевану	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Манитоби	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Онтеріо, Квебеку і Прим. Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ОНТЕРІО.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль........	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Онтеріо	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Манитоби або Квебеку	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Саскачевану або Прим. Пров.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Алберти	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Бр. Коломбії або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

КВЕБЕК.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль........	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Квебеку	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Онтеріо або Прим. Пров.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Манитоби........	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Саскачевану........	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Алберти Бр. Кол. або Юкону........	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ПРИМОРСЬКІ ПРОВІНЦІЇ.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль........	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях пров.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Квебеку	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Онтеріо........	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Манитоби........	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Саскач. Алберти, Б. Кол. або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ЮКОН.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Юкону	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Бр. Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Алберти	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Саскачевану	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Ман., Онт., Квеб. або Прим. Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ПОСЛІПЛАТА „КЕШ ОН ДЕЛИВЕРІ"— C.O.D.

Кожна почтова посилка (тільки в Канаді), може бути висилана через „Кеш он Диливері", "C.O.D.", однак можна вислати тільки з тої почти, на котрій можна купити „Моні Ордер". Посилка може бути вислана до кожної почти в Канаді.

Посилка через „Кеш он Деливері" мусить бути замовлена адресатом, а сума до сколєктовання, за одну посилку не може виносити більше як 100 долярів. Оплата, крім звичайної виносить: 15ц. до 50 дол., 30ц. до 100 дол.

ПОСИЛКИ ПОРУЧЕНІ — РЕҐІСТРОВАНІ".

Пост" можна реґіструвати, за котру надавець дістає на почті посвідку, або ресіт. Оплата за саму реґістрацію в границях Канади числиться після вартости посилки і наколи би посилка затратилась, надавець, або адресат може жадати відшкодовання дійсної вартости посилки. Оплата за Реґістрацію в Канаді:

До 25 дол. — 10ц.; висше 25 дол. до 50 дол. — 20ц.; висше 50 дол. до 75 дол. — 30ц.; висше 75 дол. до 100 дол. — 40ц.

Оплата за саму реґістрацію до всіх заграничних країв 10 центів, однак відшкодовання за затрачену посилку до Зєдинених Держав не може бути більше як 25 долярів, а всіх инших країв 9 дол. і 65 центів. Відшкодовання до заграничних країв є ограничене, позаяк наколи реґістрована посилка затратилась і неможливо було запобічи сему, то жадного відшкодовання не платиться. Тому ніхто не повинен посилати грошей у реґістрованім листі поза границі Канади.

Декотрі люде вірять, що до Старого Краю листову посилку можна асекурувати. Покищо, такої асекурації ще нема.

Єсли надавець хоче знати чи його реґістрована посилка була доручена, повинен зажадати при наданню посилки зворотної посвідки, „Екналеджмент Ресіт", або в скороченню „A.R.", за котру при наданню посилки, треба зокрема заплатити 10ц. Після надання, коли небудь 20 центів.

Реґістровані листи можна реклямувати, се значить, зажадати від почти, щоби вона розслідила, що сталося з посилкою. Реклямацію треба вносити до року від дня надання посилки. За реклямацію платиться 20 центів.

ОКРЕМІ ДОРУЧЕННЯ.

„Спешел Деливері".

Експресові посилки мусять бути оплачені листовою оплатою і висилаються тільки до тих місцевостей, де листоноші доручають почту. „Спешел Деливері" посилки принимаєсь тільки в Канаді та до Зєдинених Держав. Оплата, крім звичайної, 20 центів.

ВОЗДУШНА ПОЧТА.

Воздушною почтою можна висилати всякі посилки, як в Канаді, так майже до всіх заморських країв.

Оплата за воздушну посилку.

1. В Канаді, до Великої Британії, Ірлян дії: 6ц. за першу унцію; 5ц. за кожну слідуючу унцію.

2. До Зєдинених Держав: 6ц. за кожну унцію.

3. До Европи: 10ц. за кожну унцію.

4. До Західних Індій, Мексика, Куби, Центральної Америки, Азії і Африки: 25 центів за кожну пів унцію.

5. До Полудневої Америки, Арґентини і Бразилії: 70ц. за кожну пів унцію.

ПАКУНКОВА ПЕРЕСИЛКА ДО ЗЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ І ЕВРОПИ.

Майже до всіх заграничних та европейських держав пакунок може важити 15 фунтів. До Польщі 20 фунтів, однак пакунок не може бути довший як 3½ фітів, а його довжина, разом з обємом грубости не може переходити 6 фітів. Всі пакункові пересилки до заграничних країв мусять мати митову деклярацію „Костом Деклерейшен", на котрій мусить бути описана кожна річ, яка знаходиться в пакунку, та її вартість.

Малі пакунки до Зєдинених Держав, до трох унцій, оплата 3ц., повисше 3 унцій до 8 унцій 1ц. за кожну унцію.

Майже до всіх заграничних країв можна висилати малі пакунки поручені „реґістровані", однак вони мусять бути оплачені листовою оплатою.

В такий пакунок можна вложити лист і є пожаданим, щоби додати достовірний опис річей, та вартість кожної річи.

Така посилка повинна бути добре запечатана і не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій.

ЗА ВАГУ ФУНТІВ:

ДЕ ПОСИЛАЄСЬ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20
До Зєдинених Держав	.14	.28	.42	.56	.70	.84	.98	1.12	1.26	1.40	1.75	
ДО ПОЛЬЩІ Прямою дорогою	.20	.30	.55	.65	.75	.85	.95	1.05	1.15	1.25	1.75	2.25
Через Анґлію і Ґданьск	.45	.55	.90	1.00	1.10	1.20	1.30	1.60	1.70	1.80	2.50	3.00
Через Анґлію, Бельґію і Німеччину	.60	.70	1.00	1.10	1.20	1.30	1.40	1.70	1.80	1.90	2.75	3.25
ДО РУМУНІЇ, БУКОВИНИ												
Через Анґлію, Німеччину і Чехословаччину	.65	.75	1.20	1.30	1.40	1.50	1.60	1.75	1.85	1.95	3.00	3.50
Через Францію, Німеччину і Чехословаччину ..	.47	.59	.91	1.03	1.15	1.27	1.39	1.51	1.63	1.75	2.50	2.75
ДО РОСІЇ — УКРАЇНИ Через Анґлію і Естонію	.96	1.08	1.32	1.44	1.56	1.68	1.80	2.04	2.16	2.28	3.50	3.75
Через Анґлію, Бельґію і Німеччину	1.20	1.30	1.70	1.80	1.90	2.00	2.10	2.30	2.40	2.50	4.00	4.50
Через Німеччину і Литву	.82	.94	1.26	1.38	1.50	1.62	1.74	1.86	1.98	2.10	3.25	3.56
ДО РОСІЇ В АЗІЇ Через Францію, Німеччину і Литву	1.22	1.34	1.66	1.78	1.90	2.02	2.14	2.26	2.38	2.50	4.25	4.50
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ Через Анґлію і Німеччину	.45	.55	.90	1.00	1.10	1.20	1.30	1.50	1.60	1.70	2.50	3.00
Через Францію і Німеччину	.30	.42	.66	.78	.90	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	2.25	2.50

ПОСИЛКА ГРОШЕЙ.

Гроші в Канаді можна вислати через „Моні Ордер" або „Постал Нот", однак поза границі Канади тільки через „Моні Ордер".

При посилці грошей в Канаді, до Зєдинених Держав, Франції, Великої Британії та декотрих її кольоній, „Моні Ордер" треба вложити в лист і вислати до адресата а посвідку треба задержати. До других країв, як до Польщі, Румунії і других, почта висилає „Моні Ордер", тільки задержати собі ресіт, однак щоби вислати гроші до тих країв, то треба зажадати на почті аплікації на заграничний „Моні Ордер". Сі форми звуться: „Апликейшен фор Моні Ордер" або „М. О. No. 1." Сю аплікацію повинен випов-

нити надавець і дати її урядникови почтовому, позаяк сі аплікації висилаються з „Моні Ордер" до тої держави, де вислані гроші.

Оплата за пересилку грошей в Канаді і до Зєдинених Держав:

До 5 долярів	8ц.
Висше 5 дол. до 10 дол.	10ц.
Висше 10 дол. до 30 дол.	15ц.
Висше 30 дол. до 50 дол.	18ц.
Висше 50 дол. до 60 дол.	23ц.
Висше 60 дол. до 100 дол.	28ц.

Майже до всіх заграничних країв — крім Зєдинених Держав:

До 5 долярів	8ц.
Висше 5 дол. до 10 дол.	13ц.
Висше 10 дол. до 20 дол.	23ц.
Висше 20 дол. до 30 дол.	33ц.
Висше 30 дол. до 40 дол.	43ц.
Висше 40 дол. до 50 дол.	53ц.
Висше 50 дол. до 60 дол.	63ц.
Висше 60 дол. до 70 дол.	73ц.
Висше 70 дол. до 80 дол.	83ц.
Висше 80 дол. до 90 дол.	93ц.
Висше 90 дол. до 100 дол.	$1.03

Єсли лист з „Моні Ордер" затратився, а надавець має листи від адресата, що він не отримав грошей, ані листа, то надавець повинен зголоситись на котру небудь почту, там де продають „Моні Ордер" і зробити аплікацію о дуплікат. Се нічого не коштує. До заграничних країв треба зажадати від почти, щоби Се нічого не коштує. До заграничних країв треба зажадати від почти, щоби вона розвідала, що сталось з грішми.

ПОЧТОВА ЩАДНИЦЯ.

Почтова каса щаднича платить 2 процент, однак одна особа не може вложити до каси більше, як 1,500 долярів в фіскальнім році, а загальна вкладка не може бути більша як 5,000 долярів, не вчисляючи проценту.

Депозитор повинен уважати завжди, щоби отримав потвердження з Оттави за кожну вкладку, а що року, того місяця в котрім були перший раз вложені гроші вислати книжочку до Оттави, щоби зачислити процент.

Від $1 до $50 депозитор може вибрати з почти, коли небудь, однак на більшу суму грошей мусить писати до Оттави.

ПОЧТОВІ НОТИ — „ПОСТАЛ НОТС".

Почтові ноти можна висилати тільки в Канаді і до Нової Фунляндії, однак вони дешевші чим „Моні Ордер", тому на малу суму, лучше висилати ноти. При висилці грошей через почтові ноти, треба уважати, щоби сей нот був виповнений, а то: в першій горішній рубриці написати назву почти, в слідуючій імя і назвиско того кому посилається, а в долішній части ,на другій лінії імя і назвиско надавця. Опісля відірвати посвідку, котру треба задержати а почтовий нот вислати в листі до адресата.

Почтові ноти мусять бути виповнені тому, що за невиповнений нот почта не відповідає. Наколи почтовий нот затратиться, то почтовий департамент в Оттаві видає дуплікат і се нічо не коштує.

Оплата за почтові ноти:

За 10ц.	1ц.	За 80ц.	3ц.
За 20ц.	2ц.	За 90ц.	3ц.
За 25ц.	2ц.	За $1.00	3ц.
За 30ц.	2ц.	За $1.50	5ц.
За 40ц.	2ц.	За $2.00	6ц.
За 50ц.	3ц.	За $2.50	6ц.
За 60ц.	3ц.	За $3.00	6ц.
За 70ц.	3ц.	За $4.00	6ц.
За 75ц.	3ц.	За $5.00	6ц.
За $10.00	8ц.		

На „Постал Нот" можна наліпити окремі на се марки „постал нотс стемпс", однак не більше як на 9 центів до одного адресата, за котрі при виміні, почта заплатить.

ЗАГАЛЬНІ ПОЧТОВІ ІНФОРМАЦІЇ.

Наколи надавець хоче, щоби його реґістрований лист був доручений до рук адресата, то повинен написати на коверті: „Деливер то ди аддресі онлі".

Єсли адресат не може йти на почту, по реґістровану посилку, то повинен дати писемне позволення другому чоловікові. Чоловіки, котрі працюють, повинні уповажнити своїх жінок до відбору листів.

Адреси на всіх посилках повинні бути написані чорнилом, латинською азбукою і знаходитися в долішній частині, на правій стороні посилки в слідуючім порядку:

Імя і назвище адресата
Почта, Провінція
Край.

Зворотна адреса повинна знаходитися в горішній части, на лівій стороні посилки.

Всякі українські орґанізації, котрі висилають запрошення і т. и. в українській мові, повинні писати зворотню адресу латинською азбукою.

Висилка грошей повинна бути завсігди через: „Моні Ордер" або „Постал Нот", ніколи в звичайнім листі.

Оплата за відчинені листи така сама як за листи, котрі є запечатані.

Кожна посилка повинна бути цілковито оплачена, за неоплачені, або недостаточно оплачені листи, платить адресат подвійну оплату, або подвійне те, що недостає до цілої оплати.

Всі пакунки повинні бути добре оповані і цілковито оплачені.

Коли надавець бажає, щоби його реґістрований лист був доручений до рук адресата, то повинен написати на адресовій стороні лицта: „Деливер ту ди адресі онлі".

Єсли адресат не може йти на почту по реґістровану посилку, то повинен дати писемне позволення другому, котрий дасть позволення почтареві і зможе вибрати його лист.

Чоловіки, котрі працюють, повинні уповажнити своїх жінок, або когонебудь, до відбору поручених посилок.

„Дженерал Деливері". — Ся услуга є тільки по більших містах, де листоноші доручують почту і то лише для подорожуючих людей, або тих, котрі не мають сталої адреси і бажають, щоби їхні листи, чи другі посилки, задержалися на почті. Сі посилки мусять бути адресовані: „Дженерал Деливері", та мати імя і назвиско адресата і назву почти. Посилки, на котрих імя і назвиско складається з поодиноких букв, не будуть доручені, але будуть звернені задля недостаточної адреси. Всякі посилки, котрі можуть бути доручені задержуються через 15 днів, з Европи 30 днів.

Єсли адресат не може явитися на почті в протягу сказаного часу, то повинен написати лист до почтаря і попросити його, щоби він задержав його почту на означений час, не довше як 90 днів.

По кольоніях, та фармах, всякі почтові посилки задержуються на почті через 15 днів, з Европи 30 днів, а відтак звертаються. По містах, де листоноші доручають почту, всі посилки, котрі не можуть бути доручені, звертаються сейчас до надавця, а часописи нищаться.

Єсли адресат перенісся з одного місця на друге, чи має переноситись, то повинен змінити адресу на почті. Така зміна адреси є важною через 90 днів. Її можна відновити.

Наліплення на пересилку уживаної почтової марки, підлягає грошевій карі.

Легко запальні — вибухові річи є заказані посилати почтою.

За всякі неморальні вислови в листах є строга кара.

Єсли надавець листа бажає оплатити відповідь на свій лист, то може купити на почті купон „Інтернешонал Реплай Купон", котрий треба вложити в лист і заслати до адресата. Сей Купон коштує 12 центів і його міняють на кождій почті всіх країв, за котрий дають почтову марку на оплату листа.

ЗАКОННІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ І ПРИПИСИ ВСЯКОГО РОДА

ДЕРЖАВНІ ЗЕМЛІ У ЗАХІДНИХ ПРОВІНЦІЯХ.

Через то, що Домінія перед кількома літами відступила державні землі поодиноким провінціям, поодинокі уряди західних провінцій видали осібні закони, які управильнюють справи державних земель у тих провінціях.

З огляду на то, що нам неможливо всі ті закони подати у Калєндарі "К. Ф"., ми подаємо адреси дотичних урядів, до яких треба звертатися за інформаціями у справі земель (гомстедів). Акреси є слідуючі:

Government of the Province of Manitoba,
Dept. of Natural Resources,
Winnipeg, Manitoba.

—

Government of the Province of Saskatchewan,
Dept. of Natural Resources,
Regina, Saskatchewan.

—

Government of the Province of Alberta,
Dept. of Natural Resources,
Edmonton, Alberta.

Приписи у справі державних земель у Манитобі.

Департамент природних богацтв у Виннипеґу проголосив отсі правила для тих, що хотять набути від провінції землі на поселення.

Гомстедів вже нема. Від коли провінція перебрала державні землі від домініяльного уряду, перестало обовязувати старе право про гомстеди. Всі землі, які є в посіданню провінції Манитоби, можна від тоді набувати в дорозі купна. Уряд Манитоби продає землі на поселення, які лежать у зорґанізованих муніципалах або у тих околицях, де вже є дороги або де вже мешкає певна скількість поселенців, що вже мають достаточну скількість виробленої землі. Уряд Манитоби не думає тепер про таке поселення, яке би вимагало великих видатків на розбудову доріг, шкіл, і т. д. Через то уряд продає лише такі землі, де вже є дороги, школи і т. д.

Передтим, заки уряд рішиться на продаж землі на поселення, департамент мусить провірити, на що дотичні землі найліпше надаються і яка би була справедлива ціна за ці землі.

Услівя продажи: Поселенець, який купить землю, має вичистити і зорати що року таку скількість землі, як це рішить директор або його помічник. Поселенець має обгородити землю згідно з рішенням директора. Поселенець має побудувати дім і стайню.

У кожнім випадку департамент може установити инше услівє.

Департамент природних богацтв може давати дозволи на кошення сіна на державних землях — за ціну 25 центів від тони в таких випадках, де сіно має бути зужите на корм для скота того чоловіка, що бере дозвіл. Хто однак хоче брати дозвіл на кошення сіна для продажі, виміни або для експорту, той за тону мусить заплатити одного доляра. В обох випадках за дозвіл треба заплатити з гори одного доляра а кромі того треба також з гори заплатити по 25 центів від тони зглядно по одному долярови від тони. Департамент видає дозволи не більше як на кводер секції землі. Хто хоче дозволу на більше землі, ніж на кводер секції, той мусить постаратися о дальші дозволи. Департамент видає дозволи на уживання державної землі на пасовиско, на протяг одного року або арендує землю на протяг кількох літ. При дозволі на однорічне уживання землі на пасо-

виско платиться один доляр за перміт і чатири центи від акра. При вирентованню державної землі на пасовиско на довший протяг літ, платиться пять долярів за перміт і чотири центи за один акер пасовиска.

Хто одержав однорічний перміт або вирентував землю на довший протяг часу, мусить на двайцятьох акрах землі пасти бодай одну штуку власного скота. Він не сміє приймати на випас чужої худоби.

Ті, що одержують перміт на пасовиско, можуть на тій самій землі косити сіно, потрібне для їх власного ужитку. Коли би хто хотів сіно продавати або вимінювати, то мусить заплатити до департаменту по одному долярови за тону.

Приписи що до державних земель в Саскачевані.

Саскачеванський уряд видав отсі зарядження в справі державних земель в провінції. Приписи, про які нище буде мова, відносяться до всіх земель ще незанятих, котрі не є зарезервовані на пасовиска або на инші ціли.

Хто може набути землю на поселення. Землю на поселення може набути британійський горожанин, що досягнув вісімнайцятий рік життя. Вимагається, щоб аплікант перед внесенням своєї просьби о землю, жив у провінції через чотири роки. Аплікацію можна внести особисто або через почту на приписаних формулярах. Аплікації треба вручити або післати до того дистриктового офісу, у якім лежить дотична земля.

Ціна за землю. За кводер землі треба заплатити мінімальну ціну в сумі $160.00. Десять процент ціни купна муситься заплатити з гори. Решту ціни поселенець має заплатити рівними ратами у протягу десяти літ, починаючи три роки після довершеного купна.

Коли є більше аплікацій на ту саму землю.

Колиб того самого дня до дистриктового офісу вплинуло більше аплікацій на одну і ту саму землю, тоді офіс має на відповідних формулярах повідомити заінтересованих, що вони мають предложити офісови свої конкуренційні ціни (тендерс).

Услівя поселення. У перших трох роках аплікант мусить що року жити на купленій землі через протяг чотирох місяців. В тім часі він мусить виробити не менше як двайцять акрів землі.

Уліпшення землі. Хто бажає купити землю державну, то він має вже перед тим особисто ту землю оглянути і переконатися, чи хто случайно на тій землі вже не сидить. Він далі має ствердити всі уліпшення на землі і ті уліпшення оцінити, бо уряд буде від нього вимагати присяги на обставину, що на дотичній землі ніхто не жиє. Кромі того той, що старається о державну землю, має подати попередні уліпшення на землі і вартість тих уліпшень. Вартість уліпшень він має урядови заплатити. Про висоту заплати остаточно рішає дистриктовий офіс.

Збіжжа на засів. В разі, коли б на тій самій землі залягали довги за попередні засіви, або за допомогу попередним мешканцям, то аплікант має підписати заяву, що він згадані довги виплатить у протягу чотирох літ. Ту справу треба предложити Сід Ґрейн Аджастмент Бордови.

Продаж державних земель відбувається при узгляднений застережень условій Провіншіал Лендс Акту.

Увага: Аплікацію муситься виповнити перед урядником департаменту або перед особою, що має право відбирати присягу.

Так як уряд має право продавати землю на поселення, так само уряд має право землю арендувати на довший або коротший час. Хто інтересується справою аренди державної землі, нехай звернеться до департаменту природних богацтв до відділу публичних земель. Як відомо, секція 11 і секція 29 кожного тавншипу у Саскачевані є так званою шкільною секцією. Шкільні землі є в посіданню провінціонального уряду, який тою землею заряджує або її продає відповідно до потреб дотичної школи.

Земельні дистрикти. Провінція Саскачеван є поділена на пять земельних дистриктів і кожний з них на своїй території має право землю продавати або рентувати, так, як про це висше сказано. Ті дистрикти є в слідуючих місцевостях: Реджайна, Мус Джо, Принс Алберт, Годсон Бей Джонкшен і Медов Лейк.

Коли провінція продає державні землі, то ті мінерали і металі, які на тій землі могуть находитися, є зарезервовані для провінції. Провінція також застерігає собі право до вільного вступу на землю для пошукуваннями за металями і мінералами. Під словом металі і мінерали треба розуміти золото, срібло, ріднкі або шляхотні каміння, мідь, залізо, цина або другі мінерали, сіль, нафта, природний ґаз, олива, уголь, ґраніт, мармор і другі каміння, далі ґіпс, пісок і інші.

Щодо дерева на державній землі, яке має комерційну вартість, то провінція задержує собі право розпоряджатися тим деревом згідно з Форест Акт, 1931.

Ті, що набули державну землю, без осібного дозволу міністра, не сміють вирубувати дерева на просторі 60 стіп по обох боках публичної дороги.

Провінція Алберта.

Провінція Альберта видала в 1931 році закон, що відноситься до державних земель. До сего закону ухвалений додаток в р. 1933. Приписи тих законів є слідуючі:

1. Всі, вже вимірені державні землі в границях земельних аґенцій Едмонтону, Піс Рівер і Ґренд Прері можуть бути заселені як гомстеди. Ті, що хотять набути державні землі, мусять мешкати в Альберті у протягу трох літ, перед внесенням аплікації, мусять мати найменше 18 літ життя, і мусять бути британійськими горожанами або висловити намір, що хотять набути британійське горожанство. Згідно з приписом албертійського земельного закону ті особи, які дня 1-го січня 1935 року мали право титулу до гомстеду або які титул до гомстеду вже набули, такі особи мають право набути другий раз гомстед.

2. Всі вимірені землі в провінції, які лежать поза в горі означеними земельними аґентурами, можна надавати як гомстеди, як другі гомстеди, або так зване поселення жовнірів.

3. Аплікант має заплатити десять долярів при кожній аплікації о гомстед, другий гомстед,

або о т. зв. землю на поселення жовнірів. Крові того дотичний чоловік має заплатити сорок долярів перед осягненням титулу посідання.

Вільне дерево для поселенців Канади.

Кожний справдішний поселенець Канади, що самий не має дерева на фармі, може дістати для свойого ужитку позволення (перміт) рубати дрова на державній землі, на сухі чвертки.

Властитель гомстеду, що самий не має на своїй фармі дров одержує, коли о те просить, позволення зрубати для свого власного ужитку слідуючу скількість будівельного дерева: 3000 рівних стіп будівельного дерева, не грубшого як на 12 цалів на грубшому кінці; щодо сухого дерева, то дозволяється якунебідь грубість;; дальше 400 крокв кізлів, а 200 слупків на огорожу; сі можуть бути по 7 стіп довгі, а не грубші як на 5 цалів на тонкому кінці. Позволення виставляє "Кравн Тимбер Аґент" або земельний уряд по заплаченню 25 центів належитости.

Не сміється давати жадних дров як заплату за пилення; вони мають бути зужиті лише на гомстеді того, що одержав на них позволення. Поселенець на непоміряній землі може зрубати ту саму скількість дров на підставі, що він заявляє охоту вписатися, щоби одержати землю, коли її лише поміряється.

Властитель гомстеду не сміє продавати дерева, що рубається на його гомстеді, другим поселенцям для їх власної користи — з виїмком коли ті заплатять належитість по 25 центів за 1000 стіп дошкової міри. Ті належитости можеться звернути, як виставиться патент на ту землю. В сей спосіб він може дістати позволення зрубати і продати пятьдесять кортів дров зі свойого гомстеду.

Поселенці й особи, що живуть у містах, містечках і селах, можуть що року одержати таке позволення без застереження, щоби зрубати 100 кортів дров на продаж.

Спекулянтам і перекупцям не дається жадного позволення. Коли властитель гомстеду продає дерево на своїй фармі другим приватним особам для власної користи, нім він одержав титул посілости, підпадає грошевій карі не вищій як 100 долярів або шістьмісячній тюрмі і губить заразом всякі права до своєї землі.

Хто бере без позволення з державного ліса дрова, підлягає грошевій карі в сумі трох долярів за кожне зрубане дерево.

Зазначення границь.

Коли властитель землі хоче означити звичайну межу, то мусить повідомити о тім писемно всі інтересуючі особи, опісля по упливі одного місяця він може спровадити землеміра до затвердження межі, а всі межуючі з ним властителі поносять свою частку коштів. Жадного плота, що стоїть на межі, не сміється забрати без згоди сусіда. Коли ставить хтось на межі пліт, то сусід, що його земля припирає до даної межі, поносить також частину коштів. Щоби вдержати такий пліт у порядку, — лежить в обовязку обох сусідів. Граничного плота, що заключає також землю сусіда, не сміється забрати, якщо не повідомилося о тім сусіда на письмі щонайменше 12 місяців перед тим. Спори за межі полагоджують три судді, яких вибирається до кожної такої справи; вони рішають більшістю голосів. Поняття "законний фенс" означене додатковим законом муніципалів.

Шкільні розпорядження.

В Манитобі може рада кожного муніципалу перемінити части поодиноких муніципалів, де немає шкіл, на шкільні дистрикти. Такий шкільний округ не сміє займати більше як двайцять квадратових миль (виключаючи публичні дороги) і мусить мати найменше десятеро дітей, що обовязані ходити до школи. Для кожного провінціонального шкільного дистрикту вибирають податковці даного округа трох тростісів, котрих обовязком наглядати над школою, вибудувавши її та придбавши для ньої учителя; дальшим обовязком тростісів наглядати над управою школи, установляти податкові рати і т. д. Провінціональний уряд доплачує 65 долярів що пів року до платні кожного учителя такого шкільного дистрикту, — коли учитель був попередних шість місяців занятий учительованням. Муніципальна рада має видати для кожного шкільного дистрикту двайцять долярів
Галя 3. Законні розпорядження.
кожного місяця, в котрім відбувалася шкільна наука.

Усі публичні школи мають бути чисто безконфесійні і не сміють там відбуватися жадні інші реліґійні виклади, крім тих, на які дозволяють тростиси і шкільна управа. Шкільний вік включає дітей від 5—16 років, але до школи може ходити молодіж аж до 21. року життя, як що в школі є досить місця. Леґальні свята Канади, крім суботи (яка все є вільна від науки), є всі шкільними святами.

Коли до публичної школи ходить на науку 25 католицьких дітей, там може управа приняти католицького учителя; а в місті тоді, коли до публичної школи учащає 40 католицьких дітей. Всі учителі публичних шкіл мусять бути екзаміновані департаментом освіти.

В Алберті й Саскачевані є мішані школи з дітей католицьких і протестантських родичів; тому й управа школи складається з двох католицьких і двох протестантських урядовців.

Трох людей, що платять в данім окрузі податок, можуть подати просьбу о утворення шкільного округа. Шкільний дистрикт не сміє займати більше як 20 квадратових миль (виключаючи публичні дороги), і мусить в тому дистрикті мешкати що найменше чотирох людей, які платять податок і найменше десятеро дітей у віці від 5 до 16 років. Коли такий дистрикт вже сформовано, вибирають люде, що платять в данім дистрикті податок, на публичному мітинґу трох тростісів, котрі мають управляти школою, постаратись о вчителя, назначити податкові рати і т. д. Шкільний будинок нового дистрикту не сміє коштувати більше як пять тисяч долярів, яку то суму можна визичити, доки не напливуть податки.

Коли у зорґанізованому шкільному дистрикті меншість податковців (католиків чи протестантів), бажає окремої (сепаратної) школи, то вони можуть дістати на це позволення, коли є потрібне число податковців і дітей зобовязаних ходити до школи. Тоді податковці мають пла-

тити податок лише за свою сепаратну школу.

Коли податковці бажають, щоб у їхній школі учено науки реліґї, тоді по розпорядженню тростісів така наука має ограничитися до пів години при кінці шкільної науки.

Урядова допомога для публичних шкіл не переходить суми 70 процент платні учителя даної школи. Шкільна управа якоїнебудь школи, чи вона зорґанізована по мисли закона, чи ні, може просити уряд о спеціяльний ґрент. В такому разі ґрент платить провінціональний уряд зі своїх фондів. Шкільний податок не сміє бути висший як 12 милсів на доляра. Всі учителі публичних шкіл мусять бути іспитовані властями і виказатися свідоцтвом здібности.

ЗАКОН ПРАЦІ.

МАНИТОБА. — Властителі, що посідають посілости на 200 долярів під оподаткування, є зобовязані на один день праці на дорогах, ті, що посідають на 500 долярів до оподаткування — на два дні, а за кожних дальших пятьсот долярів вартости маєтку або частину з нього, на один день більше. Праця на дорогах має відбуватися в границях трох миль від землі властителя і то в часі між 1. травня а 1. серпня; в разі, коли рада муніципалу не дасть іншого розпорядження. Хто до першого жовтня не сповнить свойого обовязку, може бути покараний сумою у висоті 150 долярів за кожний невідроблений день. Муніципальна рада може замінити обовязок праці при дорогах на додатковий податок, який в такому разі не сміє бути висший як один доляр і пятьдесять центів за день. Гроші стягнені у формі податку за роботу при дорогах, мають бути ужиті лише на направу доріг.

В Саскачевані та Алберті називають па анґлійськи цей закон дорогових робіт "Локал Імпрувемент Ординенс", який врадив північно-західний сойм ще в 1903 році, а який увійшов в силу з днем 1 січня 1904 року.

Відносно сього розпорядження може кабінет міністрів установляти дорогові дистрикти (Локал Імпрувемент Дистриктс); такі дистрикти можуть займати найменше 108, а не більше як 216 квадратових миль. Сей простір має замешкувати найменше один мешканець на дві квадратові милі. Кабінет міністрів має означувати границі таких дистриктів і давати їм числа, та настановляти в них дорогових радних.

На просьбу мешканців певного обсягу землі може лефтенант-ґовернор створити дистрикт згаданої величини, і в такому разі може на три квадратові милі припадати лише один мешканець. Просьба мусить бути зроблена на формі приписаній міністром публичних робіт і повинна приблизно подати число мешканців в даному дистрикті. Коли в протягу одного місяця не було жадного спротиву на створення такого дистрикту, — то кабінет міністрів може такий дистрикт створити.

Кожним дороговим дистриктом управляє рара, яку творить не більше як шість а не менше як три члени, з котрих по одному вибирають всі повіти дистрикту, які кабінет вже заздалегідь має на увазі.

На члена дорогової ради може бути вибраний кожний, що осягнув 21. рік життя і оплачує податок за землю, яку посідає в тому дистрикті. Коли вибраний член ради не мешкає в дистрикті, не сміє домагатися жадної винагороди щодо мильового за те, що брав участь в засіданнях ради за ту часть дороги, яка лежить поза дистриктом.

Вибраним до ради або зіставати в раді не може бути ніхто, що бере уласть в користях з контракту, заключеного з радою, або що був караний тюрмою до трох літ або більше, або що має ще відсиджувати свою кару. Зате посесії, купна землі, всякі угоди дотикаючі купна землі або продажі, або позичок чи контрактів, котрі заключила якась інкорпорована компанія для своєї власної користи, або контракт що дотикає ґазетного оголошення — не мають уважатися за річи, які можуть когонебудь виключити з права бути вибраним до угоди у справах доріг.

Уряд члена або предсідателя дорогової ради тратить силу:

1. Коли він був нездібний або є нездібний;
2. Коли він не брав участи більше як через три слідуючі по собі рази на засіданню ради;
3. Коли засуд суддів відібрав йому уряд;

Член або предсідатель може заявити свій виступ з дорогової ради, заявляючи це на письмі секретареві такої ради; зложення такого уряду входить в силу з днем, коли секретар ради одержав ту писемну заяву виступу.

Коли мешканці повіту відтягаються і спізнються дати свій голос на кандидата до згаданої ради, — то кабінет міністрів може вибрати одного; кабінет має також право призначити урядника на кілька повітів і запорядити його платню з фондів дорогового дистрикту.

Проти вибору якогонебудь члена дорогової ради або предсідателя можна внести протест, зложивши 25 долярів, але не пізнійше як місяць по виборах, коли такий член після розпорядження не мав права бути вибраним.

Обставина, що неправно вибраний член дорогової ради брав участь в якійсь постанові раки, не робить тої постанови неважною.

Вибраним може бути кожний, що має 21 років життя, що має в дистрикті свою власну землю й платить податок.

По зложенню уряду зі сторони якогось члена дорогової ради, треба зарядити новий вибір.

Члени такої ради мають — в часі першого засідання після свойого вибору, котре має відбутися найпізнійше два місяці після того — вибрати одного зпоміж себе за предсідателя.

Дорогова рада має право настановляти платних урядників. Такого рода уряди не сміють сповняти члени ради в справах доріг за виїмком секретаря.

Секретар-скарбник повинен перед 15. травня кожного року предложити лісту податку.

Для перепровадження розпоряджень відносно нищення бурянів, може дорогова рада назначити спеціяльного урядника.

В спільних справах повинні такі ради кількох дистриктів сходитися на спільні наради.

Дорогова рада може накладати податок, який може виносити оден і чверть а найвисше пять милсів. Закон податковий ухвалюється постановою ради.

Проти наложення податку можна внести відклик у мирового судді, якого рішення є рішаючим. До плачення податку рада в справах доріг

може кожного присилувати. Податок в справі доріг має право першенства перед всіма іншими вимогами державних чинників.

Від оподаткования увільнені:

1. Індіялські резерви;

2. До два акри землі, які знаходяться при публичній або сепаратній школі;

3. Аж до одного акра в посіданню церкви, або одного будинку, що належить до церкви.

4. Аж до 50 акрів, які уживається на цвинтар.

Дорогова рада має право установляти нагороди за працю на шляхах. Плату дається за 10-годинний день праці і не висшу як у сусідному дистрикті і в жадному разі (без дозволу міністра публичних робіт) не більше як два доляри денно чоловікови, а чотири доляри за фіру. Та платня не відноситься до людей, що працюють як надзирателі, формани, або при будові мостів чи при водопроводах.

ЛОВЕЦЬКІ ЗАКОНИ.

Тому, що ловецькі закони в західних провінціях дуже часто зміняються, радимо всякому, хто в них заінтересований, постаратися з департаменту рільництва дотичної провінції о відбитку ловецьких законів (ґейм лавс). Уряди всіх трох провінцій дають ті поодинокі відбитки ловецького закону безплатно. Додаємо, що ті приписи, які ми містимо в календарі "Канадійського Фармера" не є повні. Звертаємо також увагу, що ті мешканці Канади, які не мають горожанських прав, без дозволу поліції не сміють держати у себе ніякого оружжа.

МАНИТОБА. Ловецький закон Манитоби забороняє ловити звірину межи одною годиною по заході сонця в суботу і одною годиною перед сходом сонця у слідуючий понеділок.

Не вільно ні ловити ні полювати на звірину на чужій землі без дозволу властителя або посідача.

Коли лови в Манитобі заборонені.

Не вільно на полюванню уживати автоматичної рушниці на шріт.

При ловах на качки не вільно уживати рушниці, якою можна також стріляти кулями.

На польованню не вільно уживати рушниці з більшою цівкою як 10.

Не вільно возити з собою наладованої рушниці.

Не вільно стріляти з літака, автомобіля або з якогонебудь воза.

Не вільно мати в посіданню убитих диких качок після 31-го марта.

Не вільно уживати як приман живучих сотворінь або живучих птахів.

Не вільно купувати або продавати упольованої звірини, ані частини забитої звірини.

Не вільно забивати ніяких птахів з виїмкою курячих яструбів, білих совів, ворон, сорок та воробців.

Не вільно забирати ані нищити яєць пташні, яка є охоронена законом.

Не вільно без дозволу (лайсенсу) ані полювати, ані стріляти, ані ловити.

В часі польовання треба мати дозвіл коло себе.

Не вільно без дозволу експортувати дикої убитої звірини, ані сирих, ані виправлених шкірок зі звірят.

Не вільно висилати забитої грубшої звірини пізнійше, ніж сім днів після сезону польовання. На польованню на велику звірину не вільно уживати пса.

Не вільно польовати на велику звірину, не маючи поверх звичайного одіння білого плаща.

У лісових кемпах або у інших складах, призначених до комерційних цілей, не вільно держати дикої звірини.

Не вільно бути провідником на польованню без осібного дозволу.

Провідник не сміє ні брати звірини, ні її убивати на польованню.

Не вільно нищити хаток москретів і бобрів, і нищити тами бобрів.

Москретів, бобрів і видрів не вільно стріляти.

Не вільно ні нищити ні ушкоджувати ям ані місця перебування звірят, що на них полюється із-за їх шкірок, за виїмкою вовків.

Не вільно уживати псів при пошукуванню і польованню москретів.

Не вільно мати зі собою пса у багнистих околицях в часі отвореного сезону на москретів.

Не вільно більше як одного пса приучувати до ловів, хиба мається на це осібний дозвіл.

Без дозволу не можна торгувати шкірками диких звірят.

Не вільно під ніяким услівям ні продавати, ні виправляти шкірок, які не є зрілі (анпраймт).

Десять днів по закінченню сезону ніхто не має права посідати сирі шкірки без осібного на це дозволу.

Особи, що не жиють в Манитобі через шість місяців, уважаються законом, що вони тут не є замешкалі.

На дикі гуси, дикі качки й іншу водну птицю, не вільно польовати від 1-го січня до 19-го вересня і від 1-го грудня до 31-го грудня.

На так звані птаміґен (снігові курочки), від 1-го січня до 30-го вересня і від 21-го жовтня до 31-го грудня.

На диких голубів, журавлів ріжного рода, лебедів, та пташок, помічних в рільництві, на прибережні птахи, на лісові качки, на фазани, перепелиці і на дикі індики не вільно польовати через цілий рік.

На лісові курочки, на степові курочки й на патриджі не вільно польовати від 1-го січня до 5-го жовтня і від 10-го жовтня до 31-го грудня.

На самців карібу, мусів, ренів, і оленів не вільно польовати від 1-го січня до 15-го листопада і від 5-го грудня до 31-го грудня.

На самичок карібу, мусів і оленів і на самців, що не мають одного року, не вільно взагалі полювати.

Не вільно взагалі полювати на антельопи, кабрів, і вапітів.

На видру не вільно полювати від 1-го травня до 31-го жовтня.

На бобри, мардир, рекуни, борсуки, і бофало, не вільно полювати цілий рік.

На пекани, соболі і мінки вільно полювати від 15-го марта до 31-го жовтня.

На ріжного рода лисів вільно полювати від 15-го лютого до 31-го жовтня.

На сині й білі лиси польовання дозволене від 1-го квітня до 31-го жовтня.

Москрети вільно ловити від 1-го січня до 31 марта і від 15-го травля до 31-го грудня.

Кілько можна уполювати звірини або пташні.

Гусей десять штук на день, а 50 в цілім сезоні. Нараз можна мати в своїм посіданню не більше як 15 штук.

Качок 15 денно перед 1-го жовтня. Після того 30 штук денно. В цілім сезоні не більше як 150 штук. Нараз в посіданню не можна мати більше як 50 штук.

Так званих снігових курочок (птеміґен) 15 на день і не більше як 50 в цілім сезоні.

Лісових курей, степових курей і патриджів 10 на день. В цілім сезоні не більше як 20 штук.

Оленів можна вбити тільки одного самця.

САСКАЧЕВАН І АЛБЕРТА.

Коли не вільно полювати в Саскачевані.

На мусів, оленів і карібу тільки на північ від 34-го тавншіпу від 17-го січня до 15. листопада і від 15-го грудня до 31-го грудня. Можна убивати тілько самців. Один ловець може застрілити тільки одного муса або одного оленя і одного карібу або два олені.

На качки, гуси, снігові курочки і т. зв. "джек снапс": на північ від тавншіпу 60-го від 1-го січня до 1-го листопада і від 31-го жовтня до 31-го грудня. На полудне від 60-го тавншіпу від 1-го січня до 15-го вересня і від 15. листопада до 31-го грудня.

Вільно вполювати 15 качок, 5 гусок, 30 снігових курочок денно.

При собі вільно мати найбільше подвійне число птахів, яких закон позволяє вбивати, протягом одного дня.

На угорські патриджі від 1-го січня до 15-го вересня і від 15-го листопада до 31-го грудня. Можна застрілити 15 штук денно і нараз не сміється посідати більше як 30штук.

Степові курочки від 1-го січня до 31-го вересня і від 1-го листопада до кінця грудня. Вільно застрілити пять штук і вільно мати при собі нараз не більше як 10 штук.

На лісові курочки тілько на північ від 30-го тавншипа від 15-го січня до 30-го вересня включно і від 1-го листопада до кінця року. Вільно застрілити денно пять штук.

На лиси і рекуни від 15-го січня до 20-го жовтня.

На бурсуки від 1-го лютого до 1-го грудня.

На мінки, мардер і линкси від 1-го квітня до 31-го жовтня.

На видри від 1-го травня до 31-го жовтня.

На москретів, на північ від тавншипа 52, від 1-го січня до 31-го марта і від 15-го травня до 31-го грудня.

На полудне від 52 тавншипа від 1-го січня до 31-го марця і від 15-го квітня до 31-го грудня.

На бобри вільно полювати на північ від 55. тавншипа. Можна полювати тільки в квітни. Один трепер може зловити найбільше десять штук бобрів.

Круглий рік не вільно полювати на антельопи, на самички мусів, оленів, на птеміґен, на журавлів, на пеліканів, на меви, на фазани і на другі птиці, що кормляться хробаками й комахами. В неділю ніхто не сміє в Саскачевані полювати. Хто в неділю несе рушницю, то тим дає доказ, що він полює.

ВАЖНІ ЛОВЕЦЬКІ ПРИПИСИ.

Взагалі не вільно убивати бофало, антильопи, елк і вапіти.

При польованню диких птиць не вільно уживати: отруї, опіюм, наркотиків, ліхтарень, лапок, сіток, стричків, автоматичних і машинових шротових рушниць.

На ловах не вільно штучно ослаблювати силу вистрілу (голосу), не вільно уживати живих приман ані живих птиць як примани.

Качок, гусей і взагалі водних птахів не вільно ловити ані стріляти з парусників, (з човнів з вітрилами), з яхтів, з ґазолінових і парових човнів, і човнів та возів, що їх гонить електрична сила.

Не вільно убивати, ловити ані ранити дику звірину на чужій землі, що є обгороджена в який небудь спосіб. Ані на землі, що є під управою або на якй є будинки. На таких землях не вільно уживати ловчих псів.

Не вільно ні полювти, ні ловити дикої звірини по заході сонця і одну годину перед сходом сонця.

Не вільно ані забирати ані нищити яєць дикої пташні.

Не вільно полювати без дозволу, однак властитель землі має право польовання на своїй власности без позволення у дозволенім на це часі.

Коли заборонене польовання в Алберті.

Один ловець має право вполювати одного гірського баранця, одного оленя, одного муса і одного карібу, одну гірську козу, одного медведя, десять гусок на день,а 25 у цілім сезоні, 15 качок на день, перед першим жовтня, а 25 денно після 1-го жовтня. Не більше як 100 штук в цілім сезоні. 25 снігових курочок денно, а найбільше 100 в цілім сезоні. Пять лісових курочок денно, а 50 в цілім сезоні на північ від сіпіярської лінії Лекомб-Кероберт а 25 на полудне від тої лінії. Угорських патриджів 15 на день а найбільше 200 штук в сезоні.

Не вільно ловити гірських овець і гірських кіз від 1-го січня до 31-го серпня і від 1-го листопада до 31-го грудня.

На бофало, антельопи, вапіті не вільно полювати круглий рік.

На оленів, мусів і карібу польовання не дозволене від 1-го січня до 31-го жовтня і від 15-го грудня до 31-го грудня.

На медведів не вільно полювати від 15-го червня до 31-го серпня. На медведиць з малими і на медведят не вільно полювати.

На кури, гуси, на лісові курочки не вільно полювати від 1-го січня до 15-го вересня і від 15-го листопада до 31-го грудня на просторі, що лежить на полудне від Клірвотер і Атабаска ріки. На північ від тої лінії не вільно полювати від 1-го січня до 31-го серпня і від 15-го травня до 31-го грудня.

На вапіти можна полювати тільки на осібний перміт в резерві Пембіна-Браґлан межи 1-го жовтня і 15-го грудня.

На фазанів, лебедів, лісові курочки, на журавлів не вільно полювати круглий рік.

На інших лісових курочок і на патриджів не

вільно полювати від 1-го січня до 30-го вересня і від 15-го жовтня до 31-го грудня

На так звані степові кури з острими хвостами можна полювати в жовтні. Однак на полудне від сіпіярської лінії Лекомб-Керроґен і лінії Ред Дір ривер можна полювати вд 1-го до 15-го жовтня.

На угорських патриджів не вільно полювати від 1-го січня до 15-го вересня і від 1-го грудня до 31-го грудня.

Слідуючі птахи не підлягають під охорону закона: ворони, яструби, орли, сови, блекбирдс, сороки і воробці.

Бобрів в Алберті взагалі не вільно ловити.

Лисів не вільно ловити від 1-го лютого до 31-го жовтня.

Мінків, видрів і червоних вивірок не вільно ловити від 1-го квітня до 31-го жовтня.

Москретів не вільно ловити (на північ вд 90. тавншипа) від 1-го січня до кінця лютого і від 15-го травня до 31-го грудня. Межи рікою Норт Саскачеван Ривер і тавншип 91, від 1-го січня до кінця лютого і від 1-го травня до кінця року. На полудне від Норт Саскачеван Ривер не вільно ловити через цілий рік.

Загальні ловецькі приписи в Алберті.

Без дозволу не вільно полювати ні на дику пташню ні на звірину. Хто полює на велику звірину, той на польованню мусить носити плащ і шапку з червоної матерії.

Ні на возі, ні на автомобілю не вільно мати наладованої рушниці. Польовання в неділю заборонене На чужій обгородженій землі не вільно полювати без дозволу властителя. Не вільно забивати звірини, що не має року, або що не має рогів, довгих на чотири цалі.

Не вільно торгувати забитою звіриною і пташнею. На польованню не сміється уживати ловчого пса. Без дозволу не вільно трепувати. Без дозволу не вільно торгувати шкірками.

РИБАЦЬКІ ПРИПИСИ В МАНИТОБІ, САСКАЧЕВАНІ І В АЛБЕРТІ.

Кожний фармер, поселенець, або той, що ловить вудкою, індіянин або пів-індіянин, що дійсно мешкє в данім окрузі, має право на дозвіл ловити рибу. Сітей не вільно уживати на просторі пів милі перед впливом ріки до озера, або перед випливом потока чи ріки. Величина сіток не більша як 300 ярдів.

На сторджен 300 ярдові сіти, 12 цалеві дірки. На білу рибу і форелі 5-цалеві дірки. На ріці Ред Ривер можна уживати сіти о 3 цалевих дірках. Для тих, що мешкають у дистрикті, дозвіл на ловлення риби коштує $25.00.

Хто при ловлі риб сітями молодих рибок не вкине назад до води, і то сейчас після витягнення з води, той підлягає карі. Не вільно ловити межи 15-го квітня а 15-го травня: пітерс фіш, ґолд айс, джекфіш, маскі. Сторджен не вільно ловити від 15-го травня до 30-го червня. Форелів не вільно ловити від 15-го березня до 15-го травня. Морських форелів або тулібі не вільно ловити від 5-го жовтня до 15-го грудня. На озері Виннипеґ не вільно ловити від 5-го жовтня до 15-го листопада. А в Саскачевані від Норт Саскачеван від 15-го жовтня до 15-го листопада, а на полудне від Саскачеван Ривер від 15-го жовтня до 15-го грудня.

При ловлі риб не вільно уживати списів, вибухових матеріялів, гаків ані пального оружжа.

ЗАКОН ДОТИЧНИЙ ВОГНЮ.

Хто ставить на вільній прерії стирту сіна, то мусить обвести її навкруги 60 стіп яким 8 стіп широким зораним або перепаленим колом, котрий для більшої безпеки можна перепалити в присутности кількох мужчин. Таку саму осторогу треба предприняти при створенню більших огневих перепон. Хто цьому противиться, підлягає карі двіста долярів або однорічній вязниці.

Такій самій карі підлягає кожний, що розложить на преріях або в корчах огонь, який може розширятися і наробити шкоди сусідам.

Хто для самооборони запалить противний огонь, який поширяється, не підлягає карі.

Коли вибухає степовий або лісовий пожар то найблищий сторож вогню, мировий суддя, війт чи громадський радник мусить скоро скликати всіх мешканців дистрикту, що лише можуть робити, до безпроволочного поборювання пожару. Хто відтягається від праці — підпадає карі пяти долярів за кожний переступок.

У Саскачевані й Алберті можна розложувати вогні для чищення землі й то лиш перед семим травня кожного року. Площа, яку треба очиститиі вогнем, не сміє бути більша як 320 акрів і мусить бути обведена на 10 стіп широким ораним колом, щоб вогонь не перейшов на сусідний простір. Такий вогонь мусять стерегти три дорослі мужчини. Хто буде робити противно, підпадає карі в сумі сто долярів.

1. Хто запалює на полі чи в лісі вогонь або кладе вогонь, щоби розпікати пятна на худобу, а потім того вогню не згасить, підлягає карі у висоті сто долярів, коли такий вогонь йому докажеться.

2. Хто розкладає вогонь для самооборони, може це робити лише в присутности трох мужчин і то лише тоді, коли його власність є обведена колом вioраним на 20 стіп широко. За спротивлення сього розпорядження сто долярів кари.

3. Залізнодорожні компанії можуть чисто попалювати всякі буряни на залізній дорозі, але всеж такий вогонь мусить стерегти чотири особи з потрібними апаратами до гашення вогню.

Котел молотільні мусить бути віддалений 13 стіп від стирти або від якогонебудь будинка. Водою наповнена металева посудина мусить знаходитися під кітлом, щоби кидати в ню попіл.

Нім розкладеться в кітлі вогонь і протягом цілого часу, як котел працює, мусить посудина в комині бути наповнена водою.

Все вугля, потім і іскри муситься погасити нім відійде молотільня.

Біля машини мусить стояти тенка з водою і дві путні, щоби в разі потреби згасити вогонь.

Коли машина працює, мусить апаратик, що стримує іскри, все бути запертим.

Хто противиться цим приписам, платить пять долярів кари.

У всякому разі вдповідає за вчинені вогнем

з машини шкоди сторож машини до молочення; він оминає кару, коли дотримується повищих приписів.

ЗГОЛОШЕННЯ НАРОДЖЕНЬ І Т. Д.

В Манитобі.

Всі народження, шлюби та похорони муситься зголошувати в муніципального писаря в протягу 30 днів.

Про народження мають повідомити батько, мати, лікар або повитуха, які були помічними при народженню.

Звідомлення про шлюб має подати урядуючий священик чи проповідник.

Про смерть має дати відомість батько родини або властитель дому. Лікар, що обходив хорого, має подати причину смерти, при похороні має подати про те відомість урядуючий священик.

Формулярі на такі річи можна одержати у начальника почти або у муніципального писаря. Хто відтягається або спізниться у таких справах підпадає карі не висшій як 25 долярів.

Алберті і Саскачевані.

Всі народження, шлюби, смертні припадки муситься зголосити у муніципального писаря у протягу 30 днів.

Про народження має зголосити батько або мама. Коли цего не може зробити батько або мама, то мусять це зробити ті, що щось знають про народження.

Звідомлення про шлюб має подати урядуючий священик або проповідник.

Про припадок смерти має донести батько родини або властитель дому; в таких випадках, коли хтось вмер поза домом — особа. котра про те щось знає. Лікар, що обходить покійного, мусить подати причину смерти; також при похороні урядуючий священик мусить внести про це звіт.

Формулярі на такі звідомлення можна одержати в начальника почти або в муніципального секретаря.

Хто спізниться або не хоче виповнити таких звідомлень — підлягає карі грошевій, але не висшій як 50 долярів.

НАБУТТЯ ПРАВА ГОРОЖАНСТВА.

Кожний уроженець за границею може набути право горожанства, коли він мешкає цілком бездоганно вже 5 літ на цій землі, володіє анґлійською або французькою мовою і може доказати, що він від початку війни (1. серпня, 1914 року) був безперестанно горожанином котроїнебудь з Британією в союзі стоячої держави, або був горожанином невтральної держави, коли йому минуло 21 рік життя і коли він присяг королеви Анґлії вірність. Котрийнебудь суддя, — що належить до "Кінґс Бенч Корт" або "Кавнті Корт" в Манитобі; хи "Супрім Корт" або "Кавнті Корт" в Бритиш Коломбії, — має право рішати чи прохаючий може дістати і чи має право на горожанські папери. Про це рішення повідомляється державного секретаря в Оттаві, котрий виставляє остаточно рішення чи прохаючий дістане свій горожанський документ — коли той передше підписав присягу вірности власноручно і виповнив — або ні, защо має заплатити судовому секретареви пять долярів. На батьковому документі горожанства можуть бути виповнені імена всіх його дітей навіть неповнолітних; так вони разом з батьком одержують право горожанства.

ЗАКОН ВИНЯТКОВИЙ.

В Манитобі увільняється слідуючі власности від заставлення; вони є законом хоронені:

Ліжка, домашнє знаряддя у висоті 500 долярів а також конечна одіж для довжника та його родини. Потрібна пожива для родини на 11 місяців, припускаючи, що знаходиться тільки або більше середників поживи підчас фантовання. Книжки професіоналіста. Ручне знаряддя або фармерські прибори до вартости 50 долярів. Гомстед висоти 160 акрів, на котрому мешкає довжник, дальше дім, стайня, стодола, огорожа на землі, збіжжа на засів тої землі у висоті 80 акрів. Три коні, мули або воли, шість коров, 10 овець, 10 свиней, 50 штук дробу, включаючи для того всього поживу на 11 місяців; поверх чотири роки старі коні виключаються лише тоді від зафантовання, коли вони потрібні до вдержання життя довжника. Для не-фармера хоронить закон домівство у вартости тисячу пятьсот долярів від зафантовання. Контракти і всякі заключення, після яких довжник зрікається таких прав, є неважними. Збіжжа на пни не можна ані заставляти ані фантувати. Повисші розпорядження відносяться лише до довгів, котрі поповнено по 1. марті 1894 року. Відносно давніщих довгів остається в силі старий закон, котрий мало що обороняє від зафантовання.

В Саскачевані й Алберті хоронится перед зафантованям: Домашне знаряддя і т. д. у вартости 500 долярів, а також конечна одіж і пожива на протяг 6 місяців. Книжки професіоналіста. Ручне знаряддя та інструменти у вартости 200 долярів. Гомстед у висоті 160 акрів разом з будинками, чотири воли, коні або мули, 6 коров, 6 овець, 4 свині, 50 штук дробу, а також пожива для них від листіпада до квітня; упряж для трох штук до тягла, один великий віз або дві карі, одна косарка або одна коса, два плуги ріжного роду, одна борона, одна грабарка, сівачка, байндер, сани, машиновий сверлик, насіння на 80 акрів, рахуючи два бушлі на кожний акер, і 14 бушлів бараболі. Для не-фармера виключається від фантовання домівство у вартости 3,000 долярів.

В Манитобі а також в Саскачевані і Алберті не виключається від фантовання в горі наведених річей (за виїмком одежі і ліжок), коли предметом судового поступовання є ціна їх купна.

СІ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ РОБІТНИКІВ І РОБІТНИКИ САМІ.

Щоби зробити контракт праці важним, муситься зробити писемну або устну угоду, при

якій одна сторона годиться платити, а друга сповняти службу на протягу певно означеного часу. Коли господар платить свому робітникови так довго, кілько той в нього робить, без означеного часу на виповідження з будь котрої сторони, тоді контракту не треба.

Контракт праці, чи писемний чи устний, між господарем і робітником, є в кожному ремеслі і в кожному заняттю обовязуючим, коли він виставлений не на довший час як на один рік.

Коли він відноситься до довшого часу, тоді він мусить бути на письмі і мусить бути підписаний обома сторонами. Коли він відноситься на коротший час, але припадає так, що він не може скінчитися одного року, тоді мається його зробити також на письмі.

Добровільний контракт, заключений обома сторонами, не може бути для них довше зобовязуючий, як на 9 років, починаючи з днем заключення тої угоди.

Коли контракт найму між сторонами не є зроблений виразно, то його вважається за зроблений, коли виповняється працю; виключають ся такі випадки, коли вони мають місце між родиною, як пр. вуйком, або родичами.

Як службу сповнювано без заплати, то закон припускає, що вони погодилися за таку заплату, яку платиться загально в тій громаді. Але закон не признає жадного подібного контракту між близькими рідними або родичами. В такому разі наймлення мусить бути точно означене і контрактом доказане, доки позиваючий може внести скаргу.

Коли інакше в контракті не зазначено, то гроші платиться на кінці уплилого часу.

Жадна особа, що стоїть в роботі або в уряді, не може бути присилувана докінчити свою угоду, але вона може бути оскаржена о відшкодування зломання контракту.

Той, що дає комусь роботу, і що наймає когось на день, на тиждень або на місяць, не може бути спонуканим давати роботу, але коли хтось вже впроситься в роботу, то має жадати за те плати і йому мається заплатити.

Контракт для орударів.

Урядник мусить свою угоду виповнити на кожний спосіб, а щоби добре сповняти свою службу має він бути не лише пильним, але також працювати з цілою своєю здібностею і увагою. Знаряддя, машини чи яке інше майно, за помочею яких він працює, або які стоять під його контролею, має він не то що вживати в порядку, але повинен вважати, щоб їх не украдено. За коні і худобу, яку дають йому до розпорядку, має совісно старатися. Його господар чи шеф платить йому за роботу так само як і за його здібність та його дбайливість. Від нього ожидається точности й чемности супроти його роботодавця і щоби він працював кожного дня за виїмкою неділь і свят. Його свавільне недотримання згоди може привести до того, що його віддалять з роботи, а крім цего можуть зажадати ще й відшкодовання.

Відправа зі служби, або виповідження.

Коли хтось стає на службу на означений час, на день, на тиждень, на місяць або рік, — по упливі певного часу він може опустити службу, або його роботодавець може йому виповісти роботу.

Як контракт робиться на неограничений час а плату виплачується денно, тижнево, місячно чи річно і одна зі сторін хоче закінчити угоду, то друга сторона оправдана на час виповідження.

При тижневій платні виповідається тиждень наперед.

При місячній платні виповідається місяць наперед.

При річній платні виповідається три місяці наперед.

Виповідженя не мусить бути писемне, але, коли тичиться більшого часу, як тиждень, то краще дати писемну заяву виповідження.

Орударя (робітника чи урядника) можна відпустити зі служби без виповідження, коли тому дається плату тижнево, місячно, відповідно як справа мається.

Відпущення зі служби без виповідження.

Орудар має як найточнійше сповняти свій обовязок, мусить бути точним і слухняним, а всі шкоди, які поповнить, має старатися направити. Коли він цього не зробить — то його можуть віддалити зі служби без жадного попередного виповідження, коли йому заплатиться належито заслужену платню; віддалити можна за:—

1. Непослух супроти законного припоручення свого роботодавця.
2. Грубе, неморальне поведення.
3. Постійне недбальство у заняттях, торзі, чи підприняттях та коли він своїм захованням шкодить у торзі свому роботодавцю.
4. Нездібність до вищого становища, де вимагається надзвичайних здібностей та знання, або постійне недомагання з причини хороби. Переминаюча хороба не може бути підставою, щоб віддалено кого з роботи, коли праця того не вимагає.

Плата, яку в таких випадках виплачується, не потребує стояти в пропорції до часу праці орударя.

Остаюча надгорода муситься також виплатити, але платня незаслужена не мусить бути виплаченою.

Коли в Алберті або в північно-західних територіях поводиться орудар неприлично, піячить, або віддалюється без відома роботодавця, не повинується приказам, або нищить майно роботодавця, то може його покарати поліційний суддя сумою 30 долярів; коли він цього не може заплатити, може бути покараний тюрмою аж до 30 днів.

Неправне відпущення зі служби.

Коли орудар (робітник, урядник) зістане неправною дорогою усунений зі служби, то має право скаржити свого роботодавця за зломання контракту й угоди. Коли цей не може подати певної причини, на підставі якої видалив орудара з роботи; тоді може орудар оскаржити свого роботодавця і вимагати від нього заплати за цілий час, але орудар мусить старатися у протягу того часу дістати десь в иншому місці посаду чи заняття, а коли йому це вдасться, то тоді відтягнеться суму, яку він заробить, від відшкодовання. Так отже одержить він дійсну

суму відшкодовання, яку втратив через усунення зі служби.

Причина до опущення служби.

Прикази роботодавця мусять при заключенню контракту бути розважними, законними і такі, щоби могли бути робітниками виконані. Машини і знаряддя мусять находитись в порядку і без жадного побоювання брати до вживання. Колиж до того роботодавець дає нерозважні припоручення і старається, щоби їх перепроваджено, то орудар має повне право опустити свою службу.

Коли робітник на ріллі опускає свою службу навмисно, то тим самим губить право на заплату, яка йому могла б належатися від останнього дня виплати.

Для кожного орударя, що опускає свою службу перед упливом означеного часу, а має на се причини, або як його неправно відправляють, має право домагатися за той час платні, який він працював. А коли він не може подати певної причини, або коли його правно відправиться, тоді він не може домагатися платні т. зв. "про рата".

Коли орудар не одержить платні по заключеній угоді, тоді він може домагатися відпущення з роботи, а також остаточнюї платні, передаючи цю справу мировому судді, який має в сьому рішаючий голос.

Орударі і свята.

Чи орудар може бути примушений працювати в неділі і свята, залежить від заключеного контракту праці. Ріжні праці муситься сповняти кожного дня, як напр. годовання й поєння худоби і т. п., коли нема зробленої угоди, що це виключається.

Це саме тичиться й хатних слуг.

Коли не зробиться виразного контракту, то орударі не можуть бути спонуканими працювати у законні свята, а також не вільно їх віддалити зі служби за то, що вони в такі дні можуть десь віддалитися від господарства.

Люде, що стоять в службі тиждень, місяць чи рік, мають право на платню і за свята, хіба що їх контракт звучить інакше.

Кілько триває праця дня.

Для фармерських робітників нема стало визначеної довжини праці законом. Коли нема назначеної довжини праці дня для робітника в контракті, то час праці означується після звичаю. До того треба взяти під розвагу пору року і спосіб праці. Коли орудар не хоче робити, як що час праці зіставромно означений — тоді можна його віддалити зі служби.

Законне поступовання.

Коли межи роботодавцем а орударем приходить до непорозумінь, тоді може мировий суддя рішати справу.

Коли мировий суддя приймає свідчення орударя то заразом мусить приймати їх і зі сторони оскарженого роботодавця.

Як присуджена платня повинна бути сколектована, то мусить це статися в Онтеріо місяць по скінченню праці. Подібно річ мається у других провінціях.

Але в Алберті, Саскачевані і північно-західних територіях дається на це три місяці. Коли роботодавець спізниться платити довше як три місяці і коли його оскаржиться, або коли він зле трактує орударя або не по законі віддаляє зі служби, тоді може орудар внести скаргу на роботодавця до мирового судді або до поліційного суду. Цей перепитає справу і прикаже щоб орударя віддалити і щоби дати йому остаючу платню — не висше двох місяців. Але скарга мусить відбуватися або в протягу трох місяців по скінченню праці або в бігу трох місяців по послідній виплаті. В Саскачевані, Алберті і в північних територіях мають робітники першенство перед усім на жадання збіжжа аж до висоти 75 долярів.

В Алберті, Саскачевані та північних територіях приписує зміна з 1904 року, що мировий суддя, коли після його осуду віддалено орударя з роботи неправно, може зарядити, що крім остаючої платні мається орудареви заплатити чотири тижні наперед.

Коли з переслухання виходить, що роботодавець має противимоги і право на вільну скаргу — тоді мусить мировий суддя відіслати всі папери клєркови Найвисшого Суду, де справу рішиться.

Додаток з 1902 року призначує для Британської Колюмбії, що коли працює 20 або більше робітників в одного роботодавця і домагається відтягнення їм місячної певної суми з грошей для лікарського лічення, то роботодавець мусить в цьому разі сповнити це бажання. Кожний робітник може імя лікаря, котрий його обходить і суму, яку йому повинносяя відтягнути, записувати в книжку. Коли роботодавець відтягнеться від сього закону, тоді підпадає він грошевій карі в сумі 50 долярів.

Відвічальність роботодавця за ушкодження.

Коли робітник при злій будові якогось будинку або при устрою машини і при браку охоронного пристрою при машині ушкодиться, тоді має він право жадати від свого роботодавця відшкодовання.

Коли робітник ушкодиться припадково без жадної вини роботодавця, тоді не може він вимагати ні відшкодовання ні платні за той час, коли він не працював, ані вимагати, щоб за нього заплачено лікаря.

Як яканебудь машина або часть машини уважається робітником не досить безпечною, а він зробить на те уважним роботодавця, який все таки вимагає, щоб при тій небезпечній машині працювати, то це може бути причиною лишити роботу.

Коли станеться в такому разі якесь нещастя, тоді роботодавець мусить відповідати відшкодованням.

Як орудар користується машиною, про яку він знає, що вона не є досить безпечною, а роботодавцеви він цього не заявить, то він не може по нещасливому припадкови вимагати відшкодовання.

"MORTGAGES"

"Морґедж" (гіпотека) — се законне право вірителя на власність посілости свого довжника;

коли віддасться довг, це право тратить своє значіння.

Вірителя називають “Mortgagee” а довжника “Морґейджор”. Гіпотеку повинно виповнятися завсігди у двох примірниках, з котрих одну дістає віритель.

Нім визичиться гроші на таку гіпотеку треба передовсім оглянути, чи титул посілости, що називається “Торенс Тайтел або Дід” є вільний від всяких правних обтяжень. Коли такі є, то перше муситься їх усунути.

Реґістрація. Гіпотека є зобовязуючою, коли вона є зареґістрована, і гіпотека, котра є перша зареґістрована, має також перше право до власности. Примірник такої гіпотеки остається в “Titles Office” дотичного краю де та гіпотека зістала зареґістрованою, доки вона не стратить значіння (доки її не вимажеться).

Точки угоди в такій гіпотеці є слідуючі:—

1. Треба віддати всі гроші гіпотеки і відсотки.
2. Добрий титул посілости.
3. Право продавати, міняти і т. д.
4. Що віритель перебирає посілість без перепони, коли не заплатиться довгу.
5. Власности не сміється обтяжувати дальшими довгами.
6. Що довжник має заасекурувати свої будинки так, як лише вважає конечним.
7. Що довжник не зробить нічого, що може дальше задовжувати його землі.

Позичкові компанії, і приватні особи застерігають для себе деколи ще й другі точки угоди, котрі опісля докладнійше переводиться.

ОСОБОВА ТОЧКА УГОДИ.
(Personal Covenant)

Майже у всіх гіпотеках зобовязується довжник виплатити вірителеви всю позичену суму разом з відсотками. Коли якась посілість затягнена на гіпотеку, продається, то не вистарчає, що разом з тим перебирається й гіпотеку. Попередний властитель остається дальше відвічальним за довги, а не лише новий властитель посілости. Тому гіпотека мусить бути або віддана, або під печаткою перенесена на нового властителя (Release).

Відсотки гіпотеки якоїсь посілости можуть бути зазначені для кожної чиншової стопи.. Коли про чиншову стопу не згадується, то вона виносить пять процентів. Коли процентів не заплатиться, то віритель може забрати землю або заявити її пропавшою або продати її або заскаржити за процента.

Коли це де може торкається і товарів або рухомого майна, які також знаходяться і належуть до задовженої посілости, то віритель може їх забрати на покриття процентів.

Лише ті проценти, що не старші року, можна вимагати законною дорогою.

Плачення гіпотеки.

Кдявзуля плачення мусить бути точно контрольована; коли гіпотека є платною, то вона може бути заплачена без попередної примітки.

Коли вона є захопленою, а віритель жадає одної части з ньої, то довжник може заплатити цілу суму. Колиж платиться лише одну частку відсотками і так приписується у гіпотеці, то довжник може цілу суму лише тоді заплатити, як він шість місяців передтим повідомив про те свого вірителя, або заплатив відсотки шість місяців наперед.

Плачення наперед гіпотеки.

Віритель не може бути спонуканим приняти цілу платню скорше, як це призначено в гіпотеці. Лише два випадки творять виїмки:—

1. Коли гіпотека триває довше як пять років, кромі плачення трьохмісячних окремих відсотків.

2. Коли віритель оскаржив довжника за остаточну заплату капіталу або відсотків.

Права вірителя при терміні платности гіпотеки.

Як гіпотека при терміні платности не виплатиться, то віритель може підприняти слідуючі кроки:

1. Він може заскаржити дожника за суму і за проценти.

2. Він може його заскаржити і рішенням судовим держати так довго його майно у користаючім посіданню, доки довжник не виплатить йому цілої суми і відсотків.

3 Він може його заскаржити, щоби заявити гіпотеку платною, в цьому випадку він стає абсолютним властителем землі.

4. Як гіпотека (морґедж) має право продажі, то він може зробити законні кроки взглядом продажі і як цього в тім не заключається, то може продати землю судовою дорогою.

Перенесення гіпотеки.

“Морґедж” може бути перенесений; тоді документ перенесення муситься передати до уряду, де морґедж зареґістровано. Той, що перебирає морґедж мусить заразом перебрати всі зобовязання і сповнити всі услівя.

Змазання гіпотеки.

Як “морґедж” вже заплачено, то віритель мусить дати доказ змазання документу, або, коли цього вимагають, документу перенесення, який довжник мусить зареґіструвати. Вірителя законно спонукується видати їх, а також віддати всі документи, які він держав відносно “морґеджу”.

Право продажі.

Кожна гіпотека занимає рубрику, що земля може бути проданою, коли плата стоїть в залеглости в бігу десятьох місяців. Кромі того муситься прислати довжникови примітку, в якій дається йому ще десять місяців часу. Аж тоді як сей час промине, а він довгу не віддасть, можна землю продати.

Продаж другим вірителям.

Коли землю продасть другий віритель маючи право продажи (Павер оф Сейл), але не викупивши першого морґеджу, тоді стає той, що купив, на місце довжника, винявши “Personal Covenant”.

Заява платности „морґеджу"
(Foreclosure).

Як не наступить у "морґеджу" назначена виплата, то суд може по внесеній скарзі приписати землю вірителеви. Звичайно дається довжникови шість місяців часу заплатити всі довги разом з відсотками. Кромі того може він також продати землю, щоби виповнити свої повинности супроти вірителя. Коли цього не станеться, то він стратить свою землю, яку йому забере віритель.

Не повно виплачені „морґеджі"

Коли якусь землю на якій тяжить "морґедж" продасться, а продаж не принесе потрібної суми, тоді віритель може свого довжника запізвати до "Персонал Ковенент", щоби його першенство перенесли ще й на другі власности довжника.

Chattel Mortgages.

Так званий "Четел Морґедж" є законним першенством до особистого рухомого майна. Се є гіпотека перенесення або зафантовання титулу посілости, не посілости власности, котра по заплаченню довгу тратить значіння. Віритель може забрати власність у посідання, як довжник не дотримує услівя зазначеного у "Четел Морґеджу", або коли йому предложена безпечність не видається для него достаточною. У морґеджу мусять бути предмети так описані, щоби усяка заміна була виключена.

Реґістрація.

Щоби охоронити майно перед судовим орeченням (джаджмент) пізніщими купцями та "морґеджом", треба той "Четел Морґедж" зареґіструвати, значить, зарепортувати таку справу клеркови в "Кавнті Корт" в дистрикті, де знаходиться власність, і то в Манитобі в протягу 20 днів а в Саскачевані й Алберті у протягу 30 днв. "Четел Морґедж" має в Манитобі 2 роки значіння, а в других провінціях лише рік. Коли його тоді не вимажеться, то муситься все що року, а в Манитобі все що два роки, відновлювати.

"Морґеджі" відносні до жнив мають право лише на заплату насіння.

Удалення зафантованих дібр.

Зафантоване добро можеться лише тоді переносити на друге місце, коли зложиться довірену відпись "Четел Морґедж-у" в суді, де лежить та місцевість, і дістанеться зізволення вірителя на таке удалення.

Час платности.

Коли "Четел Морґедж" промине, а заплачення не відбулося, може віритель предприняти слідуючі кроки:—

1. Може занятися продажею зафантованих предметів самий, або за його припорученням може це зробити "бейлиф".

Потім мусить він продати ті предмети, а надвишку й готівку "морґеджу" вислати властителеви.

2. Він (віритель) може заскаржити свого довжника за готівку "морґеджу".

3. Він може продовжати "Четел Морґедж" аж до 20 років, але завше мусить реґіструвати відновлення.

Підстави до загорнення майна.
(Займанщина).

Віритель може лише тоді забрати зафантовані предмети у посілість, як "морґедж" є платний або як не додержалося якоїсь певної угоди, приміром:

1. Запізнення платні.
2. Удалення предметів з реґістраційного дистрикту без писемного зізволення.
3. Займанщина предметів на виплачення й податки.
4. Виповнення судового оречення супроти предметів.
5. Коли довжник старається продати деякі предмети без позволення вірителя і без віддання свому вірителеви його зиску з такої продажи.

Відновлення.

"Четел Морґедж" задержує право на 20 років. Але коли його не заплатиться у призначеному часі, і тим самим може він вязати вже третю партію, муситься його все відновляти.

Перенесення.

"Четел Морґедж" можна переносити. Документ перенесення (Assignment) муситься зареґіструвати в тому самому уряді, де зареґістровано "морґедж".

Трачення значіння.

Коли "Четел Морґедж" виплатиться, то повинно се зареґіструватися у документі страчених значінь (Discharge).

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДОТИЧНО ЖЕРЕБЦІВ І БУГАЇВ.

Короткий правний титул.

1. Се розпорядження треба коротко називати: "The Entire Animals Ordinance."

Судова інтерпретація.

2. Де в сьому розпорядженню лучаються слідуючі вирази, повинно ся їх після слідуючого способу вияснити:

(а) Вираз "властитель" означає особу, що посідає жеребця або бугая, яких саме це розпорядження доторкається.

Вираз "піймач" означає всякого, що злапає бугая або жеребця (оґера), або запре їх на безпечне місце відповідно до цього припису.

Вираз "пустопашем" означає не бути під контролею властителя, або під прямим постійним надзором пастуха, ані під дахом ні в огорожі, однаково чи огорожа зроблена законно чи ні. Щодо "законно зробленої огорожі" — гляди "Розпорядження про огорожі".

Коли вільно пускати „пустопашем" жеребців і бугаїв?

3. Не дозволено пускати пустопашем (в цілому Саскачевані й Алберті) жеребця, що має більше як один рік.

4. З виїмкою пізніше наведених випадків не дозволяється ніколи пускати пустопашем бугая, що має девять місяців або більше (в Саскачевані й Алберті).

5. Не вільно також, щоб ходили пустопашем кнурі й барани, що мають понад чотири місяці і то від 1-го цвітня до 31-го липня. Муситься їх тримати у відповідно загороджених кошарах, стайнях і т. п. або щоби їх стеріг пастух.

(а) Міністер рільництва може в двох звідомленнях, поочередно слідуючих, виданих в офіціяльній "Ґазетт", дозволити, що в дистриктах, котрих описується у звідомленнях, можна пустити бугая пустопашем в часі між 1-им червня в році і 31-им грудня того самого року, обидві дати вчисляється.

Бугаїв і жеребців, що ходять „пустопашем" можна лапати.

5. (а). Хто бачить бугая або жеребця, яких бугая або жеребця і заперти, та як найскорше проти в горі наведених законів пущено "пустопашем" — з виїмкою коли вони находяться в дистрикті череди — має право злапати такого повідомити про це властителя, коли він йому відомий, і коли такий властитель в протягу 3-х днів, коли він одержав таке повідомлення, не забере свого жеребця або бугая, а тому, що злапав, не заплатить пять долярів за труд, а по 25 центів за кожний день за поживу, то мається вважати такого властителя як провиненого проти закона; його повиннося покарати грошевою карою у висоті 20 долярів кромі належитостей заплачення і годовання такого жеребця чи бугая. Належитости повиннося заплатити, коли вже їх набудеться, тому, що злапав жеребця чи бугая.

6. Коли властитель такого бугая чи жеребця, котрого злапалося після права і законів, незнакомий піймачеви, тоді повинен дотичний піймач в протягу 48 годин по злапанню дати оголошення, після форми "А", яку залучено в цьому розпорядженню, в трох офіціяльних місцевостях сусідства, поприбивавши такі оголошення, а відпис їх заславши до департаменту рільництва до розголошення в двох поочередно слідуючих виданнях офіціяльної ґазети, а властитель такого бугая чи жеребця має мати право одержати свою худобу назад, коли він заплатить піймачеви пять долярів за труд а по 25 центів за кожний день в якому годувалося те звіря і за кошта, що він подав до ґазети.

(а) Кромі подання цього зголошення, що злапано бугая чи жеребця, як тут приписано, має піймач також прадо подати це оголошення у трох посередно виходячих тижневиках; такий тижневик має видаватися в найблизшій місцевости місця знайдення. Заплата може виносити близько доляра. Коли вона не виносить понад доляра, то в такому разі повинен властитель віддати й ті гроші піймачеви. Коли в такий спосіб злапаний жеребець або бугай опиниться знова в руках свого властителя, який забере їх, або після продажі суддею такого бугая чи жеребця, на доказ, що видатки зробилися, треба їх звернути піймачеви.

Коли можна продати злапане звіря.

7. Коли до 20 днів по першому оголошенню в ґазеті властитель такого жеребця чи бугая не зявиться, або не дасть належної заплати, про яку в цьому розпорядженню згадується, тоді може мировий суддя на прохання зроблене після форми "В" прилученого пляну, який мусить ся оправдати присягою по упливі вісім днів як зробилося розголошення про продаж з поданням часу на трох ріжних видних місцях було розліплене близько місцевости знайдення (одно з цих оголошень має находитися на найблищій почті) згаданого жеребця або бугая продати або дати їх на публичну ліцитацію, а з приходу продажи мається заплатити всі кошта за годовання, мається звернути піймачеви пять долярів за зловлення, а що останеться, треба відіслати міністрови рільництва.

(в) Мировий суддя має безпосередно по продажі повідомити в цій справі департамент рільництва, подаючи докладний опис звіряти, яке продалося, та день продажі, а також подати суму грошей, за яку продалося звіря, та що з тими грішми зробилося.

8. Всі гроші, які віддасться міністрови рільництва після приписів семого параґрафу, мають вручитися властителеви проданого звіряти, коли він може досить точно доказати міністрови або його урядникам, що продане звіря належало до него, і коли зробить аплікацію в тій справі до ґенерального ґубернатора в протягу 12 місяців по продажі, в противному разі ті гроші входять в касу якогось доходового фонду.

Хто сміє продавати злапане звіря.

9. Суддя, до якого засилається прохання о уповажнення продати злапаного жеребця чи бугая після приписів цього розпорядження, може або самий продати звіря або через сторожа, котрий держить в управі стайні для знайденої худоби, і який не знаходиться далеко від того місця, де знайдено те звіря, або коли такого нема, то суддя може повідомити когось писемно, щоби продати таке звіря. Особа, що дістала такий приказ, не потребує більше жадного дозволу.

10. Суддя, або яканебудь особа, що дістала приказ після цього розпорядження продати жеребця чи бугая має право взяти собі з тої продажі для свойого хісна два і пів процент комісового з кожного зиску.

Стайня заставу і дистрикти черед.

11. В якійнебудь стайні заставу або дистрикті, яку ставиться після розпорядження дотично територій, не сміється ні заперти ні продати ані жеребця ані бугая після приписів цього розпорядження. Коли піймач приведе звіря до такої стайні там мається його приняти й трактувати законом як звірят, котрими занимається закон про згублених звірят.

Призначення кари і належитостей.

12. Коли властитель такого жеребця або бугая зістане повідомлений зі сторони мирового

судді, що його жеребець чи бугай ходить "пустопашем" проти приписів закону і коли його спонукують, щоби забрав свої звірята і запер, а він того не робить, або відтягається зробити в протягу 48 годин по цьому наказі, тоді потягає він за собою вину і має бути мировим суддею покараний у висоті пятьох долярів, коли жеребець або бугай по часі згаданого часу зістають ще на волі.

ЗАКОН ДОТИЧНИЙ ОГОРОЖІ В ПРОВІНЦІЯХ САСКАЧЕВАНІ Й АЛБЕРТІ.

Короткий заголовок.

1. Як короткий заголовок цього закону має мати назву "Fence Ordinance".

Брак законно достаточного плота.

2. В разі коли земля не є обгороджена законно достаточним плотом, тоді не дозволено вносити скаргу на когось, що от чиясь худоба наробила шкоди, хоч би як велика та шкода була. Також такої худоби не вільно займати.

Що значить ,законно достаточний' пілт?

3. Повинноcя вважати кожний пліт, який описується в слідуючих параґрафах "законно достаточним плотом".

(1). Кожний моцний пліт, найменше 4 стопі високий, коли лише складається з слідуючої будови:

(а) Жердок або дощок, не менше як чотири в числі, яких найнизша часть має мати при землі не висше як 18 цалів, а кожна жердка чи дошка на 12 стіп довга.

(б) Прямо стоячих стовпців, дощок і жердок, котрі найвище стоять на шість цалів одні від других.

(в) Колючого дроту і сильної лати верх дротів, найменше двох числом, найнизший віддалений від землі на 20 цалів. Злучуючі палі не можуть бути дальше віддалені як на 16½ стіп.

(г) З трох або більше колючих дротів. Найнизший найвище 20 цалів від землі, злучуючі палі не дальше як 16½ стіп.

(д) З неменше як трох дротів, коли такі злучені палями, що стоять від себе віддалені на 50 стіп, коли межи ними все що сім стіп стоять деревляні підпори, котрі найменше є два цалі широкі а 1 цаль грубі, або лозина або інші колики, котрі найменше мають два цалі ширини а 1 цаль грубости, або лозини і коли, котрих промір виносить найменше один цаль на найтоншому кінці.

(е) З двох коликів, які в горі злучені і виглядають так як "А", спочиваючи на землі своїми розкріпленими кінцями. Їх мається споїти або гаком або скобкою, або підпорою, яка при землі є кріпко прицвячкована, трома жердками, щоби те "А" укріпити з одного боку; горішна жердка (поперечка) 4 стопи а долішня не менше як 18 цалів від землі, кромі того треба прибити ще з одного боку одну жердку до "А", а жердка та має стояти не вище як 20 цалів від землі.

(є) З дротяної линви, що злучена з палями, які не стоять від себе дальше як на 35 стіп.

(ж) Кожний берег ріки або инша природна границя, що вистарчить аби здержати худобу.

Огорожа збіжжя.

4. Пліт, що огороджує збіжжа на пні або готове на жаття, можеться лиш тоді вважати "законно достаточний", коли він віддалений щонайменше 8 стіп від збіжжа і відповідає повищим законам.

Огорожа стирти — стогів.

5. Кожний пліт, яким обгороджено стіг сіна або стирту соломи, можеться вважати за "законно достаточний", коли його зроблено після точки ч. 3. і коли він віддалений найменше 10 стіп від стирти чи стога.

Хто платить за граничні плоти?

Коли два властителі хотять поставити на межі між своїми власностями пліт, то повинні вони дати кошта по половині. Так само повинні вони робити при направі таких плотів, чи вони властителі чи рентівники — все по половині мають поносити такі кошта.

Коли властитель чи посідач землі поставить на межі пліт, то властитель чи посідач сусідного кавалка землі, коли він має якусь користь або вигоду з того плота, повинен відповідно понести кошта. Так само повинні робити при репаратурі таких плотів, чи вони властителі чи ні, та через огородження свого ґрунту або части тогож, або у інший спосіб, повинен заплатити вище згаданому посідачеви або властителеви означену часть тодішної вартости граничного плота і кошта удержання у добрім стані і направи таких плотів через обох сусідів повинні бути завше рівно полагоджені.

Відвічальність властителів за те, що їх худоба ходить по чужих землях.

7. Властитель домашнього звіряти, що заходить на сусідну посілість, яка є обгороджена законно достаточним плотом є зобовязаний коли така звірина наробить шкоди всю ту шкоду свойому сусідови винагородити.

Суперечки, що доторкають справ народженої шкоди і граничного плота.

8. Коли властитель або посідач посваряться в справі положення "законно достаточного" плота або про те де той пліт повинен стояти, або про висоту суми кошту на той пліт, — зі своїм сусідом; або коли між ними зайде непорозуміння зібрання грошей на направу або поставлення такого плота, або про суму, якої бажає один в другого як відшкодовання за поставлення плота на межі, або коли обі сторони не можуть погодитися через великі шкоди накоєні звірятами, що вдерлися через 'законно достаточний пліт", — повинні обидва вибрати собі суддів, яких обовязком було би ті справи полагодити а спори усунути. Ці суді повинні перше в означений час подати незгідливим партіям відомість про час і місце, де то і коли ті повинні зійтися, щоб залагодити свої спори. В призначений час мають вони зійтися, вислухати партій

і їх свідків і рішити справу; в разі коли розємчі суді не можуть погодитися, тоді повинні вони вибрати якогось безпартійного розсудця, котрий має рішити справу; коли одна з партій вагує погодитися, або залишає вибрати розсудця в протягу 48 годин, коли йому далося на це завізвання від другої змагаючоїся партії, тоді ся друга невдоволена партія може вдатися до мирового судді; тоді той, коли переконається на підставі присяги одного з довірочних свідків, що таке завізвання було зроблене без жадного успіху, тоді має він призначити розсудця замість особи, яка передше на це не годилася або залишила таку справу; той розсудця має поводитися рішучо, предприняти всі кроки після тут наведених приписів і мається все до чиста подати, як би той другий розсудця був вибраний партією, яка відтягалася від вибрання, або не хотіла вибрати.

(а) Цю вказівку номінувати розсудця греба вважати як рубрику розпорядження в справі розсудця (Арбітрейшен Ордіненс), а приписи такого розпорядження зістають для ньої в значінню.

(б) Рішення розсудця, відносно певного місця для плота, який малобся поставити або котрий вже поставлено, не може мати на титул посілости дотично землі жадного впливу і може бути звязуючим лише на час, де сумнівний граничний пліт існує як дійсно "законно достаточний" пліт.

Виїмки для дистриктів стайні заставу і черед.

9. Жадне услівя в попередних приписах не сміє бути так виложене, щоби могло виглядати, що воно ограничує якимсь способом комусь право забирати худобу з якогось дистрикту стайнів заставу і черед, або заводити в стайню заставу худоби; дальше не сміється ограничувати вимагати або побирати відшкодовання наведеного способом сього розпорядження.

Плоти почерез замкнені дороги.

10. Є обовязком кожного, що будує впоперек дротяний пліт почерез дорогу, яка б була в офіціяльному користуванні безпосередно найменше три місяці перед збудованням дороги, треба положити на цей пліт жердку там де дорога перехрещується. Ся жердка повинна простиратися на дві лозині на боки від середини дороги.

11. Заголовок 77 консолідованих розпоряджень в 1898., заголовок 21 розпоряджень з р. 1899 і заголовок 23 розпоряджень з 1900 року, — сим стають скасовані.

Заразливі хороби.

1. Се розпорядження треба коротко називати: "The Public Health Ordinance of Alberta."

2. Заразливі хороби такі: віспа, вітрова віспа, шкарлятина, дифтерія, азійська холєра і всі ті хороби, які заявив заразливими кабінет міністрів на раді.

3. Дім в якому жиє особа, що терпить на заразливу хоробу, може бути обходжений лише лікарем або людьми, які ходять коло хорих. Інші особи, що не стоять під кварантаною можуть це лише тоді робити, коли одержуть на це позволення від урядника здоровля.

(а) Дім, в котрому лучився припадок заразливої хороби, не може бути ні проданим ні винайміленим, доки в ньому не відбудеться дезінфекція.

(б) Діти, що слабували на заразливу хоробу, або мешкали в домі, де була якась з осіб заразливо хора, не сміють йти до школи, хіба учитель дістав від лікаря посвідку що ті діти й їх одежа були у відповідний спосіб переведені через десінфекцію.

Хто таким розпорядженням міг би противитися, зістане покараний грішми в сумі 100 долярів і всіми коштами, або три-місячною тюрмою, або також грішми й тюрмою. З сього виключається всі особи, котрі удаляються з дому з тою цілею, щоби закликати лікаря.

(в) Лікар, що ходить коло зараженої особи, або урядник здоровля, може передати ту особу до шпиталю або ізольований дім.

4. Мешканець дому, в якому лучиться припадок заразливої хороби, мусить зараз на приказ лікаря або урядника здоровля прибити картку на зовнішних дверях, зазначуючи назву хороби. Карта не сміє бути меншою як 4 до 6 цалів і мусить зістатися доти, доки не перепровадять в хаті дезінфекції. Хто в цьому не буде повинуватися, підпаде грошевій карі у висоті 50 долярів.

Розпорядження відносно шкідливих бурянів.

1. Це розпорядження титулується коротко як: "The Noxious Weeds Ordinance."

2. Слідуючі рослини вважаються за шкідливий бурян: Тамблінґ Мастард, Фальшивий лен, Тенсі Мастард, Вормсід, Балл Мастард, Канадійське та Російське перекотиполе, Блю Бар. Дикий овес, волохач, "Королівський бурян" і тим подібні.

3. Комісар Департаменту Рільництва буде від часу до часу назначувати урядників та інспекторів, котрі за тим будуть глядіти, щоби сього розпорядження всі притримувалися. Комісар означує також обовязки та винагороди для тих урядників і інспекторів.

4. Кожний властитель або пахтяр мусить буряни на своїх посілостях чисто винищувати. Хто сьому буде противитися, буде підлягати грошевій карі у висоті 100 долярів, а також буде спонуканий заплатити всі кошта.

(а) Коли офіціяльна дорога тичиться якоїсь посілости, то властитель чи пахтяр є зобовязаний вичистити від бурянів половину тої дороги.

5.Коли інспектор запримітить в засіяному полі буряни, то може спонукати властителя скосити все збіжжа у протязі певного часу (15 днів по такому спостереженню) і спалити його, або обгородити поле 10 днів по молоченню збіжжа, або спалити солому, висіяне збіжжа і буряни.

(а) Бурян на незасіяному полі мусить властитель до пять днів по замітці інспектора знищити цілковито.

(б) Коли і залізна дорога заросла буряном— тоді інспектор повідомляє о сім формана, котрому віддано певний кусень дороги під контролю, щоби знищити весь бурян, що форман до пять днів мусить зробити.

В усіх випадках непослух зарядженню ін-

спектора карається грішми до 100 долярів і коштами.

6. Торговля збіжжам, насінням травки й трави, в яких находиться бурян, недозволена.

7. Молотільники мусять свої машини, коли вони перемолотили на одному місці, чисто перечистити, нім вони перевезуть машину на инше поле. Кромі цього муситься на кожну машину наліпити картку, на котрій мають бути виписані дотичні закони і то так, щоби кожний міг їх виразно бачити.

НАТУРАЛІЗАЦІЯ В КАНАДІ.

Існуючий Натуралізаційний Акт увійшов в силу 1-го січня 1915. Він є знаний як Імперіяльний Натуралізаційний Акт тому, що у всіх важних точках він є подібний до закону в Злученім Королівстві і Домініях. Державний Секретар Канади має тепер право видавати цертифікати натуралізації, які мають ширшу силу. Перше цертифікати надавали горожанство лише в Канаді.

Кваліфікації й услівя натуралізації є такі: —

1. Резиденція в Домініях Його Величества через не менше як пять літ, або державна служба через такий самий час в послідних вісьмох літах перед аплікацією, то значить:

Резиденція в Канаді не менше як один рік безпосередно перед аплікацією й попередна резиденція будьто в Канаді, будьто в якійсь иншій части домінії Його Величества через чотири роки в послідних вісьмох літах перед аплікацією;

Час проведений в державній службі уважається за час резиденції.

2. Добрий характер.

3. Достаточне знання анґлійської мови.

Під достаточним знанням мови треба розуміти здібність апліканта зробити себе зрозумілим в тій мові.

4. Намір мешкати в домініях Його Величества, або увійти до державної служби або продовжати таку службу.

5. Після секції 4-ої замужна жінка, малолітні, люнатики або ідіоти не можуть набути права горожанства.

Аплікацію о натуралізацію, крім означених случаїв, вноситься до клерка Суду в дистрикті, в якім аплікант мешкає. Суддя переслухує їх за три місяці і дає звіт Державному Секретареви про кваліфікації аплікантів. Коли Державний Секретар одобрить аплікацію, то видає цертифікат по зложенню аплікантом присяги приналежности.

Особи натуралізовані після попереднього закона можуть внести подання о цертифікати після існуючого закона. Аплікації треба вносити просто до Державного Секретаря Канади, формулярі на такі аплікації достарчить на жадання Департамент, по справдженню попередної натуралізації.

Жінки.

Жінка британського підданого уважається загально британською підданою а жінка чужинця уважається чужинкою.

Після поправки Натуралізаційного Акту, яка увійшла в силу 15-го січня 1932, британська женщина, яка вийшла замуж за не Британійця, остає британською підданою, хіба що через супружество набула національність свого чоловіка. Коли протягом супружого життя її чоловік перестане бути британським підданим, вона не перестає бути британською підданою, хіба що набуде національність свого чоловіка. Однак, коли вона перестане бути британською підданою, вона має право внести до Державного Секретаря декларацію, що бажає задержати свою британську національність. Державний Секретар може тоді видати її Цертифікат Задержання британської національности.

Заки поправка Натуралізаційного Акту увійшла в силу 15-го січня 1932, натуралізація чужинця мала в собі силу натуралізації його жінки, але від тої дати жінка чужинка, щоби стати британською підданою, мусить протягом шість місяців від видання цертифікату її мужови зробити декларацію, що бажає стати британською підданою. Тоді Державний Секретар може видати її цертифікат, що вона набула британське горожанство.

Діти

Після Натуралізаційного Акту в силі перед 1. січня 1915, малолітні діти ставали британськими підданими через натуралізацію їх батьків, коли мешкали з ними. Від коли Натуралізаційний Акт з 1915 увійшов в силу, малолітні діти стають британськими підданими лише тоді, коли їх імена є записані на батьковім цертифікаті. А се діється лише тоді, коли вони мешкають в Канаді.

Оплата.

При усіх аплікаціях натуралізації, які вислухує Суд, оплата виносить 5 долярів й є платною Клеркови згаданого Суду.

При всіх інших аплікаціях або деклярацїях після сего Акту, оплата також виносить 5 долярів й є платною Ґенеральному Ресіверови Канади.

Буряни й їх Контроля

Ґ. П. МекРості, Л. Е. Кірк, Ґео. Ґодел, В. Ґ. Смит, Дж. М. Мансон.

Комітет Контролі Бурянів перевів недавно досліди, які виказують сильне поширення бурянів і тяжкі страти, які з того походять. Найгірші буряни є добре приноровлені до землі і клімату, і постепенно поширюються навіть у недавно заселених околицях таких як Піс Ривер й остаточно запанують в них, коли не поробиться успішних кроків до їх знищення.

Експеріменти комітету показують, що пшениця з занечищених бурянами піль видає 19 до 44% менше. Взяти 18% як низьке обрахованя страти в зборах наслідком бурянів у степових провінціях, то по біжучих цінах за пшеницю, овес й ячмінь ся страта виносила б поверх сорок міліонів долярів для пересічних зборів. До того треба додати високий кошт додаткової управи на стримування бурянів, кошт молочення достави і висилки до Порт Артур або Форт Вілліям річно до 96 потягів по 60 ваґонів насіння бурянів, прямий кошт докеджу і багато інших страт наслідком бурянів.

Що до річних бурянів, то осередною точкою їх нищення повинно бути недопущення до висипання їх насіння. На дуже занечищених полях гірчиця видасть до 900 фунтів насіння а смердючка до 1,200 фунтів насіння на акер. Сі два буряни можна взяти під контролю скропленням 4½% розпуском сіркового квасу (sulphuric acid) уживаючи 75 до 100 ґальонів на акер. Вівсюгу треба контролювати управою землі. Вона кільчиться свобідно до глибини 12 цалів. Мілка управа землі є доброю, передовсім за теплої сухої погоди, коли вівсюга підросла 4 до 6 цалів. Збір сіна і паші, ячменю або зеленої годівлі заки вівсюга достигне, є пожиточним в контрольованню сего буряну.

Що до многолітних бурянів, то їх коріння треба знищити голодом недопускаючи до росту верхів, як також не допустити до висипання насіння. Малі латки можна знищити найлекше уживаючи 1 до 2½ фунтів содіюм клорейт (чистого або змішаного з плином на буряни) на 100 квадратових стіп, при уживанню Содіюм Клорейт треба дуже обережно поступати, щоб не спричинити вогню. На більші поля він є надто коштовним. Буряни на більших полях треба нищити управою.

Для контролі бурянів, землю треба зорати при кінці червня і держати її чорною аж до осени верхною управою при помочі таких знарядів як „Дак фут колтивейтор" і „Ровд Відер". Нема користи з глибокої управи, бо головного коріння не можна досягнути. Трошки пізніше можна орати в случаю молочію. Сей бурян має більшість свого коріння близше до поверхні і коріння тратить свою живучість далеко скорше під впливом чорної паренини.

Найліпшу контролю перію осягнеться тоді, коли зачнеться паренину перед половиною травня і виправляється її часто боронами із спружиновими зубами, які витягнуть коріння на поверхню де вони будуть виставлені на сухе ділання сонця і вітру. Є небезпека, що можна впровадити перій з насінням трав „Вестерн рай" і „Бром Ґресс", хіба уживається посвідченого насіння. Бурян бідноти ще навіть тяжче від бурянів викорінити управою, може вимагати більше паренин ніж в однім сезоні. На щастя він не є розповсюднений, а малі латки можна легко знищити при помочі содіюм клорейт.

Придорожний молочій, мохнатий крес і російський васильок є новими бурянами, на які треба дуже вважати, бо вони такі вперті, що вимагають двох наступних по собі паренин, щоб їх викорінити. Содіюм клорейт повинно бути особливо ужиточним тут.

В осени 1929 Національна Рада Дослідів Канади зарядила конференцію в Едмонтоні, Алберта, в справі знищення бурянів при помочі хемікаліїв. На ту конференцію були запрошені представники

ріжних провінціональних і доміняльних ґанізацій, які є впрост заінтересовані контролею бурянів, головно в степових провінціях.

Наслідком нарад тих зборів було то, що іменували Злучений Комітет Контролі Бурянів з підкомітетом для хемічних експеріментів. Ті тіла беруть живу участь в контролі бурянів, що видно зі складу комітету. Комітет підприняв задачу вироблення підпорядкованої програми, що покривала б всі роди дослідів бурлянів.

Реґулярні мітінґи комітету і підкомітету відбулися в 1930, 1931, і 1932. Звіти предложені на тих мітінґах, особливо в 1932, вказували, що назбирано досить інформацій на видрукування короткого памфлєту, який дав би огляд практичного примінення здобутків в справі контролі бурянів.

Лиш мале число переведених дослідів буде обговорене, і вони будуть згадані в бесіді про контролю кількох наших найгірших річних і многолітних бурянів.

Поширення бурянів і страти.

Поширення.

Огляди переведі протягом послідних трох років потверджують широке поширення бурянів і величезні річні страти, які з того походять.

Хотяй деякі буряни мають певний нахил лучитися з якоюсь спеціяльною землею або кліматичними полосами, то зарівно наглядним є, що більшість бурянів можуть приноровитися до ріжних окружаючих їх відносин. Сей факт може легко пояснити многолітний молочій, один з найбільше поширених многолітних бурянів в провінції Манитоба.

Давніше в початках занечищення піль буряном, про який говориться, люди вірили, що лиш тяжші землі з достаточною вохкостею підлягали б занечищенню. Недавні досліди однак дали доказ, що многолітний молочій приноровиться до багато більше родів землі ніж зразу думали. Не лиш тяжші вохкі землі, але й легкі і сухі землі зістали занечищені. В дійстости дуже мало родів землі уйшли перед занечищенням до якоїсь міри.

Многолітний молочій є поширений

скрізь по степових провінціях, найгірше в Манитобі і північно - східнім Саскачевані. В Алберті найбільше його є в наводнених околицях.

Бодяки є навіть ще більше поширені, найгірші занечищення находяться в Манитобі і східнім Саскачевані, і в наводнених околицях і других сторонах полуднево - західної Алберти.

Пирій є зглядно рідкий в сухих околицях Алберти і Саскачевану. Сей бурян находиться малими латками в многих місцях але більше занечищення ним подибується часто в Манитобі і центральній Алберті.

Про бурян бідноти нема згадки в Манитобі але багато його є на глинкових землях в многих місцях в центральнім Саскачевані і в кількох місцях в Алберті.

Вівсюга находиться скрізь по фармах але найбільше її є там, де родиться добре овес. Смердючка є також поширена, найгірше занечищені нею є давніше заселені околиці. Мало околиць є вільних від вівсюги і смердючки. Занечищення дикою гірчицею можуть бути розділені далекими віддалями. Найгірше занечищені сим буряном поля находяться в Манитобі і на рівнині Реджайни.

Загально сказати, то зі степових околиць Піс Ривер є найменше занечищений бурянами. Однак всі висше згадані буряни і много інших найдено навіть там і треба буде поробити острійші кроки в сій околиці, щоб придержати її в теперішнім стані зглядної свободи від бурянів.

Страти від бурянів.

Численні й ріжні бувають обраховання страт, які повстають що року в наслідок бурянів в наших зборах. Зсумовання обраховань переведених великим числом поодиноких фармерів розкинених скрізь по канадійських степах ставить страти в зборах від бурянів на 16 і 20 процент.

Точні експеріменти переведені протягом минувшого року показують, що грядки полені руками видали пересічно більший збір о 19% від сусідних грядок, на яких буряни лишилися. Де многолітний молочій був добре поширений, полені руками грядки видали поверх 44% більше пшениці від сусідних неполених грядок.

Де досліджували вплив поодиноких бурянів на видаток зборів, там найшли, що многолітний молочій обнижує видатки пшеничних рослин довкруги себе в більшій мірі ніж який інший бурян. Пересічне обниження видатку пшеничних рослин шість цалів довкруги здорової рослини молочію виносить 75%, а довкруги інших бурянів навіть так мало як 8%.

Досліди наведені до сьогодні показують, що 18% є дуже малим обрахованням страти в зборах наслідком бурянів. Взяти пересічний видаток пшениці на степах в округлім числі триста міліонів бушлів пшениці, вівса двіста міліонів бушлів, а ячменю сто міліонів бушлів, то страта від бурянів є застрашаючою. Навіть по теперішних цінах за збіжжя, страта лишень у видатку виносила б поверх сорок міліонів долярів — сума, яку степові фармері ледви можуть стратити. Велика додаткова ще страта походить з більшого кошту орудування і перевозу насіння бурянів дуже часто включеною у збіжжу, яке відходить з фарми. В трох роках зборів до 1928 обраховано, що насіння бурянів вислане до Порт Артур і Форт Вілліям виносило 173,302 тони річно. Се рівняється 96 збіжевим потягам по 60 ваґонів кожний.

Ще інша важна страта, яку треба поставити на рахунок бурянів, є кошт далеко більшої праці при управі землі в наслідок присутности бурянів.

Природа Бурянів.

Буряни є рослинами, які приноровилися до свого окруження з таким успіхом, що заглушують і спиняють ріст наших управлюваних зборів. Всі вони мають свої характеристики, які ми повинні старатися зрозуміти. Їх спосіб множення з насіння або з частей рослини, або з обох. Поширення з частей рослин є звичайно ограничене до нового росту з підземних частин рослини. Та в деяких случаях новий ріст може зачатись з частин з бадиль над землею також,

Коріння є звичайно складом поживи для рослини. А що пожива витворюється в частях рослин над землею, то склад її не може нагромаджуватись, як що верхній ріст стинається. Се й є головною причиною, чому методи, обраховані на знищення системи коріння голодом, поручають чорну паренину.

Коли рослина не росте зверху, то підземний її розвій поступає коштом захованої резерви поживи, яка вкінці вичерпається. Треба памятати факт, що важ-

ним пунктом атаку на всі многолітні буряни методами управи, є їх заховані резерви поживи.

У більшости річних бурянів розвій насіння є конечним для їх дальшого існування. Недопущення до насіння є тому головною точкою атаку на рослину сего роду. Раз насіння достигне, то воно може бути перенесене з місця на місце ріжними способами, але коли не допуститься до витворення насіння, то шкоди не буде.

КОНТРОЛЯ БУРЯНІВ.

Загальний Погляд.

Стара приповідка, що одна унція недопущення слабости є варта цілий фунт лікування, ніколи не була більше правдивою як в случаю контролі бурянів. А що насіння бурянів є добрим жерелом занечищення, то ясним є, що всякі кроки контролі мусять йти в парі з як найбільшою охороною в цили недопущення поширення такого насіння. Брудне насіння або годівля, занечищені пасовиска, і гної є всі поширячами насіння бурянів. Уживання чистого насіння, мелення годівлі і скидання гною на купу або розкинення його на пасовиску або а поли перед сомерфалов значно поможе недопустити занечищення з тих жерел.

Природа часами значно помагає в контролі бурянів через вимноження насікомих і шкідних хоріб, які забирають велику даиину від бурянів. Експеріменти переведені дотепер вказують, що воно не є безпечним спускатися на такі способи контролі, бо вони бувають ограничені до малих просторів і бувають спазмодичними в їх появі.

Певне, розумне змагання зі сторони чоловіка здається бути одиноким вдоволяючим способом атаку. Оружжя, яке дає найбільшу надію, є ріжні типи управної машинерії і в деяких случаях заглушення зборів і хемічні вбивачі бурянів. Деякі з хемікаліїв ділають лиш на рослинні части, яких дотикають, інші знов ділають ще до того через землю. Послідний тип є більше постійним в своїм наслідку і загально уживається до контролі малих вибухів многолітних бурянів.

Успіх котроїнебудь системи залежить від докладности, з якою ся робота буде переведена.

Осторожність є конечною при уживанню хемікалій.

Уживання содіюм клорейт на нищення рослин може спричинити серіозну шкоду від вогню, хіба що будеться дуже осторожно поступати при орудуванню сего хемікалію. Чистий сухий содіюм клорейт не є вибуховим, але домішка його до орґанічної матерії видає матеріял, який є легко запальним від іскри, горячі або тертя. Орґанічний порох одіння, рослинні матеріяли, дерево, ітд., на якім розпуск содіюм клорейт засох, є всі небезпечні зогляду на вогонь. Більшість средств на вбивання бурянів містячі клорейт, посідають ту небезпеку вогню в більшій або меншій мірі.

Слідуючі осторожности треба заховувати при орудуванню всіх таких средств, що містять клорейт:

1. Носіть роберові чоботи і тримайте одіння сухим.
2. Коли одіння стане вохким від розпуску, виперіть сейчас.
3. Не дайте розпускови впасти на дерево, одіння або орґанічну матерію, таку як сіно, солома або гній.
4. Завсігди переховуйте в щільно закритих посудах, щоб недопустити до зміщання пороху з клорейтом.

Клорейтові вбивачі бурянів, коли ужиється їх в достаточних скількостях на знищення многолітних бурянів, зроблять ті місця неплідними на протяг років залежно від скількости вохкости в землі. Клорейтові соли входять з дощем в землю і останугь в глибині, до якої заведе їх вохкість землі. Як довго часу треба на розложення тих солей, ще не є знаним.

Сіркова кислота — солфорик есид — є також небезпечною в деяких обставинах. Добре буде запамятати собі, що хотяй сей хемікалій не експльодує ані не займиться, він може серіозно ушкодити шкіру або одіння, з якими прийде в стичність.

Завсігди лийте сіркову кислоту до води, ніколи не лийте води до кислоти.

На торзі находяться поливачі виложені оловом. Вони є опірні на ділання кислоти. Де уживається такого апарату і досить осторожно поступається в орудуванні хемікалію, то ніякої невигоди не буде з уживання сіркової кислоти.

РІЧНІ БУРЯНИ.

Вівсюга.

Мало є околиць в Західній Канаді де вівсюга не є добре поширеною і мало є фармів, на яких її не сіють у великій скількости разом зі збіжжям кожного року. Хотяй воно тяжко приготовити

Wild Oats

насіння, яке зовсім не мало б вівсюги, треба старатися зменшити її число як найбільше, а як сего не можна зробити, то купити чисте насіння і розмножити його на чистій землі. Треба також уважати, щоб не дати їй поширитися через підстілку, солому, неперегнитий гній, вози або машинерію або через уживання нечистої зеленої паші або немеленої нечистої годівлі. Доки не візьметься під увагу всіх тих чинників, які поширяють насіння, успіх управи буде ограничений.

Вівсюгу, яка вже находиться в землі, треба заохочувати, щоб росла, щоби через управу усунути її. Дуже догідним є то, що глибина в якій вона найліпше кільчиться є у верстві, яку звичайно ореться. Вівсюга зійде навіть у глибині 12 цалів, і тому заходи поховати її глибоко управою і там держати є безкорисні.

Де є конечним сіяти збіжжя на землі занечищеній сим буряном, то добре буде здискувати її вчасно в осени, і коли час позволяє, перейти валком. Се заохочує кільчення і рослини, які виростуть в осени, впадуть від молозу.

Тому що ячмінь й овес дозрівають раньше, то вони є найліпшим збором на зелену пашу в таких обставинах. Приготовляючи землю на збір, орати треба зараз перед сівбою. Орку можна замінити в деяких случаях на одну або дві управи. На тяжких землях, де ореться в осени по причині впливу на склад землі, весняна управа перед сівбою є пожаданою. Добрий вплив сеї системи на контролю вівсюги буде значно зменшений, хіба збір вівса й ячменю буде скошений досить вчасно, щоб недопустити до дозріття вівсюги у великій скількости. Вівсюга може скільчитися навіть коли не цілком доспіла і вона висипеться хочби як старанно її збирати.

Сей спосіб має на цілі знищення одного збору скільченої вівсюги в осени, а другого перед сівбою. Сіяння збіжжя сейчас по послідній управі повинно дати йому розмах перед вівсюгою.

Збори сіна й паші є успішними в контролі вівсюги, бо її забирається з пашею або сіном тоді, коли вона ще не достигла. Осінне жито також має свої користи. Воно росте скоро на весні й успішно конкурує з бурянами. Де осінне жито не випередить бурянів в дозріванню, можна його скосити на сіно.

Способи вимірені більше або менше до контролі річних бурянів як ґрупи, повинні помочи в контролі вівсюги. Вони включають періодичну паренину. При сомерфалі на вівсюгу, добре є дозволити її вирости на чотири до шість цалів перед оранням і управляти мілко і то радше в часі сухої теплої погоди.

Контроля вівсюги хемікаліями у збіжжю не є можливою тепер, бо хемікалії вбиваючи вівсюгу вбили би також збіжжя.

Смердючка й дика гірчиця (Стінквід і Вайлд Мостард).

З річних бурянів, смердючка, звичайна дика гірчиця і близько споріднені роди, індіянська гірчиця, „гедж" гірчиця, „бирд рейп" і дика редьква завдають найбільше клопоту у збіжевих дистриктах. Тому що вони є вчасні, витворюють тінь й є спосібні конкурувати, то спричиняють річно велику страту у видатку збіжжя. Особливо лихими вони є тому, що витво-

рюють велику скількість насіння, яке кільчиться дуже нереґулярно і може лежати в землі літами без утрати своєї сили. Експерименти дійсно виказали видаток 900 фунтів чистого насіння гірчиці а 1,200 фунтів чистого насіння смердючки з акра на тяжко занечищених полях.

Раз дика гірчиця або смердючка зістане впроваджена на фарму, то цілковите викорінення їх управою або способами зборів є майже неможливим. Тому то треба старатися всіма способами охоронити від занечищеня землі, які є тепер вільні від тих бурянів. Уживання чистого насіння, полення руками поодиноких розкинених рослин і кошення малих латок помагає в контролі легких занечищень.

В околицях вже занечищених ся проблєма є більше скомплікованою. Хотяй до цілковитого викорінення ніколи не можна б дійти, можна приняти успішні способи в цілі держання тих бурянів під контролею й у великій мірі зменшити їх шкоду. З огляду управи дуже важним є, щоб поле було вільне від молоденьких рослин гірчиці і смердючки, коли сіється збіжжя. Чиста паренина і коротші переміни зборів зменшать до певної міри скількість насіння в землі.

Збіжжя на нечистім поли повинно дістати всяку можливу нагоду в конкуренції з бурянами. Сего можна діпняти збільшенням скількости насіння, уживанням фосфатових навозів, щоб дати збіжжу більший розгін. Сильний ріст збіжжя стримує смердючку далеко лекше ніж гірчицю.

Гірчицю і смердючку в засівах можна легко контролювати при помочі хемічних зливань. Сей спосіб випробовується основно в Західній Канаді, щоб означити його вартість у напів сухих відносинах. Дійшли до слідуючих заключень:

1. Звичайну дику гірчицю і смердючку леко контролювати в засівах при помочі хемічних зливань.

2. Примінювати се можна у всіх засівах але найменше шкідним воно є для пшениці і вівса.

3. Зернисте збіжжя завсігди терпить до якоїсь міри від хемічного зливання але

ушкодження буває найменшим і відновлення найскорійшим, коли се робиться заки засіви підуть в колос. Найвідповіднішим часом на зливання є та пора, коли засіви мають по три або чотири листки.

4. Багато хемікалій можна уживати до контролі річних бурянів, але сіркова кислота показується найліпшою. Розпуск 4½% (в обємі) сіркової кислоти контролює гірчицю, смердючку і кілька інших бурянів. Уживати 75 до 100 ґальонів на акер.

5. Хіба занечищення є надзвичайно тяжким, зливання не повинно уживатись потім як збіжжя пішло в колос, або коли засіви потерпіли від здуття землі наслідком посухи.

6. Вчасне зливання тяжко занечищених засівів спричиняє звичайно більший видаток збіжжя, що вистарчає на покриття коштів такого зливання.

7. Хемічне зливання гірчиці і смердючки в засівах не має впливу на продуктивність землі.

МНОГОЛІТНІ БУРЯНИ.

Перій (Кавч Ґресс).

Перій є надто добре знаним на канадійських степах і не потребує широкого опису в сій розвідці. Вистарчить підкреслити факт, що він шириться так з насіння як і з коріння. В нові дистрикти він заходить звичайно при помочі насіння, яке лучається як занечищення в деяких наших управлюваних травах. Насіння трави Вестерн Рай і трави Авнлесс Бром найбільше провинилися в тім згляді. Раз впроваджений, перій шириться дальше при помочі сильного росту коріння. Один узол з добре розвиненим пупінком, посаджений на експеріментальній грядці Рільничої Колеґії Манитоби в червні 1931, до осені того самого року розрісся на 270 стіп.

Всякий спосіб контролі повинен мати на ціли недопущення до дальшого ширення чи то з насіня чи з коріння. Тепер можна купити насіння згаданих трав, яке є посвідчене інспекторами Домініяльної Галузи Насіння, як вільне від насіння перію. Для засіву незанечищених просторів купно сего посвідченого насіння є дуже пожаданим й є одним з найпевніших способів держати землю вільною від перію.

Другою справою є викорінення сего буряну там де він занечистив поля.

Малі латки можна усунути викопуючи їх руками або стинаючи верхні части острою сапою або іншим відповідним знарядом. Треба витревало і докладно працювати в обох тих случаях. Вдоволяюче викорінення таких латок можна осягнути далеко лекше уживанням чистого содіюм клорейт або хлоритових средств на буряни. Ужиття двох фунтів хлориту на 100 квадратових стіп основно вбє сей бурян. Хотяй поручається його на малі латки, уживання його для більших піль було б надто коштовним.

Поширений перій на велику скалю можна успішно викорінити управою при помочі відповідних знарядів. Одним з найліпших знарядів є борони з гнучкого роду спружиновими зубами, які викопують коріння з землі і лишають їх на верху землі де сонце і вітер їх висушує і нищить.

Нові досліди виказують, що для найліпших наслідків роботу над такою контролею треба б зачати перед половиною місяця мая. По сій даті ріст нового коріння вже зачався й його викорінення є тому більше трудним. Чиста управа протягом одного сезону згаданим знарядом, звичайно вистарчить цілком усунути перій.

Коли б вироблено такий знаряд, що стинав би ріст над землею не чіпаючи коріння, то можна б сподіватися зарівно добрих наслідків через невпинне його уживання через один сезон. В сім случаю резерва поживи рослини вичерпалась би.

Бурян Бідноти — „Поверті Від".

Бурян бідноти є глибоко закоріненою родимою многолітною рослиною, що росте на всіх землях але загально находиться на алькалічній землі. Сей бурян є дуже впертим і спричиняє великі страти в зборах а навіть неврожай. Поширюєть- головно при помочі підземного коріння, якого система є подібною до системи коріння канадійських бодяків. Коріння його однак є багато тонше, далеко більше деревляне в тканках, й є покрите грубою корковою верствою. На полях, більшість коріння находиться у глибинах 6 до 12 цалів.

Нові рослини розташовуються вчасно на весні, але їх злука з матірною рослиною скоро переривається і се поясняє, чому воно тяжко найти два буряни бідноти злучених корінням. Пересічна гли-

бина прямовісного коріння є від сім до вісім стіп.

Тепер переводиться експеріменти, щоб означити релятивну вартість взірцевих метод управи для контролі буряну бідноти. Воно вже стало ясним, що методи звичайної паренини мало що поможуть, і виглядає, що цілковите викорінення буряну бідноти потребує більше як один рік основного чорного сомерфалу.

Бурян бідноти в малих латках можна легко викорінити хемікаліями й ужиття одного фунта чистого содіюм клорейт на 100 квадратових стіп дасть вдоволяючі наслідки.

Нові Буряни.

Всі звичайні буряни сьогодні були рідкими і малого значіння в початках західного рільництва. Величезні страти в наслідок занечищення бурянів є результатом занедбання запровадити контролю або поробити кроки проти поширення звичайних бурянів таки зараз на початку.

Ми повинні зрозуміти з гіркого досвіду конечність познакомленняся зі всіма новими бурянами доки їх ще легко поборювати. Про найгірші три з нових бурянів говориться понизше в тій надії, що здобуте в сей спосіб знання поможе недопустити до дальшого їх поширення.

Всіх проситься сердечно, щоби кожний хто прийде в стичність з сими або іншими мало знаними бурянами післав їх на показ до своєї найблизшої Рільничої Колеґії або Експеріменталь. Стації або Департаменту Рільництва для розпізнання. В сей спосіб вони значно поможуть до певного означення місць занечищення й більш успішного викорінення тих бурянів.

Придорожній Молочій — „Юфорбія Есуля".

Придорожний молочій є знаний подекуди на канадійських степах десятки літ. Але лиш недавними часами пізнали можливу серіозність сего буряну. Про него доносять з більшого числа розкинених околиць всіх трох степових провінцій. Хотяй поширення сего буряну ніколи не було скорим, то все таки воно було постійним і впертим.

Сама рослина є многолітною, закорінюється дуже глибоко і має вузьке блідо зелене листя, подібне до листя лену. Бадилля є твердаве і деревисте і при зломанню видає молочко подібне до молочка буряну „милквід". Цвіти, що находяться в китиці подібній до парасолі, мають дуже визначний жовтаво - зелений кольор, який є одною з характеристик, по якій придорожний молочій легко пізнати.

Худоба звичайно не їсть сего буряну але занотовано кілька небезпек отруї. Головною небажаною прикметою придорожного молочію є його дуже велика впертість і факт, що коли він не є в дійсности отруйним то є дуже несмачним для худоби. Він також заберає місце, яке корисно могли б заповнити ростини на пашу.

Для контролі сего буряну на великих просторах радиться перевести основну паренину, і то через два літа запорядком. Малі латки добре викопувати руками або уживати содіюм клорейт щонайменше два фунти на 100 квадратових стіп. Хемічне трактовання є значно дешевше і лекше до переведення.

Мохнатий Крес — „Лепідіюм драба Л."

Про кілька розкинених появ мохнатого кресу доносять з далеко віддалених від себе околиць степових провінцій. Його дуже небажаний характер в околицях де він є численним, показує на потребу пороблення кроків проти дальшого його поширення в Західній Канаді.

Ся рослина закорінюється глибоко, є многолітною з розгалуженим бадиллям, має коротке стебло, подовгасте листя і малі білі цвіти. Частини мохнатого кресу, які находяться над землею, є міцні і часто покриті ніжним пухом. Коріння є тонке і майже подібне до шнура. Сей бурян шириться так з коріння, як і з насіння. Для контролі його через управу треба реґулярно і часто усувати верхні частини рослини над землею, щоб вичерпати резервну поживу в коріннях, і не допустити до витворення насіння.

Два роки сомерфала буде потрібним для успішного його викорінення.

Хемічні скроплювання, що вбивають верхний ріст а коріння лишають цілими, є прямо безкорисні. Більше успішну контролю малих латок можна одержати уживанням содіюм клорейт в такій скількости, як для придорожного молочію, бо се вбиває також коріння.

Білолист, Васильок, (Russian Knapweed)

Білолист є одним з кількох мохнатих бурянів, які мають густе сіре волосся або пух на билах, особливо молодих рослин. Цвіт має кольор бозу й є в малих круглих головках і доспіла ростина має порізаний вигляд. Туге многолітне коріння є темно брунатне або чорне. Листя на доспілій рослині є мале, вузке і гладке, без визначного середного рубця або кінчика, й є постепенно менше в напрямі вершка рослини.

Короткі штивні волоски покривають листя й бадилля так, що рослина в дотику є липкою. Коли усунути се волосінне покриття з низшої части великого бадилля, то видно темнобрунатний або порпуровий кольор. Се продовжається в долину до підземної частини бадиля, яке є такого самого кольору як коріння. Система коріння рослини є подібною до системи канадійських бодяків а що нові рослини скоро розвиваються з відтятих кусників коріння, то сей бурян може легко поширитися через управу.

Контроля сего буряну вимагає недопущення рослини до витворення насіння й уживання метод подібних до тих, що уживається на канадійські бодяки. Показалося, що один рік сомерфала може не знищити сего буряну цілком.

Насіння бурянів у квашенині, годівлі і гною.

В часах посухи буряни часто становлять велику частину матеріялу, який йде до сайла. В дійсности мало є квашенин, які не містили б бурянів. Розходиться о то, чи включене насіння бурянів задержує свою життєву силу під такими обставинами. Переведені недавно експеріменти показують, що навіть по кількох тижнях відносини в сайлі знищуть життєву силу майже всіх насінь бурянів. Нищення насінь в сім случаю не походить від тепла, але від стичности з соками витвореними в часі процесу квашення. Тому дуже мало занечищення можна сподіватися з того жерела.

Насіння бурянів у немеленій годівлі дуже правдоподібно перейде через жолудок звірини без серіозного ушкодження. Як що відпадів звірят не скинеться на купу і не дозволиться їм грітись через довгий протяг часу, то насіння бурянів, які вони містять, задержать свою життєву силу і будуть жерелом занечищення, коли розкинеться їх на полі з гноєм.

Безпечно можна сказати, що так годівля як і гній причиняються значно до поширення ріжних бурянів.

Влучне питання.

Мамо, — питається малий Петрусь. — Чи може стати поліційним псом такий пес, що колись украв ковбасу?

— Мій чоловік уже мене більше не любить . . .

— З чого це догадуєшся?

— Давніше, як ми були заручені, то просив на вколішках, щоб я дала йому бодай один кучер зі свого волосся, а нині зчиняє страшенну авантуру, як знайде один волосок в зупі!

Забава.

Маленький Степанко бавиться із трилітньою сестричкою.

Мати:— Ти чого так плачеш, Олю?

Степанко:— Ми бавимося в індіян. Як я вдарю її палицею по голові, то вона плаче.

Знає її.

— Ви волієте діставати вашу платню що місяця, замісць що тижня. Чому?

— Бо тоді я матиму раз на місяць авантуру з жінкою, замісць що тижня!

— Мій чоловік, як я переконалася, є люнатик. Серед ночі встає з ліжка і ходить по хаті.

— Чи далеко йде?

— Ні, лише до шафи, де є горівка.

Лист.

— Високоповажаний Пане Директоре! — пише батько до управителя школи, до якої ходить його син. — Колиб мій Михась дальше лінюхував і не учився, то прошу ввічливо його в моїм імени порядно вибити. Радо зреванжуюся. Ваш, Іван Мотика.

Контроля Молочію

(Джордж Бато, секретар Комісії Буряні в, Департамент Рільництва Манитоби).

Многолітний Молочій (Sonchus arvensis) є дуже впертим многолітним буряном, що поширився, більше або менше, по всіх управлених землях Манитоби. Хотяй тепер його ліпше розуміють, і тому менше бояться, ніж пятнайцять літ тому, то все таки він є одним з найгірших бурянів Манитоби.

Він є типічним буряном збіжевих піль, росте найкрасше на землі, яку управляється пізно в осени або вчасно на весні, а коріння його є спяче. Він волить вохку землю.

Опис.

Коріння—Система узловатого на вигляд коріння є дуже поширена і складається не лиш з правдивих корінів але також і з корінчиків. Корінчики, які можуть бути до пів цаля в промірі, є мягкі, хрупкі і повні пупінків. Вони, так як і другі части рослини, є наповнені молочком. На весні кусники коріння не більші як пів цаля довгі є спосібні випродукувати нові рослини. Велика частина корінів йде поземо в горішних чотирох або пятьох цалях землі, але в літі ограничене число прямовісних корінів йде в діл на три або й більше стіп.

Била. — Била ростуть на три а навіть чотири стопи високо й є порожні між суставами, молочні, мягкі, як салата і розгалужені.

Листя. — Долішне листя буває десять цалів або й більше в довжині; горішне листя є менше. Листки обнимають било; вони є значно повирізувані, і ріжняться формою.

Цвіт. — Цвіт є до 1¼ цаля в промірі, жовтавий, і подібний до денделайн. Найвчаснійший цвіт отвирається звичайно около 3-го липня; на збіжевих полях десять днів пізнійше. Нові пупінки видають дальше цвіти, з дня на день через один і пів місяця. Насіння доходить життєвої сили около сім до вісім днів по першім отворенню цвіту, і летять з вітром від трох до пять днів пізнійше. Від часу, коли перше насіння зачинає розсіватись — около 15-го липня, — рослини, що остають нестяті, розсівають насіння постійно, 300 до 400 денно.

Насіння. — Насіння є около одну-десятину цаля довге, мале, брунатне, з прорізом наздовж, і заосмотрене в „пух".

Як сей бурян шириться.

Поширення через насіння. — Сей бурян шириться з поля на поле перелетним насінням. Ніхто не знає як далеко то насіння летить. Пробоване щодо кільчення серед найдокладнійших відносин, насіння то видає високий процент рослин. Число молодих рослин, які дійсно можна найти на полях звичайно не є великим, хотяй в деяких роках, коли відносини є надзвичайно сприяючі, можна найти багато молодих рослинок. Виглядає, що насіння молочію є радше вибагливим щодо відносин, серед яких скільчиться. Глибина посадження, температура і вохкість землі мусять бути якраз відповідні; в противнім разі насіння гине досить скоро. Коли відносини є добрі, як на полі, що лежало парениною рік передтим, багато молодих рослин може вирости. Рослинки зачинають рости на весні і звичайно виглядають як розетки, близько землі, протягом першого літа.

Поширення через коріння. — Малу діяльність, яку сей бурян виказує в поширенню через насіння, винагороджує надзвичайно сильне його поширення через коріння. Одинока рослина, посаджена на грядці чистої і доброї землі, розшириться через само коріння в однім році на один ярд або більше в промірі, і ся матка буде поширюватися на чотири до шість стіп дальше в кожнім напрямі кожного року. Се є в додатку до пересаджень, які майже завсігди бувають з відламків коріння розтягнених при скородженню піль. Коли молочій зайде перший раз на поле де його передтим не було, то він завсігди зачинається малими круглими латками. Сі латки розростаються і ско-

ро лучаться, так що ціле поле стає занечищене. Такі латки в дійсности зачинаються з поодиноких рослин, що виросли з насіння, кожна рослина скоро розширюється через коріння в латку на кілька стіп широку. Можна безпечно сказати, що коли ніякий спосіб нищення не стане на перешкоді, дві або три рослини на акер можуть в дуже короткім часі покрити ціле поле прямо через поширення коріння.

КОНТРОЛЯ.

Кошення зборів. — Кошення збіжжя, яке містить молочій, не може бути нічим більше, як тимчасовим способом на то, щоб зменшити поширення через насіння. Все таки на полях де сей бурян не є загально поширений, вчасне викошеня латок (скажім около 12. липня), на сіно зі збіжжя й бурянів заки насіння доспіє, зменшить у великій мірі поширення через насіння і дасть до того годівлю. А що молочій в тій порі є доброю пашою, фармерам радиться косити всі погані лат ки на сіно радше ніж марнувати на них шпаґат і платити за молочення.

Орання в серпни. — Резерви поживи, заховані в корінях, нагромаджуються по більшій части в другій половині літа. Тому то рослини молочію перевернені оркою в серпни є значно ослаблені. Дуже корисним, отже, є орати зараз по байндері як се можливе, ставлячи штуки снопів на зораній землі. Се є коштовна робота, але її широко практикують на многих найліпших фармах Манитоби.

Паренина (Сомерфало). — Хотяй се є коштовний спосіб „чорна паренина" є загалом найскорійшим і найліпшим прак тичним способом на викорінення сего буряну з поля і без сумніву сей спосіб буде довго важним чинником в контролі того буряну. Взірцевою системою на многих фармах є два роки зборів а третого року чорна паренина. При добрій управі паренини, се дасть досить чисті збори через два роки з трьох; є се коштовна система, і тому що не звертає полю нічого, помалу висилює його. В мокрих роках вона веде також до сильного росту соломи в слідуючім зборі, і такі збори є чутливі на атаки ржі.

В сомерфалі на знищення сего буряну, одну річ треба діпняти, а то постійно позбавити рослини всего листя аж вона завмре. Воно шкода пробувати виривати коріння молочію в сомерфалі, так як се можна робити з перієм. Коріння молочію є надто крихкі, щоб з ними так поступати. Тому, хотяй ідея виривання корінів може бути, й є, доброю при управі городу, то на полях її треба цілком занехати.

Можна уживати ріжних знарядів, але взірцевими для управи сомерфала на знищення молочію є плуг і культиватор з широкими вістрями. Декотрі фармері не орють зовсім, але всю роботу виконують культиватором. Глибока управа не є потрібною — в дійсності, не є пожаданою— і культиватор зробить далеко ліпшу роботу, коли дотикає в споді до твердої землі, ніж коли земля є глибоко зрушеною. Тверда земля ставить культиваторови досить опору і він добре протинає рослини. Вістря знарядів треба постійно тримати остримы.

Два факти треба запамятати а то:

1. Постійне цілковите позбавлення листя вбиває буряни голодом;
2. Молочій найлекше знищити голодом в другій половині літа.

Розберім перше з сих двох тверджень. Молочій має широке, буйне листя. Кожна рослина, що має листя, мусить мати листя, щоби жити; листя не є окрасою; воно сповняє життєву функцію. Лиш тоді, коли рослина має листя, може сонце і воздух причинятися до її життя. Як тільки листя зникне, то захована в корінню пожива уживається на витворення нового листя, і сі підземні склади поживи скоро зникнуть, як що не позволиться листю більше рости. Коли воно зникне, то рослина завмерла.

Дуже важним є, щоби недопущення до росту листя було постійним. Тримати паренину чорною через три тижні, а потім позволити бурянам вирости на чотири або пять цалів заки возьметься знов до неї, подобає на зливання горіючої стайні водою так довго доки вогонь майже не погасне і потім лишити і піти собі на перекуску.

Найкращу демонстрацію в Манитобі про успіх постійного недопущення листя Молочію дала епідемія скакунів в Полудневій Манитобі від 1931 до 1934, включно. Скакуни зїдали листя молочію щодня. Вони не торкали коріння; вони не дуже ушкоджували била рослин; але вони зїдали найменшу появу листя. Дуже скоро (звинятком міст і місточок де скакунів

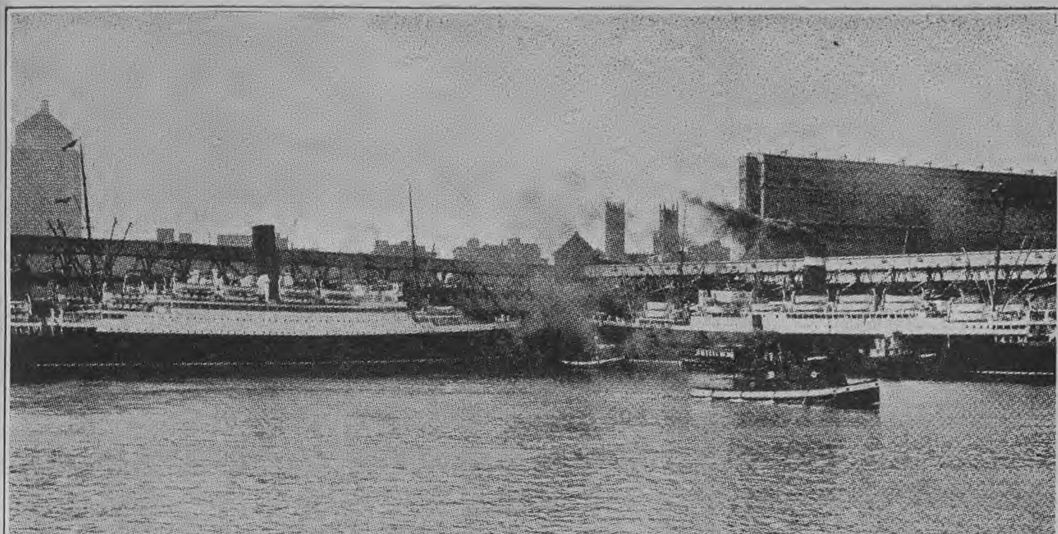

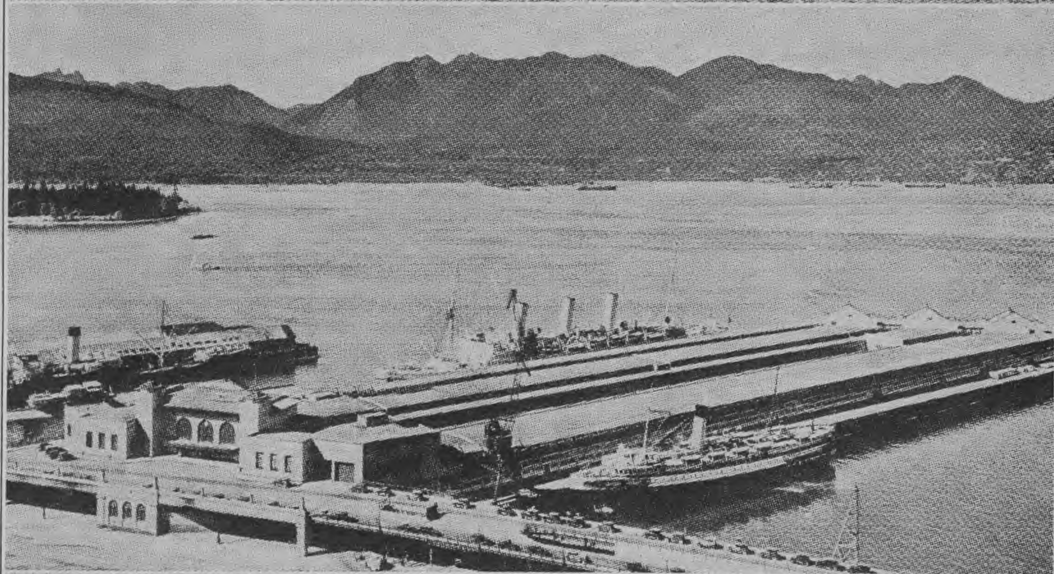

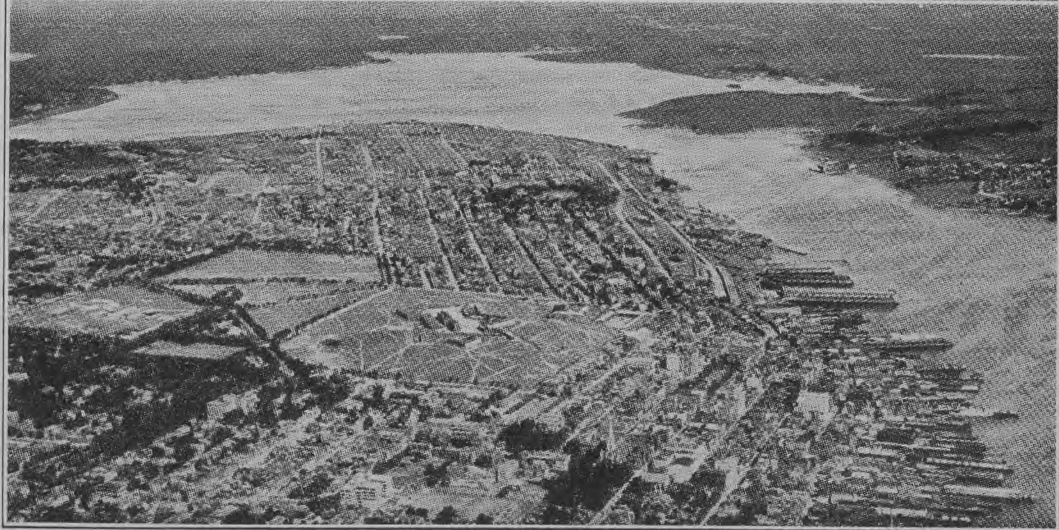

В ГОРІ: Пароплав Кунард-Гвайт Стар компанії бере падунки у монтреальській пристані. ПО СЕРЕДИНІ: Доки С.П.Р. у Ванкувер звідки відпливає „Емпрес" з товарами до країв Далекого Сходу. НА ДОЛИНІ: Знимка пристані у Галіфакс.

Dr. Thomas'

ECLECTRIC OIL

Уживається з успіхом в хаті до здержання кашлів, перестуд, до гоїння врізань, попечень, ран і потовчень; до злагодження ревматичних болів, болю горла, напружень мязів і вивихнень.

Незрівнаний в своїм гоючім впливі на курей, що терплять на курячу слабість, перестуди й всі споріднені хороби, погані рани, рани тіла і т. д.

Добрий в ліченню коней й худоби, які мають кольки, лихе розположення, нечистість, сохнення мускулів, рани, нарости, запалення частей тіла, поранені дійки і т. д.

ПРОДАЄТЬСЯ В КАНАДІ ПОВЕРХ 60 ЛІТ.

Одинокі власники

NORTHROP & LYMAN COMPANY, LIMITED

TORONTO, CANADA.

KELLOGG'S ASTHMA RELIEF

Се є найуспішніше средство на звільнення астми й літньої горячки. Гоючі випари з горіючих зел скоро звільняють чувство душення прочищуючи проводи для воздуха і лагодячи подразнені болонки. Ділає безпечно і певно. Не треба проводити неспокійні безсонні ночі. Спробуйте його і переконайтеся самі.

Є в уживанню більше як сорок років. Дві величині—25ц. і $1.00

Виріб фірми

NORTHROP & LYMAN COMPANY, LIMITED

Toronto **Canada.**

Продає ваш найблищий торговець. Якщо ваш торговець не може достарчити вам, ви можете замовити пишучи в своїй рідній мові до: Ukrainian Booksellers & Publishers, Ltd., **660 Main St., Winnipeg, Man..**

перемогли птахи, а також на кількох незвичайно положених полях, куди скакуни не зайшли) Молочій зник на просторі двох або трох тисяч квадратових миль, що передтим був занечищений сим буряном. Наука з того є ясна, що просте й постійне недопущення до росту листя дуже скоро вбиває рослину. Се треба пам мятати при оброблюванні паренини. Недопустіть до росту листя стинаючи весь ріст заки він появиться на верху землі. Се значить уживати культиватора кожного тижня або що десять днів.

Вже попередно було згадано, що „молочій найлекше виморити в другій половині літа”. Хотяй се є правда, то воно буде великою помилкою відкладати всю роботу над молочієм, як дехто робить, аж до пізна в червни. Такі поля майже завсігди містять Вівсюгу а також інші однорічні буряни; а щоби їх вбити, роботу треба зачинати добрим подискованням попередної осени, і вчасно в літі на стільки обробити, щоб заохотити однорічні буряни до доброго росту і так їх вбити. Коли лишити поле неруханим, скажім до 30 червня, то молочій можна ще знищити, але нагода знищення однорічних бурянів буде дуже зменшена, й їх багато може появитися в слідуючім зборі.

Зміна засівів—Ротація—Тому що цілорічна чорна паренина є коштовною, багато фармерів уживають зміни засівів, що включають паші. Се є добре. Солодка конюшина є улюбленою пашею; вона заглушує буряни, збирає молочій з сіном заки він витворить насіння (коли сіно скоситься на час), і поле можна очистити зі збору в пору, щоб переорати землю перед жнивами. Се також дає засіб для більшого числа худоби і для лучшої управи землі.

Деякі ротації для контролі молочію є слідуючі:

Ротація ч. 1.

Рік
1. — Пшениця.
2. — Ячмінь або овес.
Сійте з солодкою конюшиною.
3. — Сіно або пасовиско. Зорати в липні й обробляти як паренину.

Ротація ч. 2.

Рік
1. — Пшениця. Сійте з солодкою конюшиною і Вестерн Рай Ґресс.
2. — Сіно абопасовиско. Зорати й управляти як паренину.
3. — Ячмінь або овес.
4. — Паренина.

Ротація ч. 3.

Рік
1. — Пшениця.
2. — Ячмінь або овес.
3. — Паренина.
4. — Пшениця. Сійте з пашею.
5. — Сіно або пасовиско. Зорати й управляти як паренину.

Ротація ч. 4.

Рік
1. — Пшениця.
2. — Ячмінь або овес.
3. — Паренина.
4. — Пшениця. Сіяти з пашею.
5. — Сіно.
6. — Сіно або пасовиско. Зорати.

Головні точки в контролі молочію.

1. Коли молочій шириться, то конче треба щось зробити.

2. Не сійте збіжжя на погано занечищенім поли; шкода насіння; лишіть на паровину.

3. Коли частина поля занечищена, не чекайте — лишіть ту частину на паренину тепер.

4. Сійте пашу на Мокрих місцях на полях й уживайте її на сіно; коли б їх засіяти збіжжям, то такі місця дуже часто стають занечищені молочієм.

5. Молочій є доброю пашею, і всі незаняті фарми повинно уживатись на пасовиска о скільки се є можливо. Лишіть на пасовиско лихі поля на своїй власній фармі.

6. Рівні простори при дорогах засівайте травою і косіть на сіно.

7. Засівайте кінці збіжевих піль і косіть щороку на сіно.

8. Заощадіть шпаґату і коштів молочення роблячи сіно на лихих латках збіжевих піль. Косіть їх як тільки отворить ся перший цвіт молочію.

9. Солодка конюшина в ротації може багато помочи в контролі молочію.

10. Виконайте о скільки можна найбільш своєї осінної орки в серпні.

11. Не дайте молочієви показуватись на верху землі на своїй паренині в липні, серпні або вересні.

-2. Держання більше худоби означає ліпшу і дешевшу контролю бурянів.

БУДЯКИ

Будяки є одним з найзвичайнійших і найбільше шкідливих многолітних бурянів в Західній Канаді. В многих околицях занечищені ним поля спричиняють велику страту в менших видатках збіжжя і в неликім кошті управи для його контролі. Тому що сей бурян має два способи для свого поширення, треба щоб наші змагання контролі й винищення його були звернені так до знищення підземних частин ростини, як і до недопущення витвору насіння.

Нищення будяків полягає у вичерпанню резерв поживи, які находяться в корінню. На весні се коріння є досить грубе і мясисте. Пізнійше з поступом сезону дещо з тих резерв поживи уживається до розвитку ростини, і постепенно розмір і вага корінної системи зменшаються аж до відцвіту. Потім аж до замерзнення ростинна пожива знов нагромаджується в коріння так, що вони йдуть на зиму в грубім, мясистім стані, подібнім до їх вигляду на весні.

Коли верхній ріст скошується як тільки косарка може його досягнути, то видно зріст проміру корінної матерії аж до кінця червня. Більшість пупінків на відногах коріння грубіють і витворюють нові парости. Від кінця червня аж до осени промір корінної матерії зманшається але життєва сила є задержана. Скошувати через один сезон є тому малої вартости як спосіб винищення але недопустить до витвору насіння і занечищення нових піль.

Кілька способів управи дають можність контролі сего буряну. Осінна орка і засіяння збіжжя слідуючого року зменшить силу, а в деяких случаях число будяків.

Найбільше успішні способи управи стремлять до недопущення верхного росту ростини. Коли зачнеться кроки контролі на весні і продовжається їх через цілий сезон, то коріння постепенно завмирає, часто буває, що навіть по такій управі ростини, які здавались завмершими, відживають під добрими обставинами росту. Але число й сила корінів є значно зменшені постійною управою і недопущенням 1о зверхнього росту. На великих просторах сі результати можна осягнути найлекше чорною парениною.

Землю, яку лишається на паренину в цїли контролі будяків, треба зорати при кінци червня і тримати її чорною через управу аж до осени. Верхня управа культиватором з широкими вістрями є ліпшою від управи дисками.

Управа землі в цїли витягнення корінів будяків на верха може бути лиш в части успішною, бо більшість системи коріння є глибше від звичайної управи. Тому нема користи орати глубоко.

З ріжних хемікалій випробованих для контролі будяків лиш хлорати або ті мішанини, що містять хлорати, надаються до того. Але кошт їх є так великий, що для великих просторів уживання їх є неможливим. Содіюм клорейт ужитий в скількостях 1½ до 2½ фунтів на 100 квадратових стіп, залежно від стану росту і вохкости землі, є успішним в нищенню будяків. Коли скроплюється ним впрост ростини, то хлорат нищить верхній ріст. Нові досліди вказують, що він також ділає через землю. В таких обставинах воно не є важним чи розпуском поливається чи скроплюється. Коли поливається, то скількість хемікалію ужитого треба розпустити в 3 ґальонах води на 100 квадратових стіп; коли скроплюється, 1 до 1½ ґальона на 100 кв. стіп є достаточним, Розпуск треба ужити рівно. Коли б деякі буряни пережили вступне скроплювання, то за місяць або пізнійше треба повторити. Се нищить буряни добре в ріжних порах росту, але з огляду на меншу резерву коріння в часі відцвітання ростини, певна скількість хемікалію дасть найліпші наслідки в тім часі. Небезпеку вогню можна зменшити скошенням й усуненням верхнього росту перед скроплюванням.

На торзі є кілька средств на чищення бурянів, але лиш ті, що містять хлорати, є успішні. Їх успіх залежить від скількости хлорату, який містять і від скількости хемікалію ужитого на дану поверхню землі. Ті, що задумують купувати сі средства зроблять добре, коли запевнять себе які складники мають сі препарати.

М. ПЕТРІВСЬКИЙ.

Святий Николай і Большевик

Никола Юрків ліквідував святих — святі зліквідували большевика.

Оповідання з канадійського життя на тлі большевизму.

Никола Юрків не був собою лихий чоловік. Однак він все відчував брак гроша, брак роботи, брак спріятливих обставин і те все перемінило його, порядного чоловіка, на такого чоловіка, що на нього він перед роком був би глядів з погордою.

Так... брак гроша й брак нагоди гріш заробити зробить за одну ніч з робітника безробітного, з господаря дому бездомного волокиту — зробить з нього й большевика.

Никола найшовся перед роком в таких обставинах, в такому кітлі, в якім за ніч - дві людина переварюється на непредвиджену ним самим і незбагнуту ніким людську істоту... на пяницю, злодія, святця, побожного чи безбожника, волокиту, завадіяку, а то й большевика - комуніста. Залежно від впливів.

Наш Никола замешкав у промисловому місточку Онтерії, в якому переважали впливи комуністів зпід знаку Турфдому; за рік киснення і ферментації в кітлі життєвих обставин перемінили його до не пізнання... Никола по році став червоним большевиком, „товаришом", комуністом. За той рік товариші з Турфдому відорвали його від церкви, від національних товариств, від національних часописів і літератури. За то Никола почав перейматись мітинґами в Турфдомі, комуністичними часописами, а замісць Кобзаря і Історії України він читав „Капітал" Маркса, всякі історії еволюцій, матеріялізму й комунізму Леніна, Бухаріна й прочих стовпів нового устрою, який обіцює робітникові „рай" на землі. Цю „робітничу" літературу доносили Николі таки його краяни й односельчане як „товариші" Яцків, Цупа, Хрін, Паньчишин і Ноґальський. Щоб Николу переконати, „товариші зужили кілька міліонів слів на сходинах у його хаті, на лавці перед домом, у парках, пікніках і других місцях, де його запрошували, чи він сам заходив. Большевик має таку натуру, що не дасть людині на хвильку спокою, а буде як тінь за нею сновидатись, усе переконуючи, аж поки не переконає, і не побачить перед собою її перемальовану на червону краску.

Для большевиків єдина краска в світі це червона... Цілий світ для них червоний, а хто не червоний, того перемальовують. Хто не хоче зміняти своєї краски, того дзьобають у вічі, немов чорний крук білого, а ні то попросту „ліквідується". Николу вдалось перемалювати.

Устроїли велику оказію, на котрій Никола вирішив заявити всім людям, включаючи й свою збентежену жінку Марію, що він від нині стає явним большевиком-комуністом. На ту оказію зійшлись його краяни й односельчане, щоби відповідно відсвяткувати при барилці пива. Українець по своїй природі остається одним і тимсамим, хоч краска його шкіри зміняється. Большевик чи не большевик, „облити" важну оказію треба. На барилку пива, чи на кварту горівки навіть у безробітного на допомозі найдеться який доляр-два. Як не в мошонці то в сіннику... У Николи була більша скількість доляриків, хоч він був вже рік на допомозі і все нарікав, що нужда та на малу допомогу. Він мав біля пів тисячі долярів іще з добрих часів, захованих за штучно зацементованою цеглою в пивниці, осьтак „на чорну годину"... на такі оказії. „Хай ґуберман годує реліфом, коли роботи не дає... Пощо маю останні центи витрачати", говорив Никола жінці, коли в перше йшов за допомогою.

Це хрещення Николи пивом із „кечка" на большевика відбувалось на празник його власного патрона св. Николая. Але це йому вже було байдуже. Він уже став „клясово свідомий". Став вірити в „нову релігію" Леніна й Маркса, яку по цілому світі поширив найбільший пророк „червоного бога" та диктатор пролетаріяту, Сталін. Він уже не вірить у „пережиту" релігію в Бога, в рай на тім світі. Він

став уважати себе безбожником і противреліґійним, бо Лєнін казав, що релігія це вигадки попів, це опій для клясово-несвідомих мас?

„То всьо людська дурнота", запищав тонким голосом Никола і своє твердження підкріпив двацятою шклянкою.

„Рація, товаришу, рація!" загули хором підхмелені товариші.

„А що ти на це, товаришко - жінко?" Никола прошиб жінку своїми кровю набіглими очима. Жінка саме тоді принесла свіжу миску голубців і шинки з кухні. Четверо підростаючих дітей споглянули по собі та оглянулись за найближчим виходом, бо його мова не віщувала їм спокійного вечера.

Мягкої вдачі, невеличкої постави Марія вдала, що питання чоловіка не дочула, як теж і оминула лукавий погляд мужа.

„Чи може чаю напєтесь?" звернулась вона до небажаних гостей.

Товариші споглянули по собі та дехто зареготався. „Як чай з пивом мішати, товаришко Маріє?" відповів товариш Хрін.

Такт Марії до живого торкнув Николу. Кинувши обидженим оком за жінкою, що подалась до кухні, він узявся доливати пива з барилки...

Сівши біля стола, в темноті, бо вже сонце зайшло, Марія поглянула на дітей і залилась терпкими сльозами. Від самого ранку ті ясні очі точили гіркі сльози. Цілу ніч не спала, бо пізно приталапався домів її Никола та заявив їй, що вписався в Турдомі у члени... став большевиком і завтра справляє для товаришів празник. Для тої оказії має наварити, напекти всього що тільки може, бо треба приняти товаришів, як годиться. В пивниці вже стояла барилка пива, про що навіть жінка не знала. Вчувши таке від чоловіка, Марія збагнула відразу нещастя для себе й дітей. Розуміла вона, що то означало в житті її рідні, бо бачила скільки натерпілися жінки і діти нагло збольшевичених, безбожних батьків. Вона знала, що в її родині наступала кріза, нещастя — далеко гірше, ніж смерть одного з родини, ніж слабість, ніж убожество. Марія знала, що чоловік, ставши большевиком, захоче, щоб і жінка за ним пішла — пішла до тих, що Бога висмівають, що дітей у поганстві виховують, якогось Лєніна, Сталіна більш Христа поважають і в краю революцію хочуть творити. Многі з жінок йдуть за чоловіками у большевики, в один день зміняються, міняють свої переконання, віру й погляди на світ, в яких виростали з малку. Опльовують усе те, що перед хвилею було для них святим і ще до того своїх дітей навчають те робити, перекінчують їх. Ні, вона такого робити не може. За чоловіком не може йти. Не може вона зречись своєї віри в Бога, своєї релігії, стати безбожною, а відтак відбирати в дітей віру в Бога, їхню релігію, яких так ревно самі їх навчали та до церкви виховувати водили. І маючи ті річи під увагою, Марія вчера, як завжди, тактовно замітила:

„Завтра ж великій празник... до церкви з дітьми піду. Як мені коло кухні заходитись. Дещо вже нині нарядила".

Тоді від Николи таке почула:

„Та ба, жінко, ти вже від тепер до церкви перестанеш ходити. І діти більше лазити туди не будуть. Товариші з мене сміялибся, ми до Робітничого Дому будемо ходити"...

Марія на те нічого не відповідала, бо не хотіла в ночі розводити сварки, щоб діти не будились і сусіди не знали. Вона замовчала і цілу нічку плакала. Рано хотіла попробувати знехтувати наказ мужа, немов би те все її снилось, однак все надармо. Коли зібрала дітей до церкви, Никола заступив їм двері... Пережила страшну годину з дітьми. Він поставив на своїм і їх до церкви не пустив. Вона Николу просила, переконувала, благала зі сльозами в очах, але все намарно. При самих дітях Никола, немов той навіжений вилаяв її, висміяв церкву, заперечив існування Бога, викпив релігію і осквернив усі її та дітей почування, і таки післав її „поркчапси" пражити, борщ варити, а сам узяв збаламучених і перестрашених дітей до Турфдому на „лєкцію". Після лєкції привів до свого дому своїх поганських товаришів.

В цій хвилі Марія знов заливалась болючими сльозами, бажаючи хвилями, щоб на світ не була народилась. Вона була затрівожена за дітей, за дальший хід життя її з чоловіком, за майбутність дітей. Так, велике нещастя навідало її дім. Спокою в хаті вже більше не буде. Вона не дозволить Николі баламутити своїх дітей, робити їх безвірними, безбожниками. Вона буде боротись, щоб

її діти дальше в Бога вірили, хоч знала що се вже тяжко, бо чоловік зі свого боку буде нищити її науку й впливи. Діти самі не будуть знати, кому вірити. Буде баламуцтво, викривлювання душ невинних, тертя і ненависне змагання між матірю і батьком за душі дітей. Нині вже закоштувала смутку тієї боротьби за дітей і свої переконання. Гірке для неї буде життя з Николою. З тону його останніх слів вона боялась бурі, ще заки ніч западе.

З фронтової кімнати залунав пяний спів. Це сам Никола затягнув „Інтернаціонал", а товариші підтягнули. Знехтований жінкою у приявності своїх червоних гостей, Никола забажав виявити перед товаришами свою революційність. Він шукав нагоди доказати їм свій авторітет дома, бо ж свідомий клясово робітник вірить у карність і авторитет дома таксамо як і в пролєтарській державі. Без диктатури не було б ні совєтської держави, ні ладу в ній, ні самого комунізму — сказав сьогодні на „лєкції" провідник товариш Іцкович... Він ще покаже жінці, хто тут диктатором. Він їй революцію зробить... „Іртернаціонал" роспалив Николу до наступу.

„Знайте, мої товариші — почав Никола розхвильовано — що в моїй власній хаті завелась контрреволюція. А знаєте, товариші, причину тої контрреволюції?" запитався він здивованих большевиків.

Підхмелені товариші обкинулись поглядами та здвигнули раменами. „Та як нам знати, товаришу Юрків, що у вас на умі", сказав Ноґальський.

„Ну, то я вам скажу про причини контр революції в моїй власній хаті", Юрків повів рукою кругом кімнати, де на стінах звисали образи святих і сказав: „Ось тут є причина... Ці богомази! Через них маю контрреволюцію в хаті, бо жінка вірить їм більше, ніж мені, вірить більше ось тим богомазам ніж Лєніну. В сім менті він почув в собі воєнного духа і рвався за якимсь чином. Всі піяки переходять такі емоційні етапи, як перетягнуть мірку. Наш Никола почувався тепер у геройсько - войовничім настрою і йому забагалося пописатися перед своїми товаришами політики й шклянки, щоб доказати їм а зокрема жінці, який з нього ревний комуніст. Він був готовим „революцію" робити, хочби й дома.

Його товариші на світ вже ясно не дивились і ніхто з них не уявляв собі, що Никола має на гадці. „Та це правда, товаришу, що як на хату свідомого робітника то тут на стінах висить за богато богомазів" відповів Цупа.

„Аж душно від них стало в хаті", докинув Паньчишин.

„Аж якось гидко на них глядіти", додав Хрін.

„Образи повинні виражати політичні переконання і світогляд людини. В хаті свідомого робітника повинні находитися образи клясових вождів, як Лєніна, Сталіна, Маркса. Колись у мене жінка понавішувала ріжних богомазів, але я чистку в хаті зробив іще тоді, коли соціял - демократом став. Спершу замінив їх Шевченком, Франком і Драгомановим, а коли перейшов на комунізм, поскидав і їх, як націоналістів, а повісив на їх місце Лєніна, Маркса й ідеольоґів революції", додав від себе Ноґальський.

Це була олива до вогню. Ще рано Никола бажав зробити „чистку" в своїй хаті. Ті образи святих дражнили його вже від довшого часу, ще від тоді, коли перестав до церкви ходити та почались рвати надірвані нитки, а радше павутиння його релігійних почувань і вірування. Коли не ввійде до кімнати, так святі за ним стежуть і німими очима йому дорікають. Сумління його пекло. Він чувся мало-що не злочинцем у приявності святих. Се його виводило з рівноваги і він вже нераз хотів ці образи святих „зліквідувати". Та Марія здержувала його від сего діла. Але нині — нині вже й Марія не рішала. Вона його обвинувачувала таксамо, як і ті святі. Не матиме він спокою ума, аж поки не усуне зі своїх очей причину своїх подражнень і духового переслідування.

Виточив Никола пиво з бочілки до самого дна, випили, а тоді він заговорив:

„А тепер, товариші, пора на революцію... роблю чистку в хаті — зліквідую всіх святих із стін, поскидаю їх з престолів, як у Росії царя разом із буржуями поскидали!"

„Браво, товаришу... Як большевик, то большевик!" сказав Цупа. Другі большевики від себе похвалили замір і виявляли охоту взяти участь у хатній революції проти святих і жінки товариша.

„Від небесного царя починай, товаришу Юрків!" сказав Хрін, коли Никола

скочив на крісло, щоб скинути розпяття Христа.

Николі два рази не потрібно було говорити. Образ Бога злетів на підлогу з гуком і бряскотом розбитого скла, немов би грім у хату вдарив. За ним злетів образ Розпяття, відтак св. Марії, св. Івана Хрестителя і св. Тройці. Товариші попяному загули з радості.

„Ми вам у презенті принесемо образи пролєтарських святих", сміявся Цупа.

„Так, і на місце зліквідованого Бога релиґійної темноти, ви повісите образ Леніна, що створив нам робітниче царство — не в небі а тут на землі", пропонував Ноґальський.

На відгомін гуку й криків до покою вбігла перестрашена Марія. Діти повиставляли головки у дверях кухні, дивуючись, який то новий заколот у домі скоївся.

На вид огидної сцени Марія закаменіла й довго слова не могла вимовити. На вид розбитих образів і такого осквернення символів її віри Марія сама не знає, як кинулась на підлогу, щоб чимшвидше їх захистити, підоймити з долівки, бо це ж для неї були святі річи, бо перед образами вона ціле життя молилась, і дітей так навчала.

„Що ви наробили? Погани... Та ж навіть варіяти святих образів не рухають", скрикнула Марія в сторону своїх підпитих, червоних гостей, а зокрема до чоловіка. Миттю підняла образ св. Тройці, оглядаючись, де його поставити, як захистити.

Такого руху жінки Никола сподівався. Як дійсно навіжений, він кинувся до неї— образ вибив з її рук, а її саму раптовим рухом випхав назад до кухні. Діти вже скоріш поховались одні під столом, а другі аж у горішніх кімнатах.

„Шуруй там, де тобі місце, ані то... кажу тобі, з тобою не більшу чистку зроблю", загрозив Никола. „Хочеш знати, що зробив з твоїми богомазами? А ось — дивись, що роблю!" — і сказавши це, він кинувся своїми важкими ногами торощити малюнки.

Товариші ревіли з радості. „Повикидай їх тепер у „ґарбидж кени" на стріт, най собі який бідний товариш з пейсами завтра забере своїй кобилі вистелити, а-

бо на онучі відпродасть", Цупа дораджував. На підлозі валялося побите скло, поломані рамці. Одні тільки кольорові малюнки остались дальше цілими, і своїми очима на полотні кидали огні обвинувачення на большевиків із усіх сторін підлоги. Один тільки Христос на розпятті якось прощаючим поглядом дивився на Николу.

Никола, як і всі його товариші, хотіли якнайскорше усунути з виду образи святих. Хоч підхмелені однак у тайниках серця всі вони відчували неспокій, обвинувачення у своїм злочині.

„Я знаю, що зробити з образами: спалю їх у форнесі, і хоч „гавз" нагріється... А нуте, товариші, поможіть знести їх до „салєру!" сказав Никола і вхопив перший - ліпший малюнок, щоб виконати свій божевільний намір.

Большевики загуділи з одобрення і кожен узявся помагати свому червоному побратимові.

„Я свої богомази без такої церемонії спалив", замітив Хрін, і вхопивши образ Бога, пустився за Николою в напрямку сходів до пивниці.

„Що там за церемонії, товаришу! В час революції в робітничій батьківщині вогонь із образів освічував цілий край, віщуючи кінець релігійній темноті. Все, що було пережите — кидалось в вогонь", сказав Ноґальський, несучи образ св. Марії.

„І голови злітали в той час із карків усіх тих, що станули на перешкоді новому ладу", додав від себе Паньчишин, підносячи образ Розпяття.

„Таке й в Канаді прийде", віщував Цупа, схилившись піднести останний образ із св. Іваном Хрестителем.

„Як ліквідація, то ліквідація, сказав Хрін.

У дверях, що вели до пивниці станула Марія та заставила собою вхід. „Люципери, поганці паскудні!... Вбийте мене тут на порозі, а не пущу нікого ані на крок із моїми образами", закричала жінка та поставилась до большевиків так рішучо, що товариш Цупа пустив свій образ долів, і тільки ждав на рух Николи, щоби почати відворот.

Але тут ходило о важливий принцип і Никола не думав уступитись ані на крок у своїм наступі. Жінка вже доволі йому нині напсувала нервів, отже він був рішений поставити на своїм, щоб не осмішити себе перед товаришами. Жалував він на маленьку секунду Марії, бо знав, що їй жде від нього, але революція усуває всі перешкоди зі свойого шляху, навіть власну жінку... Він дрожав на цілім тілі а його очі дико світились. В цій хвилині його поривала якась біснувата сила не тільки образи попалити, але цілий дім рознести на частинки, відтак підпалити, а при світлі його „Інтернаціонал" з товаришами заспівати. Становище жінки його до решти роздратувало.

„Вступись, жінко, з дороги, ані то..."

„Антихристе поганий! Остав образи, ані то людей, поліцію прикличу", закричала Марія і видерла образ з його рук.

Сталося... Никола відвинув кулак і немов у сні, у примарі, спершу в житті вдарив свою жінку. Глухий гомін від удару та стону Марії, що покотилась на долівку. Кров закрасила на червоно підлогу, яку вона так чистенько змила вчера.

Підпиті большевики на мент отверезіли та з затрівоженою мовчанкою дивились на приголомшену жінку. Крики старших дітей, плач менших на вид упавшої матері було забагато для кожного з них.

„Тільки без ексцесів, товаришу Юрків, шкода наражатись на шкандалі і тяганину по кортах", дораджував Ноґальський побілілому господареві дому.

„А може ліпше зробимо, як відлиємо товаришку Марію та покладемо у ліжко", замітив Паньчишин.

„Ні, так її належалось, казав, що в домі моїм контрреволюція завелась. Хай сама спамятається, а ми зробимо ліквідацію з тих образів, які дальше будуть киринити мені в хаті", сказав понуро і кинувся сходами до пивниці з образом, а другі мовчки подались за його прикладом.

Коли Марія прийшла до себе, почула як у форнесі бухчить вогонь і тріскоче, бо оце на жир полумям пішли малюнки разом із позолоченими рамами, які ногами поламали осоружні большевики. Никола кричав із радості, реготався зі своїми однодушними на вид палаючих образів святих та зі своєї побіди. Того гамору вона знести не могла. Піднялась на хитаючісь ноги, втерла закрівавлене обличя і подалась до кухні потішити дітей. В цій хвилі Марії видавалось, що її дім був переміненений на дійсне пекло.

„Ну, так і кінець святим . . . чистка . . . ліквідація скінчена, а тільки шкода, що

не маю другого кечка з вами запити", сказав Никола, аби відігнати пекучі гадки з ума про Марію, яку оставив на горі закрашену кровю.

„А певні, товаришу, що всіх святих ось це зліквідувано?" — запитав нагло Хрін.

Никола був так запоморочений випадками, що забув зовсім за свого патрона, забув за образ св. Николая, якого він сам зі старого краю з собою привіз. Образ висів на стіні в кімнаті, де з жінкою спали. Лихий був на себе Никола, що забув за оставший образ і це виявив словами підосміщкуючимся большевикам. Кинувсь він негайно, щоб і той образ знести до печі.

„Чудотворець св. Николай був би спас себе через малий недогляд", засміявся Хрін.

„Прийде і йому кінець", подав Цупа. Всі нетерпеливо вижидали господаря дому, щоб якнайскорше докінчити почате діло та вийти з пивниці. Кождий з них бажав, щоби все то чимскорше кінчилося і бажав теж уже дома бути.

З кімнати Юркових донісся до пивниці крах злітаючого образу на підлогу а відтак непевні, важкі кроки Николи.

„А може б котрому з нас піти та помогти йому зійти, щоб часом ноги не зломав темними сходами? Товариш Юрків більше вихилив нині, ніж повинен був", звернувсяНоґальский до своїх однодумців.

„Та не зломив ногу, коли св. Тройцю ніс, не зломить несучи св. Николая", відповів Хрін.

І заледві Хрін сказав це — Никола вже був у пивниці разом із образом свого патрона. Образ був цілий, але Никола проте не підносився... він зачепив об щось запічком і злетів у пивницю, немов округла барилка з пива.

Оніміли большевики прискочили до Николи й старались піднести його на ноги.. Дарма — ноги Николи були як з ґуми й він повис на руках своїх гостей. Большевики настрашились.

Не минуло десять хвилин, як Никола лежав у свому ліжку, а біля його стояв покликаний лікар. Кругом окружили ліжко вже витверезені товариші, і ждали на вислід екзамінації лікаря. Їх обличчя були заклопотані, і кожний з них думкою старався вияснити наглий випадок. Марія забула за свою обиду й запухлу, болячу щоку, стояла над чоловіком тремтяча й затрівожена за його долю.

„Надломаний хребет і параліж ніг. Він мусить бути відставлений до шпиталю", сказав лікар і оглянувся за телєфоном.

Марія захлипалась . . . Большевики поспускали долів понурі й засоромлені обличчя. У глибині душі кожному недобре робилось на думку, що то може таки Божа рука покарала Николу за таке святотацтво.

На Різдвяні Свята Николу привезла жінка зі шпиталю домів. Перед тим Марія довідалась від лікарів, що чоловік на ноги вже не встане за свого життя і мусить в постелі або візку доживати своїх днів. Ця вістка її вельми поразила, але вона того не дала по собі пізнати. До нього чула великий жаль, але за те відчувала до нього більше любови як коли. Вона не мала найменшого сумніву, що його сам Бог покарав, одначе їй, реліґійній і люблячій жінці годі було відплачуватись за зневаги безрадному мужові. Вона в душі дякувала Всевишньому, що хоч при житті його оставив. Втратив Никола силу своїх ніг, але проте — вона була — його душа була вратована від вічної погибелі. Хоч гірко їй прийдеться працювати, щоб викормити дітей, доглянути каліку - чоловіка, одначе вона радо це зробить, і буде ціле життя ним піклуватись. Їй здавалось, що воліла мати з Николи каліку, ніж навіженого большевика в своїй хаті. Никола матиме час передумати свої виступи проти Бога і його реліґії та ще може навернеться. Тоді вона може й всміхнеться щаслива. А може ще й виздоровіє, бо цього лікарі не виключали.

Примістила Марія свого чоловіка у старій своїй кімнаті, де на стіні звисав образ св. Николая — той самий, який він хотів спалити в огні. Висів він якраз напроти лежачого Николи, так що Никола мав добру нагоду день і ніч студіювати симпатичні обличчя свого святого патрона. Никола не противився, як жінка поклала образ св. Николая на старому місці.

Дожила свого.

— Ви сказали, що черепахи живуть по триста літ, а моя черепаха здохла того самого дня, як я її купив у вас!

— Але-ж то пех, прошу пана! То вона певно того дня кінчила триста літ!

ОЛ. ЛУГОВИЙ.

Без Вини Карані

Драма з сучасного канадського життя в 4-х діях.

Українській канадсько - американській молоді присвячую цей витвір своєї уяви, що зродили біль і туга за наругану правду єства людини.

ДІЄВІ ОСОБИ:

1. Галя — молода дівчина, канадська уроженка.
2. Остап Непокірний — робітник-еміґрант, около 30 років.
3. Маріянна — його наречена.
4. Овдій Носачук } молоді робітники еміґранти, типи деморалізаторів, большевізуючі, оба хитрі.
5. Ваврин Самохвалюк
6. Джек — брат Галі, досить здеморалізований.
7. Горпина — мати Галі.
9. Гари } старші вже, типи канадських вуйків-деморалізаторів.
8. Дзян
10. Паул — готелевий льокай.
11. Поліцай.
12. Панок.

Події відбуваються в більших містах Канади. Між 1 і 2, 2 і 3 діями минає пів року, між 3 і 4 рік, між 1 і 2 відслонами дії 4-тої кілька місяців.

ДІЯ І.

Дві кімнати (перегороджена сцена). В правобічній вузьке ліжко, малий стіл завалений книжками, на стіні образ Христа в Гетсеманії, малі портрети Шевченка і Франка, над ліжком мапа України. Двері до лівобічної кімнати, два вікна. В лівобічній кімнаті двері на коридор, широке ліжко, стіл, кілька крісел. По кутках фляшки від горівки і пива і пачка з пивом. В час відслонення сцени Непокірний читає і робить поправки в правобічній кімнаті. В лівобічній Носачук і Самохвалюк грають в карти (голої). Час від часу випивають.

Ява 1.

Самохвалюк:— (викрикує, коли викидає карту) Ас!

Носачvк:— Ас! (викрикує також)

Самохвалюк:— Сімка! . . .

Носачук:— Ас! . . .

Самохвалюк:— Сімка! . . .

Носачук:— Сімка . . .

Самохвалюк:— Ас! . . .

Носачук:— (кидає десятку) Твоє!

Самохвалюк:— Гурей! . . Гола-а! (плеще в долоні) А що, я казав, що дам тобі голу!

Носачук:— Забравши всі тузи і сімки. Кожний був би такий мудрий . . .

Непокірний:— Хлопці! Трохи тихійше там забавляйтеся . . .

Носачук:— А вам заздрісно? То ходіть з нами бавитися, а то в двох не добре грати. (тасує карти) Йдете, ні?

Непокірний:— Грайте самі. Я в карти граю дуже рідко . . . Тільки будь ласка не так галасуйте.

Самохвалюк:— Це що за один?

Носачук:— А чорт його знає, здається, якийсь "ґаліціян". Вічно сидить над книжками, а часом пише щось, або ходить цілими годинами по коридорі.

Самохвалюк:— Якийсь "малахольний".

Носачук:— Угу . . . приголомшений якийсь.

Самохвалюк:— А чи має гроші? Може-б з ним в "покера" заграли?

Носачук:— А лихий його знає . . . Таже без грошей тут не держали-б.

Самохвалюк:–- А може на "реліфі" сидить?

Носачук:— Ні . . . У його якісь там книжки купують, чи що . . .

Самохвалюк:— О, то аґент якийсь!

Носачук:— Та де аґент! Та-ж він навіть "ковта" не має, в обтріпаних штанах ходить.

Самохвалюк:— А, до чорта з ним, коли з ним каші не звариш. У нас на секції один такий робив. Петлюрчик, чи я-

кась хороба . . . То вічно про якусь Україну торочив. А дурні "ґаліціяни" обступлять його, тай слухають, аж язики повивалюють.

Носачук:— Та їх скрізь по Канаді розплодилося. І то така "нендза", що сама жити не має з чого, жиє гірше тих, що на "реліфі", але ще, бач, на большевиків нарікає . . . Ото, подумаєш, пани якісь! . . . Я ось маю гроші, два сути, ковт добрий, тай роботу певну маю, але все за робітниками тягну; а воно на вулицю не має в чому вийти, а ще гороїжиться . . ги-ги-ги (сміється).

Непокірний:— Братва! Може-б найшли кого іншого чесати язиками?

Самохвалюк:— А що, ти нам хіба заборониш?! Будемо балакати про кого схочемо. Ти "баняк ґаліціянський"! "Вкраїнець задрипаний"!. . . .

Непокірний:— А ви-ж хто? Хіба-ж і ви не українці?

Самохвалюк:— Ми? . . . Ми руські . .

Непокірний:— Цебто москалі. А чому-ж ви не говорите по російськи?

Носачук:— То наше діло, чому!

Непокірний:— Певно, що ваше . . . та я думаю, що не говорите лише тому, що не вмієте.

Самохвалюк:— "Гват ю дуїнь гир", Гами навіть і по польськи вміємо . . .

Непокірний:— А диви! . . . То ви освічені люди!

Носачук:— А що-ж ти думав?

Непокірний:— Бачу, бачу . . . Ех, ви . . . Стидалися-б! . . .

Носачук:— Ото мені який найшовся . . В штанах діравих ходить, а також в українці лізе . . . Чи багато хоч маєш грошей в банку, що такий розумний? (входить Галя з мітлою).

Я в а 2.

Носачук:— "Гав ді ю ду" Галочко!

Самохвалюк:— "Гвар ю дуїнь гир", Галочко?

Галя:— От, не калічте мови . . Вийдіть з кімнати, поприбирати треба. Бач як насмітили?

Носачук:— "Сей! Воцумері", Галочко? Хіба-ж ми будемо тобі перешкаджати? (обнимає Галю, та його відпихає)

Самохвалюк:— "Юбецюлай", що ні . .

Галя:— Ну, ну . . . Вийдіть троха на свіже повітря. Чи хочете, щоби вас мітлою попросити?

Самохвалюк:— Та чого? То прибирай, Галюська!

Носачук:— Ні, ходімо "давнстийрс" . . Там з "басом" в "покера" заграємо.

Самохвалюк:— Коли так, то ходімо. (виходять).

Я в а 3.

Галя:— (входить до кімнати Непокірного) У вас бо й прибирати нема що. Навіть ліжко завсігди застелене.

Непокірний:— Звик сам за собою прибирати, Галю.

Галя:— Та все-ж . . . Чому-ж ви мусіли-б самі прибирати? Ви-ж платите так як і другі . . . (підходить до нього)

Непокірний:— Дрібниця, Галю.

Галя:— Що ви робите? Я буду вам помагати . . .

Непокірний:— Читаю історичну розвідку про бій під Лоєвом.

Галя:— Що це за бій?

Непокірний:— Тому яких 280 літ в часі війни України з Польщею литовці хотіли захопити Київ, столицю України. І не далеко Київа, під Лоєвом, був бій між литовцями і козаками. Там полягло 30 тисяч українських козаків, поляг і сам наказний гетьман Михайло Кричевський, та змусили литвинів відступати назад на Литву.

Галя:— (сумно) А мене навіть не навчили по нашому читати. Я і хотіла-б навчитися, хотіла-б знати, що колись було . . . та мої батьки кажуть, що це непотрібне тут в Канаді. Трошечки лише по руськи знаю.

Непокірний:— Аби була лиш охота, Галю! Тобі ще й не пізно навчитися.

Галя:— Коли-ж мати українців не любить і нам заборонила вчитися по українськи. Та зрештою, може воно й справді непотрібне тут. Всіж люди однакові.

Непокірний:— Ні, не однакові, Галю. А не знати своєї мови, своєї історії навіть сором. Та і знання не пошкодить, воно придасться. Ніхто не знає, де нам всім прийдеться доживати віку. А ваша мати може знеохочена деякими українцями, що не любить їх, а може й не знає, хто вона є . . .

Галя:— Та вона каже, що ми всі руські. Тож і ви руські . . .

Непокірний:— Ні, Галю, Ні твої батьки, ні я не є руськими. Коли-б ми були руськими, то й говорили-б по росій-

ськи; а ми, бачиш, говоримо обоє по українськи.

Галя:— Я й сама так думаю. Та що-ж, коли мої батьки . . (по хвилі несміло) Чому то ви не такі, як усі?

Непокірний:— Не такий? А який же я, Галю?

Галя:— (змішана) Ну . . . та . . . я не знаю. (засоромившись) Ви вже давно жиєте у нас, а я ще ніколи не бачила вас веселим. Не жартуєте ніколи, не смієтеся . . .

Непокірний:— Ах, ось воно що! (зітхнувши) Нема від чого веселитися, Галочко. На світі так багато неправди і біди на кожному кроці, що веселими можуть бути або люди бездушні, або недумаючі.

Галя:— Та воно правда, а всеж . . . хіба вічною журбою можна знищити біду на світі?

Непокірний:— Я й не сумую . . . а так голова вічно чимбудь занята. А зрештою я чутливий і болючійше все приймаю до серця.

Галя:— А . . . чи могли-б ви мене вчити?

Непокірний:— Аби лиш була охота, Галю.

Галя:— (помітно зрадівши) То добре, я буду вчитися.

Голос Горпини:— Галю-ю! Чи скоро ти там скінчиш прибирати?

Галя:— Ой, мати кличе, а я заговорилася з вами. (прибирає в лівобічній кімнаті) Я зараз, мамо, скінчу . . .

Непокірний:— (до себе) Гарна, незіпсута у тебе душа, дівчино! . . . Та чи пройдеш ти свій шлях чистою, незаплямленою тутешним моральним болотом? . . . (в задумі) А шкода було-б . . . (до лівобічної кімнати входять Носачук і Самохвалюк).

Я в а 4.

Галя:— Ви чого так швидко вернулись, навіть поприбирати не дали?

Носачук:— Та нема з ким карти грати. Бас і Джек полізли десь . . . Сідай з нами, заграємо один "ґейм", Галю.

Галя:— Ще що? Ви і світу не бачите за картами . . . Мене робота чекає. (виходить, виносить сміття).

Я в а 5.

Носачук:— Гарна дівчина, правда?

Самохвалюк:— Ґарна . . . І роботяща видко . . .

Носачук:— Еге-ж . . . Знаєш, що я думаю?

Самохвалюк:— А що таке?

Носачук:— (притишено) Женитися з нею буду.

Самохвалюк:— Як? . . . А Манька-ж?

Носачук:— Е, що там Манька! Мало я дівчат перекидав на свойому віку? Здобув від неї то, що хотів, тай копняка дав. В мене багато не буде балакати. Ну, як би вона була богата, то ще-ще . . . Я дістану роботу тут в місті і туди більше не поїду. Чи мені ще про неї думати? Я яку хочеш дівку піддурю. Як розставлю сильце, то нема такої на світі, щоб в него не вілізла. А тут сам подумай . . . Я маю трохи грошей і працю, а її батько заможний . . . Ще "бизнесменом" колись стану . . .

Самохвалюк:— А чиж віддадуть її за тебе?

Носачук:— Треба так робити, щоб мусіли віддати. Хіба то мені першина? Не вчитися . . .

Самохвалюк:— Тихо, бо ще той "малахольний" почує . . .

Носачук:— Не почує. Він мабуть трохи глухуватий . . Бо як читає чи робить щось, то не відзивається. А якби й чув, то мені ніби що? Він мені не пошкодить. Ця дівчина не втіче з моїх рук . . .

Самохвалюк:— Ти "локі", Овдію. Маєш щастя до дівок.

Носачук:— "Шюр". що маю . . . Заведу тоді бизнес, ґару куплю . . . А тоді пару дівчат на ґару і вйо . . . Мов пан дідич старокраєвий.

Самохвалюк:— А як цей, думаєш?

Носачук:— А хіба він вміє обходитися з дівками? Дівка любить такого, що обійме, вщипне, а не такого, що боїться на дівчину руку положити. Я вже переконаний . . . Ну, та він же й голий, навіть убрання не має. Ну, а я, що не говори, не рівня йому!

Самохвалюк:— А ну но, ходімо до него, посміємося трохи . . .

Носачук:— Ходімо. (переходять до кімнати Непокірного і розсаджуються на ліжку). Що ти все читаєш та читаєш цілими днями? Чи книжка тобі хліб дасть?

Непокірний:— А що-ж би я мав робити?

Самохвалюк:— Що? Щось корисне для себе . . .

Непокірний:— Я якраз і вважаю читання для себе корисним.

Носачук:— Е, що вже з книжки за користь . . . Не про нас книжки писані. Нам шуфля та біґа . . .

Непокірний:— А чи-ж книжка шкодить працювати фізично? Та знов, про кого книжки не писані, той їх і не читає.

Самохвалюк:— Чим ви занимаєтеся?

Непокірний:— Бачите чим . . .

Самохвалюк:— Ні, але з чого жиєте?

Непокірний:— Це вас не повинно обходити, з чого я живу.

Самохвалюк:— Кидайте це дурне читання, давайте в "покера" заграємо. По одному центови лише . . .

Непокірний:— Коли я не вмію . . .

Носачук:— Е, брехня! Жити в Канаді, і в "покера" не вміти грати?!

Непокірний:— Ну, я випрошую . . . не перешкоджуйте мені.

Самохвалюк:— (зі здержаною злобою) Ох, який мені письменний знайшовся! Хо! Пан, обідраний жупан . . . Я може трохи ліпше письменний, тай то так над книжками не кисну. Я сім клясів "школи повшехне" скінчив, а ти що?

Непокірний:— Коли скінчили, то тим ліпше для вас.

Самохвалюк:— І малювати добре вмію. Такого вам чоловіка вималюю, що ну! . . .

Непокірний:— (з іронією) Так?!

Носачук:— А що-ж ти думав?! Ти думав, що тільки ти вмієш читати і писати? А яку він пісню, чи як його, "стіхотвореніє", чи віршу, як ґаліціяни кажуть, написав! . . . І ти такого не потрафиш . . .

Непокірний:— Цікаво . . . Ану-ж, прочитайте той вірш.

Самохвалюк:— (приймає горду поставу, виймає папір і читає з него) То я написав у початку зими, як падав сніг.

Зима . . Крестьянін торжествуя,
На дровнях обновляет путь.
Єго лошадка снег почуя,
Плєтьотся рисью, как нібудь . . .

Непокірний:— (продовжує)

Бразди пушистия взривая,
Летіт кибитка удалая,
Ямщик сідіт на облучкє,
В тулупє, в красном кушакє . . .

Що? Чи так там написано? (сміється — обоє стоять остовпівши). Ну, хлопці . . . Не мало вже хвальків я бачив на своїм віку, але таких нахабних як ви, признаюся, ще не бачив.

Самохвалюк:— Таже цей вірш я сам писав! Звідки ти його знаєш?

Непокірний:— Кажіть переписав. Я знав цей вірш маючи 7 літ від уродження. А вірш цей написаний коло сто років тому російським поетом Пушкіном. Це уривок з "Евгенія Онєгіна".

Носачук:— А звідки ти це знаєш? Ох, все на світі знає, а шкода, що такий обірваний.

Непокірний:— Багато я не знаю, але що знаю, то знаю певно. А тепер "ґераут", та більш нікому не хваліться, які то ви письменні. Пильнуйте ліпше карт, горілки та дівчат . . .

Самохвалюк:— А нехай його грім побє! Та то якийсь вчений. (виходять).

Ява 6.

Непокірний:— (сам, гірко сміється) Ха-ха-ха! І от такі хвальки ходять поміж люди та юра крутять. І мають успіх у всіх. Бо тутешні люди мало досвідні. Хто говорить більше дурниць, гладко бреше, тому й вірять. Бідний український нарід. Тай хіба-ж багато його є? Чи багато найдеться таких, які знають, хто вони і що? Ось, слова в інакшій мові не вміють сказати, окрім української, — а дивись, вони росіяне . . . Вчити-б їх, освідомлювати . . . Але навчити можна людину, котра свідома того, що чогось не знає; але не навчите такого, що думає про себе ніби всі розуми поїв . . . А таких багато . . . Багато непосильної праці треба ще приложити, щоб виховати з них людей . . . (павза) Ось, на невинне дівча зазіхають . . . Сказати-б, попередити . . . Але як? Може вона і не порозуміє мене . . . А ті вибрешуться, перекрутять . . . (павза) Ні, попереджу може тоді, як побачу їхні заходи . . . (задумався - механічно перелистовує книжку. Входить Галя).

Ява 7.

Галя:— (з усміхом) Чому вони пішли такі насуплені?

Непокірний:— Я засоромив їх трохи, коли ще мають якийсь сором. Розхвалилися тут дуже.

Галя:—Добрі хлопці, правда?

Непокірний:— Не знаю . . . Може тобі котрий з них і подобається.

Галя:— Е, не знаєте ви мене . . . (соромливо) А скажіть, чи я гарна, чи ні?

Непокірний:— Де там гарна! Не напудрована, губи не намазані "липстиком", навіть волосся не підстрижене . . . А руки! Пальці якісь зі зморщками. (взяв за руку) Що-ж у тобі є гарного? Ти дивися на других . . . .

Галя:— Бо я мушу багато робити . . . Та ви так кажете лише . . .

Непокірний:— Гарна, Галю, гарна . . . І чиста, мов дитина мила . . . Бо до гарного тіла, Галю, людина повинна мати і гарну душу.

Галя:— Я гарна! гарна! (по діточому) А чи я подобаюся вам?

Непокірний:— Що за діточе питання, Галю?!

Галя:— (посумнівши) О, ви вже розсердилися! Я на жарт спитала.

Непокірний:— Ех, дитино . . . Я не 17-літний, щоб жартувати з тобою. А на жарт мов батько з дитиною, знов занадто ще молодий.

Галя:— (надувшись по діточому) Ото мені старий . . .

Непокірний:— Але ти, Галю. ще гарніша стаєш, коли надуєш губинята . . . (по хвилі поважно) Мене зістарили тюрми та матеріяльні злидні. Галочко. В революцію я лишився ще малим від батьків. та так і досі, все сам і сам. Один мов та билина в полі борюся з життям, поки вітри не зломлять, а байдужі люди не затопчуть в болото . . . За свого життя я нікому не зробив ще кривди, та нікого люди так не обкидають грязюкою. не натровлюють других, як на мене . . .

Галя:— То ви і в тюрмі сиділи? А то за віщо?

Непокірний:— Сидів довго, Галю. у большевиків, а втік до Польщі, то й там більш був під замком, як на волі.

Галя:— Але-ж за віщо?

Непокірний:— За віщо? Наколи-б ти знала тамтейші обставини, то знала-б і за віщо. За те, що по своїй змозі і

силам старався боронити свій нарід перед ворогами . . . То большевики мучили як контр-революціонера, а поляки вважали за большевика.

Галя:— (співчуваючо, трохи не зі слезами) Бідний . . . і тебе там мучили?

Непокірний:— То вже минуло, нема що згадувати. Галочко . . . (похопившись) Та чого-ж ти стоїш, Галю? Сідай! (Галя сідає коло Непокірного, притулившись до него).

Голос Горпини:— (по хвилі) А що ти там робиш? Іди сюди!

Галя:— (стрепенувшись, по тиху) Мати кличе . . Зимно . . Я тобі принесу щось горячого зїсти, або кави . . .

Непокірний:— Дякую, Галочко, не трреба. Я зараз піду, походжу трохи по морозі . .

Галя:— У тебе бо й убрання нема . . Я тобі дам грошей . . чи то . . позичу . .

Непокірний:— Ні, Галюсю. . . . Я ціню твою щирість і вдячний тобі, але того ніколи не зроблю . . Моя честь не позволяє надуживати твоєї доброти. А по друге, коли я їх тобі віддав би?

Галя:— Хоч через пять літ . . Деж тобі так бути? Дивися, як інші позбирані.

Непокірний:— (відмовно хитає головою). Не міжу, Галочко!.. Дякую тобі за співчуття, що ти відносишся до мене наче сестра рідна, але . . . (Галя посумнівши виходить).

Ява 8.

Непокірний:— (сумно) Ех, дівчино, дівчино . . які гарні почуття ти будиш в мені . . В тобі я віднайшов рідну мені душу, і люблю тебе мов сестру рідну, як батько дитину . . (по хвилі) Чи тільки так? . . . А чого-ж мене наче жаром обсипав, по жилах наче огнева струя пронизує всего? . . Чи це любов? . . Не знаю . . Вперше мені приходиться таке переживати. Але-ж вона ще дитина! . . . (з мукою) Що-ж я маю робити? Признатися її? . . . (гірко) Певно . . . Признатися, та старостів посилати . . . Але . . Що-ж я маю, куди її поведу? Лаха на собі навіть порядного не маю . . . Та й батьки не віддадуть. Вони заможні, а я обшарпанець, та й старший трохи . . Ні, моя єдина.. Не признаюся я тобі . . . Буду мучитися сам, душигиму в собі почуття любови, та не засмучу твоєї чистої душі . . . Тяжко буде . . . (рішуче) Тяжко? Мусиш! А від неї мушу держатися здалека, буду звисока обходитися з ними, щоб не догадалися, що я її люблю. Та треба навязати переписку з іншими.. (думає, по хвилі) А може. . . . Може признатися?. . . . (по хвилі рішучо) Ні.. ні.. (співає півголосом):

Як почуєш в ночі край твойого вікна,
Що хтось плаче і хлипає важко..
Не журися отим, не збавляй собі сна,
Не дивися в той бік, моя пташко. . . .
То не є сирота, що без мами блука,
Не голодний жебрак, моя зірко. . . .
То розпука моя, невтішима туга.
То любов моя плаче так гірко. . . .

Заслона

ДІЯ II.

Обстанова та сама, що і в першій дії. Непокірний пише в лівобічній кімнаті. Джек сидить на ліжку, Галя порається, прибирає кімнату.

Ява 1.

Джек:— Що це ви так багато пишете?

Непокірний:— (невдоволено) Та ось, біда нагодила якихось дівчат. Уже по другому листу пишуть. Не відповідати якось ніяково, а я відповідати не маю великої охоти.

Джек:— То-ж ви палили якісь листи.

Непокірний:— Палив, бо дурниці писали. Та ось одна написала досить розумний лист, то-ж мушу відповісти.

Галя:— (в дверах) Ой.. Навіщо ви переписуєтеся з якимись жінками.. Хіба не знаєте, які тут жінки та дівчата трафляються?

Непокірний:— Не можна, Галю. так судити. . . . Нічого про них я не знаю.. Може це й добрі дівчата?

Галя:— Добра дівчина соромилася-б писати до мужчини. Та ще перша. . . . (виходить).

Ява 2.

Джек:— Ну, то переписуйтеся, та женитися може будете. . . .

Непокірний:— Де мені женитися!.. Я-ж нічогісінько не маю. . . .

Джек:— Якась богата дівчина трапиться.

Непокірний:— Не хочу я багатої.. Коли-б уже міг женитися, то з такою, що нехай би й нічогісінько не мала, та що-б була розумна і совісна. Багатих нехай шукають багаті. . . .

Джек:— Вона-б і вам помогла стати на ноги.

Непокірний:— То сором для мужчини, щоб аж женячка ставила його на ноги. Та що нам балакати про женячку, женитись покищо я не думаю. Можу оженитися лише з одною.

Джек:— За чимже діло стало?

Непокірний:— Думаю, що вона не згодиться, а коли-б і згодилася, то її батьки не віддадуть її за мене.

Джек:— Хіба ви говорили з нею?

Непокірний:— Хотів говорити, та не відважився.

Джек:— (сміється) Ото мені кавалєр!.. Любить дівчину і боїться її сказати..

Непокірний:— Наколи-б я був забезпечений матеріяльно, то й сказав би вже давно.... А так що? Оженитися, та на "реліф" йти, чи що? Зажду ще....

Джек:— Глядіть, щоб хто другий дівчину не перебив....

Непокірний:— Що-ж, як перебє, — значить вона любить його і мені нема чого мішатися.

Джек:— А вона про це нічого не знає?

Непокірний:— Хіба догадується. Я просив поради у деяких старших людей, та....

Джек:— А що-ж вони?

Непокірний:— Та порадили те, що я сам краще них знав. Порадили розбогатіти, та тоді й сватати. Лиш та біда, що чесною працею не розбогатієш.. Та й часи тепер не такі, щоб можна було хоч трошка доробитися....

Джек:— Тож ви робите щось і дістаєте за це гроші....

Непокірний:—Більше даю даром, чим за гроші.... Наших людей треба ще переконати, що кожна праця мусить оплачуватися....

Джек:— О, я знаю, яку дівчину ви любите!

Непокірний:— (змішано) Невже?!

Джек:— "Анест", що знаю!.... Ех, сліпий ви, нічого не бачите.... (по хвилі) А знаєте? Нині-завтра Носачук приїде.

Непокірний:— (ще більше змішаний) Нехай собі їде. А мені що до того?

Джек:— Глядіть, відібє дівчину.

Непокірний:— Коли вона піде за ним, то мені чого пхатися? Він може і зараз одружитися з нею, а я що? З тої нещасливої праці ледво сам виживаю.

Джек:— (махнув рукою) Е, це все пусте. Лише ви не вмієте обходитися з дівчатами, от що.... (виходить).

Я в а 3.

Непокірний:— (сам) Вмів би я обходитися, коли-б не злидні; та що-ж вдію, коли сам на сухому хлібі ледви животію. Найчорнішої роботи не боюся, та де її знайти? Сотки тисяч сидять на допомозі і ніхто не може знайти роботи для них, а я сам собі даю раду, так мені і роботи навіть відмовлено.... Хіба-ж можна мені думати про одружіння не маючи засобів на удержання дружини? (павза) Але болить серце.... Ех, причарувала ти мене, Галю.... З кожним днем все чистіше і більше я люблю тебе.... жити без тебе не можу.... Та мабуть не судилося мені.. Галю, Галю.... Невже-ж ти підеш за оцим розпустним картяром?.. А чому-ж би ні?.. Гроші!.. Ха-ха-ха! (гірко сміється) Йолуп з мене, йолуп.. Забив собі голову Бог зна чим!.. Чи тобі, нуждареві, думати про щастя, про любов? Здохнеш десь, брате, або "фрейт" переріже.... А тоді вдячна суспільність може славитиме після смерти, може і на памятник збірки збиратиме, коли якась партія занюхає коло цего якийсь дорібок.. Наше суспільство шанує лише мертвих, а не живих. Бо-ж мрець не заперечить з могили, коли його слова перекручуватимуть по своїй вподобі, на свій лад.... А живий я декому небезпечний.. Ох! (хапається за голову) як голова заболіла.. (павза) А щастя так хочеться! Щастя.... ха-ха-ха! (вибігає. Яку хвилю сцена пуста. По хвилі входить Горпина і Галя з ручною роботою).

Я в а 4.

Горпина:— (продовжує почату за сценою розмову) ....а я тобі кажу, вибий собі того Непокірного з голови.. Що тобі він? Хіба не бачиш, який він? Руку боїться положити на дівчину.. Та й голий, обшарпанець....

Галя:— (змішано) Але-ж, мамо!....

Горпина:— Що, мамо? Ти йому не пара, от і все.. Ось Носачук приїде, це жених для тебе.. А Непокірного мусиш викинути з голови.. Ти ще дитина, думаєш по діточому. Через рік-два споважнієш і тоді сама сміятимешся з

Сади в Новій Скошії в часі квітів. (Знимка Інформаційного Бюра в Галифакс)

того всього. А він ще гонорний такий, хворіє вічно на сухому, а ніби нам честь робить, коли запросимо зїсти горячої страви.. Треба йому виповісти кватирю, тай все.... Нехай іде під чотири вітри.

Галя:— Чи я знаю, може й ваша правда.

Горпина:— Побачиш, доню.. Кажу тобі, що сама ще сміятимешся з нього.

Галя:— (сумна) То нехай буде по вашому.

Горпина:— (ласкаво) Доню моя.... Я знала, що ти послухаєш мене, що ти слухняна.. (голубить Галю) Не бійся.. Це все промине, навіть і згадувати про нього не будеш....

Галя:— (з перекривленим з болю лицем) А я зла на нього. Чому він не такий, як інші.. Нехай іде і втопиться, коли він такий.. ..

Горпина:— Не можна так казати, доню.. Нехай іде від нас.. Що він нас має обходити? (входить Джек).

Я в а 5.

Джек:— Що ти так напосілася на Галю, мамо?

Горпина:— Та ось, говоримо про того Непокірного.

Джек:— Е, що про него є згадувати! Ліпше буде, коли він벗 виберется від нас. Тим більше, що Овдій їде. Хто його знає, що в него на думці....

Галя:— Нехай йде собі. Може так і ліпше буде....

Джек:— Я багато разів старався поговорити з ним на розум, та ніяк не відважився.

Горпина:— Тай я хотіла. Але він все ходить десь, ніколи в хаті не застану.

Джек:— То як прийде, скажіть йому, щоби забирався.

Горпина:— Добре, скажу.. Він і несогірший чоловік, зрештою, та що-ж.. годі інакше..

Галя:— Годі інакше.. годі інакше.... (виходить поволи).

Я в а 6.

Джек:— Я йому говорив нераз.. Але, де такому як він. Не вміє обходитися з дівчиною, то нехай хворіє, та нарікає на себе....

Горпина:— А, покинь.. Бог з ним....

Джек:— Воно було-б лучше, як би він деінде жив.

Горпина:— То я скажу, щоб він ще нині вибрався від нас.

Джек:— Тільки не сваріться з ним!

Горпина:— Хто-б з ним сварився! . . . Він і так досить має на серці без сварки . . . Хіба не бачите, як почорнів?.. (входить вичепурений Носачук).

Я в а 7.

Носачук:— (говорить чванькувато) Гало! ....

Горпина:— (зрадівши) О, гало, Овдію! Та коли-ж ти приїхав? (кидається до него).

Носачук:— Нині рано.... Гало мисес! Гало Джек!.... (витаються)

Джек:— Ти навіть не написав, що приїдеш!

Носачук:— Та-ж я писав!.... Хіба-ж ви мого листа не одержали?

Горпина:— Одержали, одержали.. Вже яких дві неділи.... Розказуй-же, Овдію, як тобі поводилось? Якось так вийшло, що ти несподівано виїхав, тай.... Джек, принеси вина, треба-ж почастувати гостя.... (Джек виходить до другої кімнати і приносить фляшку вина і шклянки). Якже поживав там, Овдію? А ми тут про тебе думали і думали....

Носачук:— Що? Шкода було?

Горпина:— Певно, шкода.... Ми призвичаїлися до тебе мов до рідного.. (наливає) Дайже, Боже, в добрий час! (пють) А що, тут думаєш роботу дістати?

Носачук:— Вже все рівно як і дістав.. Знаєте, хто маже, той їде.... Тут пороблю літо, а зимою в бизнес іду....

Джек:— Стор відкриєш?

Носачук:— Ну, на штор мене ще не стати. Але я надумав десь у пулрумі відкрити бизнес. В ночі люди грають в карти, то добре купують.. все можна щось вторгувати.. ну, тай виграти в карти можна, а часом і горілки чарчину-другу можна продати....

Джек:— Але в карти, то й програти можна.

Носачук:— Не я.... Я на всіляких картярських штуках добре розуміюся..

Горпина:— В карти грати не варта.... То людська кривда....

Носачук:— А чого-ж люде грають? Грають другі, граю й я; не виграю я, то хто другий виграє.... Хіба-ж не все рівно.... Ніякої кривди в тому нема.

Горпина:— Може й правда. Та воно треба якось так думати, щоб можна на світі жити та тяжко не працювати.

Носачук:— Ото-ж воно й є.... (випиває кілька шклянок. Входить Галя).

Я в а 8.

Носачук:— О!.... Гало, Галюська!.... (дивиться на неї) Чого ти така ніби не своя?

Галя:— Здоров, Овдію!.. (витаються) Давно приїхав?

Носачук:— Нині рано.. Ото добре складається.... Нині на вечер збираю "парті". Буде вино, горілка, добра "патнерка" збереться. Трохи погуляємо, в карти побавимось.. А ти прийдеш, Галю,

Галя:— Ні, дякую.... Пяні там будуть лізти....

Горпина:— А пяний що? Вкусить тебе, чи що? Вона прийде, Овдію....

Галя:— (глянула на матір) А чи-ж буде там хоч більше дівчат?

Носачук:— Не знаю, може "патнери" будуть, то певно з дівчатами....

Галя:— Ні.... Мені чогось не хочеться йти....

Носачук:— Таже прийди, Галочко.... Як би щось до чого, то-ж я там буду..

Горпина:— Певно, сходи, дитино.... Треба-ж і тобі показатися між люди. Що-ж ти будеш завсігди сидіти в дома?

Галя:— (по надумі) То добре.... Прийду....

Носачук:— (до себе) Клює рибка.. Аж тепер ти не втічеш від мене....

Горпина:— (наливає) Випий ще, Овдію. (Носачук пє. Входить Непокірний й проходить в двері).

Я в а 9.

Джек:— Непокірний!.. Побачте, хто в нас....

Непокірний:— (навертає) О, я й не бачив.. Носачук.. Добрий вечір, пане Носачук. (проходить до своєї кімнати, сідає в тяжкій задумі) Вже тут.. Все пропало....

Горпина:— (по тиху) Ви вийдіть, а я з ним поговорю. (Носачук, Джек і Галя виходять. Горпина переходить до кімнати Непокірного).

Я в а 10.

Горпина:— Непокірний! Пошукайте собі іншої кватири.... Це вже давно вам треба було зробити.

Непокірний:— (сумно) Добре.. Я нині виберуся.... (встає і збирає річи та книжки до валізи або мішка в безладі)

Горпина:— (з докором) На віщо ви наговорили людям Бог знає чого?

Непокірний:— Нічого злого я людям не говорив. Я полюбив вашу Галю, та мені здавалося, що і я їй не противний.... То-ж я прохав поради у чотирох старших людей, яких шаную й вірю їм.... Я певний, що ті люде нікому про це не згадали навіть....

Горпина:— Та-ж ви казали, ніби ми вас ловимо за жениха до своєї доньки!

Непокірний:— Ніколи і в думці не мав такого говорити. Я говорив від чистого серця і з чистими намірами.... Говорив, що був би щасливий, коли-б міг одружитися з Галею..Прохав поради і вірю, що ті люди не розуміли мене хибно....

Горпина:— А звідки-ж люде знають це і говорять?

Непокірний:— Звідки? Бо бачили попереднє відношення до мене вас всіх і її.... До вас ходить багато людей.. Та що звертати увагу на людей. Я говорив і тепер говорю вам, що люблю вашу доньку і бажав би одружитися з нею.... Правда, тепер я бідний, нічого не маю.. та не все-ж так буде.. Чи багато людей женилося вже заможними? Та всі якось живуть і живуть щасливо, щасливіше від неодного богача....

Горпина:— Наша донька не для вас.. Не перестарілася....

Непокірний:— (сумно) Знаю.... Знаю і інші причини.... І тому я ввесь час здержувався з виявами своєї любови. Що-ж.. я переболію це все, буду старатися вибити цю любов собі з голови, хоч і тяжко буде.. Багато чого я ще знаю, та ніхто не почув від мене ні слова.. Я не тутешний "спорт", щоб розпускати брехні про людей... Але вам, пані, скажу.. Незадовго будете каятись.. я розпізнав добре ту людину, про яку ви думаєте.. Та людина негідна вашої доньки.. Колись буде у вас каяття, та не буде вороття.

Горпина:— (невдоволено) Який мені проповідник найшовся!.. Глядіть ліпше за собою.... Забирайтеся скоріше!.... (виходить).

Я в а 11.

Непокірний:— Сталося.... (сів коло стола, схилив на руки голову, плечі

Пані Лібек була 13 років норсою в Німеччині і 4 роки у воєннім лазареті.

LUEBECK MANUFACTURING COMPANY

Minitonas, Manitoba, Canada

Властителька: ПАНІ ДЖУДИТ ЛІБЕК.

„Людству на Здоровля"

„Хочете Бути Здоровими?"

До того можуть вам помочи наші лічничі средства. Уживайте їх з повним довірям. ЦІНИ Є ДУЖЕ НИЗЬКІ

Luebeck's Домашні Средства:

"Stimulator"

Патентований! Стимюлейтор є неоціненим средством на слабости жолудка і відходової кишки. Він настроює жолудкові соки так, що травлення відбувається нормально. Він виділює легенько, але є три рази так лічничим, як багато інших подібних средств. 12 унцій **$1.00.**

Стимюлейтор треба давати як перше средство при горячці і коли шкільні діти не мають апетиту або є розстроєні.

"Luebeck's Universal Oil"

Патентований! Лічничий Олій для зовнішного і внутрішного ужитку. Є се новий виріб і подвійно сильний. 12 унцій **$1.00.**

Слідуючі витяги з добровільних листів подяки показують чудову лічничу силу Universal Oil:

М——— Б——— з Бозежур, Ман., писав в березні 1934:

" . . . Цим бажаю посвідчити, що Ваш Олій зробив чудо на моїй матері, котра має 72 роки.

"Лікар боявся паралїжу мозку. Сейчас по натертю **Universal Oil** забурення успокоїлося і болі лишили слабу.

"Ми дуже тішимося, що запізналися з Вашим чудовим Олієм і будемо його від серця поручати нашим приятелям".

Пані Ґ——— К——— у К———, Онтеріо, писала в березні 1934:

"Дорога пані Лібек! Ваш **Universal Oil** є дійсно чудовим . . . Я відчуваю болі в грудях з лівого боку . . . Коли я знов спитала лікаря, то він мені сказав, що можливо треба буде виняти ліву грудь, якщо стане гірше. В січні грудь була в дуже лихім стані й я знов хотіла йти до лікаря. В той критичний час я довідалася про **Universal Oil.** Я натирала тим олієм слабу грудь. Мені дуже приємно поділитися з Вами тим, що грудь стала менше чутливою . . . ґудзи зникли і болі також, й я не чую їх більше. Так Богові, як і Вам, я дуже вдячна. З радістю буду поручати Ваш **Universal Oil** кожному, хто находиться в подібнім стані".

Luebeck's Hienfong Essence

Патентоване! „Гінфонґ" є одним в Німеччині дуже часто уживаним жолудковим средством, яке є також знаним під іменем „Зелені Кроплі". Є це етеричне зелове средство на ґаз в жолудку, жолудкові корчі, слабе травлення і ділає побуджуючо на жолудкові нерви. „Гінфонґ" повинен находитися в кожнім домі. Також можна його давати дітям з добрим успіхом. 2 унції **$1.00**

Luebeck's "Rejuvenator", $1.00.

Його поручається як чай здоровля для кожного, особливо для старших. Він приводить нові життєві сили і не ділає спеціяльно в напрямі сексуальнім. Його добре пити замісць чорного або зеленого чаю.

Rejuvenator — Чай поручається особливо для хронічних слабостей. Ті що хорі на цукрову слабість і рака найдуть в нім теплого приятеля. Поможіть собі самі до радости добрим здоровлям.

здригаються від здержуваних ридань) Прощай, люба мріє.. Не судилося.. Галю, Галю.. Як мені хотілося охоронити тебе від цего розпустника..ха-ха-ха (ніби сміється, ніби плаче) І з дому випросили.. чи вигнали.. (павза) Що-ж, Галю.. (зітхає) Бажаю тобі щастя з ним.... Та передчуття каже мені, що щасливою ти з ним не будеш.... Хіба споганишся, підеш тою стежкою, що й він.... (мовчанка. Схоплюється) Ох.. чого-ж я сиджу тут? Мене-ж вигнали звідсі.... Нога моя більше не переступить цього порога.... Хібаб.. Хібаб вона опинилася в якому нещастю.... (забирає річи й виходить. Хвилю сцена пуста. По хвилі входить Носачук, Джек і Галя).

Ява 12.

Джек:— О, вже пішов....

Носачук:— Навіть "ґуд-бай" не сказав.. Ха-ха-ха! А подивіться, чи не потягнув і ваших річей зі собою.. Від таких задрипаних українців і цього можна сподіватися.... (Галя подивилася з докором на Носачука).

Джек:— Ні, він не такий..

Галя:— (сумно) Не можна так казати.. Можна його ненавидіти, насміхатися над його бідністю, та всеж треба признати, що це людина чесна....

Носачук:— Ого!.. Ти його бnöv бориш.. Чи ти часом не закохалася в ньому?

Галя:— Ні.. Я лише кажу правду.. Не можна-ж безпідставно відбирати людині чести....

Носачук:— А, чорт його бери! Пішов, то нехай йде на зломану голову.... Ну, збирайся, Галочко, підемо.. Бо там уже "патнери" чекатимуть....

Галя:— Добре, я піду переберуся. (виходить)

Ява 13.

Носачук:— А може й ти, Джек, підеш з нами?

Джек:— Чи я знаю?

Носачук:— (подумавши) Там будуть самі незнайомі тобі.. Будеш нудитися....

Джек:— Ну, то я не піду. Бо таки ще й трохи роботи маю.

Носачук:— Підеш колись другим разом. Ходім на долину, там заждемо на Галю. (виходять).

Заслона

ДІЯ III.

Кімната з досить заможною канадською хатною обстановою. Двоє дверей, по середині стіл, крісла. Галя шиє діточу сорочку.

Ява 1.

Галя:— (сумна, трохи змарніла) Ще й рік не минув, як ми пібралися.... А яке тепер моє життя? Мука одна.... Мука!.. Але.. чого-ж мені треба..? Тут-же гарна обстанова, багацтва!.. (істерично сміється) Ха-ха-ха! Багацтво з людської кривди.. Мені гидко доторкнутися до цієї обстанови.. А він, мій чоловік.... днями й ночами пропадає по ріжних клюбах, наводить пяних у хату, виробляють ріжні мерзоти.... (з болем) Розкрилися мені очі та запізно.... Ох, мамо! мамо..! Нащо ти втопила мене? Тобі хотілося грошей, хотілося добра для доньки! А ось воно, яке добро.... Воно полите слізми дітей, яким батьки відмовляють може куска хліба, щоб програти в карти й спомогти мойого чоловіка.... Полите слізми, а може й кровю.... Караюся я, та не за свої гріхи. Чи-ж я винна, що послухала вмовлювань матері і не пішла за голосом свого серця? Я-ж була недосвідна, наче мала дитина.... (по хвилі) А він.. а той..? Де він тепер? Писав, ждав.. Я знехтувала його.. Виїхав і вістки нема.. І він такий же нещасливий, як і я.... Не по своїй вині я розбила і його життя.. Боже!.. Життя віддала-б, що-б то все вернулося хоч на короткий час.. Не вернеться!.. Пізно жалувати.... (схиляє голову на стіл. По хвилі входить Горпина).

Ява 2.

Горпина:— (гладить Галю по голові) Чого ти, доню, все плачеш?

Галя:— (сумно) Я не плачу.. Так задумалася, та й на душі тяжко стало.... (відвертає обличчя).

Горпина:— Не плачеш, а лице мокре від сліз....

Галя:— Чи-ж правда? От, пригадала собі свої дівочі літа, та й сплакалася..

Горпина:— (сумно) Ех, доню, доню!.. В тебе якась туга на душі. Чого ти ховаєшся від мене, від своєї матері? Я-ж бачу, що тобі щось долягає....

Галя:— Не розпитуйте мене, мамо!

Горпина:— (ласкаво) Чому-ж, доню? Хіба я твій ворог? Я-ж твоя мати. Бачу, що ти вийшовши заміж ще ні разу не була веселою.. Ти-ж молоденька, життя ще не знаєш. Розкажи, порадьмося, то може й раду яку видумаємо....

Галя:— (гнівно) Раду?! Хіба смерть мені порадить! (вибухає) Хочете знати, чого я плачу, хочете?.. Тому, що ви втопили мене.. ви.. ви.. Ви найгірший ворог мені, а не рідна мати.. Я була недосвідна, не знала людей, в усьому слухала вас, а ви заставляли мене забути того, до кого тягнуло мене моє серце, пхнули мене в руки цьому розпустному картяреві.... Вам хотілося грошей, багацтва?! Ось воно! Беріть, тіштеся ним! Та за що-ж я маю мучитись ціле життя? (заходиться плачем)

Горпина:— (подає їй воду) На, випий, доню, заспокійся! (Галя похапцем пє) Може воно так зле не є, як ти думаєш. Чейже Овдій любить тебе!....

Галя:— Любить?! Днями й ночами пропадає, вертається з компанією пяних картярів таких як і сам. Чи то така любов?.. (по хвилі) Мамо! Чи я тобі була доброю донькою?

Горпина:— Ліпша мало де найдеться..

Галя:— На що-ж ви завязали мені світ з оцим поганцем? Чи я у вас на це заслужила? Та ще й причинили багато болю другій людині!....

Горпина:— Як би-ж то знати! Та-ж він вдавав зі себе такого доброго.. А мав гроші й роботу. Думалося.., що-б як найліпше....

Галя:— А чи знаєте, мамо, що як би не сором, то полишила-б усе. Наймичкою десь найнялася-б, найтяжчу роботу робила-б, аби лиш не жити з ним....

Горпина:— Що ти кажеш, доню?

Галя:— Так.. Я довго затаювала своє нещастя — далі не можу.. Я була й зразу йому непотрібна. Він має багато любовниць.... Та поки не завів отой свій поганий бизнес, поки діставав поміч від вас, вдавав доброго.... Гидко згадувати! Він хоче примусити мене обслуговувати своїх пяних костомерів.... Зістається: або йти тою стежкою, на яку він мене пхає, або покинути його....

Горпина:— То покинь його та йди до нас.... Ще вистане у мене хліба для своєї дитини.

Галя:— Покинь.... Чи ви думаєте, що він дасть мені спокій? Не з таких він.

Горпина:— То податися за розводом..

Галя:— Розвід.. Де-ж ті гроші?! Всі гроші в його руках.. А по друге.. Як на розведених дивляться?! Чомусь всі вважають лише жінку винною, а не чоловіка....

Горпина:— От, дивитися на людей!.. Мало чого люди не говорили-б....

Галя:— Ні, мамо ... Я завинила багато перед другою людиною і за кару покутуватиму ....

Горпина:— Це ти про Непокірного, доню?

Галя:— Про нього, мамо.

Горпина:— А чому-ж він не сватав тебе? Чи-ж ми мали набиватися йому?

Галя:— Не сватав! ... Він був не такий, як інші .. Був бідний, та чесний і гордий ... Не бажав нічиєї помочі і не надужив нічийого довіря. Любив мене щиро ... А я послухала вас та відкинула його ... (зітхає) Та, що згадувати ... Коли мені відкрилися очі, вже було за пізно до Непокірного вертатись ... я стала негідною його любови ... (задумується) Але.. вже йдіть, мамо!..

Горпина:— (здивовано) Чому?

Галя:— Незадовго мій чоловік прийде. А я не хочу, щоб він бачив вас у мене.

Горпина:— Хіба боїшся його?

Галя:— Не боюся, а все-ж ... Ліпше йдіть ...

Горпина:— Коли ти мене гониш .... (одягається).

Галя:— (гірко) Не гоню ... Але не хочу, щоб він вас бачив ... Вам не можна тут бути ... Порозумійте ...

Горпина:— Ех, дитино, дитино ... (Галя провожає її).

Я в а 3.

Галя:— (по хвилі вертає) Ех, мамо! Не знаєш ти всієї моєї муки.. А признатися не сила ... Розвід! ... Коли-б я була сама! Але дитина!.. Що буде з неї, коли вона наслідить прикмети свойого батька? Тоді ніяке виховання не поможе! .. (чути грюкіт і чалапання кількох людей) Піяки йдуть! Кріпися тепер!.... (сідає до шиття. За кулісами охриплими голосами співають частушки). "Візьму ножик, візьму вілку, я зарежу сваю мілку"

У-ха-а-а-а! (і співаючи заходять Носачук, Самохвалюк, Паул, Дзян і Гари).

Я в а 4.

Дзян (разом) Гало, Галю!
Пауль (разом) "Ґуд івнінґ, місец!"
Гари (разом) Гало, мисунцю!
Самохв. (разом) Гало, Галюська!
(Всі лізуть витатися)

Галя:— Дайте мені спокій! . . . (до Носачука) Ти знов навів повну хату піяків?!

Носачук:— Яких піяків?! Ти . . . То тобі не подобається, що-б я приймав у своїй хаті "френдів"? Ти хочеш "басувати" наді мною, га? . . . Гей, жінко, "вачуйся" . . . бо як я злий, то чортом стаю . . .

Самохвалюк:— "Воцумерія" Овдію? Ти допускаєш, що-б баба над тобою верх брала? Командувала тобою? Що, ти ніби рук не маєш? . . .

Дзян:— Бабу бити треба . . .

Гари:— А бук нащо?

Паул:— Ні, буком не можна . . . То не по джентельменськи . . . І так можна випарити, щоб сама себе не пізнала.

Носачук.— Як би то в краю . . . я-б їй показав! Але тут не можна, бо то Канада!

Дзян:— Ая, ая! до "джейлу" можуть взяти . . .

Галя:— Овдію! Я тобі кажу в останнє: перестань водитися з піяками . . . Вони не доведуть тебе до добра . . .

Носачук:— Не ображай моїх "френдів", бо як тобі дам! (замахується).

Галя:— (зґірдливо) Ну, то роби, що хочеш. Я не буду тобі більше перешкоджувати . . . (виходить).

Я в а 4.

Всі:— (сміються)

Паул:— Ото вже ти й жінку найшов собі, приятелю! . . .

Дзян:— Отакі жіночки в оцій Канаді! Як пічне по людині їздити, то нехай би чоловік і ангелом був, то й то не витримає . . .

Гари:— От, коби я був молодший! Я-б з нею справився! . . .

Носачук:— Але як справитись?

Дзян:— Як? А на що мужчина? Треба її гостро держати, в залізних руках, щоб і писнути не сміла . . . От, що! А коли химери й на далі показує, то добре вибити й прогнати . . .: Найдеш собі ще не таку!.. Красуню!.. Ну, тай з "патнеркою" вмітиме себе заховати . . . Жінок в Канаді не бракує.. Ще можеш й анґлійку знайти..

Носачук:— То що-ж я маю робити?

Самохвалюк:— Що? Витягай-но там батлю! Випємо, а далі в карти заграємо. А твоя жінка гонорується, то лихо з нею! . . .

Носачук:— (дістає фляшку) То випиймо, товариші!

Самохвалюк:— А свою жінку не покличеш? То Канада, нехай привикає! . . .

Носачук:— Треба покликати. То жіноче діло обслугувати коло стола, Такий закон у Канаді . . .

Дзян:— "Шюр"! Йди поклич! . . (Носачук виходить).

Я в а 5.

Паул:— Але й "джентелмен" цей наш патнер! Ніхто й не сказав би, що він родився у старому краю . . . Я в Канаді родився, школи кінчив, а не витримав би з такою жінкою . . .

Самохвалюк:— А певно! Він освічена людина; школу повшехну скінчив! . . Що то вам, який будь? Та-ж він кілька місяців у ґміні за помічника писаря був . . . Це вам не аби що! . .

Гари:— (здивовано) За помічника писаря?! Ого, го! Не нам рівня! (за сценою шамрява, чути голоси. Присутні на сцені прислухуються).

Голос Галі:— Я не піду!

Голос Носачука:— А отже підеш! Кажу тобі в останнє: ходи! . . .

Голос Галі:— Не піду! . . . (чути удар).

Голос Носачука:— Підеш? (удар).

Голос Галі:— Ні!

Голос Носачука:— Так на-ж тобі! (удари).

Голос Галі:— Що робиш? Я-ж мати твої дитини! . . .

Голос Носачука:— Пропадай ти з своєю дитиною! . . .

Дзян:— (дорнувато посміхається) Розуму вчить. (Носачук випихає Галю на сцену). А, "мисунцю"! Показали нам свої очі! . . . Сідайте ось, та наливайте . . . (Галя вивривається. Носачук хапає її і садовить силоміць).

Гари:— Як не хочете, то ми й самі наллємо! (розливає у шклянки горілку) Випємо, що-б наші не журилися!. . . . (пють).
(пють).

Носачук:— (підносить Галі) Пий! (Га-

ля не бере) Пий, кажу тобі! Бо волосся обмикаю!

Галя:— Я з роду не пила горілки. Чого хочеш від мене?

Самохвалюк:— Що з нею говорити?! Ось так! (хапає Галю, Паул вливає їй горілку силоміць) От, вже й випила!

Паул:— А друга лекше піде! (сміється. Галя виривається і втікає).

Носачук:—(ловить її) То ти таки за своє? Бизнес мені псуватимеш, розганятимеш костомерів? Га? Нема, що-б обходитися з ними як Бог приказав? Коли хочеш, я примушу тебе не до такого ще! Ти мусиш виконувати все, що забажає костомер від тебе! Все! розумієш?!

Галя:— (мовчки плюнула на Носачука, ображена).

Носачук:— А так?! Побачимо!.... "Ґиравт, з моєї хати!.. Я найду собі десять таких як ти.. ..

Галя:— Шукай! Від тебе я не бачила нічого крім образ і пониження.. Я піду!.. Наймичкою наймуся і мені кращий буде той тяжко запрацьований кусок хліба, чим життя з тобою....

Паул:— Нехай іде, коли хліб шкіру підїв!.. Ще проситиметься....

Я в а 6.

Дзян:— От так жінка! І обходься з нею по доброму!..

Самохвалюк:— Ат, давайте пити....

Всі:— Давайте! Давайте! (пють мовчки).

Паул:— (по хвилі) А може випивши в "покера" заграли-б?

Носачук:— А мені що? Грайте хоч цілу ніч!

Самохвалюк:— Ну, то давайте! У мене є карти (виймає і тасує). А ти, Овдію, постарайся ще батлю. Чи може за жінкою засумував?

Носачук:— (пяний) Не мав би за ким! Здавай карти! (Самохвалюк здає, присутні підсувають гроші і беруть карти, пізніше відкривають. Всі помітно пяні).

Паул:— О, все моє! (хоче тягти до себе гроші).

Самохвалюк:— А дзусь! Моє! (відкриває свої карти).

Гари:— (дивиться) А то звідки взялося два однакових королі? Червовий король у мене!

Дзян:— Та й у мене!

Носачук:— Хлопці! Не шахрувати!

Павл:— Хто-ж шахрує? Гроші мої!.. Яж відкрив перший!....

Дзян:— Ні, мої!..

Самохвалюк:— Коли-ж бо мої! Я маю всі тузи!....

Гари:— Та й у мене один туз до "стриту!"

Носачук:— Що-ж це знову? Звідки взялося аж пять тузів?

Паул:— То ви думаєте, що я шахрую? Ви, маніґрули дурні!..

Самохвалюк:— Хто маніґрула? Я тобі покажу, ти цютабачнику!

Паул:— Попробуй, "ю дорти богонкс!"

Самохвалюк:— То я тобі дорти богонкс? Я тобі покажу! (кидається на Пауля).

Паул:— "Коман, ю дорти піґс!" (вихоплює ніж. Всі з криками кидаються до нього. В руках Самохвалюка також блищить ніж. Загальна замішанина).

З а с л о н а.

Д І Я IV.

Відслона І.

Парк над рікою. На лавочці Непокірний щось пише часто надумуючись. Вечір.

Я в а 1.

Непокірний:— (читає про себе написане).

..Дівчино люба.. Довгий час,
Як доля розлучила нас..
Чи зєднає? Мабуть ніколи....
І присудові сумної долі
Без сліз, нарікань здався я....
Що-ж.. доля вже така моя....
Тобі молився я колись,
Думав.. Зорею провідною
Мені світитимеш.. Одною
Єдиною мені ти була....
Та голос серця ти не чула
І стежки наші розійшлись....
У твого серця біль мій згине, —
Думав.. Любов тобі віддам,
Мов матері святим грудям,
Сестри і любої дружини....
Не сталося і вже не буде....
Нас розлучили добрі люде....
Тобі зісталися в уділ
Буденщина і злобні кпини..
Мені-ж зістанеться.. мій біль,
Мій нарід, моя Україна....
А ти зістанешся все тою,
Моєю любою сестрою.... (по хвилі) Це є лебедина пісня моєї нещасливої любови. Любови великої,

чистої і так безсердечно знехтованої.. Я пережив все.. Огонь нестримного бажання і розпуку відкиненого.. Дивуюся, як я не збожеволів.. Але переборов в собі звіря. І тепер спокійно дивлюся на людей з всіми їх гріхами і пристрастями, борюся з облудним світом.. Чи довго? Поки сил вистане і снаги.... (здалека чути крики). І вона, Галя, не винна... Винна її мати, що пхнула її, недосвідну, на злу дорогу. А в неї не вистало рішучости опертися бажанням матері. (Чути крики: Лови! Держи! Держи злодія! Тупіт ніг. На сцену вбігає бідно убрана Марина з кількома морквами в руках).

Ява 2.

Маріяна:— (підбігає до Непокірного) Рятуйте мене, добродію! За мною гонять!

Непокірний:— (здивовано) За вами гонять? (побачив моркву) А це що у вас?

Маріяна:— Ніколи говорити.. Потому! Рятуйте! Поможіть мені!

Непокірний:— А вже-ж! Сідайте тут, коло мене. Чи.... (бере з її рук моркву і кидає в кущ) Нате вам книжку. Робіть вигляд, що читаєте.. (сідають) Так буде певніше. Вже йдуть! Тільки певніше, не бійтеся! (Маріяна з острахом притулюється до Непокірного. Надходять поліцай і панок).

Ява 3.

Панок:— Чи ви не бачили часом, не втікала тут ніяка жінка?

Непокірний:— Ні, не бачили. Ми вже сидимо тут яких дві години, але ніхто сюдою не біг. А в чому діло, коли вільно спитати?

Панок:— В чому діло? (репетує) Обікрала мене! Ярину в городі порвала! Цеж коштує гроші! Я садив, полов. поливав, старався, що-б було на зиму, а тут чорт нетруджений користає! А ви питаєте в чому справа?!

Непокірний:— Ну, може хтось вирвав кілька штук, то-ж не велика це страта! Може людину нужда й голод заставили красти. Вона-ж не могла всеї ярини порвати..

Панок:— Кілька! А я для неї садив? Нехай насадить, та й матиме. Я купив город, плачу податки.... Розвелося погані — не хочуть робити, та крадуть!....

Непокірний:— Ну, ну.. Через кілька фунтів ярини не збіднієте! Кілько ви цініте свою шкоду?.. Коли вам так жаль, я заплачу та не репетуйте!

Панок:— (здивовано) Ви? А з якої причини ви платитимете?.. Ех, коби я її зловив! Десятьох відучив би лазити по чужих городах! Але.. Наче крізь землю провалилася!....

Непокірний:— Ну, то маєте два доляри, та й заспокійтеся! (дає. Поліцай весь час нишпорить по кущах).

Панок:— (невважно) Дякую! (бере гроші й оглядає підозріло Маріяну) А це з вами що за жінка? (Маріяна ховає обличчя на плече Непокірного).

Непокірний:— Не будьте такі цікаві. Ви дістали за свою шкоду, то забирайтеся!.. Чи зрештою.. (обнимає Маріяну) Тепер розумієте, хто?..

Панок:— (зове) Сей! Полісмен! (поліцай підходить. Панок шепче йому щось і він підходить до Маріяни).

Поліцай:— (суворо) "Гу ар ю?" (Маріяна не відводить обличчя) "Гу ар ю, ай еск?" (до Непокірного) "Гу із дис ґирл? Юр френд?"

Непокірний.— (невважно) "Вел.. Ай тел ю, иф ю вонт ту нов.. Ші із май бест френд.."

Поліцай:— "Юр вайф?"

Непокірний:— "Єс енд но.. Ші із май фючер вайф, май брайд!.."

Поліцай:— (зніяковів) "О, ай сі.. Екскюз мі фор ди тробл!" (відходить).

Панок:— Наречена ваша? А чого-ж вона так бідно вбрана?! Наречені так не ходять на побачення..

Непокірний:— Ви своє дістали і не совайте свій ніс там, де вас не просять.. Вона йшла з роботи.. Не вбиратиметься-ж наче на баль....

Панок:— (невдоволено) Я вас досліджу! Щоби всякий чорт розкрадав моє добро?.. (відходить).

Непокірний:— (наздогін) Підіть до ріки! Може вона долиною втікала?...

Панок:— А й справді! (завертає до ріки).

Ява 4.

Непокірний:— Ото живодер! Такий і з рідної матері здирав би останню сорочку.. Ну, але хмара проминула щасливо.. Тепер відкрийте своє облич-

чя — треба-ж приглянутися, кого то я назвав своєю нареченою! (дивиться) О, гарна дівчина! Як же вас зовуть?

Маріяна:— Маріяною.

Непокірний:— А мене люде Непокірним, цебто бунтарем, прозвали.. Та менше з тим.. Наше знакомство вийшло якесь несамовите.. Тепер можете йти собі, бо й мені час до дому....

Маріяна:— Ви маєте свій дім?! (прохаючо) То візьміть мене, будь ласка з собою....

Непокірний:— (заклопотано) Вас?!.. Гм.... Я, бачите, маю лише одну кімнату.. А ви хіба не з цього міста?

Маріяна:— Ні.. Я бездомна сирота.... Приїхала сюди шукати за роботою.. Але не можу знайти.. Чи думаєте, що я, дівчина, пускалася-б двати чиєсь добро, як би голод не дошкулював? Другий день я вже нічого не їла.... І не маю де голови приклонити.... Візьміть,. добродію!....

Непокірний:— Чекайте!.. Може я маю дещо грошей, то дам, що-б мали де переночувати, а завтра прийдете до мене, то може якусь роботу вистараюсь.. (шукає по кишенях).

Маріяна:— Гроші мені непотрібні, не хочу наражувати вас на видатки.. Ви і так вже видали за мене гроші ..

Непокірний:— (розчаровано) Нема....

А тут на мою кватирю йти далеко..

Маріяна:— Візьміть мене зі собою, добродію! Я хоч сидячи пересплю....

Непокірний:— Коли-ж не можу.. Ви чей же розумна дівчина.. Подумайте, що люде говоритимуть?....

Маріяна:— (сумно, в задумі) То не знаю вже й сама, що мені діяти.. Скочити в ріку, втопитися, або.. все рівно....

Непокірний:— Що, або....

Маріяна:— (хмуроно) Продаватися....

Непокірний:— Ну, що ви!? Чи ви подумали над тим, що кажете?

Маріяна:— Вам легко говорити! А попробували-б ви прожити в голоді місяцями.... А тепер ще й ночі проводити у холоді....

Непокірний:— (подумавши) І то правда.. Вибачте.. Дуже мені шкода вас! Та.... Але якось то буде. Я попрошу у господарів для вас кімнату. Буду ма-

ти гроші — заплачу їм з подякою..

Маріяна:— (зрадівши) Справді?

Непокірний:— Авже-ж.. Отже.. Голову до гори!..

Маріяна:— Не знаю, як вам дякувати. Я стратила була всяку надію..

Непокірний:— Ну, то ходім... Дорогою говоритимем.. Чи може хочете забрати й оту панську шкоду?

Маріяна:— А певно! Через неї я страху наїлася!.. (Непокірний шукає моркву і приносить. Маріяна жадібно їсть).

Непокірний:— Дивлячись на вас і в мене пробудився апетит на крадене....

Маріяна:— Хочете? Прошу!.. (Непокірний їсть) Як смакує?

Непокірний:— Дуже! А ви як чуєтеся?

Маріяна:— Щасливою! Ви щира й добра людина.. То ходім!

Непокірний:— Ходім! (виходять).

ДІЯ IV.

Відслона II.

Через кілька місяців. Кватиря Непокірного, кілька дверей у сумежні кімнати. На сцені стіл з книжками, прибори до писання, крісла. Портрети по стінах.

Ява 1.

Коли відслонюється сцена, Маріяна співає пісню:

Ой зійди, зійди, Ти зіронько та вечірная,
Ой вийди, вийди, дівчинонько моя вір-
[ная
Рада-б зірка зійти, чорна хмара засту-
[пає,
Раде-б дівча вийти, батько й мати не
[пускає..

Маріяна:— (просто, але зо смаком убрана порядкує в кімнаті) Наче в казці! Кілька місяців тому я була на краю безодні, голодна й бездомна сирота, думки про самогубство заходили в голову.. А тепер неначе сон.. Я щаслива, така щаслива, що й у сні не могла такого щастя собі уявити. Всі люде заздростять мойому життю.... А ми-ж не багаті.. Не в багацтві щастя. Щастя у сумлінному виконуванні своїх життєвих завдань, наложених Богом і природою.... (входить Непокірний).

Ява 2.

Непокірний:— Що це ти так фільософуєш, Маріяно?

Маріяна:— Чуюся дуже щасливою! З утіхи!....

Непокірний:— Ти щось говорила про життєві завдання людини.. Як-же ти їх собі уявляєш?
Наприклад: для чого ти живеш?

Маріяна:— Це трудно сказати.. (повільно) Я думаю.... щоби творити добро людям, бути любячою і вірною дружиною, працювати разом з тим, кого судить доля і....

Непокірний:— Розумна з тебе дівчина. Щасливим буде той, кого ти вибереш собі за пару.. ..

Маріяна:— Думаєш? (задорно).

Непокірний:— Не думаю, а певний в тому. Перед кількома літами я набув кілька болючих досвідів. І тепер навчився розріжнювати добрих людей від злих. І коли добрих глибоко шаную і рад помогти їм, то злим не хочу навіть поздоровлення сказати.

Маріяна:— Треба старатися й злих направляти....

Непокірний:— Злого не направиш. Завдання не по силам. Та і є тих лицемірних виховавців забагато. І кожний виховує других по своїй вподобі, а в дійсности деморалізує прикрившись плащиком міщухівської моральки та садистичної благодушности.

Маріяна:— То-ж оті виховавці також не говорять убивати людини, або напримір красти чи розпустувати.. ..

Непокірний:— Що-ж, правда.. Але чи поступають вони так, як говорять? Їх діла і слова не однакові. Я-ж знов, ріс у такому окруженні, де привикли говорити лише те, що думають, а робити те, що говорять. І тому тепер говорю так. Подумай: чи може сліпий від уродження говорити про сонце чи цвіти — чи може глухий говорити про музику чи спів?

Маріяна:— Ні ....

Непокірний:— Отже, чи може людина зла вчити других добру? Несовісна людина — совісти й чести, неморальна — моралі?.. Ні і ні.. Кожний вихователь перше повинен виховати самого себе, бути людиною кришталевої чистоти, тоді й учні його будуть такими. А покищо на світі багато неправди й облуди....

Маріяна:— Не треба зневірюватися..

Непокірний:— Я й не зневірююся. Навпаки, стараюся робити так, як підказують мені моя совість і розуміння чести. Може хоч на тисячу найдеться бодай одна людина, яка старатиметь-

ся бути доброю. А тоді і мета моєї праці буде осягнена.. Але.. Я заговорився з тобою, а мені йти необхідно..

Маріяна:— То йди! (Непокірний виходить).

Я в а 3.

Маріяна:— З ним цікаво говорити. Всяку розмову зверне на таку, що людина мусить стати поважною слухаючи. Коли-б то богато людей були подібними до нього! Було-б менше неправди на світі, менше зла й кривди.. Та що-ж, коли часом одна людина натворить стільки зла, що через него сотки й тисячі звевірюються, ріки сліз проливаються.... (входять Горпина і Галя, помарнівші й бідно убрані).

Я в а 4.

Горпина й Галя:— Добрий день вам, панночко!..

Маріяна:— Доброго здоровля! Ви прийшли може за якою справою?

Горпина.— Нам добрі люди порадили сюди зайти.. Ми недавно приїхали до сього міста, а тут роботи так швидко не можемо знайти і всі наші засоби вичерпалися.. Біда тай годі....

Маріяна.— То хіба заждіть.. Я сама не можу нічим вам порадити, хіба дала-б дещо грошей..

Галя:— Грошей ми не бажаємо....

Маріяна:— (похопившись) Та чогож ви стоїте? Сідайте. (ті сідають) А ви з далека приїхали?

Галя:— З заходу.

Горпина:— Обїхали пів Канади, а заняття Бог дасть....

Маріяна:— Це ваша дочка, певно?

Горпина:— Еге-ж, дочка.. Завязала собі світ з одним пройдисвітом, а він зруйнував нас.... А попередно ми й добре жили....

Галя:— (з докором) Мамо! Нащо ви розказуєте про наше попереднє життя? Людям це не цікаво....

Маріяна:— (щиро) Можете собі говорити.. І я пережила багато біди від рідні.. Зрозумію вас..

Горпина:— Дай Боже вам здоровля панночко!..

Маріяна:— Добре.. А де-ж тепер чоловік вашої дочки?

Галя:— В тюрмі....

Горпина:— Еге, в тюрмі.. Поки не вженився, то святого та божого вдавав з себе.. А оженився, то став піячити, грати в карти, бутлеґерський бизнес завів.. А далі прогнав дочку..

Галя:— (з болем) Нащо ви це все розказуєте, мамо?!

Маріяна:— (співчуваючо) Я розумію вас, пані.. Але нехай ваша мати розказує....

Горпина:— Ну, та одного разу счинилася сварка за картами, стали битися ножами й одного трохи на той світ не відправадили.. Всю ту компанію засудили в тюрму. А пізніше ми довідалися, що її чоловік покинув першу жінку з двоїма дітьми, а сам крутив людям голови, що нежонатий.... Та й така біда.. Тепер вона ані жінка ані вдова....

Маріяна:— Сумно.. Таких нікчемних людей багато зустрічається у наші часи.. Але не сумуйте.. Не загинете.. Чесно будете заробляти собі на життя й житимете.. А чи є у вас діти?

Галя:— Була одна дитина, та вмерла.. (входить Непокірний).

Непокірний:— (не завважуючи Галі й Горпини) Ось, я й вернувся.. А що-ж ти тут робиш Маріяно? (Галя і Горпина почувши голос Непокірного — стовпіють).

Маріяна:— А ось, говорю тут з жінками..

Непокірний:— З якими жінками? (швидко обертається й пізнає Галю—скрикує) Галя!!.... Чи-ж це можливо?..

Галя:— (сумно) Так, пане Непокірний, це я!.. Я каралася кілька літ знехтувавши ваші почуття, а тепер ще доля судила перенести й пониження.. бо ми прийшли шукати піддержки..

Горпина:— Ми не знали, що вас тут зустрінемо....

Непокірний:— Не треба так говорити.. (до Маріяни) Це та жінка, про яку я тобі колись розказував..

Маріяна:— Та жінка!.. (до Галі) Бідні ви.... Я знаю все про ту нещасливу любов....

Горпина:— У всьому завинила я.. (опускає голову).

Непокірний:— Так, пані.. Ви завинили. Не так перед мною, як перед своєю дочкою. Зруйнували її життя.. Але жалувати за пізно, тай не поможе це. Треба старатися направити ті фатальні помилки бодай в частині. Зла проти вас я ніколи не мав і не маю.. Мав жалі, мав біль, та.. час найліпший лі-

кар.. (Маріяна потиху виходить).

Ява 6.

Непокірний:— (продовжує) Був час, коли я хворів духово й фізично, але, виздоровівши, страшними зусиллями волі заглушив у собі ту нещасливу любов. Проминув час, я найшов людину, яка розуміє мене й мої стремління, стала помічницею в моїй праці і чуюся щасливим, коли взагалі може бути якесь щастя на світі.. Пригадуєте мої колишні слова, пані? Прийшло каяття, та не має вороття.. Однак, покинемо про це.. Вас покарало життя і не мені посуджувати вас..

Галя:— Я пізнала давно, що я не гідна вас....

Непокірний:— Нащо так понижувати саму себе?.. Люде не святі — не ангели.. З кожною людиною всяко трапляється на життєвому шляху.. Коли людина і впаде, але щиро покається, то вона гідна пошани. Я помагатиму тобі по можності.... Ось (дає гроші) покищо, та старайтеся найти роботу, а може колись найдеться людина і для тебе, не така, як твій бувший чоловік.... Ти, Галю, багато вистраждала і ті страждання очистили тебе від твоїх прогріхів....

Галя:— А якже ваше життя? Щасливо складається?

Непокірний:— Покищо щасливо.. А що в будуччині притрапиться — ніхто не відає.. Ця дівчина, що ви бачили, буде моєю дружиною..

Горпина:— Богу дякувати.. Мене сумління мучило, що я обійшлася була з вами не добре....

Непокірний:— Забудьте про те....

Галя:— Ви й тепер не такий, як інші.. Але.. прощавайте!..

Непокірний:— Прощай, Галю, та не соромся.. Звертайся до мене, як до рідного брата..

Горпина:— Гарна душа.. (виходять. Непокірний стоїть задуманий. Входить Маріяна).

Ява 7.

Маріяна:— (несміло) Ти назвав мене дружиною.... Чи-ж це можливо?..

Непокірний:— (з усміхом) Ну, хіба що ти не хочеш бути моєю дружиною.. На те я нічого не пораджу....

Маріяна:— (жартом) Де-ж би я пішла за тебе?....

Непокірний:— Чому? Хіба я таки вже зовсім ні до чого?.. (оглядає себе) Здається такий як і всі....

Маріяна:— Ні, не такий.. Ти найліпший....

Непокірний:— (обняв її) Ну, то поберемося, будемо разом жити й працювати....

Маріяна:— Й боротися зі злом і неправдою.... (цілує Непокірного).

Заслона

Березень, 1937 року.
Гемилтон

СВЯТА ПРАДІДІВ ЗЕМЛЯ.

То Україна, то моя
Кохана, рідна Україна,
Її широкії поля
Її могили і руїни,
Святая прадідів земля!

Люблю тебе я Україно,
Твої шовковії луги,
Твої зеленії діброви,
Круті Дніпрові береги...
Люблю, люблю вас до загину,
Новою силою любови.

В суді.

Суддя:— Підсудний знав, що не має в кишені ані цента, щоб заплатити рахунок, чому ще в додатку стільки пив?

Підсудний:— З розпуки, пане суддя, що не могтиму заплатити рахунку.

Рівність.

— Остапе! Чого ти так дуже вивисшуєшся і чванишся?!

— Або що?!

— Як то що?! Ми оба рівні, дурню один!

Місточко Веґревил

Яких сімдесять і дві милі на схід від Едмонтону лежить гарне місточко Веґревил. Се місточко було первісно основане не в тім місці, де воно тепер лежить, лиш яких шість миль на західний південь від теперішного свого положення. Свою назву завдячує воно французькому католицькому місіонареви о. Веґре, що держав маленьку пошту у маленькім сільці, 6 миль на західний південь від теперішнього Веґревил. У 1905 році мешканці сього маленького сільця були дуже розчаровані та невдоволені, коли довідалися, що Канадійська Північна Залізниця рішила побудувати свій залізничий шлях три милі на схід і три милі на північ від їхньої оселі. Злі язики кажуть, що таки самі мешканці сільця, що лежало у дуже гарнім положенню, на високорівні й у сухім місці, через яке перепливав малий потічок, завинили сьому рішенню управи Сієнару, бо поклали солену ціну за землю, яку хотіла від них купити згадана спілка під будову свого залізничого шляху. З другої стороти знова власник землі, де тепер лежить Веґревил, якийсь ірляндець, дав даром сієнарській спілці потрібну їй землю під будову шляху, одначе опісля казав собі солено платити за ті землі, що лежали біля залізничого шляху і вдесятеро винагородив собі свою даровизну сієнареви. Та менша з тим, як там дійсно було, хто говорить правду, а хто пересаджує. Канадійсько - Північна Залізниця вибрала під свій шлях досить невідповідне місце на тодішні часи, яке лежало над річкою Вермиліон у долині і було досить мочаровате. Раді-нераді мешканці старої оселі пригадали собі на слова Магомеда, що коли гора не прийшла до нього то йому треба іти до неї й почали переноситись поволи разом зо своїми будівлями туди, де збудовано залізничий шлях і положено рейки. Як вище сказано, діялось се у 1905 році. На щастя мешканців старої оселі, їхні доми були з дерева, тому не так тяжко було їх перевезти на возах, запряжених у кілька пар коней на місце, де лежить теперішнє Веґревил. Першим, що перенісся, був Вм. Клементс, що побудував склеп у новім містечку там, де лежить Клементс блак, що недавно згорів. Се був т. зв. тоді Загальний склеп, Дженерал Стор. Другим будинком, що перенісся на місце, яке тепер занимає, був склад меблів Виліямса. Канадійський Комерційний Банк перенесено було на теперішню парцелю, одначе опісля перенесено сю будівлю на північ міста, де з неї зроблено мешкальний дім. „Да Мерчентс Бенк", який був під управою К. Р. Мортона, було перенесено теж зо старої оселі і з нього зроблено С.Н.Р. пральню, що находиться близько бюра п. Стентона. Сеї самої осени і др. Рош отворив свій лікарський офіс v малій хатинці, у новім місті. П. А. М. Томпсон побудував свій склеп з рільничими знарядами там, де тепер находиться Дженерал Ко. Стор. Першою кузнею, яку оснувано був будинок, який тепер замешкує п. Д. Бінвеню. Була се кузня коваля Морисона. Евген Поулін перетащив добре збудований будинок на парцелю, що лежить на північ від залізничого шляху. Він теж оснував т. зв. „Загальний Склеп" у місті. Повище згадані люди були першими мешканцями - бизнесменами у новім Веґревил. Крім них поселилися тут кілька нових пришельців.

З українців - поселенців першими мабуть, були браття Петро та Іван Зварич. П. Петро Зварич оповідав пишучому сі стрічки, що він мешкає у місточку Веґревил від 1905 року. У 1906 почали вже курсувати до Веґревил поїзди Сієнару. Оттакі менше - більше були початки гарно тепер виглядаючого містечка Веґревил.

А треба знати, що містечко Веґревил положене серед суто українцями замешкалої околиці. У самім містечку як кажуть мешкає 100 або й трохи більше українських родин. Загальне число населення згідно з оповіданням міського ра-

Загальний вид міста Веґревил, Альта.

дного п. П. Зварича, виносить біля 1,800 душ. Мешкають тут крім українців також анґлійці, французи, німці, жиди а може є ще і по кількох представників інших народностей. Веґревил має Мейн улицю як і інші канадійські й американські міста, при якій находиться пошта з вежою та годинником, подобаюча більше на ратуш або по тутешньому „Сити гол". Коло неї, недалеко, збоку є пожарна станиця, а у ній, здається міститься й тутешній „Ситі гол". Недалеко лежить ґарний двоповерховий будинок анґлійського ліберального тижневника „Веґревил Обзервер", що на своїх сторінках згадує багато про українські справи. Шкода, що нема тут і українського тижневика, який міг би друкуватись на тій самій пресі, що й анґлійський тижневик, лиш треба би було українського лайнотайпу, одного українського лайнотайпщика та редактора. А безперечно, що льокальний український тижневик удержався би тут, маючи оголошення від численних тутешніх склепів, ріжних підприємств як молочарня, Імперіял Ломбер Ко., ґараджів, готелів, ресторанів, промисловців, ремісників, лікарів, дентистів, хиропрактика, адвокатів, тощо. Одначе українці завжди були непідприємчиві й завжди давалися випередити іншим, второпніщим від них. Доперва треба було шкодляндців - лібералів, щоб заложили їм у 1903 перший тижневик в українській мові а у Брендоні мусіли аж консервати - анґлійці оснувати їм першу українську бурсу й двомовну школу вправ для перших учителів, де мали навіть першого вчителя до української мови. Таксамо у Веґревил могли би їм анґлійці або німці оснувати льокальний тижневик у чисто українськім дистрикті. Доперва опісля, якщоб такий тижневик, при добрій управі чужинця станув на ноги й зміг сам удержатися, стали би нарікати, що чужинець видає їм ґазету та робить гроші і багатіє нею, даючи при ґазеті удержання кільком українцям. Забули би тоді, що самі мали перші нагоду оснувати такий тижневик. А такий

тижневик не псував би бизнесу більшим українським тижневикам у столичних містах провінцій; противно, він би їм іще допомагав, достачаючи льокальних вісток як се тепер робить „Веґревил Обзервер”.

Кожний, що вступить лиш на веґревильську землю, переконається наглядно, що находиться в околиці, де всюди числяться з українцями. Адвокати анґлійці, як наприклад Примровз мають на своїй вивісці, крім анґлійського напису баристер також цілком поправний український на-

Будинок банку у Веґревил Альта,

пис „адвокат”. Таксамо і інші фахівці як лікарі і дентисти. Лиш українці бояться на своїм підприємстві помістити на вивісці український напис, щоб, борони Господи, не втратити бизнесу, клієнтів, чи покупців. А коли переходимо через перехрестя на сієнарськім залізничім шляху, то й тут побачимо побіч анґлійської остороги і „Стап, лук, лисен”, також і українською мовою й українськими буквами написане: „Стій, дивись, слухай”. Чи не зарумянився би якийсь польський, румунський, московський, чи інший займанець української землі, якщоб побачив сей напис у нашій мові, якого у своїй шовіністичній загорілости відмовляє нам на нашій рідній землі а коли почує нашу мову то кричить: „по хінську нє розумєм”, хоч добре розуміє, що до нього говориться! На головній улиці, т. зв. ,Мейн” є й українські склепи. Є тут департаментальний склеп братів Кирилюків та їхнього спільника п. Щербатюка. Мають вони теж у сусідстві зі склепом і театер рухомих образків кіно або по канадійськи „мувінґ пикчюрс театер”. Є тут робітня українських кравців, Зарубія і Павука, що служили колись при українськім війську. Крім них є ще й другий кравець, здається, чех. Замовлень на убрання мають досить, бо люде завжди хочуть гарно убратись а хтож українцеви вшиє лучший „сут”, як не український кравець іще й зі старокраєвою практикою! А продають вони теж і деякі готові річи як шапки, капелюхи, краватки та інші т. п. річи. Також є українська білярдова кімната п. Музики. Є й український стрижій і голяр п. Сисак та має лиш, на щастя, одного суперника, мабуть анґлійця, тому поводиться йому не зле. Є українські лікарі Якиміщак і Шандро, що будують у містечку свою клініку, яка, дай Боже, може стане початком українського шпиталю. Приїзджає тут раз у тиждень український адвокат з Едмонтону п. Л. Лазарович боронити справу своїх клієнтів, бо є тут і дистриктовий суд у гарнім двоповерховім будинку при Мейн улиці, майже на кінці містечка, недалеко обгородженого майдану для гри у теніс. От, як бачимо вже й на самій Мейн є багато українських підприємств. Шкода, що нема українського ресторану з українським борщем, українськими варениками та іншими українськими стравами. Без заперечення, український ресторан у Веґревил конче потрібний і нема сумніву, що він удержався би тут, якщоб був ведений разом з гостинницею чи нічліговим домом, по тутешньому „румингґ гавз”. Та українці завжди були „пізними Іванами” й все даються випередити комусь іншому. Одначе не тільки на головній улиці є багато українських підприємств а є вони також й на бічних улицях. Недалеко сієнарської стації є українське фотоґрафічне заведеня п. Федорука. Є щось пять ґараджів а між ними один український. Усіх адвокатів є 4. Панство Бабюки покинули учителювання й одімкнули склеп зі споживчими товарами т. зв. ґросеріс і з овочами та цукорками. Кажуть, що поводиться їм як на початок не зле й більше вдоволені крамницею як

Над водопадом ріки Сунвапта в Джеспер Нац. Парку, Альта.

учителюванням. Побіч них має свою робітню український швець а другий майстер від взуття, теж українець, має свою робітню в іншім місці. П. Саранчук з Едмонтону має склеп з кімнатними меблями вживаними й новими. Є теж склеп п. Флійчука з ґросерією, овочами, цукорками та іншими товарами.

На головній улиці містечка Веґревил, яку зовуть Мейн стр., є теж два анґлійські банки: „Бенк оф Коммерс" і „Бенк оф Монтреал". Приміщення банків, се дві двоповерхові, гарно виглядаючі камениці, що служать одночасно як приукраса містечка. Є тут теж два готелі, тобто Алберта готель, коло якого стають омнібуси — баси, — що їдуть до Едмонтону і по модерному, великоміському уладжений Принц Едвард готель. Є теж ресторани, що є ведені анґлійцями, а також китайцем, тільки, як вище сказано, нема українського ресторану. Недалеко від головної улиці, трошки збоку, лежить гарно збудований дворець Канадійських Північних Залізниць, в скороченню Сіенару, а недалеко від нього другий дворець або діпо Канадійської Тихоокеанської Залізниці або вскороченню Сіпіярська діпо, трохи менше від Сіенарського. Є теж і українець залізничий „форман", що доглядає ладу на сіенарськім шляху. Зоветься він п. Федір Унруріян, є мабуть православним українцем з Буковини. При залізничім шляху Канад. Півн. Залізниці є чотири елевейтори або маґазини на збіжжя а при Сіпіярському шляху один. Сі численні елевейтори свідчать, що веґревилський дистрикт багатий у пшеницю, ячмінь, овес та жито, які плекають мозольні, працьовиті та запопадливі руки українських хліборобів, які не завжди вповні користають з праці своїх рук, бо більшу часть їхнього зарібку, праці їхніх рук, забирають ті, що не сіють, ані орють, але чужою працею свої кишені набивають. Хто вони такі не тяжко відгадати тому, хто знає гаразди наших фармерів у Канаді. Є тут і улиця,

подібно як у нашім княжім городі Львові, яку можна назвати українською улицею. При сій улиці найбільше домів має п. Петро Зварич і його брат Андрій. Напроти мешкального дому п. Зварича лежить двоповерховий дім з верандою, теж власність п. П. Зварича, що має подекуди історичне значіня. Тут находилась у 1917 році перша українська бурса у Канаді, яка звалась „Інститут ім. Т. Шевченка". Сю бурсу перенесено було небаром до Едмонтону й тут одержала вона назву „Інститут ім. М. Грушевського", якого вихованками є багато українських інтелі-

Сіенарська зелізнича стація у Веґревил, Альта,

ґентів в Алберті. Ще перед оснуванням згаданої бурси, заложено було у Веґревил здається у 1910 р. Українську Народню Торговлю, кооперативну крамницю, в якій мали уділи — шери — братя Зваричі, пок. Рудик та інші. Згадана, на кооперативних основах заложена українська крамниця, існувала до закінчення Світової Війни, а може рік, два довше по її закінченню. З неї вийшли себто у ній набрали купецької практики кілька теперішніх українських крамарів в Алберті. Мешкальний дім п. Петра Зварича, прикрашений зо всіх сторін грядками квітів і кущів, статуями і маленькою теплярнею, на подвірю згаданого мешкального дому є уміщений гарний напис запрошуючий подорожного, чи гостя ввійти на подвіря і приглянутись всьому. Трохи дальше від мешкального дому п. П. Зварича, через дорогу, находиться шкілка дерев, квітів та овочевих кущів з альтанкою; при вступі до шкілки посаджена є якась історична півонія князя Валії. У шкілці є райські яблука, всякі овочеві корчі як поричкн, аґрест і малини, з яких останні мали ще на своїх корчах доспілі, червоні малини у дні 30. вересня, коли пишучий сі стрічки був у згаданій шкілці. На жаль, доспілі вже у більшій части ягоди зморозив перший осінній приморозок, Як би не він, се прокляття канадійської землі, то ще й в жовтні тішився би п. Зварич, його родина та знайомі, червоними, сочистими малинами, якими пишається наша далека а рідня Батьківщина. П. Зварич, заявив пишучому, що радо дозволив би дооколичним українцям користати зі шкілки його овочевих кущів, тобто забрати собі їх на посадження та плекати, одначе вони, на жаль, не хочуть і даром їх брати, кажучи, що такі корчики вимагають забагато заходів і труду, щоб дочекатись з них своїх ягід, які можна за невеликі гроші купити у презервованім стані у крамницях. Як бачимо, то вдача нашого народу перероджується у холодній а почасти непривітній Канаді; зникає поволі замилування до садку вишневого, до квіток пахучих і бавлячих око красою своїх ріжноманітніх колірів та до бджілки, що достачає людині меду солодкого, здоровля скріпляючого й молодий вигляд надаючого. Є у шкілці п. Зварича й один улий з бджолами, який достачив п. Зваричови 200 фунтів меду. Се вповні вистарчає для п. Зварича, його родини, знайомих і приятелів. Бджіл п. Зварич не передержує через зиму, лиш їх нищить а на весну купує свіжий молодий рій. Веґревельські українці мають теж Український Народний Дім, оснований у 1914 році. Зоветься він Інститут ім. Т. Шевченка. У гарнім положенню, обгороджений зо всіх сторін, обсаджений біля обгорожі корчиками і деревцями та з малим квітником з переду. У середині має він сцену, досить гарну як на таке невеличке містечко. У сім Народнім Домі відбуваються представлення, відчити, концерти та ведеться Рідна Школа та наука співу і музики, якщо поведеться найти відповідного учителя. Дім, як кажуть, є безпартійний, одначе найбільше користають з нього „Самостійники". Є теж гарна, хоч невеличка українська греко - католицька церква, обгороджена й обсаджена деревцями і корчиками караґани. Коло церкви люба чистота. В її сусідстві мешкають переважно українці греко-ка-

толики. Церкву обслугує о. М. Романович, Ч.С.В.В. з Мондер.

Також і православні українці, яких головою є архиепископ Іван Теодорович, мають нову, гарну церкву у виді хреста з банею — копулою по середині. Церква збудована архитектом п. Іваном Зваричем, теперішнім управителем школи у Спеден а сином п. П. Зварича. Церква збудована у 1934 р., за свого патрона має українського князя Володимира Великого, що завів християнство на Україні. Церква гарно викінчена як зверха так і з середини і хоч іще не помальована представляється чепурненько, аж око радіє дивитись на такий гарний твір української руки. Притім взірцева чистота у середині церкви і довкола неї. Церква лежить під ліском, на краю міста, гарно обгороджена довкола, обсаджена караґаною, корчиками та деревцями, приукрашена грядками квіток. Недалеко церкви стоїть гарна, мурована з цегли касарня — арморі, — досить велика, дорівнююча едмонтонським касарням. Парохом згаданої церкви є о. Д. Ф. Стратійчук, що мешкає в однім з домів п. П. Зварича. Є ще й друга православна церква, мабуть буковинських українців. Обслугують її православні священики, що є під юрисдикцією російського православного архиепископа з Монтреалю. Священики, що доїзджають до згаданої церкви українці, але вірні, хоч буковинські українці є тої гадки, що ближча їм білокаменна Москва як золотоверхий Київ і тому нераз невдоволені зі своїх вітців духовних через те, що забагато згадують про Україну а не „матушку Расєю". Та годі їх винити за те, що так хибно думають; радше треба винити тих, що ними десятки літ опікувалися й навчили їх любити чуже а своїм гордити та своє зневажати. Але прийде та радісна й бажана хвиля, коли сонце української правди засвітить, просвітиться їхній ум і вони пізнають „чиї вони діти та ким і за що закуті" — та задурманені. А хвиля ся вже недалека. Є тут ще анґліканська церква, анґлійська презвитерська церква та німецька лютерська церква. Якої три четверті милі від сієнарського двірця лежить веґревильський Загальний Шпиталь, коло нього конвент та французька римо - католицька церква. Є ще і шпиталь протестантської місії. Як було вже сказано попередно, у середині місточка буде незабаром також український шпиталь, якого потреба вже віддавна дається відчувати у Веґревил та околиці, бо до українського шпиталю Сестер Служебниць у Мондер досить далеко. Крім залізничого получення з Едмонтоном, Веґревил получений є зо столицею провінції омнібусовою обслугою. Їзда з Веґре-

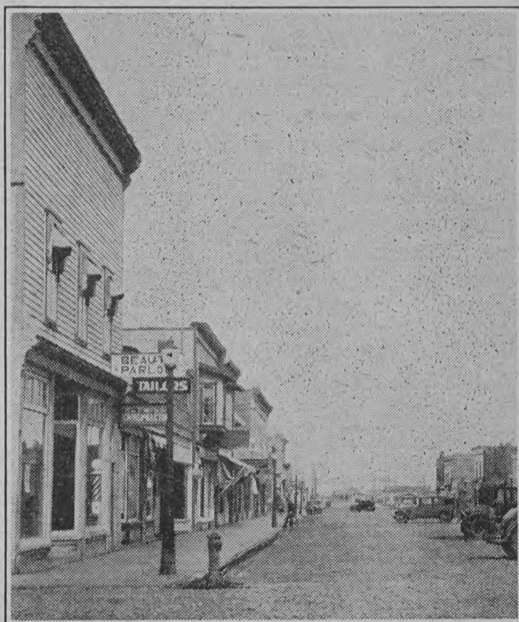

Головна улиця (Мейн Ст,) у Веґревил. Альта.

вил до Едмонтону омнібусом треває дві години; переїзджати треба через українське місточко Мондер.

А тепер щодо українців - піонірів у Веґревил, то належать до них браття Зваричі, браття Кирилюки, п. Іван Шовкоплес а може ще й кількох інших, яких неможливо було за короткий час побуту у Веґревил пізнати у розпитати про їх ню інтересну минувшину й пережиття.

У Веґревил є публична — всенародня— 8-клясова школа; є теж і середня школа до 12 ґрейду, т. зв. з анґлійська „гай скул" а при ній і комерціяльна школа. Є також 8-клясова католицька віроісповідна — сепаратна — школа. Хоч околиця у більшости українська а тому як не більшість, то бодай половина студентів і студенток у школах української народности, нема у веґревилських школах нижчих і вищих ані одного учителя або учительки української народности.

Ніхто не заперечить, що українські

вчителі з потрібними кваліфікаціями до учення у таких школах, які є у Веґревил, знайшлися би та не було кому постаратись й припильнувати, щоб їх до тих шкіл заанґажовали.

Лиш один українець є урядовцем у місточку а ним є п. П. Зварич, що є міським радним. Давніше було їх здається двох, бо також і п. Кирилюк був міським радним.

Дасть Бог одначе, що у недалекій будуччині буде краще та ліпше. Місцеві українці докажуть, що вони справді козацького, завзятого роду, якими колись були їхні славні предки, що нічого не лякалися а все осягнули, до чого стреміли й постараються, щоб їх більше було на таких становищах, які їм справедливо належуться, згідно з числом їхнього населення.

В Едмонтоні, 14. жовтня, 1937.

М. С.

Сплетні.

— Я чув, що ви маєте багато довгів.
— Нічого подібного! Це лише злобні сплетні, що їх поширюють мої численні вірителі.

HECLA ФОРНЕС, ЯКИЙ ЗАОЩАДЖУЄ ОДИН ТОН ВУГЛЯ В СІМОХ

В цім календарі наші читачі найдуть оголошення Гекля Форнесу, в якім стоїть, що між іншими прикметами Гекля заощаджує один тон вугля в сімох. Се є по причині спеціяльної патентованої печі зі сталевими ребрами, як це видно на ілюстрації в оголошенню. Здібність якої будь системи огрівання залежить від того, як скоро вона висилає тепло з палива до хати а найважнішою поверхнею радіяції тепла форнесу є поверхня його печі. Гекля піч є покрита зверху сталевими ребрами або боками, які є злиті з металем. Се дає далеко більшу поверхню радіяції ніж може дати яка інша піч, бо кожне сталеве ребро додає свою пайку у висиланню тепла. Ця спеціяльна прикмета дає в дійсності три рази більшу поверхню для тепла від звичайної печі. Вона висилає тепло далеко скоріше і при дійсних пробах виказує заощадження від 13% до 15%. Іншими словами, шість тон вугля в Гекля зробить роботу сімох тон у звичайнім форнесі. Люди, що мешкають в лісистих дистриктах, можуть дістати Гекля Форнес збудований спеціяльно до дров.

На Стрілецьку Могилу

Я бачив сам, як він упав,
Бо сталось це у нас в саді:
В руках стрілецький кріс держав,
А кров з чола текла тоді.
Се наш стрілець ранений впав
За рідний край у боротьбі
І молоде життя віддав
Йдучи за волю в лютий бій.
Як я надбіг — він ще просив,
Щоб скоро я води приніс,
Щоб кров з лиця собі обмив...
І все держав свій любий кріс.
А як з водою я прибіг —
Стрільця вже не було в живих...
На білому лиці, як сніг —
Останній усміх вже застиг.
І поховали ми його
На цвинтарі під гук гармат...
І хоч з далека він прийшов —
Та був мені як рідний брат.
На ту могилу рік-у-рік
Іду і я й мої брати,
Щоб тому, що за волю впав
Поклін - пошану віддати.

Степан Пророк.

— Знаєш, той Капустільник знищив моє родинне щастя!
— Втік певно з твоєю жінкою?!
— Ні, лише купив своїй жінці дорожчий капелюх, ніж я своїй!

Не силкуйся на розмову з жабою із ставу про океан.

Ліпший пес підчас миру, ніж чоловік підчас війни.

Спомини про Перших Галицьких Еміґрантів до Канади

До першої галицької іміґрації у Канаді треба зачислити одного українця родом із Галичини, який помер та є похований на старім цвинтарі недалеко Лакомб, в Алберті.

Про життя цего небіщика мало що знаємо, бо над його могилою нема нагробника ані жадних блищих записок, крім оповідань тих людий, які були свідками його похорону. Догадуються, що той наш земляк правдоподібно прибув до Канади зі Зєдинених Держав і став на роботу у Си-Пі-Ара, при будові нової залізниці між Ред Дір і Страткона, Алта, де його мусіла заскочити смерть, і поховано його на цвинтарі у Лакомб, Алта.

Як дізналися небилівці про Канаду.

Одного разу австро-угорський цісар Франц Йосив проголосив був у честь свого сина Рудольфа одно місячні кайзер маневри. До сих „кайзер - маневрів" покликали тоді із усіх усюдів австро - угорської монархії, цісарських трирічних вислуженців, бо, як відомо, трирічні вислуженці мали відбувати що-року одну місячну службу, відслужуючи її при маневрах. Така служба звалася тоді „Вафенібунками", і кождий бувший цісарський вояк був обовязаний відслужити ще таких три „Вафенібунки". Після того вже у старших літах діставав „абшід" себто звільненя.

При тих то „вафенібунках” брали участь всякі народи, були жиди, мадяри, чехи, словаки, поляки, німці і т. д. Від німців у перве небилівці довідалися про Канаду, та що в Канаді дарують землю.

Перших два небилівці на візитації в Канаді.

На вістку, що в Канаді уряд дарує землю у Небилові найшлися два відважні смільчаки, які в році 1891 поїхали на розвідини до тої Канади. Оба вони були ще молоді люде, зо кілька років перед своїм виїздом були подружились.

Перший звався Василь Елиняк, а другий Іван Пилипівський. Оба були низького росту. За то говірливі та відважні:

Василь Елиняк тонкий, худощавий; Іван Пилипівський грубший і троха присатковатий. Жаден з них у війську не служив.

Василь Елиняк незнав ні читати ні писати, а Іван Пилипівський був трохи грамотний, читав латинську та німецьку азбуку, бо так тоді у Небилові вчили.

До того Іван Пилипівський був ще й трохи енерґічний, дотепний, всюди відважний, та непосидющий. Він провадив із перегінськими жидами лісовий та сплавничий гандель, відставляв рікою жидам дерево так далеко, як старий Галич, який є віддалений около 7 старокрайових миль від села Небилова.

Василь Елиняк та Іван Пилипівський у Канаді.

В 1891 р. застали вони Канаду як пів дикою, та мало ще залюдненою. Оглядали вони землі не тільки біля Виннипеґу але їздили за дарованим пасом, так далеко де нині почта Стар та Восток. У нинішнім Востоку, де вони тоді оглядали землю, довелося їм живитись тоді два дні дикою рослиною, малинами і саскатунами.

Сим двом небилівцям не сходило здива, що Канада є так богатою на ту святу землю, а так мало залюдненою. Вони порівнали Канаду до Галичини, де мусіли душитися села та повіти на клаптику землі; також не могли уявити собі те вільне канадійське життя, що тут не треба було ні перед ким скидати шапки та клонити своєї голови, як то практикувалося у Галичині. Дальше подивляли ту широку канадійську вільність на фармах, де в Галичині сусід із сусідом сваряться за марну курку, яка скочила через перелаз у його город.

Канада так припала до вподоби обом небилівцям, що такі простори земель лежать пусткою, що Василь Елиняк залишився в Канаді, дораджуючи Пилипівському поїхати назад до старого краю і оповісти, як тут є. Елиняк говорив: „Я лишуся тут у Канаді на роботі, може Бог допоможе що заробити а ти візьмеш свою та мою жінку і привезеш до Канади”. Василь Елиняк став на роботу між німцями - менонітами. Робив у них біля Ґретни у Манитобі, а Іван Пилипівський, побувши пару місяців у Канаді, вернувся до краю.

На вістку, яку Іван Пилипівський привіз із Канади, що там справді дарують землю, зібралося щось 16 родин у подорож до тої Канади. Сих 16 родин дуже бажали доброї землі, бо земля у Небилові, яку вони мали, була дуже пуста та глинковата. Тому глинковата та пуста, бо село Небилів лежить над рікою Лімницею, і ця ріка час від часу підчас зливних дощів, які падуть у горах Карпатах, наповняється та виступає із своїх берегів і тим робить небилівцям велике спустошення, бо сполікує всякий чорнозем, лишаючи за собою лиш намул.

Тому то небилівці жили в біді, бо на їх землі після доброго погною родив лиш один овес а заробітки були дуже тяжкі, люди мусіли іти у гори та рубати по брулях дерево яке жиди продавали до фабрик. Від того то дерева майже що другий господар у селі носив на обидвох плечах бохонці, які напухали від кіля. Підчас мілкої води, сплави наїздили на мілину, яких треба було кілям стручувати на глибшу воду.

Небилівці дуже були раді тим, що Пилипівський так скоро повернув із тої Канади, закликали його до коршми на пиво, при якім Іван розповідав що бачив у тій Канаді. Вони поважали його за щось висшого від себе, бо мовляв Іван вже більше світа провидів від тих, що навіть у війську бували, також тішилися дуже тим, що будуть мати свого проводира в подорожі до незнаного їм краю.

Та судьба інакше судилась, як Іван та решта собі думали, бо як то кажуть „що біда не ходить по лісі, але ходить вона по людях”, таке було із Іваном. Хотяй Іван повернув із тої Канади вже не тим Іваном яким він їхав до Канади, то се ма-

ло що йому помагало, бо на першім місці загородила йому дорогу його жінка, що не хотіла їхати до тої Канади. По другому Іванів тесть також робив всякі заходи, щоби раз на завше вибити той канадійський хміль із Іванової голови. На лихо та біду, Іван ще і третий клопіт мав на своїй голові, бо понабирав на шифкарти завдатків від тих людий, що готовилися їхати до Канади, а тут як на тоє жінка та Іванів тесть ніяк негодилися, щоби Іван на стале їхав до тої Канади. Іван хотяй піяком не був, однак пивом запивав своє горе. Пиво Іван пив з товаришами або й сам, і чим день то частійше заходив до коршми з чого тесть та Іванова жінка були дуже вдоволені, говорили вони собі: „що як Іван пропє усі гроші то бодай то відверне його від тої Канади, що не буде мати з чим до неї дістатися. І чим більше Іван пив, тим більша поговірка по селі йшла про Івана та його піятику. Вже говорили, що Іван всі шифкартські завдатки пропив, ті що вже попродали були хати та ґрунта, почали непокоїтись, бо думали собі, що справді могли їх шифкартові завдатки впинитись у Лейбовій кишени, і так поволи зачали казати Іванови, давай шифкарти, або вертай завдатки. Іван чи не міг чи не хотів, але вже не вернув всім завдатків назад. Тоді про Івана пішов донос до жандармерії, мовби то Іван обдурив людий якоюсь там Америкою. Завдатки не були великі бо лиш по десять ринських від родини, та жандар скував Івана враз з його шваґром Юрком Паніщаком, бо і сей був вмішаний до тих завдатків, і так обидвох попровадив до Калуша. У Калуші сидів Іван цілий місяць до інквізітунку, потім знова обидвох відпроваджено на додаткових два місяці арешту до станиславівської вязниці. Люди, що мали вже попродані забудівлі і поля, мусіли шукати вже самі без Іванової поради сяк-такого виходу для себе і за посередництвом калуського адвоката подіставали вони шифкарти враз із пашпортами. Другі, які не мали ще попродані ґрунта, осіли тихо з тою їздою до Канади, та чекали на Івана коли його випустять із вязниці.

Перших шість небилівських родин в дорозі до Канади.

Між сею шість родинною ґрупкою людий були лиш два чоловіки вже в старших літах. Найстарший був Никола Гичковський та Антін Пайш, добігала їм сороківка, решта, чотири мали вкритих 30 років життя.

Між сими чотирма найстарший знова був Михайло Елиняк, Дмитро Візнович, Михайло Романюк і Василь Яців, та ще оден самотний, Йосиф Пайш, брат Антона Пайша, наймолодший. Між ними була одна жінка, Явдокія Елиняк, що знала читати книжкові календарі.

До сих небиловців ще прилучився оден австрійський німець, який також із родиною їхав до тої Канади, називався він Кароль Грушка.

На зелізницю всіли ми в Калуші. З Калуша переїхали до Осьвенціма. Тут була скора візита, іменно дуже допитували військових, не військових пропускали лекше. З Осьвенціма поїхали через Берлін аж до німецького порту Гамбурґа. У Гамбурґу почекали кілька днів, відтак всіли на малий корабель „Яхт”, яким за півтора доби заїхали до анґлійського порту у Ліверпул. У Ліверпул мусіли піддатись візиті на віспу та очи.

До великого корабля у Ліверпул мусіли іти піхотою чоловіки та жінки близько чотири милі, Чоловіки несли одну дитину на одній руці а другу на другій руці, бо діти так помучились, що не могли дійти до корабля. Пакунки наші везли возами. В порті прийшлось нам чекати від рана до пополудні заки перейшли містком на той корабель. Було вже над вечір як той корабель відплив на широке, отверте море.

Великий корабель, на який ми всіли, звався „Спіра". Віз він найбільше шведів і італійців. Жіночі ліжка були прості, із дощок, уміщені одно понад другим; чоловічі ліжка містилися під покладом корабля і виглядали вони радше на прості міхи, подібні собою до нинішних I-тонових колисок для маленьких немовлят, бо звисали вони на чотирох шнурках, які горою були причеплені до одного гака, чоловіки у тих міхах спали. Спали мов би своїм сном у воздусі літали. Днем корабельна управа дозволяла відвідувати свої родини а вечером заганяла чоловіків до тих міхів мов яких струсів до ями. Перший, другий і третий день нашої їзди, було нам незгірш, приглядались, як шведи та італійці виводили танці. Четвертого дня почали вже наші небилівці хорувати на черевну хоробу. Почала боліти голова та вертання на зад їди. Морська вода недорівнювала карпатській. За одно горня карпатської води дали б були небилівці ринського, та її на кораблі годі було дістати. Страви, які давали на кораблі не могли їсти, живились житним разовим хлібом, якого набрали із села у подорож до тої Канади. За сим ще гірша кара наступила, бо чим дальше плив корабель, тим ним дуще стало вихитувати. Вже нестало італійських та шведських танців, бо кораблем кидало мов тим пером у воздусі. Заказали пасажирам виходити на поклад корабля, сама лиш служба, за поміччю уставлених шнурів заледви що могла перейти корабель з одного кінця до другого. Кінці корабля занурувались цілком під воду і набирали морської води, яка розливалась по корабли, мов ріка. Начиння падало зі столів і билося до підлоги; крізь щільно замкнені вікна вода бризкала на жіночі ліжка. Були хвилі, коли неможливо було слова промовити. Морські хвилі, котрі наближалися до корабля, виглядали страшнійше від карпатських гір. Тим страшнійші, що ці морські хвилі накривали собою цілий корабель. Жінки горячо молились, щоби не довелося погибати не заглянувши своїм чоловікам у віче.

Одного разу корабель затримався на цілу добу, а матрози випомповували воду. По бурі нависла густа мрака підчас якої наш корабель раз у раз ричав, мовби те теля за коровою.

Хто чувся здоровший виходив на поклад корабля, щоби приглянутися як то небіщика ховають на воді. Похорон був простий та сумний, бо ліжко в якім небіщик помер послужило йому за деревище. В Небилові небіщикови вкладали восковий хрест до рук, а сему вложили поконець ніг, тяжкий камінь і враз із тим його ліжком, яке його заколисало на смерть, поволеньки спустили до морської води. В Небилові дзвони дзвонили, як небіщика відправляли, а ту корабель ще раз заричав мов би вічную память йому заспівав, потім рушив в дальшу дорогу.

Вознесення ми святкували на кораблі близько канадійських берегів і так по 11-ти добах плавби кораблем ми доплили до канадійського порту Квебек. З Квебеку їхали ми зелізницею до Виннипеґу. На виннипеґськім двірци привитав нас Василь Елиняк. За порадою В. Елиняка, А. Пайш, Д. Візнович, М. Елиняк та М. Романюк, поїхали за дарованим пасом на оглядання земель в околиці Едмонтон, тут біля Форт Саскачеван вибрали собі гомстеди, яких повертаючи назад до Виннипеґу в Едмонтоні поплатили. Як М. Романюк, Д. Візнович, Анна Пайш та Н. Романюк подавали по десять долярів від фарми, Йосиф Пайш та Василь Яців не хотіли їхати до Едмонтону, вдоволяючися тим, що різали у Виннипеґу дрова. По повороті з Едмонтону, М. Романюк, М. Елиняк і Д. Візнович стали на роботу у німецьких фармерів біля Плюмкулі, Ґретни та Алтони. В 1892 році на фарми в околиці Едмонтону поїхали Антон Пайш та Никола Тичковський. Антон Пайш на своїм гомстеді живився першої зими сіяною бруквою та мясом з диких звірят як заяців, курей, партридж і т. д. Боявся брати запомогу, яку тоді уряд давав у формі муки, волів або коров, бо по думці небіщиків було, що таку запомогу у двоє прийдеться звертати при контракті.

Другий транспорт небилівських іміґрантів до Канади.

По відсидженню кари Іван Пилипівський та його шваґер Паніщак, зібрали решту, що мали з нами їхати у подорож до Канади. Виїхали вони 1893 р. до Канади. Пилипівський проводив цілим гуртком, який складався з: Михаїла Пулишія, Андрея Пайша, Федора, Николи та Михайла Мельника, Василя Феняка, Петра Мельника, та ще пару інших односельчан.

Юрко Паніщак лишився у Виннипеґу, робив у сіпіарських шапах, решта поїхали до Едмонтону, де вже господарив Антін Пайш та Н. Тичковський. Всі вони осіли недалеко один від другого в околиці Една, крім двох братів, Николи та Михаїла Мельника, які осіли яких дві милі від почти Една, на схід, і так утворилась перша українська околиця Николою Тичковським, у Алберті в 1893 р.

Наших три родині, які були на роботі у Манитобі, весною 1898 року, перед Великоднем приїхали до своїх односельчан на Едну, в якій ми пізнійше — власти во молоді — заспівали одну із канадійських пісень, якої уривок подаю понище:

Було колись літо, літо,
А тепер вже й зима.
Був то колись в краю гаразд,
А тепер вже й нема.
Німці степи всі забрали,
Вже й до наших йдуть,
Там де наші батьки грали,
То там тепер нема где.
У Львові на риночку,
Там ляхи шаліють,
Так ту нашу руську землю,
Як пацята риють

Іван Михайлович Романюк.

Щира любов.

Жінка (прощається з чоловіком на залізниці перед відїздом):— Будеш мене любити, хоч я так далеко від тебе відїзджаю?

Чоловік:— Самособою! Чим далі ти від мене, моя дорогенька, тим більше я тебе люблю!

О. І. БОЧКОВСЬКИЙ

Тома Ґ. Масарик

В році 1937. Чехословаччина пережила тяжкі дні національної жалоби — дня 14. вересня помер будівничий чехословацької держави, проф. Тома Ґарріґ Масарик . . .

З його смертю відійшла з цього світу найвидатніша постать чеської історії — великий син чеського народу і водночас — духовий велитень сучасної доби, втілення найчистішої людяности: не тільки виразник сучасної демократії, а й послідовний її здійснювач, дух уселюдської величі, апостол морального відродження народів, пророк нової Европи, непримиренний ворог закріпощення людей, оборонець покривджених й обездолених, лицар правди і справедливости.

У світовій історії не багато таких людей. Не диво, що Масарикова смерть зворушила ввесь світ. Бо всі зрозуміли, що це втрата не тільки для Чехословаччини, але для всього культурного людства, сумлінням якого був покійний президент-визвольник. Усі зрозуміли, що не стало того, хто непохитно вірив у перемогу творчих сил людства, для кого демократія була не формою політичного життя, але сутнім його змістом, суцільним світоглядом або, кажучи словами самого Масарика: "демократія побудована на любови до ближнього та до всіх ближніх", демократія, що "є здійсненням Божого ладу на землі".

Масарик помер, але живе й вічно житиме його творчий дух, його велике діло й передовсім захопливий приклад його життя. В чому-ж він проявляється? Проявляється в гармонійности (узгідневости) його вдачі: в рідкому поєднанні в його особі великого знавця суспільних питань із не менше великим мистцем у політичній практиці: у щасливій здібности бачити наперед через завісу майбутньої історії; в безприкладному вмінні пляново розбудовувати життя нації в напрямі бажаної мети та ще більше в хисті практично вирішувати наперед поставлені національні завдання.

В цьому полягає суть його фільософічного світогляду (Масарик був професором фільософії на празькому університеті), що домагався найдоцільніше розвивати творчі здатности нації в її боротьбі за повне самовизначення і за здобуття найвищої її мети — державної самостійности, повної незалежности, де нація сама рішала-б про свою долю, сама кермувала своїм життям і укладала собі його, як її того треба.

В наших часах загальної кризи, коли раз-у-раз говорять про справу національного проводу та вожда, Масарик може бути зразковим прикладом національного провідника з божої ласки. З цього погляду його життя й досвід заслуговують на увагу у всіх народів, а передусім у тих, що борються за свою волю.

*

Покійний президент Масарик не належав до тих провідників, що йдуть за масою, підлещуючись до її смаків та примх. Ні! Масарик був батьком свого народу, він програмово виховував його до великого зриву. Здебільшого, доводилося йому ходити не протоптаними вже стежками політичного хитрунства, а промощувати нові шляхи для новочасної історії своєї нації. Цю національну історію він свідомо творив, і тепер є, без сумніву, найбільшою її особовістю.

Масарик майже все своє життя йшов — "проти течії". Бо-ж треба було поневолений народ очистити від намулу різних національних забобонів та фальшивих святощів. Треба було, замісць патріотичного красномовства, плекати політику національного чину. Треба було розкріпачити душу приспаного народу. Масарик, вірний давній засаді борців за волю чеського народу "правда перемагає", мав відвагу знищити неодну чеську патріотичну брехню. Він здемаскував, напримір, найбільшу чеську святощ — підроблені "стародав-

ні” рукописи, якими чехи свого часу величалися перед світом (був це т. зв. королеводворський рукопис, який дуже зручно підробив чеський поет Вацлав Глинка). Бо Масарик не допускав думки, щоб народ міг національно воскреснути на основинах брехні, навіть, коли б цю брехню хтось пускав із найкращими намірами. Він навчав, що краще з правдою згинути, як із брехнею вийти переможцем. Масарик виступив проти забобону, що жиди допускаються ритуальних убивств на християнських дітях. Масарик взагалі та скрізь виступав в обороні правди й невинно переслідуваних. Він був ворогом засади “моя хата з краю”. Навпаки, він навчав, що не можна бути байдужим у справах, коли де будь і де кому діється якась кривда. Нераз за це проклинали його діти свого народу.. Але цим він придбав вже пошану в цілому культурному світі. Підчас світової війни й чеської визвольної боротьби в 1914—18 рр., Масарик скрізь находив підтримку для чехословацької справи. Саме ця його попередня діяльність, як борця за право й справедливість, була найкращою пропаґандою для цієї справи, а його особа найліпшою її запорукою.

У своїх творах Масарик відбудував історичну традицію чеського народу та визначив програму його розвитку на майбутнє. Цікаво звернути увагу на те, як він ставив сю справу. У свойому визначному творі “Чеське питання” (1894) Масарик на вступі зазначив, що чеська справа є для нього “світовим питанням” яке він трактує під “кутом вічности”. А попри те, чеське питання — писав він — є для нього соціяльною справою. Сам син візника, Масарик усе своє життя мав глибоку прихильність для працюючого люду. Він добре розумів, що без рухливости, чинної участи в руху суспільних низів, поневолена нація не може скинути чужого ярма. Тут ключ до його невпинної праці для культурного й політичного піднесення обездолених мас.

Майже тридцять років Масарик, немов той новочасний Мойсей, вів свій нарід до історичного здвигу, що вибух для нього в 1914 р. Та ця доба його

життя була лише вступом до великого діла, що цілим своїм тягарем упало на нього, коли йому минуло 64 роки.

Цікаво, що в часі святкування 60. роковин народин Масарика, коли робили підсумок його наукового й політичного дорібку, він, відповідаючи на привитання, з жартом сказав, що це, мовляв, щойно прольоґ (вступ), та що головне його ще чекає, що він житиме до 80 років, щоб закінчити своє діло. Масарик дотримав своєї обіцянки. Він по віщому

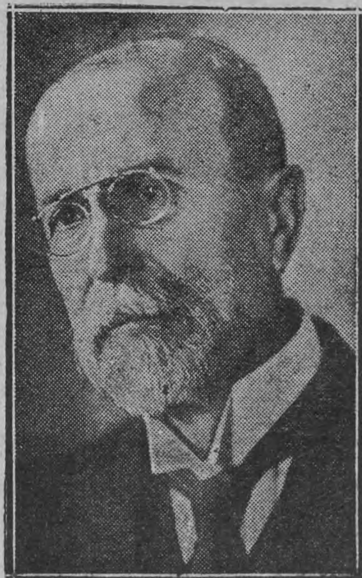

Тома Ґ. Масарик

передбачив те найважніше у свому житті, що довелося йому з великим успіхом виконати підчас світової війни. Це був дійсно чин над людські сили. Масарик, який передтим виховав свою націю, повів її тепер певним шляхом до рішаючої боротьби за її незалежність.

Зрозуміло, що Масарик став першим президентом чехословацької республіки, яку він заздалегідь підготовляв та будував. Але доба дальшої розбудови цієї молодої держави, в таких неспокійних часах після війни, не була для нього відпочинком. Навпаки, це був час, коли йому довелося виконати, мабуть, найтяжчу працю з цілого його життя. Навкруги лютувала та "світова революція", яку він так гарно змалював у своїх спогадах, перекладених і на українську мову. Що Чехословаччина перейшла цю тяжку добу, це вона завдячує передовсім мудрости свого президента-визвольника, його рішучости, але й надзвичайному людському тактові в поведінці, а головно — його всенаціональному авторитетові, повазі, якою тішився в цілому чеському народі.

Коли відтак високий вік і тяжка недуга не дозволили йому на далі виконувати відповідального уряду президента, він склав свої обовязки, але, як добрий господар, подбав про те, щоб на його місце прийшла людина певна, людина, якій спокійно можна було-б довірити долю молодої держави. На його думку, такою людиною був дотеперішний міністер закордонних діл Чехословаччини, його учень і співборець у визвольній боротьбі — др. Едвард Бенеш і, на його бажання, його вибрано президентом на місце Масарика. А сам Масарик іще майже два роки придивлявся до того, як ідуть справи створеної ним держави. Вмираючи, він міг, всупереч лихоліттю, яке Европа переживає тепер, за Чехословаччину бути спокійний . . .

*

Тіло великого президента спочиває в його рідній землі. Нелегко чеському народові погодитися з тим, що Масарика немає вже між живими, хоч рух його і далі витає над ним . . .

Але не лише Чехословаччина — весь світ у глибокому зворушенні схиляється перед домовиною Масарика — між усіми народами й українці, які до того мають іще і свої підстави. Згадати-б тільки цю особливу опіку, якою Масарик обгорнув українську еміґрацію, що найшла свій притулок по війні в Чехословаччині. Тут, як відомо, повстали високі українські школи й наукові товариства, тут, під протекторатом-опікою великого президента визвольника, могла вільно розвиватися українська культура в дусі українських національних й історичних традицій.

Своє відношення до української еміґрації Масарик виразно зазначив, між іншим, у своїй відповіді на привитання сенату Української Господарської Академії в Подєбрадах, 9. травня 1923 року, коли він відвідав це місто:—

"Я вам, панове, сердечно дякую. Я досить добре поінформований про Вашу школу та Ваші успіхи. Недавно я дістав про це звідомлення. Я радію, що ви в нас найшли коли не батьківщину — а в тім ви її не можете знайти тут, — то бодай добре сусідство братнього народу. Ви й самі кажете, що ви тут задоволені та щасли-

ві. Я радію з того, що при всьому нещастю, яке впало на Росію та на Україну, ми тепер можемо практично здійснювати наші славянські програми, які мали перед війною. Славянська програма ще не загинула та не загине. Ми хочемо бути сьогодні — я б сказав — практичніші, ніж давніщ, щоб тодішні ідеали — більш—менш абстрактні, — а за Австрії воно не могло бути інакше, — тепер ми закріпили чином. Наскільки залежатиме від мене, я радо підтримуватиму вас і ваших слухачів".

Померло тіло Масарика. Та живе й житиме вічно безсмертний його дух, щоб нагадувати й нащадкам його народу й усім культурним націям у майбутньому та сучасному засади його заповіту, ідеали людяности, творчу та сильну демократію, соціяльну справедливість, національну терпимість, моральне відродження народів, права жінки й "меншого брата", нове краще життя "підкутом вічности" . . . ..

Вязничий сторож:— Чому вас ніхто зі знайомих не відвідує?

Вязень:— Як можуть відвідувати, коли вони також всі сидять . . .

Певно вилетить.

— Бачиш синцю, — каже мати до малого Івася — янголики мають крильця і літають високо в небі.

— А чому моя няня не літає?

— Та-ж няня не є янголиком, синцю!

— А чому-ж татко каже до Гані: — "Мій ти янголику!"

— Та-а-ак- Ну то Ганя також полетить напевно!

Співачка.

— Доню, перестань вже співати!

— Що, може мій спів тобі не подобається, тату?

— Але-ж подобається, чому ні, тільки я боюся, щоб люде не гадали, що я тебе бю.

В суді.

— Два роки криміналу! Чи приймаєте?!

— Не можу, прошу ласки суду; мені доктор заказав багато сидіти.

Кебот чи Жак Картіє?

КОТРИЙ З НИХ ВІДКРИВ КАНАДУ?

У всіх французьких громадах провінції Квебеку обходили недавно знов день Йоана Хрестителя, що в тій провінції уважається національним днем. Є то свято французьких канадійців і на нім виголошують багато бесід, якими оцінюють головно діла французьких піонірів в Канаді. Французьким канадійцям говорять притім постійно, що Жак Картіє відкрив Канаду, а про Джана Кебота, що перший тут висів, заледве словом згадують. Доказом того безперечно є факт, що Картіє приїхав до Канади при помочі французького уряду, міжтим коли Джон Кебот вирядив свою експедицію з анґлійського порту Бристол і в імені анґлійського уряду вивісив анґлійську фану. Анґлійська меншість в Монтреалі старалася передількома літами поставити в тім місті памятник для Джона Кебота, але французька більшість була сильно проти того і зразу відмовила позволеня на такий памятник. Вкінці дано дозвіл, але памятник мусіли поставити на такім місці, де мало хто може його бачити, за виїмком тих, що бажають його найти.

В широких кругах Домінії не знають, що існує офіціяльне признаня відкриття Канади Кеботом. Буде інтересним тому піднести то, що на 24. червня 1897, в 400-літну річницю, відкрито в провінціональнім будинку в Галіфаксі памятну таблицю, яка у виразній мові признає ті заслуги. Там стоїть так:

Ся Памятна Таблиця є в честь
славного мореплавця
Джон Кебот,

який під авторитетом і з письмом повновласти від Генрика VII. мав припорученя здобувати, обсаджувати і брати в посідання „для Анґлії” всі землі, які зможе найти в якійнебудь частині світа”. Він відїхав на однім бристольськім кораблі, „Ди Метю”, і вперше вивісив фани Анґлії і Венеції 24. червня 1497 р. на північно - східнім побережу Північної Америки і через його відкриття в тім і слідуючім році Анґлія мала до того континенту претенсію, яку кольонізаційний дух її синів використав в пізнійших літах”.

Памятна таблиця зазначує дальше, що Королівське Товариство Канади вивісило її в той час, коли британська Імперія обходила 60-літну річницю вступлення на престол королеви Вікторії. За її то правління Домінія Канади поширилася від побережжя, яке вперше побачив Кебот й анґлійські моряки перед роками, аж до далекого побережжя Пасифіку.

Тодішний ґенеральний ґубернатор, Ерл оф Абердін, відкрив памятну таблицю в Галіфаксі а рівночасно горожане міста Бристол положили угольний камінь під памятну вежу Кебота у Брендон Гилл.

Бристол був у 16-тім століттю портом відпливу риболовчих і торговельних кораблів, які їхали на північ, на південь і на схід. Тут стрічалися великі моряки, щоби мріяти про нові здобуття на морі і на суші й укладати до них нові пляни.

Кристоф Колюмб був там в році 1477, де він довідався про подорожі північних людей, які переконали його, що на заході існує земля. Коли він вернув з Венеції, післав свого брата Вартоломея просити анґлійського короля Генрика VII. о фінансовання експедиції. Але Вартоломея вхопили пірати і держали в полоні через два місяці. Коли він вкінці прибув до Лондону, вислухав його Генрик з зацікавленням; але заки він прийшов до рішення, розійшлась поголоска, що Кристофа Колюмба фінансує Ізабелля іспанська. Його вважають за першого, що відкрив Америку, але головної суші він ніколи не бачив.

Джон Кебот й його сини зайшли до міста Бристол десь в 1486 р. і там вони здобули велике поважання, бо коли Генрик розчарувався по утраченню Колюмба, то дивився, щоби заступити його кимсь іншим. Його вибір впав на Кебота і він видав перший Королівський Патент Відкриття на 5. березня 1496, який звучить: „Чужі землі вишукати і заняти їх в посідання в імені короля”.

Король Генрик поставив однак на пи-

сьмі клявзулю, що ті пять кораблі мають бути виряджені коштом властителів. Кебот був бідним чоловіком й йому забрало цілий рік, щоби найти досить грошей на один одиніський корабель. В першім тижні мая 1497 р. він відплив зі своєю залогою з 18 осіб на кораблі „Метю", що мав 80 тонів поємности.

52 дні пізніше, „о пятій годині вранці", на 24. червня побачив капітан Джон Кебот в мраці скалисту гору, Кейп Норт, 1,200 стіп над уровеню моря, яку він у своїх мапах назначує як „Пріма Терра Віста", перша побачена земля. Скоро потім появився залив, корабель заплив і по висказанню подяки Богові за здоровля, ціла залога вийшла на горбок де Джон Кебот й його у Бристолі уроджений син Себастіян вивісили анґлійський прапор і поставили хрест.Так перший раз християнство ступило на американську землю. Кебот отже був першим королівським комісарем з повною властею, що станув на американській землі, щоби проголосити на ній суверенність і взяти її в посідання в імені короля. В публичних архівах Галіфаксу находиться дуплікат британського стандарту (особистий дарунок Генрика VII.), який вивішено в Кейп Бретон в 1497 р., першого національного прапору, який повівав на суші зах. півкулі. На нім є льви Анґлії і лілії Франції, бо в тодішних часах анґлійські королі робили претенсії до француського трону і вважали себе королями Франції. Цей прапор стався пророчим в певнім смислі для будуччини Канади.

Перебувши два дні на суші, Кебот поїхав на схід а потім на південь 300 ліґ здовж побережжя а потім знов на схід до дому. В неділю, 6. серпня, приїхали до Бристолю. Населення того міста було першим, яке могло донести Европі, що на північ від островів, які пять літ передтим відкрив Колюмб, є суша. Король зарядив публичне свято, але Джон Кебот дістав лиш 10 фунтів штерлінґів нагороди і мусів приречи підприняти нову експедицію слідуючого року. В тій другій експедиції мав він пять кораблів і 300 осіб залоги. Переїхав поверх 1,800 миль на північ аж до підбігунових ледів і на південь аж до місця, де нині є Флорида. Але його приняття по повороті було холодне. Він не привіз ані дорогоцінних каменів ані шовку, а ґеоґрафічні діла не дадуться обернути в гроші. Але існування краю було певно означене, і він пізніше стався колискою британської кольонізації і місцем уродин двох націй, що говорять анґлійською мовою.

В цих стрічках ми слідували головно за добре знаним журналістом Фредом Вілліямс, який заступає анґлійський погляд. Коли мешканці провінції Квебеку святкують честь Жака Картіє, як того що відкрив Канаду, то вони мають право до того, бо в їх мові під канадійцем розуміється француський канадієць, а канадійців, що говорять анґлійською мовою, вони вважають анґлійцями. Не Кебот, але Жак Картіє відкрив і переплив „Ла Нувель Франс", що пізніше стала нижчою Канадою а потім провінцією Квебек. Кебот був лиш на побережжу Нової Шкоції.

Москвини Зимують по Медвежому

Не без причини москвини є відомі світові під символом медведя . . .

Комісія совітських учених донесла свому урядові в Москві цікавий доклад про селян у псковській ґубернії, що з давен-давна приняли звичай від медведів, лисів та десяток подібних сотворінь. Нам всім відомий той звичай футрових звірят. З приходом зими медвідь, лис та другі того рода звірята шукають собі нори в землі або гніздяться в дуплі виверненого дуба, щоби переспати довгу зиму без руху та їди. Вже в давних віках учені студіювали горячокровних звірят, що поринали зимою в летарґічний сон, аби перебути довгий час морозів на засобі сала й тепла, що їх придбали за літа. Тепер совітські учені устійнили факт, що й людські істоти по прикладу звірят можуть перебути зиму без найменшої шкоди для свого здоровля і призначеного віку життя.

Псковські селяни доказують уже від непамятних часів, що це можливе. Псковська ґубернія належить до найбіднійших частин Росії. Врожай селян такий мізерний, що вони не є в стані пережити довгу московську зиму. Так отже з приходом осені селяни разом з медведями й лисами подаються "на лейку" — цебто на ложище, щоби не датись свому ворогові-голодови.

Зібравши до купи напечені паляниці, бараболі й воду москвин із псковщини разом з цілою родиною кладеться на піч чи постіль, обгортається коцами й шкірами та дрімає у темній і понурій хатині день і ніч — цілу зиму . . . Коли зачне вже докучати голод до тої міри, що загрожує смертю, жінка селянина встане та рознесе дітям по кришці паляниці, який всі замочують у воді і так їдять, щоб перервати голод. Батько докине звичайно тоді дерева до груби. Відтак усі знов засипляють медвежим сном. Ходить о то, аби як найменше рухатись. Це тому, що кожний рух пожирає кількість снаги, а снага вимагає поживи. Звичайно будяться раз на добу, а якщо можна обійтись, то й дві доби будуть ось так лежати без куска паляниці й руху. Малі порції поживи придушують голод.

Цікавим є також і те, що многі з тих північних московських селян доживають довгого віку. Учені пояснюють це тим, що довгий відпочинок зимою виходить їм на здоровля.

ПОЛОТНО З ЛЮДСЬКОГО ВОЛОССЯ

Ріжні є полотна у світі. Ткають його з лену й конопель, з вовни й бавовни, а в нинішнім модернім віці роблять його зі штучних хемікаліїв, як також з дерева і рослин. Ніхто одначе з нас не догадавсяб, що полотна виробляють навіть з . . . людського волосся.

У Зєдинених Державах находяться дві фабрики, що спеціялізують виробом такої тканини. Полотно з людського волосся являється наймiцнішим зі всіх тканин. Один цаль такого полотна видержує вагу шість тонів (12,000 фунтів!) тиснення. У виробі його фабрика не вживає стриженого волосся з голярень, але такого, що довжиною вагається від 6 до 14 цалів. Того полотна не вживають на шиття одежі, бо ніхто її не докупився-б, а має воно тільки один ужиток: переціджування олію з бавовняного зерна. Щоби виткати таке полотно, потрібно на це спеціяльних ткацьких варстатів і машин.

Таке полотно з людського волося виробляли ще в давнині у Китаю. Спершу вживали до того волосся з лями, відтак хвостів з коров і коней, а в кінці таки чуприни з людей.

По падку династії Манчу в Китаї волосний ринок збогатився дешевим матеріялом із соток тисячів кіс, які носили старомодні китайці. По заведенню республики в Китаю, "сини сонця" почали приймати европейські звичаї не тільки формою правління але й ноші. Відтинаючи коси ощадні китайці не хотіли кидати їх до печі, а продавали торгівцям на матеріял на полотно.

З жадного іншого матеріялу не вдається уткати такого полотна, як з людського волосся.

Мавнт Лефрой і ледівник Лефрой недалеко озера Люіз, Бенф, Національний Парк, Алберта.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Син і Корова

Оповідання з українсько-польської війни

Світова війна зігнала до головного військового шпиталю в Перемишли таку силу недужих і калік, що дня першого листопада року 1918 був би там, як то кажуть, і шпильки не докинув. Ті недужі що годні були балакати, балакали всіми мовами цілого світа. В просторих салях шпиталя молилися всі віри цілого світа, кождий свому Богови. Вже з самої австрійської армії приходили до того шпиталя люди ріжної породи, бо Австро Угорщина мала велику силу найріжнійших народів. Але до того самого шпиталя давали також полонених, отже до представника австрійських народів, приходили ще представники народів інших держав. З поза австро-угорських народів, найчисленнійші були представники народів царської Росії.

Ось в такім товаристві австрійський офіцир, українець, Галчук лежав тої днини, коли на одній частині румовища по старій Австрії проголошено Західно - Українську державу і заповіджено її злуку з Україною Східною. Вість про се, котру до Перемишля приніс телєґраф зі Львова, зігнала з ліжок і поставила на ноги всіх тих недужих і калік,що годні були піднестися і станути на ноги. Всі кричали, щоби їм дати одяг.

Поки йшла війна, поти кождий силкувавсь дістатися до шпиталя. Коли вже був там, силкувався як найдовше не виходити. Поки лежав у шпитали поти був безпечний, що не возьме його кулька, ні яка інша біда. Богато було таких, що самі покалічили себе, щоби тільки з фронту відійти до шпиталя. Прострілені руки або ноги, які опинилися в шпитали, були майже без виїмку асекурацією від ворожої кульки в голову або від якого іншого воєнного нещастя, гіршого як прострілена рука.

Тепер, коли вже не було небезпеки, що вишлють на фронт, кождому шпиталь став непотрібним. Кождий волів бути дома. Отже шпиталь став випорожнюватися. Чехи втікали в Чехію, мадяри в Угорщину, німці до Відня і поза Відень. Кождий силкувався як найскорше бути дома. І українці, кождий, котрий міг тільки встати, покидав шпиталь. По двох днях шпиталь був майже порожний. Лишилися тільки ті, котрих недуга, чи каліцтво прикували до ліжка і котрих лікарі силою задержали.

Між тими, що лишилися задержані силоміць, був також оберляйтнант Галчук. Рвався до служби, бо чув, що українці мають мало офіцирів, але лікарі не пустили його. Все потішали його, що за місяць буде міг вийти. Так потішали, бо ні на хвилю не сумнівалися, що до місяця туберкули одоліють його і він, хоч про нияку парцеляцію не думав, дістане, як вже не один товариш дістав, парцелю... два метри глибоку.

В Журавиці під Перемишлем стояв, полишений Австрією, девятий полк піхоти. Мужва була майже виключно українська, офіцири з усіх народів Австро - Угорщини. Між офіцирами найбільше поляків, найменше українців. Німці, чехи, мадяри відїхали, лишилися ляхи і жміночка українців. З сего скористала мужва і цілий полк здезертирував. Всі розбіглися, щоби бути дома, коли реформатори зачнуть панські лани парцелювати між хлопів. Чейже ті, що звали себе соціялістами, хоч ними не були, голосили, що першим ділом українського уряду буде аґрарна реформа.

Коли жмінка українських офіцирів лишилися без війська, поляки заволоділи Перемишль. В польськім комунікаті стояло, що при тій нагоді поляки взяли 578 полонених, в тім 32-ох офіцирів. Саме тільки українських недужих і калік лежало в перемиських військових шпиталях, яких поляки відіслали до табору полонених в Вадовицях. Таким способом і

Галчук опинився у Вадовицях між воєнними полоненими Польщі.

Вісти з українського фронту і горяче бажання станути в рядах борців, неначе підтяли силу його внутрішного ворога. Бактеріям неначе повилітали зуби, його орґанізм став кріпшати. Коли засвітало весняне сонце, Галчук почув у собі свою давну силу, з якою вступив був, хоч поне вільно, в ряди австрійської армії. Невеликі гроші, і в тім таборі Галчука вже ніхто більше не бачив. Пройшов гори на Угоршину, з Угорщини ще раз горами зайшов в Галичину і опинився в Станиславові. Лікарі не приняли його до війська, але він вперся.

Не видержиш, хлопе! — казали йому. — не видержиш більшого маршу. Про життя в окопах, то й бесіди не може бути.

Галчук не вступався. Команда, бачучи його добру волю, взяла його до служби, але на фронт не вислала, потрібні були здорові. Вислано його на чехословацьку границю до Лавочного, де став сотником граничної військової сторожі.

— І се потрібна служба, — Галчук подумав. — І тут потрібний старшина. Здоровійший від мене, замісць сидіти тут, піде на фронт.

В сотні Галчука ріжні були люди. Були старші і молодші. Були хлопи господарі, були хлопи парубки. Були також ремісничі челядники, міські пролєтарі.

Хоч се не була фронтова позиція, Галчук мав роботи чимало. Роботу давали йому ріжні дипльоматичні місії, що приїздили до нас, або виїздили за наш кордон. До нас приїздили місії французські, анґлійські, швайцарські й інші. Найбільше було місій французьких. Вони приїздили з превеликої цікавости. За кордон виїздили головно місії з Великої України. Кождий поїзд був переповнений ріжними дипльоматичними місіями Великої України. Членами тих місій були старші мущини і хлопці, старші жінки і дівчата. Велика їх сила робила враження, що кожде село України вислало за кордон якусь дипльоматичну місію, зложену з кільканацяти мужів і жінок, синів і доньок.

Таку місію не легко було обслужити, бо кождий член місії їхав з великим баґажом. Окрім того кождий член місії мав ручний куфер, з яким ніколи не розставався, якого ні на хвилю не випускав з руки. Очевидно, бо той куфер повний був дипльоматичних актів, себ-то банкнотів, золота й срібла. Інакше не могло бути, бо ті члени місії або втікали перед большевиками, або здезертирували від державної служби. Очевидно, не забули взяти з собою ріжних цінностей, своїх, або... чужих...

Ше більшу мороку, як з місіями, сотник Галчук мав зі своєю мужвою. Як в кождім війську і в його сотні були ріжні люди. Не лиш ріжні віком і ріжні з професії, але й ріжні інтеліґенцією, ріжні характером, ріжні силою своїх національних почувань. Були там такі, що доброхіть зголосилися до української армії, але були й витровлені в лісових нетрах і приставлені полевою жандармерією. Приставлені жандармом, приходили босі і майже голі. Як дістали одяг і чоботи, треба було дуже пильнувати, бо при першій ліпшій нагоді щезли. Але й не одного, що сам зголосився, можна було підозрівати, що він прийшов тільки по чоботи. Як дістав їх, то щез. Цілком покладатися можна було тільки на таких охотників, котрі зголосилися добре одягнені, взуті, ще з крісом і муніцією. В сотні було таких, Богу дякувати дві третини. Непевна була трета третина.

Годі сказати, що дезертири, чи кандидати на дезертирів були трусами. Не страх перед ворожою кулькою, чи страх перед ворожими ґазами були причинами дезерцій. Сотня чейже не стояла на фронті, і небезпеки втрати життя чи каліцтва не було. Не було також голоду й інших воєнних невигід. Служба мужви була тут дуже легка.

Також не можна сказати, що в сотні були національно несвідомі, котрим доля України булаби байдужа. До дезерції змушувала, видко, тільки деяких, одна велика, майже непоборима сила. Сею силою була... господарка на власнім ґрунті. З хвилею, коли прийшов час сінокосів, або час копання картофель, тільки полевий жандарм годен був господаря здержати від дезерції... бодай на час тих сінокосів і копання картофель. Потому треба було ті картофлі, може й троха зерна сховати так, щоби людська праця не впала жертвою реквізиції.

Реквізиція, то в ухах сільського господаря страшне слово! Нічим повінь, нічим огонь, нічим повітря. Хлоп так завзявся проти реквізиції, що хоч би мав свою пра-

цю на продаж і хочби реквізіція давала йому подвійну горгову ціну, він як може сховати, не дасть. Волів би, щоби злодій вкрав, бо реквізіція на його думку, то ще гірше, як розбій на гладкій дорозі. Не диво, що хто тільки мав роботу на своїй власній ниві, або мав що „декувати" (вкривати) перед реквізіцією, дезертирував. Втікав, не забуваючи взяти „комісьних" чобіт, своїх і по змозі свого "камрата", себто товариша.

Українська армія найбільше терпіла через велику недостачу чобіт. І-ша сотня Галчука не світло була взута. Каменисті дороги і плаї в горах скоро доруйновували вже наднищені чоботи. В сотні були три шевські челядники і вони від сходу сонця до заходу тільки латали й латали. Нарешті прийшов тужно вижиданий запас нових чобіт. Галчук проголосив, що завтра буде торжественна роздача. Ціла сотня дістане нові чоботи!

Смерком зголосився до кватири Галчука якийсь його жовнір, кажучи, що має сказати сотникові щось дуже важного. Галчук позвав його до себе.

— Що скажеш? — спитав.

Погано! — пане сотнику. — Чоботи прийшли. Ліпше було б, як би прийшли троха пізнійше, або як би цілком не прийшли.

— Покажи твої підошви!

Жовнір відвернувся, показав одну стопу, потому другу.

— Тобі чоботи прийшли за скоро? — Галчук спитав здивований. — Ти вже підошев не маєш. Вилазять голі стопи.

— Коли ж бо через ті чоботи буде дезерція. Вже деякі, коли вчули, що прийшли чоботи, шушукають. На добавок, саме тепер сінокоси. Як би пан сотник не вгнівалися, то я щось порадив би.

— За добру волю ніколи не гніваюся. Як рада буде добра послухаю.

— Я радив би, всім тим, що дома мають сіножати, нові чоботи дати аж по сінокосах.

— Ті чоботи, які тепер на їх ногах, за пару днів до решти порозлітаються. Жовнір не може ходити босо, як в маґазині є нові чоботи. Твою раду використаю так, що прикажу пильнувати їх. Котрі то?

Жовнір назвав по імени чотирох своїх товаришів, котрі мали сіножатки. На другий день ціла сотня дістала нові чоботи. Третої днини показалося, що здезертирували тільки два. Четвертої днини нараховано, що сотня зменшилася ще о чотирох. Окрім тих, про котрих була бесіда в розмові жовніра зі сотником, здезертирували ще два, котрі мали женитися і на котрих переходили господарства їх батьків. Ще днину пізнійше щез один, котрий почув, що в його селі, в Перегінську, громада вже парцелює лани української митрополії. Ось причина, чому в українській армії Перегінців не було.

Коли так Галчук сидів у своїй кватирі стурбований, що то буде, як духом дезерції заразиться ціла сотня, сказали йому, що якась жінка привела до війська свого сина, та хоче балакати з паном сотником. Він вийшов перед хату і справді побачив жінку з парубком, більш-менш 22-літнім. Сотник скривився, бо парубок був тільки в подертих полотняних штанах, в сорочці ще більше подертій, простоволосий і босий.

— Сей прийшов тільки по чоботи! — Галчук, подумав. — Як дістане чоботи, ще й цілий одяг, щезне.

Що— ви скажете? — спитав.

Жінка прискочила до него і вхопила за руку, щоби поцілувати. Він сховав руки за спину і каже:

— Не цілуйте, бо я не ваші мама. Скажіть, чого ви прийшли?

— Та я, прошу пана капітана, привела мого сина до українського війська,—жінка відповіла.

— Ти в австрійськім війську не був? — Галчук спитав парубка.

— Та був, прошу пана капітана. Я був на італійськім фронті. Як Австрія розлетілася, я вертав до краю. В Кракові заарештували мене поляки, бо я українець. Арештували всіх українців, що вертали до краю. В купі з іншими дали мене до табору полонених у Вадовицях. Я відтам втік. Тепер зголошуюся до українського війська.

Галчукови очі заіскрилися з утіхи, що дістав такого патріота. Тепер вже знав, чому той парубок босий, майже голий. В такім полоні рядовик не міг мати чобіт, ані доброго одягу. Беручи в полон, стягали з него всьо, окрім сорочки і другої штуки біля, тої дискретної. Але й сорочку, як була добра, стягали і давали здерту.

Галчук ще й тому втішився, бо дістав світлий примір, котрим чейже здужає — гадав — образумити тих своїх вояків, ко-

трі ще може думають про дезерцію. Позвав перед себе цілу сотню і промовив до неї з одушевленням:

— Ось дивіть на сего парубка і слухайте, як він любить Україну! Був на страшнім італійськім фронті. На тім фронті, з котрого майже ніхто живий, або цілий не вертав. Попав у польський полон. Він втік відтам, щоби своїми грудьми заслонити Україну!

Свою промову Галчук хотів доповнити оповіданням самого парубка, отже став випитувати:

— І я втік з вадовицького полону, та зголосився до української армії. Ти просто відтам?

— Вже буде чотири місяці, як він вернув до хати,—жінка відповіла за сина, котрий задовго думав, що й як відповісти.

Галчука неначе в серце кольнуло. Подумав, що тут щось смердить. Щоби дальшими відповідями не ослабити вражіння, яке на сотні зробив появою парубка і своєю короткою промовою, приказав сотни відійти. Коли вже лишився тільки з жінкою і з парубком спитав:

— Ти може хорував, що так пізно зголосився до війська? Українські жандарми не були в твоїм селі, не чіпали тебе?

Парубок мовчав. За него знов відповіла мама.

— Прошу пана капітана, він не винен, бо то я його не пускала.

— Як то не пускали? — Галчук спитав. — Ви держали його на припоні? Може на ланцуху, як пса?

— На припоні не держала. Він втік в ліси і ховався. Я йому носила їсти. Бо прошу пана капітана, він мій син, я його мама. Скажіть самі, чи є на світі така мама,

така сука, що доброхіть дала б свого сина до війська? Ще й тоді, коли війна!

Галчук звернувся до парубка:

— Як ти не був на припоні, то чому ти сам не зголосився? Ти не знав, що за тобою питають жандарми?

Парубок далі мовчав, за него знов відповіла мама.

— Та що з того, пане капітане, що знав? Він знав, що шандарі розщибаються за ним. Але він також знав, що йому вже пора женитися і ґаздувати на своїм. Там в селі жде на него дівчина, ще й богачка. Як він піде до війська, то її зараз віддадуть за іншого.

Галчук стояв перед загадкою. Не знав, що жінку спонукало тепер сина не лиш пустити до війська, але й приставити його. Неначе б боялася, що сам не зголоситься.

— Чи ви нараз прозріли? — спитав. — Чи рушила вас совість? Ви таки додумалися до того, що ваш син повинен боронити Україну?

— Де там прозріла! Я не була сліпа, щоби аж тепер, на старости літ прозріти. Совість мене не рушила, бо моя совість чиста. Я нічого лихого не вдіяла, а з тих гріхів, що мала раньше, я вже висповідалася. І відпокутувала. Совість хиба тепер зачне мене гризти. За те, що я власну дитину приставила до війська.

Замісць розвязати загадку, відповідь жінки вбила ще більшого клина в голову Галчука. Він став тратити рівновагу.

— То що, до дідька, присилувало вас приставити сина сюди?

— Корова, пане капітане, корова!

— Щооо? — Галчук спитав, витріщивши з дива очі. — Корова? Та яким чудом?

— Ніяким чудом, тільки тим, що її забрали шандарі. Командант нашої жандарської станиці, лютий пес. Серця в груди не має й тілько, що за нігтем. І хитрий він. Від всіх батьків, котрих сини поховалися в лісах і до українського війська не пішли, шандарі позабирали корови. За кождого парубка одну корову. Віддадуть аж тоді, коли парубок зголоситься до війська. Отже я пішла до ліса по сина і привела його вам. Дайте мені посвідку з печаткою, що я сина вже приставила вам.

— То ви сина до війська не пускали, бо то ваша дитина?

— Так, так, прошу пана капітана. Я ж його мама. Я його носила, я його в болях родила, я його кормила власними грудьми...

— Тепер ви його приставили за корову?

— Та я вже казала, що так пане капітане.

— Або ви корову носили, в болях родили, кормили власними грудьми? Ви мама тої корови?

— Десь також, пан капітан кажуть таке!

— Я тільки кажу, що син ваша дитина, отже він вам милійший, як Україна.

— Та таки так.

— Але вам корова милійша, як дитина?

— Та бо... Та бо, прошу пана капітана, за корову треба дати гроші. До роботи є в мене ще два сини. А без корови, яке б то було господарство!

Галчук відвернувся і пішов писати посвідку, що дезертир ставився, та що його мамі можна віддати корову. Вийшов назад, дав жінці посвідку і сказав:

— Ідіть з Богом!

— Нехай Бог має тебе в своїй опіці! — жінка заголосила, обіймаючи сина за шию.

До уха шепнула йому:

— Не втікай, аж прийду сюди і скажу тобі, що корову вже віддали і я її вже сховала в лісі. Також не кивайся відси, поки не дістанеш нового мундура і нових чобіт.

По шкільнім свідоцтві.

До аптики вбігає блідий хлопець з переляканими очима і каже до аптикаря:—

— Чи маєте яке лікарство, що втишує біль?

Аптикар:— А де-ж тебе болить, хлопче?

Хлопець:— На разі ще не болить. Але мій тато якраз оглядає моє шкільне свідоцтво . . .

У лікаря.

Лікар:— Ви мусите хорувати! Я-ж вам позволив пити лише одну "бомбу" пива, а ви пєте аж три.

Хорий:— Я, пане доктор, лікуюся ще в двох лікарів, а кожний з них позволив мені пити по одній.

ДМ. МИКИТЮК.
б. У. С. С.

Культурне і Економічне Положення Українців під Польщею

Український нарід переніс на собі за останніх 20 літ таке пекло, якого не зазнав ніодин нарід на світі в останньому столітті. Західна Україна, а зокрема Галичина, була тереном жорстокої руйнуючої світової війни через майже чотири роки. По розпаді Австрії в листопаді 1918 р. прийшла не менше кровава українсько-польська піврічна війна. Поляки простою перевагою техніки і числом зорґанізованої армії перемогли Українську Галицьку Армію а з її переходом 15. липня 1919 р. на Велику Україну, поляки опанували цілу галицьку область.

Але ця програна війна все одно не означала повної капітуляції українських народніх мас перед противником. Не зважаючи на перевагу польського займанця, українські маси вперто оставали в боротьбі при ідеї національної, реліґійної та соціяльної волі.. Ця боротьба прибрала форми впертої, плянової, орґанізаційної розбудови життя, щоб в той спосіб витиснути противника поза скобки свого національного життя.

Треба признати, що на Землях Західної України у цім напрямі за останніх 18 літ, від коли Польща оружною силою і дипльоматичними хитрощами опанувала ці землі, виконав український нарід величезну орґанізаційну працю. Щоби оцінити цю працю і її розміри, треба собі пригадати той стан, який панував на українських землях в 1920 р. Передівсім весь край був знищений кількаразовою воєнною хуртовиною, що раз ішла вперед, то знову верталася назад, але завсігди лишала за собою руїну, попелища і знищену людську працю. Отже матеріяльна руїна була тоді цілковита. Але життяздатний і енерґійний наш нарід не тільки відбудував на руїнах старі передвоєнні культурні надбання і здобутки але творить і здобуває все нові, в небувалій дотепер мірі.

Згідно зі статистикою українського вченого, проф. д-ра Кубійовича, всіх українців під Польщею є около шість міліонів. В Галичині творять українці 60 відсотків населення, поляки 30 відс., а жиди 10 відсотків. На Волині українці 71 відс., поляки 16 відс., жиди 10 відс. На Поліссю українці 75 відс., поляки 11 відс., жиди 13 відс. На Холмщині (6 повітів) творять українці 25 відс., поляки 59 відс., жиди 13 відс. Приплив поляків в рр. 1921—1931 на українські корінні

землі проф. Кубійович обчисляє на чверть міліона.

Культурно-освітні установи.

Всю культурну, господарську і суспільну працю з великим успіхом виконують наші центральні установи у Львові, як: "Просвіта", "Рідна Школа", "Сільський Господар", українська кооперація, незалежна українська преса, ріжні видавництва і др.

"ПРОСВІТА".

Одною з найстарших наших культурних установ, що дала початок всім другим, є Товариство "Просвіта". Матірне Т-во "Просвіта" — це наше начальне і головне просвітне Т-во, заложене ще в 1868 році. Це величезна, культурно-освітна установа з великою орґанізаційною сітею культурних станиць по цілій галицькій землі. Майже в кожнім селі існує Читальня "Просвіти", в кожнім повітовім місті існує філія "Просвіти", а централя, себто матірне Т-во існує у Львові.

Сільських читалень "Просвіти" є в Галичині 3,100. Польська окупаційна влада розвязала за кілька послідних літ 150 читалень. В сих сільських читальнях улаштовано в 1935 році 19,000 аматорських вистав, 40,000 відчитів, 700 "свят просвіти", 750 концертів в честь Т. Шевченка, 200 концертів в честь Ів. Франка, 200 "свят книжки", 200 курсів для неграмотних і 30 мистецьких змагань.

При читальнях "Просвіти" існують: 2,100 аматорських гуртків, 1100 хорів, 130 дутих а 4 смичкових орхестр, 800 самоосвітних гуртків. Змістом праці сих гуртків є від спільного читання книжки аж до самостійного здобування загального і професійного знання. Дальше існують при читальнях "Просвіти" 840 гуртків любителів книжки з 10,000 членами, 800 гуртків "Молодої Просвіти" з 20,000 членами, 580 забавових і 180 шахових гуртків, 250 жіночих гуртків і 140 діточих садків.

Власні бібліотеки мають 3,000 читалень, в яких є разом 600,000 книжок і 6,500 ріжних часописів і журналів. 1250 читалень мають свої власні Народні Доми, 50 читалень докінчують будови своїх домів, 360 читалень мають площі під будови, а 300 читалень мають приготований матеріял до будови.

Впродовж 1935 року відбулося 113,000 голосних читань, з яких користало около 700,000 членів. В тім році улаштовано 185 повітових і окружних просвітних нарад. Майно всіх сільських читалень "Просвіти" представляється понад шість міліонів золотих. Членів є 275,000. Це число обіймає лише тих членів, що виконують членські обовязки і беруть живу участь в освітній роботі.

Всіх філій має "Просвіта" 82. В послідних трох роках польська влада розвязала 5 філій. При 78 філіях існують власні бібліотеки (випожичальні книжок) і бібліотеки з позашкільної освіти. При філіях існує 190 вандрівних бібліотек, завданням яких є обслужити ті наші села, де нема читалень. 30 філій мають свої власні доми у містах, а 10 філій мають гарні площі під будови домів. Загальна вартість майна сих 82 філій представляється понад пів міліона золотих. При філіях відбуваються курси для вишколу: бібліотекарів, секретарів, скарбників, режісерів і диріґентів. Філії устроюють що року т. зв. мистецькі змагання з хорами і аматорськими гуртками.

Головний виділ матірного Т-ва "Просвіти" у Львові складається з 15 членів і 6 заступників. Головою є тепер проф. др. Іван Брик. За цілою освітною працею в краю пильно слідкує Головний Виділ при помочі своїх інспекторів і люстраторів, які продовж 1935 р. зілюстрували всі філії і 2,000 читалень, зорґанізували і перевели 160 повітових нарад і 250 окружних люстрацій і нарад з представниками читалень. До централі приходить денно около 150 листів а урядовці полагоджують особисто зі сторонами денно до 30 справ.

На майно централі складається величава 3-поверхова бльокова камениця, 240 морґове господарство у Милованю, де провадиться що року піврічна господарська школа, 130-морґове господарство в селі Грабівци, повіт Рудки. Централя веде власну переплетню, книгарню і сільсько-господарську школу. Бібліотека централі числить 17,000 томів книжок, а мандрівних бібліотек є при централі 50 з 2,500 книжками.

Централя улаштовує що року т. зв. зїзди освітників, які на своїх анкетах радять над способами, як поправити, поширити і закріпити освітну працю по селах. Кожного року в місяці грудні всі

читальні і філії святкують “Свято Просвіти”, а ввесь дохід з того свята віддають на потреби матірного Т-ва “Просвіта” у Львові. Від 1934 року введено т. зв. ”Свято Книжки”, що його улаштовують читальні впродовж жовтня кожного року.

В 50 перших роках своєї діяльности централя видала 348 популярних книжочок у 3,400,000 примірників. З кінцем 1935 р. числила централя понад 31,000 членів. Головний Виділ матірномо Т-ва видав цего року клич до читалень, щоби в 1938 р. в часі святкування 70-літнього ювилею “Просвіти’ здобути один міліон членів. Головами читалень є: 2,305 селян, 572 священиків і 194 інших. Орґаном централі є місячний журнал “Життя і Знання”.

В головну основу своєї праці поклала “Просвіта” піднесення культури широких народних мас і виповнення культурних огнищ, читалень, виховним і освітним змістом при помочі всіх можливих засобів і метод позашкільної освіти.

Як бачимо, то “Просвіта” виконала за 70 літ існовання великанську освітну працю. Та на тім ще не кінець. Перед “Просвітою” стоять ще далі великанські завдання та праця, які вона зможе тільки тоді з успіхом виповнити, коли все українське громадянство по обох боках океану поспішить їй в цім ювилейнім році з моральною й матеріяльною поміччю, коли всі стануть під прапор розбудови “Просвіти”.

РІДНА ШКОЛА.

Цілею й завданням “Рідної Школи” є учити і виховувати українську молодь в українськім національнім дусі. До цеї мети ведуть приватні школи Р. Ш., які удержує сам український нарід.

Стан українського шкільництва під окупацією Польщі прямо жахливий. Зі загального числа 3,662 українських народних шкіл, які існували за Австрії, лишилось сьогодні, згідно з міністеріяльним шематизмом за 1930-31 шк. рік, тільки 134 українських народних шкіл, а всі інші українські школи перемінили поляки на польські.

Масовий плебісцит (загальне голосування) за українською мовою навчання не увінчався успіхом навіть всупереч вирокам Найвищого Адміністраційного Трибуналу, до якого українці, як до найвищого законодатного тіла, вносили свої скарги. Дальше польська влада в 1930 р. закрила одиноку на ціле Поділля українську ґімназію в Тернополі і до нині не хоче назад відчинити, а Лемківщині та Гуцульщині стараються поляки накинути силою шкільні букварі з лемківським чи гуцульським макаронізмом, якого самі лемки та гуцули не розуміють. Отже ясно, які величезні завдання мусить сповняти “Рідна Школа”, щоби бодай частинно зрівноважити той добре зорґанізований поляками похід на полонення душ українського молодого покоління.

Основою рідношкільної орґанізації є кружки “Рідної Школи”, яких разом є 2,000. Сих кружків булоб напевно більше, але в багатьох місцевостях польська окупаційна влада не дає дозволу їх основувати. В кожнім повітовім місті є філія “Рідної Школи”, і таких філій по краю є 23. В кружках “Рідної Школи” відбулося за 1935 р. 5,200 театральних вистав, концертів, рефератів і відчитів, а 14,500 всякого роду народних сходин. Звичайних членів “Рідної Школи” було при кінці 1935 р. 45,000. Членська вкладка виносить 50 сотиків річно для молоді, один золотий для селян і робітників, а два золотих для інтеліґенції.

Централя “Рідної Школи”, яка є ніби українським міністерством освіти і національного виховання, знаходиться у Львові і працює з великим успіхом вже понад 50 літ. Для ясности слід пригадати, що “Рідна Школа” це не школа, але виховна інституція чи орґанізація, а метою цеї інституції чи орґанізації є українська молодь.

Ця інституція удержує 60 народних шкіл (з того у самім Львові 8), 12 українських ґімназій, 2 учительські семинарії, 1 захоронярську семинарію і 650 діточих садків (кіндерґартен). Число садків було би більше, але поляки-старости не тільки не дозволяють основувати нові, але й існуючі часто закривають. В сих діточих садках знаходять опіку і дошкільне виховання 25,000 дітей. В народних школах “Рідної Школи” побирають науку в українськім дусі понад 5,500 дітей, а в ґімназіях понад 2,100 учеників.

Крім цих шкіл централя провадить та удержує 10 фахових шкіл (торговельні, ремісничі і господарські), в таких містах як Львів, Тернопіль, Яворів і др. В цих

фахових школах кінчать річно 500 учеників, яких учить 50 учителів. Трилітну торговельну школу у Львові кінчать що року понад 100 учеників, з яких виходять будучі українські солідні купці, завданням яких є відвоювати від жидів і поляків українську торговлю і промисл по містах Західної України.

Централя "Рідної Школи" утримує в 5 містах бурси для української бідної молоді, як рівнож захоронки й світлиці, в яких виховуються понад 400 дітей, що ними опікуються 20 учительок.

Крім того централя "Рідної Школи" була зорґанізувала по-шкільну молодь у віці 14—18 літ у так званий "Доріст "Рідної Школи", для якого уложила була правильник корисних занять, щоб молодь не підлягала шкідливим впливам і підшептам. Таких гуртків "Доросту" Р. Ш., було по кінець 1936 р. 870, а в них понад 6,000 юнаків. Але в грудні 1936 р. польська окупаційна влада розвязала ці всі гуртки і централі заборонила орґанізувати на будуче такі пошкільні гуртки.

При централі "Рідної Школи" існує т. зв. "Порадня для вибору звання", яка дала по містах і селах низку викладів, 320 устних і понад 500 писемних порад батькам, куди звертати їм дітей.

Разом "Рідна Школа" утримує понад 400 виховних заведень і провадить ріжнородні курси усяких практичних занять, як прим. курси для неграмотних, курси українознавства, шкільного виховання, санітарні, гіґієнічні, шиття і крою, трикотарства, кошикарства, куховарства і національних танків. Взагалі "Рідна Школа" має під своїм благородним впливом понад 30,000 української молоді, яку учить і виховує 800 учителів.

На вдержання дотеперішнього стану цих приватних шкіл "Рідній Школі" треба 1,100,000 золотих річно. Постійні впливи до каси за науку дають 600,000 золотих річно. Решту грошей, значить пів міліона золотих мусить добровільно складати що року українське громадянство по обох боках океану.

Двайцять літ тому в буревійній атмосфері світової війни, в усіх народів, що від висліду війни залежала їх доля, лунало гасло: "все для фронту!" Від великої національної катастрофи, що нам її принесла війна і революція, зродилося і змогутніло у нас гасло: "Все для Рідної Школи!", бо ця наша установа стала на сторожі душі грядучих поколінь нації і тому серед загально-ґромадської жертвенности займала "Рідна Школа", займає і займатиме все перше місце.

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА.

Наукове Товариство ім. Шевченка, яке стоїть на чолі української культури, повстало в 1873 р. Ця культурна установа є нині Українською Академією Наук, хоч формально вона академією не зветься. Гуртує у себе самі наукові сили а його членами є українські учені, професори університетів і інші заслужені в науці люди.

Наукове Т-во ім. Шевченка видає українські наукові твори зі всіх царин людського знання і свій орґан-тримісячник "Записки Наукового Т-ва ім. Шевченка". Члени цеї установи творять ріжні наукові секції й комісії.

Товариство посідає величаву три-поверхову каменицю, де міститься богатий і неоціненої вартости музей та сві-

тової слави бібліотека, яка числить до 150,000 томів книжок. Має також власну друкарню, переплетню і книгарню. Теперішним головою є проф. Др. Іван Раковський.

Крім цеї нашої Академії Наук існують ще у Львові другі культурно-наукові станиці, як прим. Богословська Академія, заснована в 1929 р. метрополитом Шептицьким і Товариство Наукових Викладів ім. Петра Могили.

На провінції знова існують Бібліотека і Архів греко-католицької дієцезії в Перемишлі і Станиславові, Бібліотека ім. Франка в Дрогобичі, Бібліотека і Архів ОО. Василіян в Жовкві і Крехові, а у Львові величава бібліотека Народного Дому, Бібліотека Ставропігійського Інституту, Бібліотека і Архів ОО. Василіян і греко-католицької митрополичої консисторії.

МУЗЕЇ.

Для зосередження і збереження усіх здобутків матеріяльно-духової культури кожної нації існують музеї. І ми маємо такі музеї, в яких переховуються культурні здобутки нашого народу від найдавніших часів.

Перше місце між галицькими музеями займає Національний Музей у Львові, який заложив в 1905 році і до нині піддержує своїми княжими жертвами митрополит ґраф Андрей Шептицький. Цей музей світової слави переховує у себе скарби української культури неоціненої вартости. Є в нім, наприклад, 12,000 рукописей на перґаміні. Міститься у величавім будинку при вулиці Мохнацького. Друге місце з музеїв у Львові займає музей Наукового Т-ва ім. Шевченка а опісля музей Богословської Академії і музей Народного Дому. В домі Інвалідів Українського Війська міститься музей історично-воєнних памяток.

Крім цих центральних музеїв у Львові існують на провінції т. зв. обласні музеї. Одним з перших таких музеїв є музей "Гуцульщина" в Коломиї, оснований в 1927 р. В нім знаходиться около 5,000 предметів, між якими є два чумацькі вози. В Самборі існує "Бойківщина", який має найбогатшу збірку писанок. В Сяноку є музей "Лемківщина", оснований в 1931 р., що має 6,500 предметів. В Перемишлі існує "Стривігор", а в Стрию "Верховина", оснований в 1932 р. і має понад 2,000 предметів. Музей в Яворові "Яворівщина" має 3,000 предметів, а музей ім. А. Чайківського у Бережанах, оснований в 1935 році має около 2,000 предметів. Крім цих музеїв існують ще подібні музеї по других галицьких містах, як приміром у Тернополі "Поділя", у Сокалі "Сокальщина", в Станиславові, Рогатині, Раві Руській і Теребовлі. Ці всі обласні музеї є орґанізовані в комітеті Українських Обласних Музеїв.

ВИДАВНИЦТВА.

У Львові існує багато ріжних видавництв, які рік-річно випускають на книжковий ринок много українських книжок ріжного змісту. Для ширення традиції наших визвольних змагань бувші Українські Січові Стрільці заложили в 1922 р. видавництво "Червона Калина", яка випустила до нині понад 50 книжок, а крім того видає що року калєндар. Видавництво "Українська Преса" видає що місяця одну популярну книжочку. Крім них видала Історію України, Історію Українського Війська, Історію Української Культури, а калєндарі "Золотий Колос" розходяться в 85,000 примірниках. Для діточої літератури існує від 16 літ видавництво "Світ Дитини", яке крім діточих книжочок видає місячник "Світ Дитини". Для театральної літератури існує видавництво "Русалка". ОО. Василіяни мають своє видавництво у Жовкві, де крім книжок релігійного змісту і молитвенників видають місячник "Місіонар" у 35,000 примірниках. Ставропігійський Інститут у Львові видає церковні книги а головно євангелія. Для видання популярних видань існують у Львові видавництва "Самоосвіта", "Добра книжка", "Сад', "Бібльос, "Хортиця" "Дешева книжка", "Всесвіт", "Ізмарагд" і видавництво "Просвіти", "Рідної Школи", "Діла", "Батьківщини" і "Український Видавничий Інститут", що видав цего року Великий Атляс України.

На провінції існує видавництво "Бистриця" у Станиславові, "Ґарт" в Яворові, а "Рекорд" і "Загальна Книгозбірня" в Коломиї, "Журавлі" в Рогатині а у Варшаві "Науковий Інститут", який видає в сучасну хвилю всі твори Шевченка в 16 томах. Військово-Історичне Т-во у Варшаві видає журнал, присвячений історії визвольних змагань Великої України п. з. "За Державність".

УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ПРЕСА.

Тоді, коли рівень літератури, науки і мистецтва є питанням культурного престіжу нації, за се рівень преси, тобто її якість і поширення є мірилом життєздатности народу. Наука сягає в глибину, література й мистецтво підіймає націю на вишини духа, преса звязує сучасне з минулим, велике з малим, теорію з прктикою, вчерашне з майбутнім.

Преса — се найбільший учитель для виховання і для поширення свідомости серед людства. Преса — се реґулятор життя. Преса — се провідник народу, бо преса вчить нарід і вказує нам шлях до кращого життя. Преса — се сівач культури, бо серед найглибшої темноти засіває свідомість в найдальшім закутку. Преса — прозвана шестою частиною світа, це вже випробуваний засіб праці, боротьби і оборони. Вона більше продуктивна ніж величезні фабрики але й жахливійша ніж найбільші удосконалені скоростріли, далеконосні гармати, боєві літаки і трійливі ґази.

У всіх культурних народів преса стоїть на дуже високім уровені і дуже широко поширена. Хох українці під Польщею стоять під оглядом скількости і якости преси по заді других народів, але і на сій ділянці іде до кращого.

Всіх українських незалежних пресових орґанів під Польщею є 130. Їх можна поділити на політичні, наукові і культурно освітні, фахові і спортові, релiґійні і діточі. Є щоденники, двічі-тижневики, тижневики, двотижневики, місячники і квартальники. Українці, що жиють під Польщею в числі около шість міліонів, мають лише три щоденники. Найстаршим щоденником є "Діло", яке виходить вже 58 літ, дальше щоденник "Новий Час", що виходить 15 літ, а найновішим щоденником є "Українські Вісти", які виходять три роки.

Найбільше часописів ріжного напрямку і змісту як рівнож і журналів виходить у Львові, бо аж 80, а решта на провінції. В Коломиї виходить 8 часописів, між ними є широко знана "Жіноча До-

ля”. В Перемишлі виходить “Українськ-кий Бескид”, в Станиславові “Українське Життя’, в Стрию “Стрийська Думка”, у Дрогобичі “Голос Басейну”, в Городенці “Городенські Вісти”, в Золочеві “Золочівське Слово”, в Зборові “Зборівське Слово”, в Сокалі “Голос знад Буга”, в Бродах “Брідські Вісти”, в Яворові “Яворівське Слово”, в Раві Руській “Післанець Правди”, а в Жовкві “Місіонар”.

На цілім світі пресових орґанів (крім комуністичних) є понад 170. Комуністичної преси не беру під увагу, бо вона, хотяй друкується українськими черенками, але своїм змістом і духом та своєю ідеольоґією не є зовсім українською.

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО.

В ціли плекання української музики повстав в 1903 р. Вищий Музичний Інститут ім. Лисенка у Львові, який за 34 літ своєї діяльности став немов би Українською Музичною Консерваторією. Посідає свій власний величавий театральний будинок у Львові і 10 філій в ріжних галицьких містах, як прим. у Тернополі, в Станиславові, Стрию ітд.

Всі українські музичні товариства і їх інститути творять нині широко розгалужену краєву орґанізацію, що занимає чільне місце в орґанізації музичного шкільництва в Польщі. В тих інститутах згуртовані всі українські найкращі музичні сили як композиторів і педаґоґів, переважно з довголітними заграничними студіями.

Як централя так і філії сих музичних інститутів улаштовують рік-річно двомісячні курси для міських і сільських диріґентів і курси для вишколення церковних та просвітянських хорів, з якими час до часу устроюють мистецькі змагання.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО.

На землях Західної України розвивають театральну діяльність добре зорґанізовані і артистично вишколені народні театри, як: 1. Молодий театер “Заграва”, 2. Народний театер ім. Тобилевича, 3. Львівський театер “Богема”, 4. Народний театер ім. Садовського, 5. Народний театер “Промінь” і 6. Український театер Б. Сарамаґи.

Крім добре вишколених сільських та міських хорів, як: “Боян”, “Бандурист”, “Сурма” і другі існує ще мандрівний славний хор під артистичним проводом Дм. Котка, який ширить з великим успіхом славу української пісні не лише між українцями під Польщею, але також між другими народами по европейських державах.

НАРОДНЯ КУЛЬТУРА.

Крім музичної і театральної культури українці можуть гордитися ще і такими культурними цінностями, якими являються українські народні вишивки, писанки, народні танки і гуцульські вироби. Ці наші культурні надбання здобули собі славу у цілім світі.

Зрозуміли.

Прелеґент говорить довгих 2 години про шкідливість алькоголю. Після реферату приступають до него селяни і кажуть:

— Дякуємо вам, паночку, щосьте нам так гарно всьо вияснили; але ми, Богу дякувати, не вживаємо того алькоголю; ми, як пємо, то лише горівку або пиво.

Коли до чоловікової родини входить гарна жінка, всі погані жінки проти неї.

Добрий чоловік на землі ліпший ніж архангел в небі.

В суді.

Кілько вже часу минуло, як ви були послідний раз у суді?

Двайцять літ, світлий суде.

А де ви були за той час, де мешкали?

В арешті.

В аптиці.

Пане аптикар, прошу мені дати порошок на хробаки.

Для дорослих?

А як я можу знати, чи вони вже дорослі, чи ще маленькі?

Золото пробують вогнем, людей золотом.

ФУТРОВА ІНДУСТРІЯ МАНИТОБИ

Дост. Дж. С. МкДіярмид

Міністер Природних Багацтв.

Огляд історії футрової торговлі є оглядом історії Манитоби. Це є найстарша діяльність, що займала увагу чоловіка на сім континенті, а осередок найвчаснійшої торговлі був положений недалеко від нашого міста Виннипеґу.

Можливо се є історична слава, що спричиняє людей до думання і говорення про футрову торговлю в минувшім часі — як щось романтичного, повного пригод, що вяжеться в їх уявах з вояжерами в червоних поясах, з Канадійською Піснею Човна і з футровими бриґадами вчаснішого дня — мила й мальовнича згадка.

Обовязком купців футрових шкірок — нашим обовязком — є переконати світ а особливо досить наших власних людей, що футрова індустрія не є частиною нашої славної минувшини. Є це жива індустрія — дуже тепер поширена й дуже оживлена. Є це індустрія, що можливо є так великої ваги, як вона була для наших предків сто літ тому. Є це індустрія, яка в послідних двадцяти роках прибрала нові вигляди й якій віддано можливо більше думки й уваги, більше напряму ніж якій іншій з великих головних жерел багацтва в сій новій нашій провінції.

Я ніколи не міг дослідити автентичних чисел щодо річного обєму ловів футрових звірят в тих стародавніх часах, коли "бобр" служив замість "доляра" як одиниця вартости. Ще більшу трудність стрічаємо, коли пробуємо відокремити манитобські футра від великої західно-канадійської збірки, яка що року йшла через футрові пункти при Годсон Бей або пізніше через східні й американські футрові торги. Колиб були такі числа — а може вони й є — то вони булиб великої ваги в обрахованню річної продукції, коли Манитоба була незіпсутою пустинею, і великої вартости в опрокиненню старого арґументу, що футрова торговля минулась — пропала для нас в своїх давніших розмірах.

Точні числа в статистичній формі є під рукою лиш за яких десять літ, а для практичних цілей ми мусимо зачати з футровою торговлею, якою вона була за нашої памяти. Жалувати за нашою минувшою великістю не приведе назад футрових звірят з попередних років навіть коли їх числа значно перевисшали теперішну скількість, про що багато добре поінформованих людей серіозно сумніваються.

Ми знаємо певно, що за послідних десять років пересічна річна продукція футер виносила лиш трошки менше від одного міліона долярів. В послідних трох роках пересічна продукція є значно вища. В 1935, вона була якраз поверх міліон. В 1936, $1,300,000, а в 1937 з кінцем футрового року на 30-го вересня, вона досягла загальної суми $1,634,691.94. Дещо з того зросту походить з ліпших цін, але 1937 показує зріст "обєму" поверх 11% і зріст "вартости" около 22%. Навіть ліпші ціни залежали не в малій мірі від ліпшої якости продукту, що вказує на торговлю, яка дбає за свої власні інтереси.

Ми вже давно знаємо, що циклі добрих і лихих футрових років завсігди наступали по собі. Колись ми вдоволялися приняти то за природний стан — за діло Боже, над яким ми не могли мати успішної контролі. Коли зайців було багато, то лисам, рисям (линкс) і вовкам поводилося добре. Коли були роки з високою водою, то москрети і бобри збільшалися, і ми принимали багаті роки з бідними, і були ними вдоволені.

Нині се змінилося. Ми не вдоволяємося більше залишенням природі достарчання нам футрових шкірок після її вподоби. Наші предки в сій індустрії відкрили, більше менше припадково, що декотрі футрові звірята можуть жити й рости в заперті. Переконалися, що ті звірята дадуть футра — при відповідних обставинах й окруженню — так само добрі або й ліпші від футер випродукованих звірятами в дикім стані. Сей розвій завдячує свій початок великій популярності, якою тішився кілька літ тому Чорний Лис. Його число було обмежене, і ціни за його шкірку були казочними. За ним дуже полювали в часі сезону і поза сезоном. Зловлений поза сезоном, його тримали живим в якийсь простий спосіб аж доки його футро не стало добрим. Це був короткий крок тоді до викопування й плекання молодих звірят в заперті, і вкінці до розплоду їх в заперті, і так народилась футрова фармерка. Способи поліпшились. Срібні лиси наступили по чорних і здобули велике улюблення на полі моди. Розплід для бажаного кольору — науковий розплід — наступив потім так, що нині футрова фармерка є сильною галузею індустрії. Минк, фич, ракун, і другі дикі звірята, які з досвіду надавалися до частинного освоєння, були додані, і нині маємо 647 футрових фармів в Манитобі. Вони є сильно оперті на торговельній підставі і представляють вложення капіталу в провінції около два міліони долярів.

Футрові фарми є признані важним додатком до торговлі. В послідних двох роках заведено під наглядом уряду одну Футрову Експеріментальну Стацію, яку провадить дуже вишколений патольоґіст, знаний в цілій Канаді— Др. Дж. А. Аллен. Його обовязком, який він виконує з надзвичайним одушевленням, є давати поради і вказівки початкуючому, і співділати і помагати досвідченому фармерові з технічної сторони сеї нової індустрії. Футрове фармовання заповнить прогалину — як би така була — у футровій продукції диких звірят. Багато завдячується великій енерґії, ініціятиві і далекосяглому поглядові тих, що займаються сею торговлею, за той великий поступ, який зроблено за сих кілька коротких років, від-

коли ідея плекання футрових звірят в заперті вперше закорінилася в Манитобі. Футрові фарми збільшалися по сто в році в послідних двох роках, і ця галузь індустрії є спосібна майже до безконечного розширення.

І не лишень в продукції доконано поступу тої торговлі. Ми здобули назад наш торг футрових шкірок. Кілька літ тому більшість футрових шкірок Західної Канади йшли на світові торги через ринки шкірок в Ст. Луїс, Мизурі. Сьогодні торг той здобуло наше власне місто Виннипег. Послідного року наша власна манитобська продукція виносила трошки більше як півтора міліона, але футрові торги Винипеґу виносили близько пять міліонів. Купці футер зі Сходу, так канадійські як і американські, подорожують тисячі миль, щоби вибрати найліпші шкірки на місці достави — на Футрових Торгах Виннипеґу. Виннипеґські купці футрових шкірок розуміють добре свою нагоду. Вони дбають за свій торг і не жалують труду розвивати і задержати його своїми змаганнями справедливого торговання і на підставі свого кличу "Якість перша".

Міжтим як ця торговля процвитає, її будучність є окружена небезпеками особливо у відношенні до диких футрових шкірок. Дикі футрові звірята посуваються дальше і дальше взад в лісисті околиці перед напором проспектора і майнера, лісничого і фармера, туриста і прогульковця, і ріжних торговельних підприємств всякого роду, яких заманюють в наші дальші околиці великі й ріжнородні природні багацтва. Човен, літак і навіть зелізниця роблять людський доступ в околиці футрових звірят легким. Не дуже етичні і марнотравні практики полювання загрожують їм, і треба великого старання для їх охорони. Отруйні принади є вже давно незаконними, але треба постійної боротьби, щоби змусити до шановання закону. Дротяні сильця є заборонені, але на нещастя їх уживання існує дальше. Так уживача як і продавця сильців і дроту на них треба взяти під контролю. Уживається свобідно власти проголошення замкнених сезонів на роди звірят, яких числа здесятковано. Всякими способами йдуть змагання не допускати до вогнів, які нищать лісову охорону — і се не значить торговельний матеріял — без якої футрові звірята не можуть існувати. Ми мусимо дати їм відотхнути. Кожний охоронний крок треба використати і найти нові способи для збереженя сего найбільшого жерела для футрової торговлі.

Патольоґічно багато є до виконання. Якщо заяці означають добробут для найбільше вартісних наших футрових звірят, то покличеться вчених, щоби перестудіювали причину періодичного браку заяців, і приписали на то средство. В Зєд. Державах видають тисячі долярів на розсліди в цїли збереження заяців. Нам треба буде також занятись таким розслідом. Хороби, які спричиняють зменшення засобів москретів, є знані, і без сумніву можна найти способи до недопущення їх.

З відповідною кооперацією, з більшою увагою для охорони і збереження, футрову індустрію можна задержати в Манитобі і тим дати ліпше життя для десять тисяч людей, які тепер роблять життя з неї.

О. ОЛЕСЬ.

З поезій, яким загрожує знищення

(Збірка „Чужемного". З настроїв 1919 р.).

І знов страшні чутки . . . і знов не міг я спати . . .
Душа літала цілу ніч,
І чула як ревли гармати,
І як молилась моя мати
І як хтось плакав цілу ніч.

Нема надії . . . Ворог лютий
Усе вперед невпинно йде,
Не може мій народ збагнути,
Що хоче він його закути,
Що знов його в ярмо веде.

Я бачив, як хати валились,
Як люде бігли по полях,
Як гайдамаки наші бились,
І проклинали і молились
І знов рубались на шаблях.

Я бачив, як голодні діти
Палали ґнівом вогняним,
І вчили ждати і терпіти
І памятати заповіти,
Налиті гнівом вогняним.

Не спав . . . не міг до ранку спати,
Душа літала цілу ніч,
І чула, як ревли гармати
І як молилась моя мати
І як хтось плакав цілу ніч.

Лихий кулак не терпить усміхненого лиця.

Жінка пристосується лекше до нещастя, ніж до богацтва.

В ГОРІ: Пристань Савт Инґониш, остров Кейп Бретон, Нова Скошія. ПО СЕРЕДИНІ: Риболови при праці на побережу Нової Скошії. НА ДОЛИНІ: Нашваак Долина, Ню Бронсвик.
[Photo Canadian Motion Picture Bureau]

Такий Приказ

З заду тягнулися поодинокі жовніри, як підбиті птахи.

— Куди ви йдете?! — спитав одного.

— Вперед! відказав і махнув на схід рукою. — Ми з Лянцкороні, але там була вже нині польська стежа. Незадовго й тут будуть!

І пішов далі...

Та вістка вдарила обухом по голові Івана . . .

Що робити?! Що робити?!? допитувалася думка. Але він не знав на це відповіді.

За годину - дві прийдуть у Камянець поляки. Сотня пішла... Сили ні в нього ні в Миколи нема. Прийдуть і заберуть їх у полон! У той полон, за який він стільки наслухався, стільки начитався.

Жаль тягнув за серце кліщами. Він — Січовий Стрілець, що тільки боїв перебув, мав би йти тепер у соромний полон. Від 16. року життя служив Україні. Два рази ранений, раз за Австрії, другий раз у Львові, на вулиці Бека. Думав, що ще послужить рідній справі, а тут хороба звалила його з ніг і каже йому дати шию на ярмо.

Ні того не було й не буде! Мусить знайти якийсь вихід з положення. Піде тільки та порадиться з Миколою.

З такою думкою завернув назад на замок. Підперався крісом, як палицею і проступав через подвіря до кімнати „під баштою".

— А що Іване?! — стрінув його на вступі Микола.

Іван кинув рукою.

— Нічого! Наші пішли. Я не дійшов і до моста. Впав! Ледви вернув назад! —

Виговорив усе одним духом і змовк. Мов би стидався за себе. Микола теж не обзивався. Його очі безцільно блукали по стіні.

— Пропало! — вибігло йому вкінці з уст.

І прогомоніло те ,пропало" якось зловіщо, мов би хто видав засуд смерти на них.

— пропало... — бездушно повторив Іван і скидав зі себе виряд.

Знову тиша лягла в кімнаті як камінь.

Іван положився на сіннику. Втулив голову в плащ, що був рівночасно й подушкою і завмер.

— Іване! — озвався Микола.

Тиша...

— Іване, чуєш?!

— Що?!

— Ну, що ж ми будемо робити?!

— Або я знаю! — байдужно відповів Іван.

Микола горячився.

— Та ж не будемо чекати, щоб нас забрали, як баранів!

— Ти, як хочеш. Я не буду! — сказав, немов до себе Іван.

— Що ж порадиш?!

— Аво! — Показав головою на кріс. — То мене виратує! — І в очах його блиснула сильна постанова.

— Як то?! — не розумів Микола.

— Пущу собі кульку!

— А я?!

— Ти, як хочеш. Можеш чекати на них. Але я волю сам собі смерть зробити. Не буду бодай мучитися.

Микола нічо на це не відповів. Замкнув очі і тяжко дихав. Як би не віддих, то його запале лице більше подобало на трупа, як на живого.

Іван тимчасом оглядав кріса. Відсунув замок, витиснув набої, відтак замок засунув назад і потягнув за язичок. Зайчик дрогнув і стрілка цокнула.

— Випалить — подумав. Зарядив назад набої, замкнув безпечник, положив кріс коло себе і ліг горілиць на сінник.

Миколу мучили видко якісь прикрі гадки, бо зірвався і сів на своїй постелі.

— Іване! Чи нема вже іншого виходу?! — запитав з розпукою в голові.

— Нема! — була рівнодушна відповідь.

— А чого ж они нас покинули оттут, як собак? Хиба ж ми не служили гідно Україні?!

— Самі не покидали. Такий приказ був. Поручник тут нічого не винен!

— Я поручника не виную, але чого такий приказ бриґада видала?!

— Бриґада також дістає прикази від казав Іван і ще додав від себе:

— Мені вже все одно. Не взяли — то ні, але я живий в полон не дамся!

— Ти думаєш таки наложити на себе руку? — спитав недовірливо Микола.

— Або то що?!... Чи мені вже не заглядала смерть в очі. Памятаєш вулицю Бека у Львові?! Як поляки підпалили каменицю!! Або під Бережанами на тім горбі коло ставу?!

Не згинув там з рук ворога, то згину тут від власної кулі!

Микола й не давався Іванови. Знав його відвагу і рішучість не від нині. Дарма хоч Іванови було щойно 18 років. Але звичайно найбільші герої трапилися між „гусятами". Сам він, не знав, що робить. Чув, що смерть сяк чи так прийде по нього. Нині, завтра стратить притомність. Хто йому води подасть, хто його догляне?! Прийдуть поляки й возьмуть його без труду в полон. І буде він переходити, чи переїздити через рідне село. І повиходять люди дивитися тай скажуть: „Дивіть, а он Микола Березина злапаний!"... Встид буде йому та їм. А Настя навіть не гляне в той бік.

Мучать думки Миколу. Не може знайти собі поради. Чує, як щось тяжке звалилося на груди і підступає до горла.

Не здержав. Впав лицем до сінника і тяжко заплакав.

І тремтів той плач по понурій кімнаті, як жалібний бренькіт, замотаної у павутиння, мухи.

Іван лежав непорушно і, здавалося, не звертав уваги на Миколу. Хвилі за хвилями тягнулися поволі, як ліниві собаки.

Сонце вже скочувалося поза замок. Протилежна стіна кімнати всміхалася ще крізь вікно до останніх променів.

Тихо, тихенько було довкруги.

Нечайно Іван зірвався з постелі. Здавалося йому, що чув скрипіт брами.

Нагострив слух...

Справді брама заскрипіла і в подвіря вкотився тупіт соток ніг.

Микола схопився теж.

— Поляки! — крикнув роздражнено.

Іван ще слухав...

На подвірі хтось дивно крикнув.

— Так! Поляки! — сказав упевнено і кинувся до кріса.

Микола трясся, як у пропасниці.

— Івасю! Чекай! Згинем оба!

І горячково почав ладувати свій кріс.

Іван подивився на нього з недовірям.

— Ти хочеш зі мною гинути?!...

— Так! Хочу! — відповів Микола і його очі блиснули таким огнем, що Іван більше не сумнівався. Присунувся до Миколи і обняв його.

— Миколо!... — Друже!... Разом і погинемо... Бодай за нас ніхто злого слова не скаже! Говорив довго спокійним голосом.

Сіли оба на проти себе та взяли до рук кріси. Миколин кріс хитався в дрожачих руках.

— Положи на моє ліве коліно. Я тобі так само положу! — видавав ще Іван останній приказ.

Положили собі на колінах дула крісів. Один другому міряв серце.

— Візьми трошки нище Іване!... Так! Добре! Тепер числи! — додав Микола. Іван почав числити...

— Раз!... Два!... Трр...

Гукнули два стріли і злялися в один. Стрільці, як пень розколений громом повалилися в противні сторони.

Довго гомоніли порожні кімнати турецького замку. Дивувалися старенькі, бо давно не бачили в своїх мурах чогось подібного.

Та за гомоном лягла ще більша тишина на них.

* * *

На замковому подвірі стояла сотня в лаві під муром.

— Розхід! — грянула команда і все розкочилося.

Відмарш був відложений до завтра. Вернули назад на замок.

Молоденький хорунжий перший побіг у кімнату під баштою. За ним поспішив справник.

Оба стануди в дверях, як укопані...

Перед ними на соломі лежали в калюжах крови Березина й Одоляник. В затиснених руках тримали кріси звернені проти себе...

В кімнату товпилися стрільці. Кожний з них на місці завмирав. Здавалося, що й ніхто й не дихне...

— Води!! — Крикнув справник і кількох кинулося виповняти приказ.

Сам клякнув коло постріляних, оглянув і безнадійно махнув рукою.

У дверях показався поручник...
Глянув і застиг...
Його бистрі, блискучі очі покутніли. Всі опали вниз а по лиці пройшов судорог болю.

— Хлопці мої, хлопці!... шептав ледви чутно.

Ніколи на війні не плакав, а тепер сльози напливали до очей. Здавалося, не витримає...

Нараз його зір стрінувся зі синілими очима хорунжого. В них вичитав немов докір для себе.

В одній хвилі переміг себе. Випрямувався і рішучо сказав.

— Такий був приказ!!...

Скорий Дорібок

Було це перед кількома роками. Крізи ще не було. Грошей в людей було подостатком. А що многим тих грошей було за мало, хотіли дороблятись вони ставленням ставок на перегонові коні, або як у нас в Канаді говорять грати в „рейси".

Між граючими в однім місті в Канаді було двох наших склепарів, які стало їздили на перегони, як ці відбувалися в їх місті. Що програвали, більше як певно, та жінкам все говорили, що вигравали.

Мешкали наші склепарі в двох сусідних домах, ґалєрії яких стикались. Жінок їх можна було бачити часто на ґалєріях, як обговорювали перегонові коні, та кілько їх мужі повигравали грошей.

Одного вечера, Олена, жена одного склепара, вернула з міста і каже до своєї сусідки Насті, що стояла на ґалєрії: Ото, кумо Насте, була я сегодня в місті і виділа гарні зимові дамські футра. От, щоб мала гроші, зараз купила б це футро за $225.00 „Тай я, кумо, Олено була в місті і я бачила ці футра і дуже мені подобалось то чорне за $175.00. Але що тут говорити, мому навіть не згадуй, бо грошей не дасть", сказала кума Настя. „Тай мій не дасть", казала кума Олена, „нема що і згадувати, щей і вилає. А я так хотіла б мати це футро, та показати краянкам, як вміє вбиратись склепарка".

Кілька днів балакали вони про ці футра і розбирали як би на них дістати грошей. Нарешті придумали. Кума Олена мала зложених $75.00, а кума Настя $60. Постановили отже поїхати на перегони і пробувати щастя в ставках на коні.

Одного, гарного дня поїхали на перегони. Сусідки знали про охоту склепарок купити футра і вони знали також, чому поїхали на перегони, тому то з цікавости визирали їх повороту.

З перегонів склепарки не приїхали разом. Одна приїхала скорше, друга пів години пізнійше. Чи виграли, чи програли, ніхто не знав. На ґалєрії ані одна ані друга не показувались.

За кілька днів довідались люде, як склепарки здибались на ґалєрії, як вони вийшли на перегонах.

„А ти, сяка така, кричала кума Олена до куми Насті. Я через тебе своїх 75 долярів програла". „Ти через мене програла, чи я через тебе, кричала кума Настя. Я казала тобі ставити на ту гніду кобилу з білими копитами, а ти вперлася і через тебе я поставила на ту сорокату. Сороката програла, а моя гніда з білими копитами виграла. І від тоді не могла я виграти ані цента". І як завели відтак, то такої і за Канаду і за капусту, бураки і огірки в старім краю, досить того, що було що слухати. Та справа на цім не скінчилась,

скінчилась вона в суді і коштувала ще тільки, що програли на перегонах.

А ось другий примір, як легким коштом дороблюються деякі наші люде в Канаді. Чоловік з женою робили. Він робив тільки літом, вона літом і зимою. Літом програвали обоє гроші на хінській льотерії, зимою тільки жена. Чоловік не робив, грошей не мав, не було звідки грати.

Одного вечера в зимі каже жена до чоловіка: „Тут маєш 10ц. і картку з нумером. Піди до хінця і постав на льотерію. Але вважай, щоб хінець тебе не обдурив і не дав якої другої картки. На ці нумера я маю виграти. Я розповіла свій сон кумі Тороні і вона дивилась в великий сонник. З сонника ми вибрали нумера і має вийти як не вісімка то сімка".

Ввяв чоловік 10ц., а що не мав що курити, купив за них пачку тютюну. Жені сказав, що нумера поставив. Був певний, що нумера не вийдуть, спав тому спокійно.

На другий день пішов до склепу хінця. Хотів впевнитись, що нумера не вийшли. Дивиться на стіну і на нумера на картці і аж остовпів. Вийшла сімка. Як би був поставив 10ц., булаб жена виграла 18 долярів.

Ну, а що тепер буде, подумав собі чоловік і пішов до дому, здавшись на Божу волю.

Прийшла вечером жена з роботи. А що був у хінця? питає. Та був, але твої нумера не вийшли. Не вірила жена чоловікови, пішла сама до склепу хінця. Подивилася на стіну, вийшла сімка. Чоловік забрав її 18 долярів, щей обдурює.

Злосна прийшла до дому. Я його зараз навчу, як має красти мої гроші, сказала собі.

Чоловік знав, що його чекає, той не спішив домів. Доперва по 12-тій в ночі тихцем входить в двері. Як тільки чоловік в двері, жена давай латати його гачком по голові, плечах, де попало. Нічого не казав їй чоловік, щож провинив. Через кілька днів не говорили до себе, а відтак чоловік каже до жени: чому до мене не говориш, яж твій слюбний чоловік, не випадає довго гніватись і перепросились. Від того часу жена вже ніколи не передавала грошей на хінську льотерію через чоловіка.

М. і К.

Прічер за Пятку

У Виннипеґу ще жиє славетний наш "Архимандрит" Макарій — недобиток реліґійної анархії серед українців в Канаді, т. зв. "Серафимщини", що перебуяла на початках нашої іміґрації. Бувало "Архимандрит" за 25ц. висвячував кого попаде на духовника, а за доляра навіть в епископи викропив.

Люди Макарія серіозно не беруть а з його висвячень роблять собі кпини. І якщо він кого й викропить у "попи", так на тім цілий жарт і кінчиться.

Інакше мається у гарному соняшному стейті Каліфорнії. Там не на жарти ані на кпини висвячують у прічерів сотки осібняків за оплатою пять долярів, і ті духовники в очах закону є леґальними та мають право виконувати священичі обовязки: вінчати, хрестити, хоронити і т. д. Від них — тих пять-долярових духовників — наноситься людям дійсна шкода, а дійсним пасторам сором і обида. Щоб усунути цю аномалію в стейті Каліфорнії, стоваришення пасторів усіх деномінацій вислали петицію до законодатних властей, аби ці закони усунути.

У тій петиції описано як за кілька долярів висвячується прічерів.

Висвячено вже тисячі таких прічерів. По містах Каліфорнії оперують т. зв. кореспонденційні "семинарії", які почтою вишлють позолочений цертифікат ординації за пересланням кількох долярів кожному, хто до них напише аплікацію За освітою, за свідоцтвом моральности чи вишколом у церковному праві, богословію — не питають. Ходить, аби чоловік умів підписатись. Поза тим він може бути останнім шубравцем, злодієм, дураком, чорним, білим, червоним або жовтим осібняком, аби за "висвячення" пятку прислав.

Ті кореспонденційні бюра, що містять ся часто в одній глухій кімнаті, під управою одного маніпулянта, висвячують не тільки на пасторів або пропо-

відників, але й на "докторів богословія" і "епископів". Чим вища ранґа — більша оплата. Титул "доктора богословія" коштує десятку, а епископа 20 долярів. Аплікант навіть не потребує особисто явитись за своїм цертифікатом. Бо на щож почта?

А ті "духовники" в Америці трохи інакше беруть свій священичий стан, ніж ті, що то їх Макарій "викропить" у Виннипеґу. Сотки з них займають місії, церкви чи лазять по Каліфорнії проповідуючи та виконуючи свої функції — шукають собі "легкого хліба".

А цертифікат ординації тих пять-долярових прічерів вичислює право на багато функцій, між якими є:

Приватні інформації на теми університетських наук чи богословія, включно з психольоґією, астрольоґією, спірітуалістичні психічні науки, толковання св Письма, чи на "якийбудь предмет науки силою ума й знання, якими наділив людину божий дух".

Діставши свій документ ті релігійні шарлятани, обертають ковнірці, якщо вважають це потрібним, причеплюють собі до назвиска титул "Реверенд" або "доктор богословія" та розлазяться по цілій півкулі Америки "ширити Слово Боже" чи "знання Біблії". Будучи в очах закону леґальними, вони тішаться многими привілеями дійсних духовних осіб, що між іншим включає опуст на зелізницях. Такий прічер перенесеться до іншого міста і годі його відріжнити від прічера, що скінчив семинар і був висвячений чи ординований синодом або епископом. Пізнати його можна хіба з його фантастичного духа і пристрасних реформаторських промов під шатром чи у винайменій салі за пятку чиншу за неділю. В Америці й Канаді, в кожнім місті й місточку находяться десятками такі місії й "церкви", що ґазетними оголошеннями притягають цікавих прихіжан, безпутних баранів, яких умовий ступінь малощо ріжниться від пять-долярового прічера, "доктора чи епископа". Коли такий прічер не може здобутись на церкву або хоч салю, то проповідує на углах улиць з пачки на мило. Ми їх що вечера маємо нагоду бачити й чути по наших містах. Багато з них є самозванчі і навіть за пятку цертифікату ординації своїм слухачам показати не мають.

Серед українців мало є таких, що серіозно будуть слухати такого прічера. До вінчання до нього не підуть, хочби й свідоцтво "епископа" їм під ніс пхав. Наш "Архимандрит" Макарій і митрополитом і папою себе зве, і має повну торбу документів, і колись був навіть рукоположений, одначе не найдеться такий, щоб дозволив йому себе звінчати чи дитину свою дав охрестити. Але американці не такі — вони дозволяють тим пятковим прічерам себе вінчати, діти їхні хрестити, хоронити і в очах закону це все леґальне.

Аж новий закон покладе тому кінець.

В суді.

Суддя:— Отже ваш сусід Дмитро помагав вам бити вашого війта?

Селянин:— А я! Та помагав, дай йому Боже здоровля!

Батькова наука.

Батько:— Уважай собі, сину, що щоб роздобути собі маєток, треба в життї багато напрацюватися, а передівсім багато вчитися.

Син:— То хіба ви, тату, в життї нічого не вчилися! . . .

Учитель пояснює ученикам, що це таке традиція, а саме, що традиція це те, що переходить із батька на сина.

На другий день спізнився до школи ученик. Учитель питає його:

— Волощук, ти чому спізнився до школи?

— Бо мама мусіли залатати мені традицію — відповів ученик.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

Честь

— Тобі все ще, Олю здається, що Степан не на війні.

— Чому, мамо?

— Бо ти на вісім осіб накрила, а нас лише семеро в хаті.

Оля хотіла осьме накриття забрати.

— Лиши! Може хто голодний прибється.

Пані Стецишинова стала наливати борщ до тарілок, важко зітхаючи, що Бог не дає так як люди собі бажають. От хочаб у них. Ще пере трома роками збиралися Олю віддати за Степана, аж пішов на війну і уже третій раз сідають без нього до святої вечері.

— Іди! — сказала Олі — та проси тата і хлопців до вечері.

Та хлопці й без прошення прибігли.

— А це для кого осьма тарілка? — спитав наймолодший.

— Для тебе два, — відповіла зітхаючи мати.

Отець Стецишин взяв тарілку з просфорою:

— Вам хіба пильности побажати б — сказав до своїх чотирох синів ґімназистів. — Нічого більше вам Бог не пощадив. А тобі, — звернувся до Олі — я навіть не знаю, чого тобі бажати.

— Щоб Степан скоро вернувся — відповіла йому жінка.

— Щось також кажеш! Знаєш, що то неможливе.

— В Бога все можливе, — підповіла їмость, забираючись до борщу.

Розмова не клеїлася. Рибу їли мовчки, бо риба німа. По рибі прийшли голубці та пироги трояки. Наготовили дванацять страв, бо отець Стецишин зберігав старі звичаї: — Дерево росте не тільки в гору, а також у глиб, — говорив. — Галуззя та листки, це наше знання і досвід, а народні звичаї, це коріння. Чим корінь глибший тим дерево сильніше.

Оля про Степана думала. Ми тут смачні страви їмо, а він у стрілецьких ровах мерзне. Може кулі над ним літають...

— Що тобі, Олю? — спитала її мати.

— Нічого. Мені здавалося...

— Що хтось приїхав?

— Мені також.

— І мені.

Хлопці вибігли на ґанок. Задудоніли підкови, загавкав пес, скрипнули двері,— він, Степан!

Алежбо змарнів! І приблід, став такий, як снасть. І ніби виріс. Це робить однострій.

— Оля мабуть не дуже то втішилася мною, — жартував витаючися Степан.

— З радощів оніміла, — відповіла за неї мати.

— Сідай, Степане. Оля і для тебе накрила. Бачиш? Тарілки, ложка, вилки, все, як треба. Знала, що ти приїдеш.

— А я не знав. Це лише припадок, що я нині в вас. Мав доручене одно діло в запіллі. Я впорався з ним скорше, лишилися два вільні дні, гадаю собі, скочу до вас. І скочив.

— Велику ти нам приємність зробив. Та їдж, їдж, Степане!

— Спасибі . . . Не можу . . . Дивно так... За малу хвилину, був би вас не побачив... По дорозі стрінувся я з ворожою стежею.

— І що, і що?! — допитувалися хлопці.

— І вона лишилася там, а я, як бачите, тут.

Та хлопцям було того замало. Не давали Степанови спокою, щоб розповів усе.

Степан розповідав, як то він, минаючи Вовчий Яр, побачив під лісом ворожу стежу, як повернув на бік, сховався в ліску, вискочив з нього та повернув попри цвинтар. Гадав, що змилить слід. Та де там! Як я минув цвинтар і озирнувся, то побачив може яких триста кроків за собою одного, а там другого й — третього ворожого їздця. І не хотів стріляти, бо на Святий Вечір їхав.

Степан похитав головою.

— А я стріляв би, — озвався один із хлопців. — Як війна, то війна.

— Наскучило. Як стріляєш із ровів і бачиш перед собою, десь далеко, не людий, а ніби ляльки, якими суває невидна рука, то ще-ще, але стрінутися з ворогом

віч-на-віч і посилати йому кулю, знаючи що вона не хибить, це меньше приємно, а на Святий Вечір тим більше.

— І ти не стріляв? — спитало кілька голосів нараз.

— Ні. Аж вони перші стали стріляти. Тоді я також уже боронився.

— І попав?

— Не знаю. Мабуть так. Бо не гнали за мною. Щось чорне лежало на землі та стогнало . . . Не питайте . . . Добре, що я між вами. Тепло, гарно, так мені добре тут. Так . . .

Степан захитався. Припали до нього, підтримали та як неживого занесли до сусідньої кімнати на канапу.

* * *

Аж тут побачили, що з правого чобота через холяву переливалася кров, наче червоне вино через чарку налиту вщерть.

Розрізали холяву та як уміли затамували кров. За годинку приїхав лікар із сусіднього місточка.

— Куля не нарушила кости, крізь мязи пройшла. Добре, що холява тісно прилягала до ноги, всетаки уплив крови спинила. Білля, чисте, тіло здорове, дасть Бог на тім скінчиться.

Степана хотіли переносити на ліжко до гостинної кімнати. Не згодився. Казав, що йому й на канапі добре.

— У Крегульці весною цирулик дядькам більше крови пускав, — жартував. Вдавав веселого та бадьорого, щоби їх свят не псувати.

— Чомуж ви не світите ялинки? Хочете, щоби я встав і засвітив?

Хлопці засвітили.

— Гарно! Куди краще як у стрілецьких ровах.

Пригадав собі Карпати. Там також горіли, не ялинки, а ялиці тай не так. Ой ні!

— Кажуть, що ялинка не наш, а німецький звичай. Або я знаю! В німців вона також мабуть не так то давно відома. Там колись укладали пираміди з полін. Та якби й не було, ялинка гарний звичай. Лише мені ті свічечки нагадують наші одвірки в церкві. Навіть в ескімосів є щось подібного.

— В ескімосів? — здивувався отець Стецишин.

— Так. Як літом погибне на ловах ескімос, то зимою якраз коло нашого Різдва, втикають у тому місці, в лід свічечки та запалюють їх. Гадаю, чи й ціле Різдво не було колись святом померших. Кутя, останки страв для духів, тощо.

— Може то тільки в нас такі звичаї?

— Ні. В Анґлії також лишають страви для духів біля ватрана, та там є ще й омела.

— Омела? Що вона спільного із Святим Вечером може мати! — дивувалася Оля.

— Чіпають її до стелі, там де висить лямпа. А як дівчина забудеться та стане під омелею, то її вільно поцілувати. З того, само собою, хлопці радо користають.

Все ще весело вдавав, хоч як тяжко було.

Оля глянула на нього та замовкла. Обоє дивилися мовчки на ялинку. Пригадалася Андерсонова казка. Хто з нас, дивлючися на ялинку, не пригадує собі тої гарної казки?

Приберуть, причепурять, радіють нею, а по святах обдеруть із прикрас і викинуть на сміття, або спалять.

— Може й нас таке чекає, — погадав собі Степан, вдивляючися в горіючі свічечки.

— Оця, — показував Олі — це за Остапа Липу горить. Над Липою поляг. Тихий був. Тільки й висувався вперед, що в бою. Тільки його й чути було, як на охотника голосився. І так тихо сконав, як тая свічка згасне за хвилину.

Вітер снігом обліплював віконні шибки наче вишневий цвіт із дерев стрясав.

— А ця червона, що так гордо на гилячці чіпить, це за душу мого доброго друга, Павла Стрілецького. Чуда із своїми гарматами творив. В останнім бою всі подалися взад, він один здержував ворогів. Останній поляг . . . Честь тобі Павле, ще не вмерла . . . честь.

Хотів випростуватися, встати, руку до шапки прикласти, — та тільки кинув собою — і повалився горілиць.

— Я не знав, котру з Кропивчуківних взяти за жінку, вкінці рішився на ту меншу . . .

— Ти дуже мудро зробив, бо з двох лих усе треба вибирати менше . . .

Чи Міжзоряний Простір є Порожний?

Відомий учений, проф. Еддінґтон з Лондону заявив на цю тему таке: Звичайно вважалося, що світовий — космічний — простір є порожний. Правда, вже 40 років тому була між астрономами мова про те, що той простір заповнений тонкою матерією. У першім десятилітті цього віку шведський професор Сванте Арреніюс, спираючись на доведене експеріментально московським фізиком Лебедовим тиснення проміння, збудував теорію, що кожне сонце мусить своїм промінням постійно відпихати від себе та від своїх планет у простір тонкий порох. Але безпосередньо сконстатувати цієї матерії інструментами не вдалось аж до 1923 р., коли астроном др. Пляскет в Британській Колюмбії, розглядаючи через 72-цалевий телескоп спектри найбільш віддалених від нас зір, запримітив цікаве явище. Як відомо, з пересунення спектральних ліній у спектрі астрономи можуть розрахувати, з якою скорістю відповідна зоря від нас віддалюється, чи до нас зближується. Пляскет не задоволився розрахуванням руху для якоїсь одної виразної лінії в спектрі, але розрахував його для кожної лінії зокрема і знайшов між ними такі лінії кальція та калія, що не годилися зі всіми іншими. Тоді, як всі лінії якоїсь зорі давали одні числа — скорість — руху, ці лінії давали числа зовсім інші. Немов, — як це явище відразу було спробували зясувати — зоря залишала б за собою вапновий „видих", як, скажемо, паровик, біжучи з великою скорістю, залишає за собою клуби пари й диму. Але пара залишається позаду паровища тільки тому, що вона через тертя у повітрі тратить свою скорість, „живу силу", а щоби не це тертя, то вона летілаб і далі з тією самою скорістю, в тім напрямі що й паровик, доки він рухається по простій лінії. Отже в порожнечі вапновий „видих" зір не мав би від зорі відставати, а мав би летіти разом з нею,

окружуючи її чимраз більшою хмарою.

З того професор Еддінґтон висновує, що темні лінії кальція та калія, що дають такі ріжниці чисел руху, походять не від відповідної зоряної системи, але від тих томів кальція й калія, що розсіяні в міжзорянім просторі. Проміння світла, що його висилає зоря, — воно пробігає за секунду 30,000 км., але подорожує до нас від деяких зір понад тисячу років, — на своїй довгій дорозі стрічає ці атоми й вони дають у спектрі ті дивовижні лінії.

На думку Еддінґтона особливо той факт підтверджує, що коли числа руху для ріжних зір дуже між собою ріжняться, числа руху для цих ліній у ріжних зір все остаються ті самі, дуже близькі до пересічної скорости зір від нашої соняшної системи, отже близькі до, так сказати б, абсолютного зера. Можна сказати, що кальцієво - калієва атомова хмара в міжзорянім просторі залишається в абсолютнім спокою, а зорі з планетами через неї рухаються.

Але чому ми знаходимо в ній тільки кальцій і калій? Не тільки тому — каже Еддінґтон — що цих елементів найбільш на поверхні небесних тіл, так само, як і на поверхні нашої землі, але й тому, що спектральних ліній, що походять від інших елементів міжзоряної хмари, не перепускають, зверхні шари нашої атмосфери. Ці шари, багаті на озон, порівнює Еддінґтон з голосником радія, що перепускав би тільки басові тони. Лінії кальція та калія були б саме цими „басовими” лініями, що їх озоновий розклад в горішній атмосфері перепускає, затримуючи інші лінії, які лежать у „вищій” частині спектра. Теорія Айнштайна дає підстави, щоб розчислити й густоту цього міжзоряного моря, бодай її верхні границі. Бо після Айнштайна скупчення матерії не може бути безмежно велике. Уявім собі водяну кулю з проміром 400,000,000 ґеоґрафічних миль — майже 3 міліярди кільометрів; земля наша має тільки 6,800 км. проміру. Така куля замкнулася б сама в собі силовими лініями, чи як Айнштайн висловлюється, „викривленням простору”, так, що ніяка конечна — обмежена — сила не могла б до неї ні крихти матерії додати, ані від неї відняти; ніякий рух не міг би поза неї вийти назовні, ніякий промінь світла не міг би її покинути. Це був би „всесвіт” для себе, „хоч безконечний, але обмежений”. Отже такого великого простору, як наша зоряна система водою виповнити не можна. А коли міжзоряна хмара його виповняє, то вона мусить бути багато тонша, лекша, ніж вода. Густота матерії в нашім всесвіті по розчисленням Еддінґтона не може перевищати 10—18 густоти води. Це така приблизно густота, коли б атоми з одної краплі води розділити на 60 кубових кільометрів простору. В загальній масі матерії грає міжзоряна хмара велику ролю, бо вона по розчисленням Еддінґтона дає майже третину цілої маси. Отже дві третини цілої матерії нашого всесвіту припадали б на зорі та планети, а одна третина на міжзоряну атомову хмару.

З тієї теорії виходили б висновки дуже далекосяглого значіння для загального світогляду. Коли простір не є порожнечою, як передтим гадали фізики, але заповнений матерією, то ця матерія, хоч би й яка вона була тонка, мусіла б поволі спиняти рухи всіх небесних тіл. Отже всі рухи всесвіту мусіли б після перебігу якогось певного, не до уяви довгого часу спинитися. Значить, наш всесвіт теж мусить колись вмерти, повернутися в хаос, — а в тім той самий висновок, що до тепер виходив лише з термодинаміки, саме з теорії ентропії. А коли має бути кінець, то значить мусів бути й початок . . .

Безпосередно стоїть людський розум перед тією Силою, що наш Всесвіт з Хаосу вивела . . .

Цікавий погляд Айнштайна на теорію Еддінґтона. Адже Айнштайна привело до його теорії бажання виключити з фізики поняття абсолютного спокою, носієм якого мав бути по уяві попередніх фізиків, гіпотетичний етер. Тому й етерові проголосив Айнштайн війну, а тепер його теорія ніби довела до емпіричного викриття матеріяльного чинника, що хоч не має якостей того етеру, але заповняє всесвіт і є для нашого всесвіту таки в стані абсолютного спокою.

К. Ч.

В школі.

— Купирніс! Приходиш до школи без течки на книжки Як ти назвав би жовніра, що на війну вибирається без наплечника?

— Ґенералом, прошу пана професора.

ОРЕСТ.

Великі Вожді і Їхні Невдачі

В історії воєн вдаряє нераз в очі одне незрозуміле в нинішніх поняттях явище. Буває саме, що нераз малі народи, лихо узброєні а то й без вікового воєнного досвіду під проводом своїх вождів відносили блискучі побіди над чисельним і засібним у боєві припаси ворогом.

В таких випадках на чолі побідних військ стояли люди, яких слава перетривала віки, якими й сьогодні захоплюємося. Їхнє життя і вчинки вивчають найкращі стратеґи — полководці, що укладають військові пляни.

Бо це були люди, що силою свойого ґенія захоплювали міліони. На сам звук їхнього імени тисячні ворожі армії кидали зброю і без бою уступали слабшим.

Це люди, яких вчинки наслідують найбільші нинішні вожди, та не всилі їх нераз виконати, мимо величезного поступу в воєнній техніці. Це Ганібаль, Алексаандер Великий, Хмельницький, Карло XII., Наполеон.

Та ці, здавалося б непоборні вожди, мали свої невдачі. Звичайно з хвилиною одного лише розгрому, вожд тратив усе своє значіння, ввесь талан і воєнне „щастя”.

Різні бували причини невдачі славних вождів, як різні були їх способи ведення боїв. Щоб ясно очеркнути причини невдач, треба розглянути їх удачні і невдачні бої, їх орґанізаційну, політичну й воєнну діяльність.

Починаючи із старинних часів, найбільше характеристичний є бій горстки греків з переважаючою силою Персів, під Маратоном в 490 році.

Перський вожд Дарій, опанувавши величезні простори світу, заміряв підбити теж Грецію. Богато міст згодилось піддатися персам. Лише Атени й Спарта відмовили. Коли перські посли прийшли до них з жаданням Дарія, вони вкинули їх до криниці, відповідаючи: „Хочете землі й води? — Маєте ж її” — грека - перекладчика з перської мови — вбили за те, що смів ганьбити грецьку мову, перекладаючи її на перську.

Дарій пішов війною, та вислав військо кораблями під проводом вожда Датиса. Атени й Спарта готовилися до війни, хоч ціла акція не мала ніяких виглядів на успіх. Всежтаки головний вожд греків Мілтіяд, довідавшися, що перси виладовують своє військо на беріг, рішився не чекати їх в мурах Атен. Він рушив поспішним маршом до Маратону, де станув збройним обозом.

Перси побачили греків саме тоді, як виладовували з кораблів піхоту узброєну в луки. Кіннота була ще на кораблі. Датис рішив заладувати піхоту, назад на кораблі й відступити. Та Мілтіяд змусив персів до бою.

Оба грецькі крила рушили до бою, відперли персів та змусили до відвороту. В центрі за те, де стояло найкраще перське військо побідили перси й греки відступили. Та в цьому моменті Мілтіяд рішився не здобувати відступаючих обох крил персів тільки окружити перський центр. В цей спосіб розбили вони найкраще перське військо, а решту піхоти й ціле військо змусили до відвороту. Датис, що виставив кількасоттисячне військо, уступив перед 10,000 греків Мілтіяда.

Яка причина невдачі персів?

Перси добувши багато чужих країв, утворили військо з чужинців, самі займаючи лише вигідні становища. Через те затратили войовничого духа й відповідно до цього зорґанізували військо. Їх головна зброя — луки. Рукопашня боротьба була для них неможлива. Самим персам бракло відваги, а чужинці не радо наражувалися для своїх гнобителів. Коли отже ворог видержав опір персів стрілами з луків, міг бути певний побіди.

Греки цілком інакше гляділи на воєнний вишкіл. Для них на війні засадничим була відвага й справність. До бою ішли з мечами й щитами, якими засланялися від стрілів. Виховані від малечку в військовій штуці, вважали фізичну справність і спортове вироблення за найважнійшу прикмету воїна. Те отже герой-

ство греків побідило високу техніку оружжя персів. Грецький вожд впоює в військо відвагу і виходить з ним проти персів; перський вожд, хоч має численніше військо зразу уступає. Приклад вожда ділає на військового духа персів. Врешті недостача розвідки в персів допроваджує до несподіваної появи греків, що були добре поінформовані в акції ворога. Так отже за велика самопевність і легковаження ворога — причина невдачі великого вожда. Пішли в забуття науки великого перського вожда, Кира, який говорив своїм воїнам: „Ви мусите навчитися так використовувати ніч, як інші день. Праця має бути для вас приємністю, голод заправою, ложа ваші такі численні, як широка земля, килимом для вас не ягнячі шкіри, а пільні зела".

Та цего не знали вже перси під Маратоном.

Карло XII. шведський король, завоював Европу, вздовж і впоперек і, маючи такий великий воєнний досвід, зорґанізував своїм засадам армію і провадив війни за смостійною виробленою стратеґією. Тому то горстка шведів нищила Европу й ніхто не міг їм протиставитися.

Минали роки побідних шведських боїв, Карло ввійшов в московські землі та вступив у союз з Мазепою.

Карло продовжав свою тактику. Він ніколи не йшов до отвертого бою з переважаючими силами ворога. Він умів обійти ворожі сили, ударити з боку, з заду, дразнити загонами і помалу нищити противника. Рішаючий удар задавав Карло тоді, як уважав це за відповідне.

В цей спосіб добув частину московських земель. Та незвичайно сильна зима змусила його іти в Україну й це було для нього згубою. Ґенерал Карла XII., Лєвенгавпт, не дуже то достосовуючись до приказів короля, спізнився на зустріч з відділами, що їх провадив сам король. Тому московські війська погромили військо Лєвенгавпта. Маючи досвід кільканадцятилітніх воєн Карла, московський цар Петро І., зрозумів в чому успіх шведських військ і почав уживати цеї самої тактики, що й Карло. Не давався спокусити до фронтального бою, чекаючи знесилення шведів. При цьому ужив старої московської методи: — палив усе за собою так, що військо Карла XII. — примирало голодом і холодом.

Хоч полтавська битва знищила і так уже маленьку шведську армію, але не мала вона так великого стратеґічного значіння, як це розтрубили по світу москалі.

Карло XII. мусів утікати. Побили його несподівані обставини — зима, голод, — невиконання приказів Лєвенгавптом, а врешті важна рана, яка не дозволила Карлові особисто проводити бою під Полтавою. Сам Карло не вважав Полтаву за велику втрату, програна була для нього незначним фактом — тут не помилявся. Та найгірше вийшла на цьому Україна.

Як усі вожди, Наполєон рівнож побивав світ своїми засадами війни. Він завжди основно приготовляв бій, а головно вважав на достаточне закріплення звязку — довіз харчів, паші, стрілен. Наполєонівські дороги довозу завсіди були короткі. Коли пересувався далеко в глиб ворожого краю, пересував свої бази у великій віддалі разом з армією.

В бою, маневрує так, щоб зайти ворога ззаду, або розділює його сили на дві частини і бє кожну зокрема, одну по другій. Військо збирає далеко від поля бою, щоб ворог не міг заскочити його неприготованого.

Ці засади добули Наполєонові славу й цісарську корону.

Та в поході на Москву не задержав своїх засад. Не подбав про доставу потрібних припасів для війська, не підготовив акції в далеких морозних краях. Міг же знати, і знав про московські методи палення за собою всего що давало б якунебудь користь ворогам.

Наполєона як і Карла не розбила московська військова сила, ні воєнний розум московських вождів. Їх знищили мороз, голод і хвороба, а не підготовлення кампаній було безпосередною причиною їхніх невдач.

На цьому тлі виступає — один вожд, який не мав „лихої години". Вожд непоборний, що ніколи не програв бою, в якому особисто провадив військо.

Це гетьман Богдан Хмельницький. Стратеґічні засоби Хмельницького незвичайно цікаві. Добра розвідка, заскочення ворога, операції загонами, й знаменита орґанізація достави всіх потрібних припасів — оце характеристичні ціхи стратеґії нашого великого гетьмана.

Йдучи зпід Збаража під Зборів, робив велику дорогу, щоб лише несподівано заскочити польського короля. Дійсно стрічає його, коли польське військо було в фатальному положенні: переходило вузьку греблю оточену багном.

HORLICK'S
THE ORIGINAL
MALTED MILK

ПРИЄМНИЙ ПОЖИВНИЙ НАПИТОК...

ЛІПШИЙ ВІД ЗВИЧАЙНИХ СТОЛОВИХ НАПИТКІВ...

Для цілої родини

Horlick's Солодове Молоко є Молоком зі всьою сметаною, збагаченим і зміцненим поживним екстрактом вибраного солодового зерна, злученого і сконцентрованого у вакуум до форми порошку.

Як приготовляти (для дорослих)

Вкиньте 5 або 6 повних чайних ложечок в горнятко або склянку, змішайте з трошки гарячої або зимної води, щоб зробилася паста, і додавайте постепенно води. Коли уживається молоко замість води, уживайте 2 до 4 повні чайні ложечки. Можна додати бажаної заправки для особистого смаку.

Як приготовляти Horlick's Солодове Молоко для дітей

Позаяк годовання дитини відповідною скількістю Horlick's Солодового Молока у реґулярних часах має великий вплив на її успособлення і здоровля, ми віримо, що слідуючий припис буде помічним до осягнення сеї так дуже важної цілі.

Не розпускайте більше як потрібно на одну їду, ані не уживайте того, що лишилося, ані не загрівайте другий раз.

Беріть 2½ рівних чайних ложечок Horlick's Солодового Молока розпущеного у 3 унціях води, збільшуйте постепенно до десятого місяця до 5 рівних великих ложок у 7 плинних унціях води. Треба вважати на початку й уживати слабший розпуск ніж приписано, коли зачинається годувати дитину Horlick's Солодовим Молоком.

Horlick's Солодове Молоко є дуже популярним й його подають у всіх готелях, кавярнях, ресторанах, содових фонтанах, ваґонових їдальнях й аптиках. Продається також у вашого ґросерника у слоїках величини 7 унцій, 1 фунт, 5 фунтів.

HORLICK'S MALTED MILK CORPORATION OF CANADA, LIMITED
MONTREAL

Гетьман приступив до акції тоді, коли одна частина польського війська вже переправилася, а друга чекала переправи. А рівночасно король нічогісінько не знав про те, що Хмельницький так близько. Розвідчі загони пропадали як камінь у воду і не верталися: зловлені „язики" говорили здумані речі.

А проте Хмельницький дбав про свої військові бази на Україні: Коли поляки мали намір відтяти Хмельницького від України, висилаючи туди литовське військо, Хмельницький здержує його в битві під Лоєном, висилаючи на цей ґеніяльно переведений маневр полковника Кричевського.

Одинока програна — Берестечко — це програна козацьких військ — але не Хмельницького. Сталося це в його неприсутності, коли не міг доводити особисто боєм.

Причиною була зрада платних наємників — татар.

Берестечко — програна. Проте вкоротці Хмельницький мав змогу зорґанізувати багатотисячну армію, готову до дальших боїв.

На полі бою не побідив Хмельницького ніхто. Побідила його смерть, що не дала закінчити йому цеї величезної праці, яку поставив собі за ціль і обовязок.

Вік Землі

Система планет, що кружляють довкола сонця — це виїмкове явище в астрономії. Досі невідомо, чи інші зорі-сонця мають подібну систему планет. Хоч би й так було дійсно, то сучасні телєскопи не дають нам змоги побачити їх. Хто дивився б на сонце з найближчої від землі зорі — бачив би не сонце, тільки ясну зірку, а планети Юпітера не побачив би зовсім найбільшими сучасними телєскопами. Юпітер — найбільша планета соняшної системи.

Чому соняшна система займає виїмкове становище у всесвіті? Вчені ріжно про це думають. Вчений Сі думає, що сонце „ловить" ті небесні тіла, що наблизяться до нього, приневолює їх змінити дотеперішню дорогу й вони мусять кружляти довкола сонця. Так комета, що мандрувала в просторі всесвіту, стає поневолі планетою соняшної системи. Така ж доля зустрінула колись може й нашу землю та інші планети.

Молошна Дорога.

Інша теорія визначного астронома Джанса. Велитенська кількість зір, що їх бачимо на небі, це тільки невеличка частинка із сто мілюнів молошних доріг всесвіту. Кожна молошна дорога нараховує кругло сто тисяч мілюнів зір. Віддалі між зорями такі велитенські, що у відношенні до їх величини, можемо вважати всесвіт — порожнечою. Навіть у просторах густіше залюднених зорями, також є „найближча" до нас молошна дорога, зорі розсіяні дуже рідко. Для порівняння величини зір і віддалі між ними уявіть собі, що хтось понашпилював шпильок у віддалі 100 км. одна від одної. Головки шпильок зорі, означена віддаль між шпильками — відповідає велитенській віддалі між зорями молошної дороги. Дуже мало імовірности, щоб так віддалені зорі зблизились до себе на стільки, щоб зудар одної з другою викликав катастрофу.

„Бородавка".

Одначе таке зближення зір може трапитися раз на 10 міліярдів літ, або й рідше. Джанс вияснює, що саме тоді, коли одна зоря наблизилася до сонця, повстала соняшна система. В наслідок міцно збільшеного притягання, повстав на поверхні сонця величезний наплив розжареної ґазової маси. Ця „бородавка" видовжувалася щораз більше, відірвалася від сонця в виді довгої палички й згодом розпалася на кілька дрібних тіл. Із середньої грубшої частини повстали більші планети: Юпітер, Сатурн, Уран і Нептун, із тоншої повстали менші: Меркур, Венера та Земля, рій планетоїдів і найменший щойно недавно відкритий, Плютон.

Коли це сталося? Віддавна силкувалися принайменше приблизно означити вік землі. В 1715 р. славний анґлійський астроном Галей взяв за основу рахунку

кількість соли в морі. З хвилиною, коли остигла кора землі — суходіл, — скропилася на ній водна пара, що окружала землю. Вся вода була тоді солодка. Пізніше ріки наносили в моря розпущену сіль, що її виполокала вода з землі по дорозі в море. Обчислюють, що ріки наносять у море річно 50 міліонів тон соли. Всі моря містять тепер у собі приблизно 15 міліонів міліярдів тон соли. Така кількість могла зібратись в морях за 300 міліонів років, а дійсно це тривало значно довше, бо цей обрахунок не узгляднює соли з копалень. Та сіль зібралася в тих морях, що давно перестали існувати.

Коралеві рафи.

Поверхня землі постійно змінюється під впливом дощів, снігів, вітрів, рік, морів і живих орґанізмів. У наслідок їх діяння повстають т. зв. осадові скелі, наверствування. Озера й стави заростають торфом, на морському дні збирається намул, береги гарячих морей вкриваються коралевими рафами. Приймають, що швидкість повставання осадових скель не дуже змінилися досі за всі епохи історії землі. На тій основі обраховують, що для наверствування 1 м. треба приблизно 15,000 років, а для 1 м. вапна 40,000 років. На тих осадових скелях, що можна зміряти їхню грубість, оцінюють їхній вік на 600 міліонів років. Та з ріжних оглядів треба приняти, трохи збільшити — до 1 міліярда років.

Найпевніша метода для оцінки віку землі спирається на радіоактивних тілах. Уран, що підлягає постійним перемінам і промінює ріжного роду промінням, тратить при тому частину своєї маси. Вкінці змінюється Уран на оливо. Обчислюють, що з одного ґрама Урану після 5 міліярдів років залишається тільки пів ґрама Урану та 43/100 олива, решта припадала б на ріжні продукти посередніх перемін. На основі відношення кількости до олива можна означити його вік. Для найстарших провірених скель обчислюють, такою ж методою, їхній вік на 1—2 міліярдів років.

Ніодин із поданих способів визначити вік землі не веде вповні до певних вислідів, всі вони дають нам тільки приблизні означення. Та невелика ріжниця між вислідами обчислень після ріжних метод дозволяє припускати, що підрахунки досить правдоподібні: земля має за собою 2—3 міліярдів років існування. Це велитенський період часу проти тих 6,000 років, що ділять нас від згублених у темряві початків історії; та й вік землі невідомий і дрібний супроти безконечно довшого віку сонця та інших зір!

Короткі Практичні Поради

Щоби літом мати довго студену воду треба змочити платок, обвязати збанок або пляшку з водою та поставити в тіні. Вода з платка буде парувати і відбере посудині тільки тепла, що вода буде в ній студена як з леду. В полі можна також збанок, обгорнути свіжо розкопаною землею, або таки закопати його у вогку землю. На загал вода держана в камінній посудині не огрівається так скоро як в скляній.

Свіже печиво дається легше краяти, коли ніж перед ужиттям трохи огріємо.

Щоб яйця в часі варення не тріскали, треба передтим заки вкладати їх до гарячої, ополокати в зимній воді. Одначе вода не може бути за зимна. Яйця від молодих курей з тонкою лушпиною легко тріскають. Яйця теж не тріскають при варенню, коли перед варенням переколоти лушпину яйця тоненькою іглою.

Коли яйце в горшку стає „на шторц", то це доказ, що або трісне на нім лушпина, або що яйце не цілком свіже.

Яйця до тіста бється кожне з окрема над осібним горнятком, щоб переконатися чи воно добре. Одно зіпсуте яйце збите до тіста псує все тісто.

Тісто на дріжджах, треба все мішати в одну сторону. Коли тісто тягнеться, значиться в ньому замало муки й треба її додати. При кінці треба тісто так довго бити, аж з нього зачнуть виходити баньки повітря.

Тісто на дріжджах поставлене щоб росло, не може бути овіяне протягом, бо опадає. Тому прикривається звичайно тісто, що росте, полотном.

Начиння в якім росте тісто мусить бути так глибоке, щоби тісто мало досить місця рости. Тісто, що росте не повинно доторкати полотна, яке уміщене над начинням. Тісто не повинно за довго і за високо рости. Воно повинно ще дещо рости в печі, бо інакше печиво не вдасться.

Ярину приготовану до варення, найліпше полокати в теплій посоленій воді. Коли ярину дамо до посоленої води, то маленькі комашки, які в ній може находяться, виходять з ярини й опадають на дно начиння.

Коли ярину наставити в кипячій воді без соли, то вона скорше змякне і буде ніжніша в смаку.

Ярину не можна ніколи варити в надто вузкому високому начинню. Належить її варити в можливо широкім начинню, а це тому, щоб спідна верства не розпадалася вже, заки горішня ще не зварена.

Картоплі треба по відцідженню ще раз наставити на короткий час на кухню, щоб відпарували. Розуміється не можуть вони тоді бути прикриті. В цей спосіб виходить через випарування з картопель вода і вони стають сипкі і смачні.

Сушені стручкові рослини треба перед варенням намочити в зимній воді, щоб їх в ц ей спосіб розмягчити. Найкраще дати їх до зимної води в вечір попереднього дня, в якім їх маємо варити. Стручкові рослини мусять дуже довго варитись.

Риби можна найкраще очистити з луски, коли подержимо їх хвилину в гарячій воді, а потім чистимо. Найліпше чистити риби з луск в більшім начинню під водою, а це тому, щоб луска не розліталася на всі боки.

Посвоячення.

Жінка постановила настрашити чоловіка тому, що що ночі вертається до дому пяний. Вийшла до сіней, загорнена в простирало. Вертається чоловік, заточується.

— Що ти за одна? — питається чоловік.

— Я чорт! — каже жінка — Прийшла тебе забрати!

На те чоловік:— О, то ходи, хай тебе обійму! То-ж ти мій свояк, бо я маю твою сестру за жінку!

Причина лисини.

— Тату, що за причина, що так багато чоловіків мають лисину? Чи це може через капелюхи?

— Так, хлопче, через капелюхи . . . їхніх жінок.

Дорога через провал Синклер, утворений через ділання води у Скалистих Горах, у Британській Коломбії.

СТЕПАН ВОЛИНЕЦЬ.

Розкинені Кости

ДЕ ПОХОРОНЕНІ ВЕЛИКІ УКРАЇНЦІ?

Чорна рілля ізорана
І трупами засіяна
Білим тілом зволочена
І кровю сполочена
Гей! Гей!

Коли людина угинається під тягарем долі, коли душу її пригнічує сум, коли стає вона на життєвому роздоріжжі й вагається, в котру сторону їй податись, тоді спомин про дорогих їй небіжчиків, коротка молитва на їхній могилі, згадка про те, що й вони перед нами верстали свій твердий життєвий шлях — дає нам рівновагу духа, привертає спокій та утверджує витривалість до дальшої життєвої борні.

Коли нарід переживає лихоліття, коли здавалося б він безнадійно борсається у ворожих тенетах, не стає снаги до дальшої боротьби, тоді звертає він зір на могили своїх великих людей. Тоді спішить він до тих могил і в душевнім скупченню, короткою задумою над їхніми славними ділами, черпає снагу до боротьби з хвилевими противенствами. Там черпає він сили, щоб видержати на тих недогідних позиціях, що на них хвилево поставила його історична доля.

Так робили і роблять усі культурні й історичні нації, що мають зрозуміння для свого минулого, що почувають з отим своїм минулим нерозривний звязок. І бережуть ті нації могил своїх славних предків і підносять ці могили до висот національних святощів, а в важних хвилях життя нації, віддають їм свій глибокий поклін. І чим більше тих святощів, чим краще вони збережені, як видимі знаки минулого, так тісніший, тим живіший звязок нації з отим минулим.

Наша незавидима історична доля не пощадила нам нічого. Заставила нас пережити дві великі руїни в минулому, а саме упадок нашої княжої і козацької держави. А оце втретє заставляє наш нарід переживати чи не найболючішу руїну.

Воєнні лихоліття, страшні „времена люті", що їх переживав наш нарід, часом не оставляли каменя на камені з того, що будували цілі покоління. Дуже часто лютий ворог руйнував цілі наші святині а в них наші святощі і памятники. Цей ворог розкопував могили наших великих людей і їх кости розкидав по чистому полі. Гей! Скільки ж то розритих і невідомих могил розкинених по нашім ріднім краю! Скільки то кісток наших славних і заслужених порозкидані по далекій, непривітній чужині, де ними ніхто не піклується, де спочивають вони від всіх і вся забуті!...

Оце на заранні нашої історії гине в бою з печенігами, на далеких дніпрових порогах — що тоді лежали ще поза межами нашої держави, — найбільший наш лицар, князь Святослав Завойовник. З голови його кровожадний побідник казав зробити чашу на вино, а кости його спочили в якійсь невідомій могилі з тими, що враз з ним лягли на полі бою.

А оце кости великого будівничого Української Держави — Володимира Великого, що спочили були зразу в підземеллях Десятинної церкви, викинуті звідтіль підчас руйнування Києва татарами, порозкидувані тепер по ріжних церквах, а голова, як реліквія, спочиває в Печерській Лаврі.

Ярослав Мудрий похоронений мабуть в Софійськім Соборі, але цілковитої певности про це не маємо. Так само не маємо певности, що до могил майже усіх наших київських князів, як теж і князів інших дільниць старої Української Держави.

Родоначальник галицького княжого роду Ростислав, згинув на далекій чужині, утроєний на бенкеті візантійського посадника в Херсонезі. Не знаємо, де поховані сини Ростислава Володар перемиський і Василько теребовельський. Володимирко галицький, що переніс столицю галицької Держави до Галича, помер в Галичі і там десь спочивають його кости. Там же спочив і один з найбільших галицьких князів, Ярослав Осмомисл, але де находиться його могила, не знаємо.

Роман Великий, що злучив Волинь з Галичиною, згинув у бою з поляками під Завихостом над Вислою і там десь находиться його невідома могила. Данило перший український король спочив у Холмі. Син Данила Лев, що його іменем названо місто Львів, помер як чернець або у Львові і похоронений десь на святоюрській горі, або у спаському монастирі за Старим Самбором і похоронений мабуть у Лаврові. Син Льва король Юрій, похоронений мабуть у Володимирі Волинському.

Подібна доля стрінула представників і діячів нашої козацької доби. Один із перших козацьких гетьманів Байда Вишневецький згинув на турецькому гаку у Царгороді і кости його спочили мабуть на дні морського проливу біля Царгороду — Босфорі. Криштоф Косинський визначний орґанізатор Запорізької Січі згинув у бою з поляками під Черкасами і там десь спочиває у незнаній могилі. Козацькому гетьманові Іванові Підкові зрубали голову на львівськім ринку, а тіло його спочило в підземеллях волоської церкви. Наливайко теж козацькій гетьман з доби, що попереджає Великого Богдана згинув у страшніх муках спалений живцем в мідяному биці у Варшаві.

Петро Конашевич Сагайдачний щасливіший за своїх попередників помер на вершині козацької слави у Київі. Похоронений у Брацькій церкві у Києві на Подолі. Над його могилою греміли почесні стріли козацьких гармат і лунали похвальні вірші на честь героя з під Хотина і Москви.

Михайло Дорошенко, дід славного Петра Дорошенка згинув у бою з татарвою на Кримі під мурами татарської столиці Бахчисерай й там спочиває у якійсь братській могилі.

Найбільший наш національний герой

Великий гетьман Богдан Хмельницький, не зазнав від противників спокою і по смерти. Його кости, що спочивали були на вічний сон у церкві в Суботові, сказав викинути з гробу польський полководець, Стефан Чарнецкі, так що не маємо тепер тої найдорожчої для нас могили.

Розстріляний поляками гетьман Іван Виговський спочив у Скиті Манявськім біля Богородчан в Галичині. Могилою його ніхто ніколи не піклувався й вона дуже занедбана.

Петро Дорошенко, званий „Сонцем Руїни" зрікшись гетьманства, помер далеко на Московщині, аж у вятській ґубернії й там похований в монастирі в селі Ярополчі.

Гетьман Данило Многогрішний, недоцінюваний нами, гарячий оборонець прав України супроти Москви, засланий москалями на Сибір — там помер і там похований. Така сама доля стрінула гетьмана Івана Самойловича.

Тлінні останки Івана Мазепи спочили в монастирі св. Юрія в Галаці в сьогоднішній Румунії а тодішній Волощині. Павло Полуботок згинув в московській тюрмі в далекому Петербурзі де й похований.

Останній кошовий Запорізької Січі Петро Кальнишевський, запроторений москвинами на Соловки, започаткував мабуть перші українські жертви сьогоднішного соловецького пекла.

А з найсвіжіших могил згадати б хоча могилу траґічно погибшого Начального Вожда Української Галицької Армії, полк. Дмитра Вітовського, що чорніє в далекому Берліні, і могилу підступно замордованого жидом Шварцбартом головного отамана Придніпрянської Армії Симона Петлюри — неменш далекому Парижі.

І скільки їх ще отих незнаних і забутих, розкиданих по широких просторах Рідного Краю і на чужині могил наших дорогих небіжчиків. Усіх їх й неперечислив би. Вистарчить названих.

Щасливіші вже були діячі нашого національного, культурного і політичного відродження минулого і сучасного століття. Їхні могили збереглись по сьогоднішній день.

Згадати б хоча могили батьків відродженої української літератури Івана Котляревського в Полтаві і Маркіяна Шашкевича у Львові. Згадати б хоча дорогу усім українцям могилу найбільшого українського національного ґенія Тараса Шевченка в Каневі над Дніпром. Ця могила довгі літа була місцем всеукраїнського паломництва, та напевно стане ним дальше, коли Україна визволиться від московсько - болшевицького ярма. Згадати б хоча могили Лесі Українки на Байковім кладовищі у Києві та могилу Івана Франка на Личаківськім кладовищі у Львові. Врешті цілий ряд могил заслужених культурних і політичних діячів, розкинутих по цілому краю.

В недавно - минулому часі наших визвольних змагань вкрилась наша земля цілим лісом могил наших героїв.

Отих усіх могил вже нам ніхто не в силі відобрати. Їх мусимо ми берегти як найдорожчі скарби, постійно ними піклуватися і шанувати їх. Вони повинні нам постійно пригадувати про наші обовязки на майбутнє, про ті заповіти, які нам оставили ті, що в тих могилах спочили.

Вже не далекий той час, коли наш нарід позбирає розкинуті по широких просторах нашої землі кости своїх великих людей, збудує для них велику святиню і зложить їх тлінні останки в її підземеллях, що нерухані вже ніким спочинуть там, як спомин нашого минулого.

До тієї святині ходитимемо і ми, і наші нащадки, щоб віддати їм наш доземний поклін і черпати там в часах зневіри снагу і силу до праці для добра нашого народу.

А покищо мусимо в наших серцях збудувати нерукотвірний памятник для наших незабутніх, постійними споминами про них і їх діла, та наслідуванням тих великих діл мусимо засвідчувати, „чиї сини, яких батьків ми діти". Тим способом під цю пору найкраще вшануємо їхню память серед нас.

Дурний.

—Що ви скажете на те? Мій сусід збив нам вікно у хвилині, коли моя жінка грала на фортепяні.

— А то дурний! Та-ж тепер буде чути ще голоснійше!

Розгрішення.

— Що треба зробити, щоби дістати розгрішення? — питає катехит у школі.

— Треба наперед згрішити — відповідає ученик з останньої лавки.

ДНЯ . . . РОКУ БОЖОГО

Дещо про Калєндар.

„Все, що діється, діється в просторі й часі" кажуть фільософи. Вже первісна людина пробувала орієнтуватися в цих вічних елєментах буття; свідчать про це знахідки ще з камяної доби. Простір і час самі по собі незмінні; та для людини час пливе. Крок чи миля — вічно ті самі, як поняття; та не ті самі ранок і вечір, весна й зима, молодість і старість.

„Людський" час пливе, або як казав Шевченко — „все йде, все минає". Людина, як лише навчилася думати, мусіла зацікавитися, як себе означити у вічно пливкій течії часу. Сама природа дала своїй ‚найбільш удатній' дитині основні вказівки: що день, що місяць, що пора року. Людській думці залишилося збудувати на цих основах свою, більш або менш недосконалу рахубу.

„Отсюду пошли єсть" календарі.

Найстарші досі відомі калєндарі повстали в Єгипті й Китаю, приблизно на 3,000 років перед христіянською ерою. Опрацювали їх жерці, що займались астрономією й математикою. Єгипетський калєндар дуже подібний до сучасного: його рахуба була оперта на обсерваціях руху сонця. Рік мав 365 днів, ділився на 12 місяців по 30 днів: кінцевих пять днів називалося „епаґоменою", що становила межу між двома роками. Але цей старо-єгипетський калєндар був „рухомий", допасований до пор року. Жерці вдосконалили його на періодичний, зближений до юліянського. Рік ді-

лився на 365¼ днів, починався від сходу зорі „Шотіса” — Сирія. Отже початок року пересувався й припадав на ріжні пори року і лиш раз що 1461 років припадав на той самий день, бо Сирія що 1461 років сходить тої самої днини. Цей період називали „періодом Шотіса”.

Китайський калєндар був оснований на руху сонця й місяця. Рік починався на нові місяця, коли сонце знаходилося в констеляції Володія, цебто між 20-тим січня і 18-го лютого. Цього калєндаря держаться китайські жерці — бонзи — й нарід ще до нині. Модерні китайці та державна влада перейшли на григоріянський калєндар.

Дуже стародавний також жидівський калєндар. Завів його Мойсей, приблизно 3,500 літ тому. Цей калєндар опертий на т. зв. „соняшному році” — місяці числять ся за фазами місяця. Таким чином жидівський рік має лише 354 дні — 12 місяців по 29 днів. Що 19 років є „переступний” рік, що має 385 днів. Цим способом вирівнюється ріжницю між соняшним і місячним роком. В кожному переступному році початок покривається з початком соняшного року. Як відомо, жиди числять роки від „сотворення світу”, тепер у них рік 5698-мий,.

Греки числили час також за фазами місяця. Їх калєндар створив атенець Метон у 432 р. перед Христом. Це був калєндар дуже подібний до жидівського. 354 дні в році, 12 місяців, з них 6 по 29 і 6 по 30 днів. Що 10 років дочислювали до року ще 30 днів, щоб вирівнати ріжницю між роком сонця і роком місяця.

Подібної рахуби часу держалися й Римляни до Цезаря. Спершу рік починався від перших днів весни, в травні. В 450 р. перед Христом влада устійнила початок року на 1. березня, від 155 р. перед Христом на 1. січня того дня нові консулі переймали владу.

Великій Юлій Цезар перевів у 46 р. перед Христом реформу календаря і встановив калєндар, названий пізніше йому в пошану „юліянським”. Цього календаря аж донедавна держалася Росія й балканські країни.

Мусулманський калєндар опертий також на фазах місяця. Має 355 днів і 12 місяців по 29 і 30 днів на переміну. Ріжницю між роком сонця й роком місяця вирівнював цей календар вставкою додаткових днів у переступних роках (пересічно що третій). Рахубу часу — еру — ведуть мусулмани від „Геджіри” — утечі Магомета, дня 15. 8, 622 р. по Христі.

В цілій Европі обовязував аж до 1582 року юліянський калєндар. Того року папа Григорій XII., за проєктом вченого Люіджі Ліліо, перевів реформу калєндаря. Цього т. зв. григоріянського калєндаря держиться нині цілий культурний світ.

Але й григоріянський калєндар, із усіх дотеперішніх найдокладніший, недогідний з ріжних причин. Тому Ліґа Націй від кільканацяти років обмірковує ріжні проєкти нового калєндаря, абсолютно докладного й догідного. Найбільш замітний проєкт з 1924 р., що ділить рік на 13 місяців по 26 днів кожний. Отже рік мав би 364 дні; до них додається ще один або два „пусті” дні, без числа й назви. Перший „пустий” день був би що року, останній перед 1. січня; другий був би лише в переступних роках і стояв би перед першого липня. За цим „калєндарем Ліґи Націй” припадали би всі свята й неділі точно в одні й ті самі дні, н. пр. неділі завжди 1, 8, 15, і 22 кожного місяця.

Недавні калєндарні спори серед західньо - українського громадянства мимохіть заставляють пригадати, як воно було з уведенням григоріянського калєндаря в Европі. В 1582 році приняли його лише Італія, Франція, князівства Брабант і Фляндрія — нинішна Бельґія й південна Голяндія. Рік пізніше приняла його південна Німеччина, ще рік пізніше католицькі кантони Швайцарії. Анґлія приняла 1752 р., Швеція 1753 р., німецькі протестантські краї 1775 р. Найпізніше, бо аж в 1927 р. приняли григоріянський калєндар: СССР, Туреччина, Болгарія й Румунія.

Звичай числити роки від народження Христа запанував в Европі аж в 16-тім столітті.

Дещо про Виховання Дітей

Виховання дітей — проблема важлива, педаґоґами й лікарями насвітлена з можливо всіх боків. Адже з цієї маленької людини має вийти колись громадянин чи громадянка, а які вони — така й уся суспільність. Вдачі й характери формуються найкраще в дитячих роках і при доброму наслідстві по батьках — вміло покермоване виховання, дасть людину повновартісну, духово самостійну, сильного характеру й підприємчиву. Виховці повинні здати собі справу із свойого важливого завдання. Вони мають не тільки помогти фізично розвинутися дитині й напоїти її своїми поглядами на життя, але й старатися зазирнути в душу манюсінького громадянина, докладно розслідити її та відповідно до того кермувати її розвоєм. Виховець повинен бути мистцем у приготовлюванні до життя нової суспільности, тонким знавцем діточої душі. Треба собі перед очі представити свій дитячий вік, всі тодішні свої думки й мрії, реаґування. Щойно так можна зрозуміти дитину.

Велике значіння для формування психічної структури дитини має її черговість народження та кількість братів і сестер. Що первородні діти мають іншу психіку ніж наймолодші — ясна річ, це дається дуже легко заобсервувати майже на кожному кроці. Найстарші діти виявляють бажання до влади й вивищення над рештою рідні, є досить зарозумілі, зате в житті найбільше самостійні й підприємчиві. А наймолодші навіть уже дорослими — хотіли би бути пещеними, хотіли б, щоб їх усі вважали за щось делікатне й потребуюче піклування; вони пізніше стають звичайно нещасливими, бо

окруження не займається ними так, як це робила колись матуся, не старається відчувати кожної їхньої думки. Вони є мелянхоліками, або щонайменше розмріяними, але й огірченими людьми. Кожна доросла людина хай подумає, як на неї впливала вищість старшого брата чи сестри та як болюче відчувала, що наймолодший мізинок має в матері й батька найбільше любови. Кожна шоколядка, тісточко, нерівно поділені, — о скільки вони справляють болю; старші пішли до театру, кіна, на прохід, а менші мусіли зостатися дома, хоча так їх туди тягне, а дома так безнадійно нудно. Неодна сльозонька потекла з діточих очей через таке неоднакове трактування. Так виховувати не можна. В родині не можна одних більше любити, других менше; дітей треба любити всіх однаково й кожна дитина має право, щоб її батьки вважали її однаково з іншою. Їй треба родинного тепла, а кожна дізнана кривда, хоча б і найдрібніша, зоставляє в її душі на довго незасклеплену рану.

Дуже велику помилку роблять батьки, коли виховують дітей, послуговуючися м. ін. — страшенням. Ця педаґоґічна метода приносить фатальні наслідки. „Не йди на вулицю там тебе циган візьме", або „як не послухаєш, то закличу чорного діда й тебе продам йому". „Замкну тебе до пивниці!" Як дитину відповідно настрашити, вона зараз же послухає. Але, чи задав собі хто питання: як дитина на це реаґує, як вона собі представляє ці страховища в своїй молоденькій фантазії? Матері звичайно вистарчає, що дитина послухає. Щойно, коли дитина будиться з криком і плачем серед ночі, коли під впливом страху стається примхувата, нечемна, щойно тоді зажурена мати йде до лікаря, який по докладному розгляненні пацієнта, скаже, що дитині нічого не бракує, вона тільки трохи нервова. Лікар запише кілька порошків на вспокоєння й апетит — і на цьому кінчиться. А дитяча уява дальше працює... Не звертається уваги й на те, що з такої перестрашеної дитини виросте боязка людина, нездібна до самостійного ділання, заєдно перелякана, що все бачить перед собою вифантазовані перешкоди, а найменша перепона видається їй непоборимим страхіттям. Хіба батьки не зацікавлені в такій долі своєї дитини, — вони нераз і дивуються: що сталося? Така послушна дитина була, кожного батьківського слова слухалася, така чемна... А нам не потрібно боягузів, але відважних і ініціятивних одиниць. Виховувати сьогодні боязливу лялечку — це люксус з національного боку. Дітей не треба страшити; навпаки — змалку призвичаювати до очей,темних пивниць, рогищ і борода тих дідів. Тоді батьки можуть бути спокійні про майбутнє своєї дитини.

Теж треба перестати вживати частої заборони щодо дітей. Ніщо так не мучить і не звязує дитячої свободи, як ці сталі заборони й упімнення: „не довбай у носі, не гризи пазурів, не смаруй штанят, не бігай, не скач, сиди в хаті" й т. д. Що сказала б доросла людина, коли б дісталася під таку гостру кураталю? Це було би для неї тюрмою. І метода заборон — це тюрма для дитини. Дитині треба на багато „нетактів" позволити, а викорінювати їх треба зовсім іншими методами, — не заборонами. Зрештою, з дітей, що змалечку сидять собі тихенько й чемненько на кріслі, непитані не балакають, — напевно великих людей не буде. Вони й крізь життя проходитимуть чемно, уступаючись набік, а їхнє місце займатимуть другі, правда — не такі чемні й культурні, але зате підприємчиві, що з життя роблять собі веселу гру. Т. зв. добре виховання це ще не все, треба й гарту й характеру й меткости й життєвої інтеліґенції. А що до заборон, так, їх конечно стосувати, але в дуже рідких випадках, зате дуже важливих, можна сказати: фундаментальних. Тільки такі заборони повинні дитину обовязувати вже не пів години; вони повинні кермувати її ціле життя. Тому й розкидати їх на всякі нешкідливі дрібнички — значить: позбавляти себе виховних засобів у важливі, критичні нераз моменти, а дитини не навчити життєвих, непорушних засад.

Дуже важливе не оббріхувати дитини, не говорити дитині: не можна!, а самому ламати заборону. Дитину треба вчити правдомовности і то не тільки на те, щоб батьки легенько могли довідатися про її кожну псоту. Краще навіть не послугуватися цим способом і не питати дитини, щоб — буває часом — не навчити її говорити неправди. Правдомовність питома завжди чесній і характерній людині. І тому цього треба вчити дитину словом і ділом, щоб дитина ніколи не могла собі подумати: правдомовність

Вид на озеро Маліґн у Джеспер Парку, Альта. Се озеро повстає з ледівців у Скалистих Горах.

для малих, старші й неправду можуть говорити. Ніколи маленької людини не оббріхувати! Адже така розбіжність між навчанням - вихованням і практичним життям дасть дитині право стосувати відповідно й інші батьківські науки, а крім цього — батьки тратять в очах дітей належну їм пошану й любов; деколи діти, замісць звертатися до батьків з питанням, звертаються до посторонніх, незавжди відповідних людей.

Коли б виховники зверталися до дітей як до собі рівних; коли б у відношенні до них заховувалися так гідно як у відношенні до інших своїх ближніх, — тоді інакші люде виростали б з дітей, не можна було б говорити про брак дужих характерів, інакше діялося б у дитячих серденьках, а в їхніх кімнатах було б багато більше сонця.

На почті.

Почтар:— Ви забагато наліпили стемплів (почтових значків) на лист.

Селянка:— Господи! Чи не піде тепер мій лист за далеко?!

Значіння Рушника

Рушник — дуже потрібна річ у кожній сімї. Та хоч це чудно здається на перший погляд, а через рушник іноді передається багато важких хворіб. Якщо декілька людей витирається тим самим рушником, то заразлива хвороба від одного може перейти й на інших. Тому рушник треба часто прати.

Наука про здоровля — гіґієна — радить, щоб кожна людина мала свій окремий рушник, повішений на окремім кілочку. І цього правила пильно додержують в освічених краях. Та й в нас у містах, у домах, де додержують засад гіґієни, ви побачите у всіх членів сімї окремі рушники. Окремий рушник мусить мати кожний жовнір у касарні, кожний хворий в шпиталі іт. д.

На жаль зовсім не те ми бачимо на селі. Там висить спільний рушник і ним витираються і дорослі, і діти, і слабі, і здорові, і свої, і чужі, що прийшли в гості. А дуже часто й зовсім нема рушника і всі витираються в яку - будь стирку і т. п.

Звісно поки в сімї всі здорові, все ве-

деться гарно. Заслабне однак хто в сімї на заразливу хворобу, і від нього через рушник зараза завжди може перейти й на здорових. Звичай мати для кожного члена родини окремий рушник ще не завівся у нас по селах, а теж і в великій мірі по містах. Із сотні людей у нашім селі лише в двох - трьох ви можете потрапити на окремий рушник. У всіх інших хатах висить спільний для всіх, звичайно, мокрий та брудний рушник.

Чого ж це воно так? Може на селі нема рушників? Але ж ні! У першій-ліпшій хаті ви побачите понад образами, а то й просто на стінах порозвішувані для прикраси дуже гарні довгі рушники, вишивані квітками та всякими іншими взорами.

А погляньте лишень у селянську скриню. Там ви найдете багато зайвих рушників. Атже не в цім річ. Селяни люблять рушники, як прикрасу, та не доцінюють їхнього величезного значіння для здоровля.

А які ж треба зробити видатки, щоб кожний член сімї мав окремий рушник? Ніяких, зглядно дуже малі.

Замісць пятьох довгих рушників можна мати десять або пятнадцять. Короткі рушники для кожного можна зробити з селянського полотна, а тільки там де його нема, доведеться купити готові бавовняні фабричні рушники. І тому там де селяни не роблять свого полотна, треба подбати, щоб в кооперативних і приватних сільських крамницях були на продаж зручні та дешеві фабричні рушники.

Мило — Найкращий Друг Здоровля

Без охайности тіла не можна бути здоровим. Але на жаль багато людей в нас цього не знає і тому про охайність тіла, особливо на селі, буває, мало дбають, та не стараються про те, щоб шкіра була чиста.

Що ж робити, щоб як слід доглядати шкіру? Дуже проста річ — держати чисто тіло та як найчастійше його мити. Треба декілька разів на день, особливо вранці та перед їдою, мити свої руки. Треба щодня мити лице. Треба принаймні раз на тиждень мити голову й ноги. І нарешті, треба раз на два, а найбільше на чотири тижні мити все тіло.

Легко одначе зрозуміти, і кожний з досвіду знає, що самою холодною водою, ба навіть і теплою — не вмиєш добре тіла й не змиєш зі шкіри бруду. З такого миття користи мало. З нашої масної шкіри вода спливає як з тієї гуски, коли вона виходить з річки або ставу. Верству товщу на шкірі дуже добре розчинює мило та своєю піною зчищує геть зі шкіри бруд та мікроби, очищує та змякшує її.

Є велика сила корисних для людей річей, от як: скло, сірники, цукор, тощо. Але важко навіть назвати кориснішу для здоровля людини річ, як мило.

Мило — се ворог всякого бруду та нехайности. Ним ми миємо своє тіло, в ньому перемо брудну білизну, та ним миємо різні хатні річи.

Якби ми знали, яка велика від мила користь та частіш його вживали, то ми увільнилися б, часто без ліків та шпиталів. від дуже багато хвороб.

Ось перелік тих хворіб, що в нас їх не було б, якби ми широко і часто вживали мила, короста, трахома, висипний тиф, поворотний тиф, а значно менше булоб сухіт, черевного тифу, різачки, очних, вушних та нашкірних хворіб.

Вчені дослідили, що чим більш освічені люди мешкають в якійсь місцевості, то тим більш та місцевість спотребовує мила і тому, знаючи скільки мила спотребовує якась місцевість, можна непомильно визначити, на якім рівні освіти та культури вона стоїть.

У нас на селі до тепер справа спотребування мила стоїть ще дуже погано. Лікарі дослідили, що серед нашого селянства умивається щодня милом менш як одна десята частина селянства; вмивається іноді милом менш як одна четверта часть — 24 людей на сто; вмиваеться зовсім без мила не менш, як дві треті селянства — 65 людей на сто. Це дуже сумна картина. Цілі дві третини сільського люду не миють милом ні лиця ні рук.

НОВІ ПРИПИСИ З "Magic Baking Powder Cook Book"

ЗОЛОТАВІ БІСКИ

2 горнят муки
4 чайні ложечки МЕДЖИК БЕЙКІНҐ ПАВДЕР
1 столова ложка мілкого цукру
½ чайної ложечки соли
2 столові ложки шортенінґ
1 горня і 1 столова ложка молока

Пересійте муку, бейкінґ павдер і сіль. Покрайте до того остуджений шортенінґ. Тепер додайте остуджений плин, щоби зробилось мягке тісто. Влийте одну або дві столові ложки помаранчевого сиропу в малі мофин бляшанки і наповніть тістом на біски. Печіть в горячій печі, 450оФ., 12 до 15 мінут. Коли готові полийте кожний одною столовою ложкою помаранчевого сиропу.

ЧОКОЛЯДОВІ КАП КЕЙКИ

½ горняти шортенінґ
1 горня цукру
2 яєць
2 горнят муки
2 чайні ложечки МЕДЖИК БЕЙКІНҐ ПАВДЕР
¼ чайної ложечки соли
¼ чайної ложечки соди
¾ горняти молока
1 чайна ложечка ванила екстракту
2½ квадратів несолодженої чоколяди

Розбийте шортенінґ; додайте помалу цукор; додайте добре вибиті жовтки з яєць. Пересійте сухі складники разом і додавайте, на переміну з молоком. Додайте ванилу і розтоплену чоколяду; завиніть білки з яєць вибиті на твердо. Печіть в помащених мофін бляшках в умиркованій печі при 375оФ. около 25 мінут.

ЧОКОЛЯДОВИЙ АЙСІНҐ

Загрійте ½ столової ложки масла, 3 столові ложки молока і 3 унції несолодженої чоколяди в подвійнім бойлері; додайте помалу 3½ горнят мілкого цукру, вибиваючи постійно; додайте одну чайну ложечку ванили; бийте аж стане сметанкою; як треба, додайте більше молока і розложіть грубо на верху і боках кейка.

ЧІЗ КЕЙКИ

4 столові ложки масла
4 столові ложки мілкого цукру
1 яйце
1 цитрина (потерта лупина)
1 чайна ложечка цитринового соку
¾ горняти муки
1 чайна ложечка МЕДЖИК БЕЙКІНҐ ПАВДЕР
½ чайної ложечки соли

Розбийте масло на мягку сметану, постепенно додавайте цукор, вбийте яйце — додайте цитринову лупину і чайну ложечку соку. Бийте добре і додайте муку пересіяну з солею і бейкінґ павдер. Виложіть малі бляшки тістом. На кожне положіть трохи апрікот джему. Накрийте се доброю ложкою повищої мішанини кейка. Розкачайте дуже тонко трохи тіста, покрайте на довгі паски як шнурки, звиніть трохи на верху мішанини кейка. Печіть в печі около 400о.

МЕДЖИК ҐРИДЕЛ КЕЙКИ

2 горнят муки
½ чайної ложечки соли
4 чайні ложечки МЕДЖИК БЕЙКІНҐ ПАВДЕР
2 яєць
1½ горняти молока
2 столові ложки розтопленого шортенінґ

Пересійте сухі складники в глибоку миску; додайте вибиті яйця, молоко, і розтоплений шортенінґ. Перемішайте добре і кидайте повними ложками на легко посмаровану ринку. Коли появляться бульки, переверніть кейки і припечіть з другої сторони. Не перевертайте другий раз. Подавайте сейчас на горячій тарілці з маслом і мейпел сиропом.

ЛЕМОН КЕЙК

4 яйця (розділені)
1 горня мілкого цукру
2 столові ложки цитринового соку
1 столова ложка цитринової лупини
5/6 горняти муки
1½ чайних ложечок МЕДЖИК БЕЙКІНҐ ПАВДЕР
½ чайної ложечки соли

Вибийте жовтки яєць аж стануть густі і кольору цитрини додаючи постепенно цукор, бийте добре по кожнім доданню — додайте цитринового соку й лупини, бийте знов. Потім додайте муки, яку пересіяно чотири рази з бейкінґ павдер і солею, бийте всьо разом чотири мінути. Завиніть твердо вибиті білки.

Виверніть на 2 великі округлі або 2 квадратові бляхи і печіть в печі 350оФ., аж коли буде підноситись при дотику.

По охолодженню наповніть слідуючим і пересійте цукру на верх:—

1 яйце
1 горня цукру
1 горня води
1 цитрина (сік і потерта лупина)
2 дезертові ложки Корнстарч

Влийте воду, потерту лупину і сік з цитрини до пательні і нехай загріється; замішайте в глибокій мисці цукор, корнстарч і жовтки яєць; змішайте з ¼ горняти води, додайте до мішанини в пательні і мішайте аж стане густе.

МІШАНА МАРИНАТА

Приготовіть і покрайте на малі кусники 2 кварті зелених тометів, 12 малих огірків, 3 червоні перці, 1 каліфлавер, 2 вязки селери, 1 пайнт малої цибулі, 2 кварті стручкової фасолі. Накрийте ропою на ніч. Відцідіть і старанно обмийте. Загрійте 1 ґал. оцту, 2 горнят цукру, ¼ фунта насіння муштарди, ½ унції аллспайс, ½ унції перцю, ½ унції гвоздиків, приведіть до точки кипіння, додайте ярину і варіть аж стане мягке. Запечатайте (Цукор, перець, гвоздики можна опустити).

МАРИНОВАНА ЦИБУЛЯ

Оберіть, обмийте і вложіть цибулю в ропу, уживаючи 2 горнят соли на 2 кварти води. Нехай постоїть два дні, злийте ропу, налийте свіжої ропи і нехай стоїть два дні довше. Виберіть з ропи, обмийте, і пакуйте в слоїки; налліть горячого оцту, до якого було додано цілі гвоздики (кловс), цинамон і аллспайс.

А без порівнання гірше стоїть справа з життям голови.

Які причини, що так у нас діється, що ми так мало спотребовуємо мила?

Причин цього лиха є дві: перша — наша біда, нужда, друга — наша несвідомість. Що робити з першою причиною — бідою? Мимо всеї біди треба доконче старатися найти кілька золотих річно на мило, бо це вийде далеко дешевше, як ізза цего хворіти, лікуватися та гаяти робочий час. А хіба менше витрачає на рік яка-будь селянська сімя на горілку, тютюн тощо, що з них не тільки нема пожитку, але ще й буває шкода. Отже коли хто скаже, що в нього не має грошей на мило, а сам пє горілку або купує тютюнець, то таке твердження, це порожні теревелі. Щодо другої причини — нашої несвідомости, то її повинні старатися усунути в першій мірі школа, а дальше видавництва наших часописів і книжок, та свідомі місцеві люди.

ДЕРЖАВИ

Населення і простір частин світа

(Округлі цифри).

	Мешканців	Міліонів Квад. кільом.
Европа	500,000,000	10
Азія	1,000,000,000	44
Африка	150,000,000	30
Америка	260,000,000	39
Австралія	10,000,000	9
Землі бігунові		15
Простір цілої землі		509
З того моря займають		362
Суша		147

Простір і населення держав Европи

	Квад. кільометрів	Мешканців
Австрія	84,000	7,000,000
Альбанія	27,000	825,000
Андора	450	5,000
Анґлія	244,000	46,000,000
Бельґія	30,000	8,000,000
Болгарія	103,000	5,500,000
Греція	123,000	6,500,000
Голяндія	3,400	7,700,000
Данія	44,000	3,500,000
Данціґ	1,950	400,000
Естонія	45,000	1,120,000
Ірляндія	69,000	3,000,000
Ісляндія	103,000	102,000
Іспанія	428,000	22,000,000
Італія	310,000	40,500,000
Латвія	66,000	2,000,000
Литва	56,000	2,300,000
Ліхтенштайн	160	12,000
Люксембурґ	2,560	271,000
Монако	2	24,000
Німеччина	470,000	64,000,000
Норвеґія	387,000	3,000,000
Польща	388,000	32,000,000
Портуґалія	89,000	6,000,000
Росія	4,111,000	81,000,000
Україна (Рад.)	451,584	30,000,000
Білорусь (Рад.)	111,000	5,000,000
Румунія	295,000	17,500,000
Сан Маріно	60	13,000
Туреччина европ.	24,000	1,200,000
Угорщина	93,000	8,500,000
Франція	551,000	41,250,000
Фінляндія	389,000	3,500,000
Чехословаччина	140,000	14,500,000
Швайцарія	40,000	4,000,000
Швеція	449,000	6,000,000
Югославія	249,000	13,000,000

Головні держави Азії

	Квад. кільометрів	Мешканців
Китай	11,000,000	440,000,000
Індія	4,676,000	320,000,000
Японія	700,000	85,000,000
Тибет	2,000,000	2,000,000
Персія	1,650,000	9,000,000
Монґолія	1,500,000	800,000
Афганістан	600,000	6,500,000
Росія	17,000,000	32,000,000

Головні держави Америки

	Квад. кільометрів	Мешканців
Болівія	1,300,000	3,400,000
Зєд. Держави	9,400,000	106,000,000
Бразилія	8,500,000	31,000,000
Арґентина	3,000,000	11,000,000
Канада	10,000,000	11,000,000
Перу	1,400,000	6,000,000
Мексико	2,000,000	1,500,000

Головні держави Африки

	Квад. кільометрів	Мешканців
Єгипет	995,000	14,000,000
Абісинія	910,000	12,000,000

Найбільша держава світа.

Найбільшою державою світа є Велика Британія, що разом з кольоніями й домініями в Европі, Азії — Індія, Америці — Канада, ціла Австралія й на островах займає простір кругло 57 міліонів квадратових кільометрів, де живе 875 міліонів людей, — отже має в своїх руках більше, як третину цілої землі і майже половину всіх людей.

Скільки українців на світі.

Землі заселені українцями, поділені сьогодні між такі держави:

Росія	38,783,000
Польща	7,000,000
Чехословаччина	850,000
Румунія	1,000,000
Інші краї Европи	300,000
Азія	500,000
Зєдинені Держави	850,000
Канада	300,000
Південна Америка	100,000
Інші части землі	10,000

Вся територія заселена українцями, займає біля 1,000,000 квад. кільометрів. Українців на всьому світі є близько 50,000,000. В Европі є українців понад 48,000,000 і український нарід займає там третє місце по німцях, 81,000,000 і москалях 74,000,000, а перевищає числом французів, 40,000,000, анґлійців 38,000,000, іспанців 23,000,000, поляків, в Европі 22,000,000, а всіх у світі около 30,000,000, і всі інші народи в Европі.

Книжка.

— Добродію, Вам треба книжки про гарне товариське поведення!
— А Ви маєте?
— Маю і можу Вам позичити.
— Дякую, то погана книжка.
— Відки Ви знаєте, як Ви її не читали?
— Так, але Ви її читали . . .

Добрі учні!

Одно муринське племя в Африці звернулося до анґлійських властей з домаганням прислати їм негайно вчителя. Коли анґлійці післали муринам вчителя, по якімсь часі дістали друге письмо:—

— Пришліть другого вчителя, бо тамтого учні зїли.

Порівнання Мір і Ваг

Міри довжини

1 стопа (фут) — 12 цалів
1 ярд — 3 стопи
1 род — 5½ ярдів — 16½ стіп
1 миля — 320 родів — 1760 ярдів — 5280 стіп
1 форлонґ — ⅛ милі — 660 стіп — 220 ярдів
1 фетом — 2 ярди — 6 стіп
1 чейн — 100 лінксів — 22 ярди
1 лінк — 7.92 цалів

Міри квадрату

1 квадратова стопа (фут)—144 квадратових цалів
1 кв. ярд — 9 кв. стіп
1 акер — 160 кв. родів — 43560 кв. стіп
1 кв. миля — 640 кв. акрів — 102400 кв. родів
1 кв. род — 625 кв. лінксів
1 кв. чейн — 16 кв. родів
1 акер — 10 кв. чейнів

Міри кубічні

1 кубічна стопа — 1728 кубічних цалів
1 куб. ярд — 27 куб. стіп
1 корт — 128 куб. фітів

Метричні міри

1 цаль — 2.54 центиметри
39.37 цалів — 1 метер
1 миля — 1609 метрів
2.47 акрів — 1 гектар

Міри обєму

1 кварта — 2 пайнти
1 ґальон — 4 кварти — 8 пайнтів
1 пек — 2 ґальони
1 бушель — 4 пеки — 8 ґальонів
1 чалдрен — 36 бушлів
1 бочка — 36 ґальонів

Міри тягару

1 унція — 16 дремсів
1 фунт — 16 унцій
1 гандредвейт — 100 фунтів (112 анґлійських фунтів)
1 тон — 20 гандредвейт — 200 фунтів (2240 анґл. фунтів)

Аптикарські міри

1 скрупель — 20 ґрейнів
1 дрем — 3 скрупли
1 унція — 8 драхмів
1 фунт — 12 унцій

Порівнююча таблиця

1 метер — 39.37 цалів
1 метер — 3.28 стіп (футів)
1 метер — 1.09 ярда
1 кільометер — 0.62 милі
1 гектар — 2.47 акрів
1 літра — 33.81 плинних унцій
1 літра — 1.06 кварт
1 літра — 0.264 ґальона
1 гектолітер — 2.84 бушлів
1 гектолітер — 26.42 ґальонів
1 гектолітер — 61.02 кубічних цалів
1 гектолітер — 3.53 кубічних стіп
1 кільоґрам — 35.3 унцій
1 кільоґрам — 2.2 фунти
1 ярд — 0.91 метра
1 миля — 1609 метрів
1 кварта — 0.95 літри
1 ґальон — 3.79 літрів
1 суха унція — 0.28 кільоґрама
1 фунт — 0.45 кільоґрама
1 десятина — 2.7 акрів
1 ґарнець — 0.88 ґальона
1 морґ — 1.42 акра
1 корець — 3.1 бушля
1 пуд — 36.11 фунтів
1 сяжень — 7 стіп

Міри температури

Зміну температури міримо термометром. Є три роди термометрів:
Фаренгайта, Цельзія і Реоміра.

В термометрі Фаренгайта віддалення від точки мерзнення води до точки кипіння поділене на 180 степенів. Точка мерзнення є зазначена 32 ст., а точка кипіння 212 ст.

В термометрі Цельзія точка мерзнення води зазначена 0 ст., а точка кипіння 100 ст.

Термометер Реоміра подає на точку мерзнення води 0 ст., а на кипіння 80 ст.

Постійний Калєндар

Що означує день у тижні для к ожної дати на роки 1801—1980.

А — Роки							Б — Місяці											
1801 — — 1900				1901 — — 1980			Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	29	57	85		25	53	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
02	30	58	86		26	54	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
03	31	59	87		27	55	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
04	32	60	88		28	56	0	3	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
05	33	61	89	01	29	57	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
06	34	62	90	02	30	58	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
07	35	63	91	03	31	59	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
08	36	64	92	04	32	60	5	1	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
09	37	65	93	05	33	61	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
10	38	66	94	06	34	62	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
11	39	67	95	07	35	63	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
12	40	68	96	08	36	64	3	6	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
13	41	69	97	09	37	65	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
14	42	70	98	10	38	66	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
15	43	71	99	11	39	67	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
16	44	72		12	40	68	1	4	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
17	45	73		13	41	69	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
18	46	74		14	42	70	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
19	47	75		15	43	71	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
20	48	76		16	44	72	6	2	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
21	49	77		17	45	73	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
22	50	78		18	46	74	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
23	51	79		19	47	75	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
24	52	80		20	48	76	4	0	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
25	53	81		21	49	77	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
26	54	82		22	50	78	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
27	55	83		23	51	79	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
28	56	84		24	52	80	2	5	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1

В. — Назви днів						
Неділя	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	Пятниця	Субота
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35
36	37					

Вишукуємо в табелі **А** рік, якого нам треба і в цій самій лінії в табелі **Б** вишукуємо число, що лежить у тій самій лінії під відповідним місцем. До цього числа додаємо дату місяця. Одержане таким робом число вишукуємо в табелі **В.** День про який нам іде буде над тим числом.

Приклад: Котрого дня в тижні помер Іван Франко? 28. травня 1916 року.

Відповідь: В табелі **А** вишукуємо рік 1916. В тому самому рядку в табелі **Б** під місяцем травнем маємо число 1. До цього додаємо дату названого дня 28 і одержимо число 29. Шукаємо того числа в табелі **В,** де є назви днів, і находимо його під неділею. Отже Франко помер у неділю.